

OTROK IN KNJIGA

29-30

V tridesetih letih, ko se je začela za razvoj mladega bralca zanimati tudi psihologija, posebej razvojna psihologija, so skušali nekateri psihologi popisati tipični razvoj bralnih in literarnoestetskih sposobnosti mladega bralca. Ta razvoj so razdelili na posamezne faze. Tudi mladinsko literaturo so razdelili tako, da so izdelali sezname knjig, ki so primerne stopnji dojemljivosti otroka v določeni razvojni fazi.

Metka Kordigel:
Bralni razvoj

Literatura za otroke se je nedvomno otresla vzdevka »manjvredne književne zvrsti, nevredne peresa resnih ustvarjalcev«. A čeprav je njena rast očitna, nas zapletenost problemov, ki so z njo povezani, njene literarnoteoretične, sociopsihološke, kulturnozgodovinske, nazadnje pa tudi ontološke reference silijo k temu, da neprenehoma na novo raziskujemo »prave vzroke« nastanka in obstajanja te književnosti tako glede odnosa do umetnosti kakor glede odnosa do otroka.

Zorica Turjačanin:
Med oporekanjem in pritrjevanjem

Videti je, kakor da teorija o mitu pri vsej splošnosti, ki jo je dosegla, in kljub temu da je postala nekakšna »deklica za vse« in kulturna moda, še ni prestopila meje tistega specifičnega »eksila«, ki se imenuje književnost za otroke. Zato sleherno ukvarjanje z odnosom med mitom in tem literarnim področjem pomeni, da stopamo v terro incognito. Niti meja tega ozemlja ni mogoče določiti.

Juvan Ljuštanović:
Književnost za otroke in mit

Danielu Demšarju so literarne predloge vedno znova izziv za ustvarjalno likovno raziskovanje. Zato spreminja likovne tehnike, zato se tudi njegov slog spreminja, vendar ga v doslej objavljenih delih kljub temu ni težko prepoznati. Šaljivost in liričnost smo pri našem avtorju že omenili, a ne smemo pozabiti tudi njegovega smisla za ironijo. Vendar je morda zanj le najbolj značilna pravljičnost, ki se posebej izraža v značilni nasičeni in kontrastni barvitosti.

Maruša Avguštin:
Daniel Demšar

Na ovitku:
Ilustracija Zmaga Jeraja iz knjige Andreja Brvarja Zimska romanca, 1988.

16 -11- 1999
ODPISANO
MARIBORSKA KNJIŽNICA

OTROK IN KNJIGA

REVIJA ZA VPRAŠANJA MLADINSKE KNJIŽEVNOSTI
IN KNJIŽNE VZGOJE

29—30

1990
ZALOŽBA OBZORJA MARIBOR

OTROK IN KNJIGA izhaja od leta 1972. Prvotni zbornik (številke 1, 2, 3 in 4) se je 1977 preoblikoval v revijo z dvema številkama na leto

Uredniški odbor: Jože Filo, Alenka Glazer, Miran Hladnik, Marjana Kobe, Janez Lombergar, Ljubica Marjanovič Umek, Tanja Pogačar, Darka Tancer-Kajnih

Glavna in odgovorna urednica: Darka Tancer-Kajnih

Izdajateljski svet: Andrej Brvar, Nada Gaborovič, Slavko Kočevar-Jug, Darja Kramberger (predsednica), Zdenka Lampič, Majda Potrata, Alojz Sirec

Za vsebino prispevkov odgovarjajo avtorji

Redakcija te številke je bila končana marca 1990

Izdajajo: Pionirska knjižnica Mariborske knjižnice, Pedagoška fakulteta Maribor, Festival Kurirček in Pionirska knjižnica Ljubljana, enota Knjižnice Oton Župančič

Naslov uredništva: Pionirska knjižnica, 62000 Maribor, Rotovški trg 6, tel. 062-23-858

Uradne ure: vsako sredo od 13. do 14. ure

Naročila sprejema in revijo odpošilja Založba Obzorja, 62000 Maribor, Partizanska 5

16 -11- 1999 028.5
ODPISANO
MARIBORSKA KNJIŽNICA
Maribor
Pc 160.022

Metka Kordigel
Maribor

BRALNI RAZVOJ, VRSTE BRANJA IN TIPOLOGIJA BRALCEV*

1. BRALNI RAZVOJ

BRALNI RAZVOJ

V tridesetih letih, ko se je začela za razvoj mladega bralca zanimati tudi psihologija, posebej razvojna psihologija, so skušali nekateri psihologi popisati tipični razvoj bralnih in literarnoestetskih sposobnosti, sposobnosti estetskega doživljanja mladega bralca. Ta razvoj so razdelili na posamezne faze. Tudi mladinsko literaturo so razdelili tako, da so izdelali sezname knjig, ki so primerne stopnji dojemljivosti otroka v določeni razvojni fazi.

Za začetnika take smeri raziskovanja bi lahko veljal že H. Wolgast. V svoji knjigi *Das Elend unserer Jugendliteratur*[1] je govoril o percepciji literature pri otrocih, katerih okolje je delovalo v prid estetski dojemljivosti, in pri tistih, kjer takih spodbud ni bilo.

STOPNJE LITERARNEGA RAZVOJA PO CHARLOTTE BÜHLER IN SUSANNE ENGELMANN

Osrednja pozornost Charlotte Bühler[2] je bila posvečena raziskovanju razmerja otrok: pravljica in temu, kako učinkuje pravljica na otroka.

Otrokov razvoj je prvotno razdelila na 3, nato na 4 faze:

— Struwwelpetrova doba,
— pravljična doba,
— Robinzonova doba,
— (junaška doba).

V vsaki teh dob opravlja literatura posebno nalogo v otrokovem razvoju. Tako vadi otrok ob pravljici svoje predstavne zmožnosti, *Robinson Crousoe* vpliva na intelekt, junaški realistični roman pa na čustveno življenje in krepitev volje.

---

[1] Wolgast, H.: *Das Elend unserer Jugendliteratur.* Worms 1950.
[2] *Lesen, ein Handbuch.* Hrsg. Baumgärtner A. C. Wien 1981.

MARIBORSKA KNJIŽNICA MARIBOR

V svoji knjigi *Methodik des deutschen Unterrichts*[3] je Susanne Engelmann sistem Ch. Bühler dopolnila še z:

— dobo lirike in romana.

Tako oblikovani sistem stopenj literarnega razvoja je močno vplival na vse kasnejše raziskovalce.

Skupni sistem Ch. Bühler in S. Engelmann:

— Dobo od 2. do 4. leta

imenuje Bühlerjeva Struwwelpetrova doba. *Der Struwwelpeter* je naslov slikanice Heinricha Hofmanna iz 19. stoletja.

»Ta slikanica z avtoritativno dvignjenim pedagoškim prstom v drastični risbi in z nazorno poučnimi verzi opozarja malega bralca na pogubne posledice otroške samovolje in nediscipline.«[4]

Toda, če zanemarimo avtoritativno stran in vzgojno poslanstvo te slikanice, gre vendarle za to, da otrok v knjigi razpoznava okolje, v katerem živi sam, predmete iz tega okolja in tipične situacije.

To je doba, ko se otrok sreča z govorjeno umetnino, s pesmicami, sproti izmišljenimi zgodbicami, »pravimi zgodbicami«, ki jih starši prosto obnavljajo, šele kasneje z branimi besedili.

Zdi se, da imajo otroci v tej dobi posebno radi ritmično močno poudarjena besedila in rime. Ch. Bühler opozarja na (verjetno prirojeno) posebno otrokovo dojemljivost za lepo, estetsko oblikovano sporočilo.

Nekoliko kasneje pritegnejo otrokovo zanimanje zgodbice, ki pripovedujejo o majhnih praktičnih in moralnih problemih.

Giehrl pravi, da je njihov čar v tem, da dajejo otroku tolažilno zagotovilo, da si tudi drugi Janezki in Petrčki morajo umivati roke, da ne smejo gristi nohtov in prijemati škarij in nožev.

— Doba od 4. do 7. leta

V najzgodnejši dobi je pritegnila zgodbica, pesmica otrokovo pozornost le, če je bil njen junak takšen kot on sam, če se je lahko z njim popolnoma identificiral. Šele po četrtem letu si je otrok sposoben predstavljati reči in dogodke, ki so zunaj njegovega empiričnega izkustva, zato naj prehodni teksti med »Struwwelpetrovimi« in pravimi pravljicami vsebujejo še veliko elementov iz otrokovega izkustvenega sveta.

Pravljice spodbujajo otroško fantazijo, saj ne poznajo ostre meje med resničnim in neresničnim. Poleg tega vadi otrok ob pravljici svoje predstavne zmožnosti, saj mora iz svojih predstav in izkušenj v domišljiji zgraditi novo celoto, ki je v realnem svetu ni, da si lahko predstavlja pravljične like in njihova dejanja. O pravljični dobi med 4. in 8. letom govorimo zato, ker v tej starosti otroci v pravljice verjamejo. V bistvu pa jih radi berejo tudi kasneje, najraje med 8. in 10. letom, potem pa interes zanje hitro izgine, posebno pri mestnih otrocih.

---

[3] Engelmann, S.: *Methodik des deutschen Unterrichts.* Hannover 1957.

* Prispevek je odlomek iz magistrske naloge *Veda o mladem bralcu,* ki jo je avtorica leta 1989 zagovarjala na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

[4] Kobe, M.: *Pogledi na mladinsko književnost.* Ljubljana 1987, str. 40.

— *Robinzonova doba (med 9. in 11./12. letom)*

V tej dobi se zanimajo otroci za knjige, ki pripovedujejo o resničnih dogodkih. Všeč so jim potopisi, zgodbe o odkritjih, raziskovanjih, pustolovske zgodbe, zgodbe iz šolskega okolja. V tej dobi opažamo raznolike interese, vendar je za vse skupno navdušenje za junaške značaje.

Otroci te starosti še berejo Grimmove pravljice, vendar jih počasi zamenjujejo Andersenove. Sledi specializacija interesov, eni berejo knjige kot *Tisoč in ena noč*, drugi *Ribonsona Crousoeja, Lažnivega Kljukca, Butalce, Emila in detektive* . . .

— Od 12. do 15. leta — junaška doba

Če se je otrok v robinzonovi dobi zanimal za junaka, ki je praktičen, pameten in iznajdljiv, se zdaj nagiba k idealnemu junaku, ki ni toliko pameten, je pa plemenit in moralen, neustrašen in pogumen. Psihologi trdijo, da ustreza interes te vrste razvojni stopnji otrokovega psihološkega razvoja. V dobi adolescence otrok išče samega sebe, ustvarja si podobo o samem sebi, začenja se potrjevati v svetu zunaj sebe, zato pogosto zaide v konfliktne situacije. Identifikacija z junakom, ki ima zmeraj prav, ki ravna zmeraj iz najplemenitejših nagibov in ki zmeraj zmaga, ga utrjuje v veri, da je na pravi poti, saj se lahko konflikt s svetom reši tudi v uporabnikovo korist, da položaj upornih ni brezupen. (Verjetno posebej pomembno v fazi, ko mladostnik dvomi o samem sebi.)

— Med 15. in 20. letom

govorimo o dobi lirike in romana.

Sposobnost refleksije o svojem notranjem življenju, o lastnih čustvih, razmišljanja o svetu, življenju, smislu življenja, (Piaget meni, da ima vsak mladostnik svoje teorije o življenju, družbi, estetskih, metafizičnih, znanstvenih, psiholoških vprašanjih, a da jih je redkokateri sposoben artikulirati), pogojuje interes in globlje razumevanje lirskega pesništva. Zanimanje za liriko v tej dobi lahko pripisujemo čustvenemu življenju mladostnika.

Beinlich govori o tem, da na bralni interes vpliva tudi lastna ustvarjalna dejavnost. Prva ljubezen (ali druga . . .) pa, znano, mladostnike često zavede, da zagrešijo kakšno pesem, kar prebudi interes za tuje ljubezensko in sploh lirsko ustvarjanje. Ljubezen povečuje občutljivost, dojemljivost za naravne lepote — zanimanje za lirske refleksije o naravi, nesrečna ljubezen lahko napravi človeka dojemljivega za pesmi o nesmiselnosti človekovega trpljenja na zemlji.

Seveda pa se bralni interesi te dobe ne omejujejo le na lirsko pesništvo. Večina mladih bralcev posega po romanih, s katerimi skušajo vsaj v domišljiji razmakniti meje ozkega sveta, v katerem živijo. Roman je v tej dobi nadomestilo za »veliko življenje«, ki še ni dostopno. Veljalo bi se vprašati, če ne tiči tukaj eden od vzrokov za današnjo krizo branja. Fikcijo »velikega sveta«, imenitnih doživljajev na čudovito lahek in udoben način v »instant izvedbi« posredujejo AV medijska sredstva. Če je tako, potem lahko napovemo, da se bo kriza branja poglobila, saj moderna CATV prinaša »iluzijo po želji« ob kateremkoli času za kakršenkoli okus (in ne le filma 3× na teden kot klasična televizija).

LITERARNOESTETSKI RAZVOJ PO ELISABETH SCHLIEBE-LIPPERT[5]

Faze razvoja po Ch. Bühler so sicer močno spodbudno delovale na kasnejše analize bralnih faz in navad mladih bralcev, vendar je večina kasnejših raziskovalcev prišla do spoznanja, da otrokov bralni razvoj vendarle preveč shematizirajo.

V glavnem pa so kasnejši znanstveniki ugotavljali, da predmet opazovanja v njenem sistemu ni bralec, ampak literarno delo.

Obratna perspektiva je značilna za shematični prikaz razvoja mladega bralca pri E. Schliebe-Lippert. Opazovanje je tu usmerjeno k mlademu človeku, ki je subjekt (in ne več objekt) svojega literarnega dozorevanja — vse do faze oblikovanega beročega človeka. Schliebe-Lippert dejansko govori o »literarnoestetskem razvoju« — in ga obravnava kot integralni del splošnega razvoja osebnosti.

Schliebe-Lippert se podrobno ukvarja že s predzavestnimi estetskimi pradoživetji. Ta niso produkt vzgoje ali okolja, ampak so otroku prirojena. Pravi literarnoestetski razvoj se začenja že v otrokovem prvem letu. Otroci so sicer različno literarnoestetsko nadarjeni, toda razvoj ni odvisen le od genskega koda, ampak tudi od okolice, ki lahko deluje estetsko spodbudno ali pa popolnoma amuzikalno. Ta predzavestna estetska doživetja niso pogojena z racionalnim razumevanjem jezika. Bolj so povezana z motoričnimi in/ali vizualnoestetskimi doživetji; celotna oblika je važnejša od vsebine, zato deluje estetsko v posebno čisti obliki. Doživetja te so v glavnem lirske narave, povezana s prijetnim občutkom varnosti in pripadnosti (materino naročje), na otroka delujejo sicer spodbujajoče, vendar pomirjevalno.

Estetsko doživetje lahko spodbudi posebej lepo zveneča beseda, otroška pesem, otroška lirika, otroška rima.

Temelj shematičnega prikaza otrokovega literarnoestetskega razvoja, je specifični način dojemanja literarne umetnine v posameznem starostnem obdobju otrokovega razvoja. Način literarnoestetskega dojemanja je del siceršnje otrokove emocionalne in kognitivne zrelosti in podlaga za določanje stopnje literarno estetske zrelosti.

Schliebe-Lippert loči:

Doba zunajestetskega dojemanja (od 2. do 13. leta)

Prva stopnja: Začetna faza, vezana na predmete, gibe, položaje (rime ob igri, uspavanke, *Diči, diči, diča, Biba leze, Križ kraž, kralj Matjaž)*
2.—5. leto (slikanica, pravljica, lutkovno gledališče, otroške rime, pesmice)
To je čas, ko otroku pripovedujemo in beremo.

Druga stopnja: Otrok bere sam, ali mu pripovedujemo pravljice, lutke, zgodbice o vrstnikih, rastlinah, živalih, otroške rime, pesmice. Otroci so stari 6 do 8 let.

Tretja stopnja: To je doba stvarnega branja. Otrok bere popolnoma samostojno: pripovedke, potopise, otroške zgodbe, knjige o rastli-

[5] Schliebe-Lippert, E.: *Der Mensch als Leser. — Begegnung mit dem Buch.* 1959.

nah in živalih, prve knjige o tehniki, fizikalnih in kemičnih eksperimentih, časopise, revije, film, gledališče.
Otroci so stari 9 in 10 let.

Četrta stopnja: To je faza iskanja senzacij. Otroci berejo pustolovske knjige, potopise, knjige o športu, romane, kič, trivialno literaturo, dekleta bolj čustveno obarvano, fantje »junaška« dela.
Otroci so stari 11 do 13 let.

Doba literarnoestetskega reagiranja in izbora
(Poznomladostniška doba, začetek odraslosti.)

Prva stopnja: To je psihološko-estetska stopnja odkrivanja literarnoestetskih vrednot. V mladostniškem obdobju ima dve fazi:
— Zgodnja faza: (14—16 let). Zgodovinski roman, balade, novele, drame, pravljice, umetne pravljice.
— Zrela faza: (17—20 let). Biografije, romani, refleksivna lirika, ljubezenska lirika.

Druga stopnja: To je stopnja literarnoestetske stabilnosti in odraslosti. Ima dve obliki:
— povprečna, normalna literarnoestetska dojemljivost,
— izredna, nadpovprečna literarnoestetska dojemljivost.

GIEHRLOVA KRITIKA[6] TAKEGA NAČINA OBRAVNAVE PROBLEMATIKE BRALNEGA RAZVOJA

Schliebe-Lippert sicer opazi sposobnost praestetskega doživljanja in možnost vpliva okolja na estetsko dojemljivost, zanika pa kakršnokoli estetsko dojemljivost v dobi od 2. do 13. leta. Ta pretrgana linija estetske dojemljivosti pa se potem pri 14. letu nenadoma spet pojavi.

Problematično je kakršnokoli shematično prikazovanje razvoja, saj nova razvojna psihologija razume razvoj kot vrsto med seboj povezanih sprememb, ki so posledica individualne konfrontacije s svetom. Razvoj je torej le sistem sprememb vedenja, ki ne poteka ne linearno, ne po stopnjah, ne po zakonitostih.

Vsako prikazovanje faz zahteva posploševanje, tak sistem pa poruši večina analiz individualnih primerov.

Argument proti delitvi literarnoestetskega razvoja na posamezne faze je tudi očitek moderne razvojne psihologije, ki ugotavlja, da oblikovanje in popisovanje skupin preveč poudarja podobnost posameznikov v skupini, vidi le lastnosti, ki so skupne. V resnici pa so včasih med otroki iste starosti razlike večje kot med otroki različne starosti.

Poleg tega pa, zato da bi dobili starostne skupine s homogenimi lastnostmi, taki sistematiki namenoma zanemarijo miljejske in dedne predispozicije teh otrok.

Kljub temu pa se zaradi kompleksnosti teme skorajda ne moremo odreči kaki obliki členjenja literarnoestetskega razvoja. Toda izogibati se moramo strogi

[6] Giehrl, H. E.: *Der junge Leser.* Donauwörth 1968.

sistematizaciji. Posamezne faze naj služijo le za orientacijo. Poleg podobnosti je treba upoštevati predvsem razlike v literarnoestetskem razvoju.

Diferenciran pristop je treba uporabiti tudi, ko govorimo o literarnih interesih, o sposobnosti doživljanja literarnih oseb, ki je povezana in pogojena z zrelostjo osebnosti.

Literarnoestetski in bralni razvoj dobivata v adolescenci bolj in bolj osebnostni značaj. Bralec vse bolj izbira literaturo posebnega tipa, posebna tematska področja, posebne literarne oblike. Oblikujejo se interesna območja formiranega odraslega bralca. (Odvisno od tega, katere tehnike branja obvlada.)

BRALNI RAZVOJ PO H. E. GIEHRLU

V svoji knjigi: *Mladi bralec* se Giehrl ukvarja tudi z bralčevim literarnoestetskim razvojem, vendar opozarja, da je petstopenjska shema, ki jo je izdelal, le popis posameznih faz literarnoestetskega razvoja mladega človeka na poti k odraslemu formiranemu bralcu in da so tudi starosti, ki jih ob posamezni fazi navaja, zelo približne. Kdaj bo nastopila in kako dolgo bo trajala posamezna faza otrokovega bralnega razvoja, je odvisno od socialnih in kulturnih vplivov okolja in od tega, za kateri tip bralca gre.

Čas, ko otrok še ne bere sam (do 6. leta)

Izhodišče otrokovega bralnega in literarnoestetskega razvoja predstavljajo:

1. estetska pradoživetja
2. spoznavni procesi v zvezi z jezikovnim razvojem

Estetska pradoživetja predstavljajo v ugodnih pogojih začetek dolgotrajnega procesa, katerega končni cilj je literarno branje, medtem ko so spoznavni procesi v zvezi z jezikovnim razvojem izvor informacijskega in kognitivnega branja. Seveda gre za čisto rekonstrukcijo, saj v tako zgodnji fazi literarnoestetsko pradoživetje še ni vezano na razumevanje besed, ampak je sestavljeno iz sozvočja glasbe, besedne melodije, slike — skratka, optični in akustični efekt hkrati, podkrepljen z občutkom varnosti, pripadnosti, topline in ljubezni. Zgodnja estetska pradoživetja so ponavadi vezana na osebo (ponavadi mater), ki otroku poje, mu kaj pripoveduje, ob tem pa ponavlja določene gibe *(Biba leze)* — zato imajo pravilоma poudarjen socialni karakter.

Otroške rime, ki so v tem obdobju priljubljene, imajo nedvomno tudi uporabno vrednost, saj otrok preko njih spoznava in osvaja svet: svoje telo, živalski svet, letne čase, štetje, ipd. . . .

Prve slikanice predstavljajo zametke informacijskega, kognitivnega in literarnega branja. Razumeti je treba, kako velik kognitivni napor predstavlja otroku razpoznavanje ilustracije. Ne velikost, niti dimenzije, pogosto pa tudi barve, se ne ujemajo z njegovo predstavo predmeta v resničnosti, pa vendar ga je sposoben identificirati in ga istočasno tudi poimenovati.

Giehrl vidi začetek literarnega dojemanja v trenutku, ko je otrok sposoben razpoznati in poimenovati predmet že ob njegovi ponazoritvi. Ko otrok dojame razliko med stvarjo in njeno upodobitvijo, lahko govorimo o začetkih otrokovega

[7] Giehrl, H. E.: *Der junge Leser.* Donauwörth 1968, str. 94—129.

abstraktnega mišljenja. Otrok asociira ime predmeta že ob njegovi simbolični ponazoritvi — s tem se razbije dotlej nerazdružljiva zveza med besedo in predmetom, ki ga označuje.

Prve knjige torej povezujejo jezikovno in likovno doživetje, oboje skupaj pa predstavlja bistveni pogoj za kasnejši otrokov literarni razvoj.

Nekoliko kasneje, v zadnjih letih zgodnjega otroštva, so zasnove za nekatere vrste branja že nekoliko jasneje razvidne. Zdi se, da postaja nekoliko pomembnejše informacijsko branje. Slikanice in prve zgodbice pomagajo otrokom, da se v svetu nekako znajdejo.

Ob takih »poučnih« slikanicah se otroci ne dolgočasijo, saj si v tej fazi razvoja močno želijo postati samostojni, obvladati sebe in svojo okolico[8] (otrok si v tem obdobju močno želi postati tak kot odrasli, zato želi opraviti večino stvari sam, pomoč staršev pa odklanja).

Literarnoestetski razvoj je neločljivo povezan z jezikovnim, oba pa sta v tej fazi miljejsko močno pogojena. Otroci, ki odraščajo v jezikovno bogatem okolju, praviloma lažje in hitreje začutijo mik literarnega sveta kot tisti, katerih jezikovno okolje je razmeroma revno. Če ima knjiga stalno mesto v družini, če starši veliko berejo, bo tudi otrok kmalu sam segal po slikanici in »bral«.

Vloge staršev v literarnoestetskem razvoju pa ne moremo omejiti le na zgled. Zelo važno je namreč posredovanje t. i. »ustne literature«, kratkih zgodbic in pravljic, ki so prvotno povezane z otrokovim konkretnim doživljajskim svetom, kasneje pa preidejo v svet otroške domišljije. Žive komunikacije, pravljice za lahko noč, ne more zamenjati nikakršen tehnični pripomoček, poudarja Giehrl.

K »literarnemu gradivu« zgodnjega otroštva spadajo brez dvoma besedila trenutno popularnih popevk in teksti ekonomsko propagandnih oglasov s televizije, ki se jih otroci mimogrede naučijo na pamet. Giehrl meni, da te vrste teksti otroku ne koristijo, ne povzročajo pa tudi nobene prave škode, saj jih otroci pozabijo skoraj enako hitro, kot se jih naučijo.

Čas, ko otrok začenja brati samostojno (od 7. do 9. leta)

V drugem ali tretjem razredu osnovne šole obvlada otrok tehniko branja do take mere, da lahko začne samostojno osvajati svet knjige. To je priložnost, da se sreča z ljudmi, predmeti in problemi, ki so sicer zunaj njegovih realnih izkušenj, da oblikuje svoj odnos do sveta in da se s pomočjo knjig preseli v nek prej neznan, domišljijski svet, ki ga kasneje spodbuja k lastni fantazijski kreativnosti.

S pomočjo knjig otrok intenzivno osvaja nove jezikovne izrazne možnosti. Jezikovna komunikacija je posebno pomembna v fazi, ko se otrok intenzivno vključuje v družbo, ko se uči uveljavljati svoje socialne interese. V tej fazi otrok spozna in prizna veljavni družbeni red in se mu podredi — taka stopnja socializacije pa že zahteva visoko obvladovanje komunikacijskih sredstev, jezikovnega razumevanja in jezikovnega izražanja.

Približno v tem času močno napreduje otrokov kognitivni razvoj. »Pojavi, ki jih je doslej dojemal le kot žive slike . . ., se vedno bolj spreminjajo v predmete in lastnosti.«[9] Otrok spozna nekatere enostavne kavzalne zveze, zanimajo ga tudi vzroki nekaterih pojavov.

---

[8] Dierks, M.: *Jugendlektüre im Vorschulalter.* — Bertelsmann — Briefe. 1967. Hft. 53.

[9] Lersch, Ph.: *Kindhelt und Jugend als Stadien menschlicher Entwicklung.* München 1951.

Ta nedvomni napredek pri dojemanju stvarnosti spremljajo prvi interesi za časopise in otroku dostopno strokovno literaturo. Ta Giehrlova ugotovitev je nova in močno oponira dotedaj veljavnemu prepričanju, da obdobje od četrtega do desetega leta pripada izključno in samo pravljici.

Oznaka »pravljična doba« je veljala, odkar jo je v študijo o otrokovem bralnem razvoju uvedla Charlotte Bühler.[10] Toda že sama avtorica je v predgovoru k ponovni izdaji svoje knjige leta 1958 izjavila, da so se razmere v štiridesetih letih močno spremenile. Posebno v Ameriki je odrasla generacija, ki v času svojega otroštva skorajda ni spoznala ljudskih pravljic. Ameriških razmer sicer ni mogoče posplošiti na Evropo, toda tudi tukaj je v zadnjem času nastala bogata umetniško visokokvalitetna mladinska literatura, tako da tudi v zahodnoevropskih državah pravljica nima več tako velike vloge v otrokovem bralnem razvoju, kot jo je imela nekoč.

Tudi Haseloff ugotavlja, da le polovica otrok, starih osem let izjavlja, da najraje berejo (poslušajo) pravljice. Zmanjšano zanimanje za pravljice lahko gotovo pripišemo tudi času visokorazvitih tehničnih komunikacijskih sredstev, ki otroka intenzivno potiskajo v svet realnosti.

Vendar pa drži eno. Svet pravljic in realnosti se ne izključujeta, niti si ne konkurirata. Otroci se dobro počutijo tako v realnosti kakor v svetu fantazije. Zdi se celo, da dajejo nekoliko mlajši otroci svetu pravljice celo prednost. Psihologi trdijo, da imajo pravljice določeno konkretno funkcijo v otrokovem razvoju. Tako Hildegard Hetzer:[11]

»Funkcija umetniško oblikovane pravljice je, da pomaga otroku obvladati bujno fantazijo in njegove močno nagonsko obarvane sanjske slike. Otroške sanje, ki velikokrat spominjajo na pravljice, često odslikavajo kritične trenutke otrokovega razvoja. Pravljica predstavlja nekakšno kultiviranje otrokove bujne fantazije in pospešuje njegovo zorenje.«

Walter Sherf pa trdi, da pomagajo pravljice obvladovati otroški strah. S tem ugovarja tistim pedagogom, ki trdijo, da so pravljice za otroke preveč krute in da z brutalnimi in grozljivimi podobami obremenjujejo otroško domišljijo.

Toda »... *otroci so strahu izpostavljeni, ne glede na prizadevanja staršev, ki jih skušajo pred njim obvarovati. Kdor preganja pravljice, izpostavlja otroka strahu, grozi, ki ju ta ne zna premagati.*«[12]

Kajti pravljice predstavljajo nedvomno optimistični pogled na svet. Njihova neomajna vera, da se bo vse dobro izteklo in da bo glavna (dobra) oseba dosegla svoj cilj, daje otroku občutek varnosti in zagotovitev, da za dežjem zmeraj sije sonce, da je mogoče na tem svetu doživeti marsikaj čudnega, groznega, strašnega, a da vse te poti vodijo do srečnega življenja do konca dni — (do poroke in kraljestva).

Giehrl ugotavlja, da otroci poleg in predvsem raje kot pravljice berejo sodobno otroško literaturo, v kateri so pomešane prvine realističnega in fantastičnega. Za primer navaja *Piko Nogavičko* (Astrid Lindgren). Osebe teh pustolovskih pravljic izžarevajo enako gotovost in uspešnost kot osebe ljudskih pravljic, poleg tega pa je v zgodbici pogosto skrita kritika »odraslega sveta« (neumna policaja v *Piki Nogavički*). Realno in irealno se v te vrste literaturi prepletata na prav poseben način.

---

[10] Bühler, Ch.: *Das Märchen und die Phantasie des Kindes.* Leipzig 1917.

[11] Sherf, W.: *Kindermärchen in dieser Zeit?* München 1961.

[12] Hetzer, H., Charlotte Bühler in Josephine Bilz: *Das Märchen und Phantasie des Kindes*, 4. Aufl. München 1958, str. 14.

Pravljično, ne-realno, ni samo po sebi umevno kot v ljudski pravljici, ampak predstavlja nekaj posebnega, nekaj izjemnega. Ponavadi je organizacija dogajanja taka, da doživlja fantastično le ena od oseb (ponavadi je to otrok), ki je nad svojimi čudnimi doživetji sprva močno začudena. Ko se z njimi sprijazni, jih skuša posredovati drugim (ponavadi odraslim), ki ga ne razumejo, mu ne verjamejo, saj so trezno razmišljujoča bitja, ki ne morejo priznavati nikakršnih čudežev, saj bi ti lahko nevarno ogrozili smotrno in trezno ureditev sveta, v katerem živijo.[13] Mesta, ko se realni in irealni svet srečujeta, so včasih oblikovana v obliki prebujanja iz sanj, včasih z grenkobo, ko otroci žalostno ugotavljajo, da jih mame ne razumejo in jih ne jemljejo resno, mnogokrat pa izzvenijo taka srečanja komično, kar močno povečuje priljubljenost take literature.

Z leti začenja gledati otrok na svet vse bolj realistično, zato se začenja nagibati k literaturi, ki svet prikazuje tak, kakršen je. Ker iščejo informacije, izbirajo otroci te starosti realistične pripovedi in zgodbe o živalih. Radi berejo o svojih vrstnikih, o njihovih doživetjih v šoli, družini, na počitnicah, pri igri. Taka literatura ustreza psihološkemu razvoju, saj so v tej dobi otroci močno usmerjeni k svojim vrstnikom, prijateljskim skupinam, v okviru katerih zadovoljujejo svoje socialne (in druge) interese.

Želja po informaciji privede šolarje v tej dobi tudi že k strokovni literaturi, če je ta na voljo v obliki, ki jim je dostopna, torej v obliki močno poljudno napisanih in slikovno dobro opremljenih enciklopedij.

Giehrl ugotavlja, da literarnoestetski interesi otrok te starosti niso posebno visoki. Če ima delo napeto in zanimivo zgodbo, če je napisano v lahko razumljivem, preglednem slogu, če je v knjigi kaj informativno zanimivega ali če je zgodba humoristično ubrana — pa je otrok popolnoma zadovoljen.

Ne smemo pa prezreti dejstva, da mnogi otroci, stari od 8 do 10 let, ne kažejo nikakršnega interesa za branje. Ti otroci so sicer močno aktivni, a se zanimajo v prvi vrsti za neposredno realnost, za igro, šport, tehniko . . .

K. E. Maier opozarja, naj takih otrok ne zavajamo k branju s pomočjo posebej napetih pustolovskih zgodb:[14]

»Otroku te starosti še ne ustrezajo pustolovske zgodbe in realistična junaška literatura, katere glavna oseba je odrasli moški. Njegov literarni okus se zadovoljuje z zgodbicami iz vsakodnevnega življenja, glavna literarna oseba (če naj ustreza njegovemu okusu), pa mora biti otrok njegovih let. Doba, primerna za literaturo o pustolovščinah odraslih junakov, nastopi šele kasneje, in škoda je, če otroci preberejo najboljše knjige te vrste, ko zanje še niso zreli.« Zelo malo verjetno je, da se bodo še kdaj vrnili k njim.

V strokovni literaturi prevladuje mnenje, da otroci med sedmim in devetim letom ne kažejo nikakršnega interesa za poezijo. Hans E. Giehrl se s tem ne strinja, saj pravi, da je imel priložnost na svojih otrocih opazovati, kako radi so poslušali pesmice in kako so se marsikatere prostovoljno naučili na pamet. O zgrešenosti tega mnenja priča tudi dejstvo, kako priljubljeni so tako imenovani nonsensverzi. Njihova razširjenost priča o tem, da se otroci radi igrajo z besedami in da imajo mnogi zelo tanek posluh za ritem in rimo. Gotovo pa je, da je trajno zanimanje za poezijo pogojeno s posebne vrste talentom in s stimulativno naravnanim okoljem. Tako občutka za poezijo in zanimanja zanjo ni mogoče pripisovati

[13] Krüger, A.: *Das Buch — Gefährte eurer Kinder.* 5. Aufl. München 1967.
[14] Maier, K. H.: *Jugenschrifttum,* Bad Heilbrunn 1965.

vsem otrokom, kot ni mogoče kar vsevprek trditi, da otroci te starosti niso literarnoestetsko dojemljivi.

Razvoj v nekoliko kasnejšem otroštvu (do približno 12. leta)

Tendenca razvoja gre z naraščajočo starostjo v smeri vedno intenzivnejšega raziskovanja in osvajanja sveta. Otrok si zavestno želi razširiti obzorje — od tod velika želja po znanju (ki se često ne pokriva z obveznim šolskim programom). Počasi se že izoblikujejo specifični interesi.

V zvezi s pridobivanjem znanja v tej fazi opazimo pomemben kvalitetni premik. Otroci ne zbirajo več le podatkov in novih informacij, ampak o njih že kritično razmišljajo. Vzporedno s tem pojavom lahko opazujemo razvoj teoretične inteligence, oboje pa že izpolnjuje pogoje za proces kognitivnega branja. Sploh je mogoče označiti to obdobje za bolj razumsko, manj čustveno dojemljivo.

Z naraščajočo diferenciacijo literarnoestetskega doživljanja se začenjajo formirati različni načini branja, z naraščajočo koncentracijo uporabe posameznih načinov pa se kasneje oblikujejo tipični tipi bralcev.

Realistični, ekstrovertirani orientaciji otrok te starosti ustreza v veliki meri informativno branje, ne le v šoli, ampak tudi v prostem času. Mnogi hočejo s takim načinom branja razširiti znanje, ki so si ga v dovolj veliki meri pridobili v šoli, spoznati želijo neznane dežele, rastlinski in živalski svet, prodreti hočejo v nekatera zanimiva področja tehnike. Mnoge od njih zanima kultura starih časov in področja tehnike. Mnogo od njih zanima kultura starih časov in narodov.

Psihološko lahko zanimanje za strokovno literaturo argumentiramo z dejstvom, da se otrok v tej dobi neha zanimati izključno samo zase, da se ne jemlje več za merilo vsega. Njegov interes se usmeri na predmetni svet bližnje in daljnje okolice.

Pri enajstih letih opaža Giehrl tudi že začetek kognitivnega branja. Omenili smo, da so psihološke predispozicije izpolnjene. Pri mnogih otrocih te starosti srečujemo že izredno kritični odnos do okolice. Treba pa je priznati, da so mnogo manj kritični do tega, kar berejo. Zadeva je do neke mere opravičljiva, saj je resničnost knjižnega dogajanja skorajda nemogoče preveriti. Kritična distanca je možna le v primerih, ko je dogajanje v knjigi na prvi pogled skregano z zdravo človeško logiko, ali ko se otrokove stvarne izkušnje ne skladajo s tistimi, o katerih pripoveduje pisatelj. Tako otrok te starosti odločno zavrača pravljice, češ, da so neresnične, nekritično pa sprejema še tako logično in psihološko neverjetne fantastične zgodbe ali dekliške zgodbe, da le vsaj malo dajejo videz resničnosti.

Tako torej večina enajstletnikov naivno verjame tiskani besedi. To in pa dejstvo, da berejo knjige, v katerih se napeti dogodki z veliko naglico vrstijo drug za drugim, tako, da jih je nemogoče »prebaviti«, kaj šele o njih razmisliti, povzroča, da o prebranem relativno malo razmišljajo. Branje je zatorej precej površinsko, saj otroci knjige kar »požirajo«. O globljih pomenih prebranega ne razmišljajo, tako kot niso pozorni na umetniško zgradbo in jezikovno dovršenost.

Toda tega ne smemo razumeti, kot da zasnov literarnoestetskega doživljanja in s tem literarnega branja v tej fazi razvoja ni mogoče razvijati. Vsak izkušen učitelj književnosti ve, da so otroci v petem in šestem razredu ob pravilnem vodstvu kar precej sposobni dojeti tudi jezikovno plat literarne umetnine, da jih je mogoče pripraviti k intenzivnemu doživljanju lirike, da pa so še premalo zreli za dojemanje globlje dramske problematike. Vendar imajo otroci na voljo kar lepo

število umetniško visokokvalitetnih mladinskih literarnih del, ob katerih si kultivirajo literarnoestetsko dojemljivost.

Take knjige predstavljajo prehodno fazo med pravljico in klasično literaturo za odrasle.

Le redki otroci te starosti (v glavnem tisti, ki literarnoestetski razvoj prehitevajo), iščejo v svojem čtivu estetske vrednosti. Velika večina jih bere, ker želijo nove informacije, ali preprosto zato, ker si želijo krajšati čas. Zelo važen motiv za branje v tej dobi pa je tudi neke vrste hrepenenje po pravem, »zaresnem«, velikem življenju. Otroci bi radi čimprej odrasli, njihov otroški svet se jim zdi premajhen, v njem se počutijo utesnjene. Biti odrasel pomeni zanje »biti svoboden«, imeti »neomejene možnosti«, doživljati same zanimive dogodivščine in pustolovščine. Fantje bi radi čimprej postali takšni kot literarni junaki v pustolovskih knjigah, pametni, hrabri, iznajdljivi, sposobni suvereno obvladati vsako situacijo. Tudi sami hočejo raziskovati zanimiva področja tehnike ali nova geografska ozemlja, osvajati nove dežele, doživljati navarne pustolovščine. Deklice pa hrepenijo po pravem, resničnem življenju, pri čemer mislijo predvsem na »velika« ljubezenska čustva, ki jih smejo doživljati odrasli. Beg iz sedanjosti in odkrivanje skrivnostnega življenja odraslih pa sta že značilnosti evazoričnega branja, ker ne gre za iskanje zakonitosti življenja sploh . . .

Poleg napete, zabavne, informacij polne literature ohranijo nekateri otroci te starosti, predvsem deklice, interes za fantastične pravljice. Nekateri fantje pa začnejo v tej dobi brati knjige o skrivnostnem svetu antične in vzhodne mitologije. Oboji pa odkrivajo tudi svet grozljivk. Ne enega ne drugega ne sprejemajo več kot del realnega sveta, ampak kot v skrajni varianti možno realnost.

Največji bralni interes dečkov in deklic te starosti pa velja brez dvoma pustolovskim zgodbam. Mnogi otroci ne berejo nič drugega. Ch. Bühler ugotavlja, da predstavlja te vrste literatura nov tip inspiracije za domišljijsko aktivnost, da jo trenira in disciplinira. Giehrl meni, da njena razlaga fenomena ne pojasnjuje v dovolj veliki meri.

Tehtnejše razloge za priljubljenost Karla Maya in njemu podobne literature navaja Aloys Fischer:[15]

»Mislim, da lahko iščemo največ razlogov za posebno zanimanje mladine za knjige Karla Maya v veliki različnosti med civiliziranim, smotrno urejenim in h konkretnim ciljem usmerjenim svetom, v katerem živimo, in svetom Indijancev, kjer vlada divja sila človeške narave.

Oddaljenost dežel, kjer se zgodbe Karla Maya v veliki meri dogajajo, omogoča, da v njih junaki ravnajo skladno s svojimi prvinskimi nagoni. Tam še velja pravilo, mož proti možu, zob za zob, pravilo zvijačnosti in surove moči v boju z divjo, nedotaknjeno naravo.«

Branje pustolovskih zgodb je logično nadaljevanje bralnega razvoja, saj v marsikaterem pogledu spominja na pravljice. V obeh vrstah literature je centralna figura junak, ki nujno zmaga, oz. doseže svoj cilj. Z njim se mladi bralec identificira. Literarni junak mu vliva pogum in upanje, da bo tudi sam v realnem svetu, ki mu postavlja na pot mnoge, z njegove perspektive nepremagljive ovire, podobno uspešen.

Branje indijanaric tipa Karl May pri mladini ne povzroča posebne škode, če to ni edino čtivo, ki ga otrok bere. V tej dobi mu je namreč na razpolago vrsta pu-

[15] Fischer, A.: *Karl May als Jugendschriftsteler.* Sonderdruck aus dem Karl-May — Jahrbuch. Radebeul 1923.

stolovskih zgodb, ki zaradi svoje literarne kvalitete spadajo k »svetovni literaturi«. Preko teh spoznava mladi bralec značilnosti in strukturo velike literature, slediti mora vrsti močno različnih literarnih oseb, spoznati mora veliko literarnih prostorov in ob tem slediti tudi včasih ne preveč preglednemu dogajanju. Vse to zahteva od njega logični in psihološki napor, istočasno pa spoznava osnovne zakonitosti besedne umetnosti.

Vendar pa je treba priznati, da se le manjši del mladine prebije od pustolovskih zgodb k velikim romanom klasične svetovne literature. Večina se vse življenje zadovoljuje s plitkimi zgodbicami, polnimi napetega dogajanja. Taki bralci sčasoma jezikovno otopijo, berejo sicer veliko, a o prebranem praviloma ne razmišljajo.

»Tak otopeli bralec išče vedno močnejše literarne dražljaje: pustolovke, grozljivke, oboje lahko tudi v obliki stripa. Potreba po močnih dražljajih se v tem primeru ne omejuje samo na branje, ampak obvlada vse človekovo življenje. Nesposobnost globljega doživljanja se razvije v hektično iskanje sprememb, lov za močnimi stimulacijami in pristane na koncu — ker človek nikoli ni dokončno zadovoljen — pri trajnem občutku dolgočasja.[16]

Posebno nevarna literatura se zdijo H. E. Giehrlu stripi. Ti zavirajo otrokov jezikovni in psihološki razvoj.

V nekaterih stripih (npr. Walt Disneyevih) najdemo vsaj nekoliko naivnega in groteskнega humorja. Zgodbice so nedolžno prijetne, vendar jezikovno in slikovno brez umetniške vrednosti. V nasprotju s temi je večina stripov brutalno in primitivno slikanje gangstrskih in kavbojskih zgodb, kičasto prikazovanje raznih supermenov in marsovcev. Posebno v ameriških stripih je veliko umorov, streljanja, mučenja.

Skratka, predmet pripovedovanja (bolje rečeno slikanja) so izbruhi človeških nagonov najnižje vrste, takih, ki jih mora preganjati vsaka zdrava človeška družba.

O negativnem vplivu stripa s psihološkega vidika bi pravzaprav lahko ponovili vse, kar smo zapisali o negativnem vplivu pustolovskih zgodb, le da je delovanje močnejše. Primitivna duhovna podoba stripa namreč zatira otrokovo lastno domišljijo, katastrofalna jezikovna »kvaliteta« pa jamči za produkcijo t. i. beročih analfabetov.

Gotovo je, da priložnostno branje stripov ne more škodovati nikomur, pedagogi in starši pa morajo paziti, da navdušenje za to vrsto branja ne postane preveliko, oz. da stripi ne postanejo otrokova edina literatura.

Med devetim in enajstim letom lahko torej opazujemo pri otrocih pojave informativnega in evazoričnega branja (le redki, tisti, ki razvoj prehitevajo, so do neke mere sposobni kognitivnega in literarnega branja). Ob branju si otrok razvija razum, krepi voljo in išče spodbude za domišljijske umike v svet odraslih. Nova znanja in spoznanja, ki jih črpa iz knjig, mu pomagajo ustvarjati predstavo o svetu, v katerem živi, in mu odpirajo možnosti, da v njem poišče to, kar ga zares zanima.

Medtem ko se širi njegovo obzorje, ugotavlja, da življenje odraslih ni smotrno urejeno, da je svet poln napak in protislovij. Vzporedno s takim spoznanjem se začenja zavedati svojega lastnega jaza.

Počasi se začenja tudi proces ponotranjanja problemov. Otrok ne opaža več le zunanjega dogajanja, ne vidi le, kaj so ljudje storili, ampak se začne ukvarjati

---

[16] Maier, K. E.: *Jugendschrifttum.* Bad Heilbrunn 1965, str. 60.

tudi s tem, kaj so ob tem mislili, zakaj so kaj storili in kako so ob tem čutili. S tem se odprejo nove možnosti dojemanja literarne osebe. Literatura predstavlja v tej fazi poligon treninga, na katerem človek vadi opazovanje in razumevanje tujega duhovnega in čustvenega življenja.

In končno ne smemo pozabiti, da predstavlja literatura enajstletniku tudi že sprostitev po napornem šolskem življenju in vsakodnevnem dogajanju sploh.

Diferenciacija branja (od 13./14. do 17. leta)

Psihološki razvoj doseže v puberteti tako stopnjo, da že lahko govorimo o prvih obrisih kasneje oblikovane osebnosti. Vzporedno z njim dobiva tudi bralni razvoj podobo, ki že zelo jasno kaže na obliko, ki se bo formirala v zaključni fazi.

Izoblikujejo se že posamezni tipi bralcev. V katero smer se bo mladi bralec izoblikoval, je v veliki meri odvisno od jezikovne in bralne kultiviranosti okolja, v katerem preživlja večino svojega časa, vendar predstavljajo izredno važen faktor v razvoju tudi individualne predispozicije, ki jih stimulativno okolje lahko sicer izboljša, ne more pa jih popolnoma izbrisati.

Za razvoj mladega bralca je v tem obdobju odločilen nastanek in razvoj sposobnosti globljega doživljanja in dojemanja. Pubertetnik je že zmožen razumeti motivacijske silnice človekovega ravnanja. Jezikovni razvoj pa napreduje do te mere, da jih zna že tudi izraziti. Spremeni se tudi njegov sistem ocenjevanja samega sebe. Majhen otrok odrasle in njihov svet le posnema. Čim bolje mu to uspe, tem uspešnejši je. Nekoliko kasneje se začne svetu upirati, v realistični dobi intenzivno širi svoje obzorje, v puberteti pa se od sveta kritično distancira in ga miselno presega.

V tej dobi bere mladi bralec predvsem tisto literaturo, ki ga popelje v svet nenavadnih doživetij, ki mu v vsakdanjem življenju niso dosegljiva. Gotovo nekateri iščejo tudi informacije, znanja in spoznanja, večina, predvsem deklice (tudi veliko fantov), pa išče čtivo, ki ustreza njihovemu emocionalnemu stanju. Človeško življenje, hrepenenja, upanja, boji in problemi zdaj niso več toliko zanimivi zaradi zunanjega dogajanja. Mladino te starosti bolj priteguje motivacija dogajanja in zanimivi, večplastni karakterji. Pretresljive literarne usode intenzivno podoživljajo in jih povezujejo, primerjajo, s svojimi doživetji. Ta zmožnost globljega dojemanja vodi k doživljanju literarnega dela kot celote, kar že predstavlja neke vrste literarno branje. A priznati je treba, da otroci te starosti še vedno manj iščejo literarno doživetje in da v večji meri uživajo v subjektivnih efektih, ki jih ima literarno delo na njihovo razpoloženje.

S stopnjevanjem zmožnosti jezikovnega izražanja, ki je značilno za to dobo, raste tudi posluh za jezik kot izrazno sredstvo literature. Razumevanje in dojemanje zvočne izraznosti jezika, izrazne možnosti stavčne zgradbe, tudi zahtevnejših metafor in simbolov ne predstavlja več kakšnih posebnih problemov.

Kljub temu da so razvojnopsihološko izpolnjeni vsi pogoji za literarno branje, pa ugotavljamo, da tako bere le manjši del populacije.

Celo za branje literature tako motivirani gimnazijci pogosto berejo lahko literaturo. Pravzaprav najdejo pot do klasičnega romana in novele v večji meri dekleta, fantje odkrivajo klasično prozo šele kasneje (proti koncu srednje šole), a le pri redkih postane literarno branje življenjski stil.

Do lirike zanese pot le izjemno nadarjeno mladino, pogosteje dekleta. Pesmi ponavadi ne predstavljajo »najljubšega čtiva«, redkokdo bere cele pesniške zbir-

ke ali antologije. Ponavadi ljudje posebno globoko občutijo le nekaj pesmi. Toda, ugotavlja Giehrl, nekaj intenzivno doživetih lirskih pesmi lahko človeka obogati bolj kot ducat površno prebranih romanov.

Veliko več mladostnikov obvlada evazorični tip branja. Fantje posegajo po pustolovskih zgodbah, ki jih zaradi omejenih možnosti v realnem vsakdanu ni mogoče doživeti. Dekleta pa po specifični erotično obarvani zabavni literaturi. Raziskave bralnih interesov so pokazale, da 50—75 % mladine bere trivialno literaturo in stripe.

Branje trivialne literature tudi v tej dobi nadomešča junaške, izjemne podvige, ki jih zaradi omejenih možnosti v realnem vsakdanu ni mogoče doživeti, hkrati pa predstavlja tudi počitek in zabavo po napornem delu. Literarnoestetsko zrelejši mladostniki že opažajo oblikovno pomanjkljivost in vsebinsko plehkost tovrstne literature, zato takih primitivnih zgodbic ne berejo več. Večino mladih bralcev pa osvojijo. Ti tudi kasneje ne berejo ničesar drugega.

Dekleta, ki so pri enajstih letih brala t. i. dekliško literaturo, segajo v puberteti po ljubezenskih romanih. V ospredju te literature ni toliko seksualno doživetje. Dekletom gre v večji meri za romantično dvorjenje, za idilične zveze med moškimi in ženskami, ki so v romanu izpostavljene težkim preizkušnjem, pa ljubezen na koncu vse premaga — in sledi happy end v obliki poroke.

Kaj motivira dekleta k branju »ženskega romana«?

1. Radovednost. Vedeti hočejo, kakšni so odnosi med moškim in žensko.
2. Hrepenenje. Čim prej hočejo odrasti.
3. Identifikacija z glavno osebo. Želja, da bi tudi njih nekdo oboževal, se zanje boril. Tudi same bi rade vplivale na moške s svojim šarmom in lepoto.

Fantje take literature praviloma ne berejo. Če že iščejo erotiko v literaturi, hočejo opise konkretnejših scen, večina pa v ta namen raje izbira ilustrirane revije.

Verjetno bo držala tudi Zöllingerjeva[17] trditev, da fantje te starosti nočejo in ne morejo priznati ljubezni odločilne vloge v življenju »pravega« moškega. Prepričani so, da je moški sam odgovoren za svoje početje, da lahko v življenju s svojo sposobnostjo, kreativnostjo, iznajdljivostjo in vztrajnostjo doseže prav vse. V tak koncept pa gotovo ne sodi ženska, ki z moškim manipulira, ki s svojo neustavljivostjo doseže, da moški stori natanko to, kar si je zamislila. In to je vendar sporočilo ženskega romana.

Dodati je treba še, da fantje seksualno kasneje dozorevajo kot dekleta.

Informativno branje se v puberteti izoblikuje do take oblike, kot jo ima v kasnejših letih. Mladina dokaj redno prebira dnevno časopisje in revije, išče v njih najpreprostejše podatke (TV program, športni izidi), informacije o oblikah življenja odraslih (politika, gospodarstvo, kultura), znanje o že zelo jasno formiranih interesnih območjih v strokovni literaturi za mladino in odrasle. Potreba po informaciji v tej dobi je še zelo čustveno obarvana, kar se kaže v interesih za pripovedno poljudnoznanstveno literaturo in v zelo čustvenih reakcijah na informacije. Toda z leti vedno bolj iščejo nevtralno strokovno in splošno informacijo.

Najmanj izraženo je v tem obdobju še vedno kognitivno branje. Nekateri sicer berejo z namenom, da bi našli odgovore na bistvena vprašanja o življenju in njegovem smislu. O tem, kar so prebrali, kritično razmišljajo, dojemajo tudi ozadje stvari in skušajo brati med vrsticami, a ti so še zelo redki. Lahko bi rekli, da

[17] Zöllinger, M.: *Das Literarische Verständnis der Jugendlichen und der Bildungswert der Poesie.* Zurich 1926.

se sposobnost te najzahtevnejše vrste branja razvija zelo počasi, a konstantno in doseže pri približno sedemnajstih, osemnajstih letih tisto stopnjo, ki bi jo lahko imenovali dobra predispozicija za začetek zrele formirane sposobnosti kognitivnega branja.

V puberteti se torej tipologija branja že popolnoma diferencira. Otrok spozna in preizkusi vse možne (njegovemu siceršnjemu razvoju dostopne) načine branja. Gre torej za fazo prehajanja od otroškega bralca do odraslega bralca.

Nekateri otroci dosežejo v tej dobi svoj kvantitativni bralni višek. Berejo veliko in vse po vrsti.

Nekateri med njimi to ljubezen do branja ohranijo, pri drugih pa z leti pridobljena svoboda gibanja (manjši nadzor staršev) in s tem velika ponudba drugačnih možnosti preživljanja prostega časa bralne interese izpodrinejo. Sicer pa je vprašljivo, ali je t. i. »bralna mrzlica« sploh pozitiven pojav. Raziskave so namreč pokazale, da berejo taki »navdušeni bralci« zelo površno. Ko so jih vprašali, katero knjigo so nazadnje prebrali, se mnogi med njimi niso mogli spomniti niti naslova.

Prehod k odraslemu, formiranemu bralcu

Približno pri sedemnajstih letih lahko začnemo govoriti o prehodu k odraslemu človeku. Mnoga nagnjenja in interesi se počasi uredijo v dokončno predstavo o tem, kakšni so življenjski načrti, naloge, cilji. Smer tem predstavam in prizadevanjem daje v največji meri izbrani poklic.

Istočasno pa preveva mladega človeka občutek, da je svet njegov in čaka, da bo prav on zasedel v njem svoje mesto. Vse njegove misli so usmerjene v prihodnost, čas, ki so ga preživele generacije pred njim, se mu zdi nepomemben, svoje lastno otroštvo pa občuti kot eno samo zapravljanje časa in želi nanj čim prej pozabiti.

Vprašanja o vsebini življenja in njegovih ciljih privedejo do razmišljanja o samem sebi, k zavedanju samega sebe. V mladem človeku se borita fantastični idealizem in trezni realizem, kar vodi do občasnih napetosti, ki pa stopnjujejo njegovo dojemljivost za duhovne in umetniške vtise.

Veliko mladih ljudi doživlja v tem obdobju neke vrste »kulturno puberteto«. Razmišljajo o najglobljih vprašanjih, iščejo bistvo, smisel in zakonitosti življenja, poskušajo formirati svoj svetovni in življenjski nazor.

Vse to spremlja tudi globok premik literarnega doživljanja.

Motivacije za branje so v tej starosti že enake kot motivacije pri odraslem:

— človek bere, ker hoče spoznati svet in ljudi v njem,
— ker se hoče sprostiti in s pomočjo branja preseči svojo utesnjenost v svetu, v katerem živi, in
— ker išče red in zakonitosti, po katerih sta urejena svet in človekovo življenje. (Ta motiv se oblikuje šele v adolescenci.)

Elementarno doživetje svoje lastne individualnosti, telesne in duševne enkratnosti pripelje mladega človeka tudi do spoznanja njegove končnosti v času in prostoru — to pa rodi željo po iskanju smisla in ne-smisla eksistence. Tako široko odprti mladi človek si prizadeva najti smernice za svoja ravnanja in garancijo za svojo varnost v tem svetu v filozofiji, religijah in ne nazadnje v literaturi. Išče oporo in vrednote, ki bi dajale njegovemu življenju smisel in ki bi ga nekako dvignile nad grozeči občutek minljivosti.

Šele v svoji usmeritvi k absolutnemu lahko mladi človek dojame literaturo v vsej njeni globini. V prejšnjih letih je iskal v literaturi odmev lastnih čustev in razpoloženj, najti je hotel potrditev svojih znanj in spoznanj. Odrasli literarni bralec se ob branju »izgubi v popolni samopozabi« ter se tako deindividualiziran odpre vsebini in formi literarnega dela.

Formirani literarni bralec precizno in z občutkom dojema tudi obliko literarne umetnine. Čuti, da so misli in občutja umetnine le, če so našli upodobitev v enkratnem umetniškem, jezikovnem in oblikovnem izrazu. Delni občutek za jezikovno stvaritev smo lahko (posebno pri tozadevno usmerjeni mladini) opazili že prej, toda šele v adolescenci se bralec razvije do take mere, da lahko opazi in presoja prvine in posebnosti individualnega sloga in sloga posameznih literarnih obdobij.

Najizraziteje se kaže popolna forma literarnega branja v novem zrelem odnosu do lirike. Sicer so zanjo dojemljivi že majhni otroci v predšolskem obdobju, nekateri ohranijo stik z njo tudi v kasnejših letih, toda šele v adolescenci se ji resnično odprejo. V času, ko jih znanost in tehnika vedno znova opozarjata na meje človeškega znanja in njegove eksistence, pušča lirika vse možnosti odprte. Tako najdejo nekateri pot k refleksijam o naravi, filozofski liriki, velika večina pa k ljubezenski liriki. Vanjo sicer pogosto projicirajo svoja lastna občutja, a je ne izrabljajo kot stimulans za sanjarjenje o še nedoživetih občutjih.

Zelo priljubljena je tudi angažirana socialnokritična in politična lirika, ki velikokrat izraža prav njihov prekucniški pogled na svet in ki često poziva h konkretnim akcijam.

V času adolescence oblikuje mladi človek svoj literarni okus. Izbere priljubljene zvrsti in se posebej nagiba k nekaterim pisateljem ali posameznim literarnim obdobjem. Nekateri literarni sociologi menijo, da postaja čtivo z leti literarno vedno zahtevnejše, nekateri postavljajo višek literarnega razvoja šele v štirideseto leto.

Toda kljub vsemu prizadevanju (šolskemu) je treba ugotoviti, da le redki ljudje dosežejo stopnjo literarnega branja. Giehrl citira neko raziskavo, pri kateri so testirali mladino med 18. in 21. letom. Le polovica bralcev (54 %) je znala zapisati naslov knjige, ki se jim je v zadnjem času zdela posebno zanimiva in le vsak dvajseti bralec je navedel knjigo, ki bi jo lahko imenovali »literatura«. Tudi če tega podatka ne jemljemo preveč strogo, je treba ugotoviti, da mnogi zelo izobraženi in inteligentni ljudje literature ne berejo, čeprav so lahko istočasno odlični kognitivni bralci — bralci strokovno-znanstvene in filozofske literature.

Mnogi mladi ljudje iščejo odgovore na vprašanja o bistvu in smislu sveta in bivanja v njem pri velikih mislecih našega časa in preteklih obdobjih. Pogosto jih fascinirajo filozofi posebno ekstremnih načel, npr. Nietzsche, Schopenhauer, Sartre, filozofije Daljnjega vzhoda.

Na pragu odraslosti opažamo ponovni vzpon informativnega branja, kar je posledica intenzivnega socializacijskega procesa (poklic, služba, močno razvejano družabno življenje). Da bi se lahko uspešno vključeval v svoje novo okolje in si v njem zagotovil čim ugodnejši položaj, mora bralec obdelati vrsto informacij, ki jih črpa iz strokovnih knjig, političnih spisov, dnevnega časopisja, revij. Iskanje strokovnih informacij obsega v tem času veliko večino bralne aktivnosti sploh.

Na pragu odraslosti skoraj nihče več ne bere mladinske literature. Njeni bralci so ubrali dve poti: v svet prave literature in v svet trivialne literature. Le

nekatera dela mladinske literature berejo tudi odrasli bralci (npr. de Saint-Exupery: *Mali princ*).

Tudi stripi nimajo med odraslimi bralci hvaležne publike. Tisti, ki so jih brali v mladosti, so že kdaj nehali brati. Ti otroci se kot odrasli zabavajo le še z nezahtevnimi filmi — najpogosteje kar pred TV-sprejemnikom.

Pri študiju otrokovega literarnoestetskega in bralnega razvoja je treba upoštevati tudi njegovo socialno pogojenost in specifičnost po spolni pripadnosti. Nekatere študije[18],[19] so natanko raziskale, katero literaturo berejo posebno rade deklice in katero fantje, vendar se zdi, da so danes razlike zmeraj manjše. Mnoge deklice z navdušenjem berejo Karla Maya, mnogi fantje pa t. i. dekliško literaturo. Kljub temu pa še vedno lahko govorimo o razlikah med tipičnim dekliškim in fantovskim bralnim razvojem. Te razlike so večje v zgodnjem otroštvu, kasneje so vedno manjše, v adolescenci jih skorajda ne opazimo, popolnoma pa ne izginejo nikoli.

Omenili smo, da lahko otrokovo okolje zelo stimulativno ali destimulativno vpliva na bralni razvoj, saj je le-ta odvisen od otrokovega kognitivnega in jezikovnega razvoja. Razlike med mestnimi in vaškimi otroki so zaradi razvoja komunikacijskih sistemov skorajda izginile, še vedno pa je močno odvisno od stopnje izobrazbe, katero stopnjo bralnega razvoja bo človek dosegel.

Res je sicer, da tudi mnogo gimnazijcev ne najde poti k literarnemu branju, toda raziskave kažejo, da je procent literarnih bralcev med njimi neprimerno višji kot med tehniško in vajeniško mladino. Velika večina med njimi se zadovolji z evazoričnimi in informativnimi oblikami branja. V njihovem življenju postanejo že zelo zgodaj pomembne materialne, politične in socialne vrednote, literatura in filozofija se jim zdita nekaj irealnega, predvsem pa nekaj, kar nima nobene materialne in praktične vrednosti. Za veliko večino delavske in kmečke mladine z zadnjim šolskim dnem preneha stik z literaturo. Poslej se zanimajo le še za svoj poklic, mogoče za šport, edino čtivo pa ostane kakšen nezahteven časopis.

»ODPRTI«, VEČPLASTNI OSNUTEK LITERARNEGA RAZVOJA PO ALEXANDRU BEINLICHU

Že oznaka Beinlichovega[20] poskusa shematičnega prikaza bralnega razvoja daje slutiti, da se njegov avtor od te vrste klasifikacije nekako distancira. Vsekakor je prepričan, da morajo biti posamezne »cone« odprte, tipološko pa tako široko definirane, da zajemajo veliko tipov bralcev. Kljub temu je treba računati s tem, da tako zastavljeni bralni razvoj ni obvezen in da pri marsikom poteka kako drugače. Prepričan pa je, da je za znanstveno obdelavo problema in predvsem zaradi ekonomične organizacije pedagoške prakse vsaj osnovna tipološka shema potrebna.

Predno se je lotil skiciranja tipičnega bralnega razvoja, je zapisal nekaj osnovnih tez:

— »Faza bralnega razvoja« je le neke vrste pomožna predstavna kategorija. V resničnosti namreč ni mogoče dokazati posameznih »con«, ki bi se druga od druge ostro ločevale.

— Čim krajše časovno obdobje pripišemo posamezni »fazi«, tem bolj smo

[18] Schmidt, A. T.: *Das Lesende Mädchen.* Wien — München 1959.

[19] Hölder, A.: *Das Abenteuer im Spiegel der männlichen Reifezeit.* Ratingen 1967.

[20] *Lesen, ein Handbuch.* Hrsg. A. C. Baumgärtner. Hamburg 1974.

zgrešili realnost, tem bolj so karakteristike, ki jih navajamo kot tipične, privlečene za lase.

— Bralni in literarnoestetski razvoj potekata vzporedno in v odvisnosti od jezikovnega razvoja, razvoja bralne spretnosti, otrokovega emocionalnega, socialnega in kognitivnega razvoja.
— Raziskave, ki se opirajo na podatka o bralčevi najljubši knjigi in o najbolj brani literarni zvrsti, vodijo k neuporabnim stereotipom.
— Posamezne faze, ko je bralec dojemljiv le za fantastično ali le za realistično literaturo, ne sledijo druga drugi. Dejstvo je, da smo v vsakem obdobju svojega življenja dojemljivi za eno in za drugo. V posameznih fazah se morda spremeni le akcent.
— Posebno pozornost je treba posvetiti sociološkim vidikom bralnega razvoja.
— V vsakem obdobju svojega življenja je človek dojemljiv za lepo besedo (čeprav se ta dojemljivost do neke mere spreminja, stopnjuje ali nazaduje), tako kot je človek vedno dojemljiv za glasbo oz. lepoto sploh.
— Literarnoestetski razvoj je le delni aspekt pri študiju človekove jezikovne dojemljivosti.
— Da je človek kreativno bitje, se kaže tudi v njegovi literarni produktivnosti, ki ga spremlja skozi vsa življenjska obdobja (če je starši ali okolje že v otroštvu ne zatrejo).
— Vsakdo bere praviloma več vrst literature, na več nivojih. Tudi v otroštvu! Vsaka študija bralnega razvoja, ki upošteva samo eno vrsto branja (npr. samo literature, ne pa t. i. zabavnega branja in trivialne literature), je že v osnovi zgrešena.

Bralni razvoj je Beinlich razdelil na pet faz:

ZGODNJE OTROŠTVO od 2. do približno 5. leta

Literarno doživetje je močno naslonjeno na zvočno plat besed in verza. Tematsko je literatura neločljivo povezana z otrokovim doživljajskim svetom.

Najljubše literarne oblike: Slikanice z verzi, otroške rime, kratke zgodbice iz otroškega in živalskega sveta.

Estetsko doživetje: Zelo močno.

Lastna produktivnost: Besedna kreativnost, sprevračanje besed, fabuliranje.

Estetsko manjvredna lit.: Otrok ponavlja, kar sliši — tudi besedila reklam in popevk.

V bistvu se otrok te starosti vrača k vedno istim knjigam, k vedno istim pripovedkam.

SREDNJE OTROŠTVO od 5. do približno 8. leta

Otrok deloma razvije sposobnost razlikovanja fantastičnega od realnega in svoje domišljije ne jemlje več »čisto zares«. Začne zbirati realne izkušnje, spoznavati ljudi in predmetni svet.

Najljubše literarne oblike: Pravljice, izrazito magične in take, ki so bolj zasidrane v realnem svetu, zgodbice, ljudske pripovedke, poezija, pesmice, lutkovne igrice, zelo preproste gledališke predstave, radijske igre za otroke.

Estetsko doživetje: Zelo razvito — kot v predhodnem obdobju.

Lastna produktivnost: Prvi pesniški poskusi, kovanje rimanih parov, fabuliranje (otrok si ne izmišlja več posameznih pojavov, ampak celotne zgodbice).

ZRELO OTROŠTVO ALI PREDPUBERTETA od 9. do približno 12. leta (pri dekletih) in 13. leta (pri fantih)

Svet, kot ga otroci te starosti doživljajo, je urejen pragmatično in racionalno. Pa vendar ostanejo do neke mere dojemljivi za magično in fantastično. Otroci obeh spolov so dinamični, samozavestni, dečki in deklice so si zelo podobni. Oboji cenijo ljudi (torej tudi literarne osebe), ki so spretni, sposobni, moralno neoporečni, kos sleherni situaciji, skratka — junaki.

Najljubše literarne oblike: Pogosto zagrabi otroke te starosti prava bralna mrzlica. Včasih traja le kratek čas, pogosto pa vse predpubertetno in pubertetno obdobje.

Najbolj priljubljena literatura te dobe je t. i. pustolovska literatura. V nemški literarni teoriji jo imenujejo tudi deška literatura, kar je napačno, saj jo često berejo tudi deklice. Te berejo tudi t. i. dekliško literaturo (das Mädchenbuch), vendar se redko omejujejo le nanjo. Zelo priljubljeni so mladinski časopisi. Za poezijo kažejo otroci te starosti malo smisla, zato pa toliko več za mladinsko gledališče, lutke, otroške radijske programe. Časopise za odrasle berejo le površno. Pogosto berejo otroci te starosti pravljice — umetne fantazijske pravljice, živalske pravljice, pustolovske pravljice, orientalske in antične pravljice in manj znane ljudske pravljice. Fantje berejo tudi poljudnoznanstveno literaturo, didaktično oblikovano literaturo, uporabljajo leksikone, zelo redko pa berejo t. i. dekliško literaturo. Strokovno literaturo berejo tudi nekatere deklice, ne uporabljajo pa leksikonov in skorajda ne berejo knjig z vojno tematiko.

Estetsko doživljanje: Ugajajo jim pesmi z močno poudarjenim ritmom in rimo. Otroci so močno kreativni (slang). Nekatere pesmi, posamezne kitice se jim zdijo »prav posebno lepe«. Poezijo doživljajo globlje, če jim jo pripovedujejo, le nekateri lahko estetsko občutijo pesem, ki jo preberejo potihem.

Lastna produktivnost: Pesniški poskusi postajajo redki, jezikovna kreativnost, ki odstopa od norme, tudi. Jezikovna vzgoja v šoli je storila svoje. V pisnih izdelkih zavestno izbirajo besede, zapišejo tudi kakšno besedno zvezo v prenesenem pomenu, tu in tam je kakšen del teksta močno ritmiziran.

Estetsko manjvredna lit.: Če niso motivirani za branje primerne literature, berejo v glavnem kič in šund. Med njimi krožijo spominske knjige, opremljene s kičastimi rimami, sposojajo si in kupujejo ilustrirane revije in stripe. Pogosto znajo na pamet besedila modnih popevk. Zaradi negativnih ali premalo stimulativnih vplivov okolja in zaradi zgodnjega zaključka šolanja ostane večji del odraslih na tej stopnji literarnoestetskega razvoja.

PUBERTETA ali OBDOBJE med 13./14. letom in 16./17. letom

Pubertetnik živi na dveh ravneh — prva ravnina je realistično — racionalna in jo kaže navzven, druga je fantastično-iracionalna in jo pred svetom skriva. Svet in človek v njem se mu ne zdita več urejena, zato je prisiljen sam iskati in preizkušati nove rešitve. Pride do prvega negotovega načrtovanja življenjske poti. Veliko vlogo imajo v tem obdobju idoli (ekstremno idealizirani). Literarne osebe doživljajo kot resnične, začenjajo jih tudi psihološko razumeti, naenkrat postane važna logična psihološka motivacija literarnega lika.

Pojavi se nov motiv za branje literature: iskanje transcendence.

Najljubše literarne oblike: Tako dečki kot deklice berejo tisto literaturo, ki so jo brali v prejšnjem obdobju. Pogosto berejo zelo veliko. Še vedno lahko opažamo obdobje bralne mrzlice.

Polagoma pa začenjajo mladi bralci iskati drugačno literaturo, berejo vse mogoče, preizkušajo to in ono, interesi so pogosto zelo razpršeni. Lahko bi rekli, da krizo v življenju spremlja neke vrste bralna kriza.

Branje pustolovskih romanov se prepleta z interesom za ljudsko literaturo in prvimi izleti v svet literature za odrasle (dekleta imajo tu bistveno prednost). Zelo priljubljene so novele in črtice. Nasploh bi lahko rekli, da velja interes pretežno prozi (zelo pogosto je zanimanje za historični roman). Le redki najdejo pot do lirike. Priljubljeno je gledališče, še bolj pa film.

Časopise berejo v tej starosti kar vneto, vendar le nekatere razdelke (včasih samo podlistek). Mladinskih časopisov proti koncu te dobe ne berejo več.

Individualni bralni okus postaja vse izrazitejši, tako da je zelo težko generalizirati. To je čas, ko postane »mladi bralec« odrasli bralec. Pri tem se formirajo (ne dokončno) posamezne plasti bralcev:

— tisti, ki ne berejo (več),
— tisti, ki berejo le trivialno literaturo,
— tisti, ki berejo manj zahtevno (bolj zabavno) literaturo in kič,
— tisti (relativno redki), ki segajo po zahtevnejši literaturi.

Lastna produktivnost: Dnevniki, krajša poezija, malo proznih tekstov, razen pri deklicah, ki včasih pišejo pravljice.

Estetsko doživljanje: Zelo močno, posebno ob glasbi in plesu, analogno k temu ga lahko predvidevamo tudi na jezikovno-literarnem področju.

Estetsko manjvredna lit.: Kič, šund in tista literatura, ki nesorazmerno poudarja seksualno in erotično plat.

ADOLESCENCA ali OBDOBJE od 16./17. leta in do 21. (pri dekletih) in 24. (pri fantih)

Formirati se začne dokončna osebnostna struktura. Mladi človek si ustvari celovit pogled na svet. Razmišljanja o transcendenci pripeljejo do takega ali drugačnega rezultata. Medtem ko je pubertetnik tendiral k idealističnim rešitvam, postanejo te v dobi adolescence treznejše in bolj realistične.

Dozori tudi sposobnost dojemanja večplastnih karakterjev.

Najljubše literarne oblike: Mladinske literature ne berejo več (razen nekaterih del, ki štejejo h klasični literaturi). Izoblikujejo se močno individualni bralni interesi. Teoretično so sposobni dojemati vse vrste in zvrsti klasične in moderne literature za odrasle. Nekoliko večje (kot v prejšnjem obdobju) je zanimanje za liriko in dramo. Še več za prozo: biografije, biografske romane, psihološke romane, sodobno prozo, predvsem družbeno—kritično.

Mnogi berejo strokovno literaturo.

Zanimanje za gledališče.

Lastna produktivnost: Doseže v tem obdobju (najpogosteje) svoj vrh in tudi konec.

Estetsko doživljanje: Izredno globoko, če je literarnoestetski razvoj to stopnjo sploh dosegel.

Estetsko manjvredna lit.: Tudi pri literarnoestetsko zelo zahtevnih adolescentih se vzporedno z branjem klasične kriminalke občasno pojavlja zanimanje za seksualno-erotično literaturo, doktor romane in druge oblike trivialne literature.

Od vseh omenjenih tipologij se zdi najbolj sprejemljiv »odprti, večplastni osnutek literarnega razvoja« Alexandra Beinlicha. Njegova ugotovitev, da so tipologije, ki predvidevajo izredno kratka tipična razvojna obdobja predvsem takšna, ki naj bi trajala le eno do dve leti, problematične zato, ker od takega vzorca večina otrok odstopa, se zdi zelo prepričljiva. Gotovo je bolje, da so obdobja postavljena širše in da tipologija predvideva različne bralne in literarnoestetske interese otrok in mladostnikov iste starosti.

Beinlichova tipologija je pozitivna tudi zato, ker upošteva načelo, da ni mogoče ločevati študija bralnega razvoja in bralnih interesov otrok in mladostnikov od bralnih interesov in bralnega razvoja odraslih, saj je od tega, kako bo potekal brali razvoj mladostnika (v odvisnosti od socialnih, pedagoških in estetskih vplivov), odvisno, kako in kaj bo bral odrasli bralec.

Beinlichova zadnja faza obsega obdobje med 17. in 22./24. letom, torej obdobje adolescence in pozne adolescence, ko se po njegovem dokončno oblikujejo bralni in literarnoestetski interesi. K temu bi veljalo pripomniti, da rezultati najnovejših nemških študij (Heinz Bonfadelli: *Mladina in mediji.* Frankurt, Demografski inštitut 1986), ugotavljajo močno spremembo — bralnih navad in interesov takrat, ko se mladi ljudje zaposlijo. Ta doba pa se zaradi dolžine akademskega študija v zadnjem času močno pomika proti 26., 27. letu starosti, zatorej bi veljalo zgornjo mejo tega zadnjega obdobja pomakniti h koncu dvajsetih let. Rezultati raziskav so nedvoumni. Po zaposlitvi interes za literarno oziroma evazorično branje močno pade, poveča pa se navezanost na TV medije in na časopisni ter revialni tisk. Grobo bi lahko rekli, da človek v hitrem tempu poklicnega življenja vse bolj išče »instant informacijo«.

Beinlichovi tipologiji na rob bi dodali vprašanje, ali so literarnoestetski in bralni interesi ob koncu zadnje faze (pa naj ga postavimo k dvajsetemu ali sedemindvajsetemu letu) resnično dokončno izoblikovani. Človek vendarle tudi kasneje živi v interakciji s svojim okoljem, kar pomeni, da sicer sam nanj vpliva, da pa tudi okolje vse življenje vpliva na posameznika. Zato čisto resno predvidevamo, da se zaradi permanentnega vpliva okolja tudi bralni razvoj nikoli ne zaključi.

2. VRSTE BRANJA IN TIPOLOGIJA BRALCEV

VRSTE BRANJA PO H. E. GIEHRLU

Besedo »branje« ponavadi uporabljamo brez levega prilastka, kot da gre za termin z natančno določenim pomenom. Ponavadi pomislimo ob besedi branje na človekovo sposobnost dešifrirati dogovorjeni sistem znakov in doumeti sporočilo, ki ga nosijo ti znaki. V tem primeru gre za tehniko branja. Kdor tako tehniko obvlada, lahko bere na več načinov, pač glede na to, s kakšnim namenom se branja loti: kdor bere TV spored, bere drugače kot tisti, ki se loti literarnega dela, in spet drugače kot tisti, ki vzame knjigo v roke, da bi se učil za izpit.

Giehrl razlikuje štiri vrste branja:

Najpogosteje beremo zato, da bi iz tiskane besede razbrali kakšno informacijo. Giehrl govori o informacijskem branju.

Drugi tip branja imenuje Giehrl evazorično branje. Tako beremo, kadar se hočemo umakniti iz sveta, v katerem živimo, preseči njegove okvire in vsaj v domišljiji (s pomočjo literarnih in »literarnih« oseb) doživeti tisto, po čemer skrivaj hrepenimo. Tretji tip branja imenuje kognitivno branje, branje, s pomočjo katerega skušamo spoznati svet in njegove zakonitosti ter ta spoznanja urediti v smiselni in logični svetovni nazor.

Četrti tip branja imenuje literarno branje.

Ob literaturi spoznavamo svet, ljudi in sebe, z njeno pomočjo iščemo smisel sveta in življenja v njem, literatura nam omogoča, da prestopimo meje svoje realne eksistence.

TIPI BRALCEV

Ko Hans E. Giehrl ugotavlja, da lahko beremo na več načinov, torej, da poznamo različne vrste branja, prihaja tudi do spoznanja, da razlikujemo tudi različne tipe bralcev. Tipologija bralcev je precej neraziskano področje, vendar jo je mogoče s pomočjo literarne pedagogike in literarne psihologije sestaviti.

Ko govorimo o tipih bralcev, nas ne zanima tehnika branja, torej ali bralec bere tako, da razpoznava posamezne črke in jih nato povezuje v zloge in besede, ali razpoznava grafične podobe celih besed, besednih zvez in stavkov. Zanima nas, kako posamezne skupine ljudi reagirajo v stiku s tako ali drugačno vrsto pisanega besedila. Skupina ljudi, ki reagira na enak ali podoben način, tvori tipološko skupino.

Grupiranje reakcij v določene skupine je možno na več načinov, pač glede na kriterij, ki ga izberemo. Tako so nekateri (ob ugotovitvi, da je način dojemanja besedila odvisen tudi od bralčevega značaja) skušali definirati tipe bralcev analogno s tipi osebnosti.

Drugi so govorili o receptivnem in kritično produktivnem tipu bralcev, spet tretji o intelektualnem tipu v nasprotju s senzornim, ki sprejema bolj čustveno kot z razumom.

Tipologija C. S. Lewisa

C. S. Lewis[21] razlikuje med dvema tipoma bralcev. Med:

[21] Lewis, C. S.: *Über das Lesen von Büchern.* Freiburg 1966.

— literarnim bralcem in
— neliterarnim bralcem.

Razlike med njima so po Lewisu občutne:

LITERARNI BRALEC bere predano. Srečanje z literaturo je zanj posebno doživetje. Bere dolgo in intenzivno. K nekaterim knjigam se vrača vedno znova.

Literarni bralec je za literaturo močno dojemljiv. Sposoben je sprejemati literarno delo v duhu časa, v katerem je nastalo. Pozoren je tako na formo kot na sporočilo literarnega dela.

NELITERARNI BRALEC bere ponavadi zato, ker trenutno nima zanimivejše zaposlitve. Ne razmišlja o tem, kar je prebral. Literatura v njem ne zapušča nikakršnih sledov. Bere le za zabavo. Nikoli ne pazi na obliko. Lahko bi rekli, da literaturo le uporablja. Sem prišteva Lewis tiste »pametne in pridne« bralce, ki projicirajo v literarna dela svoja sociološka, politična in filozofska stališča, niso se pa pripravljeni literaturi odpreti.

Tipologija Richarda Bambergerja[22]

Vprašanje tipologije bralcev je obširno in kompleksno. Ponavadi ga skušajo reševati tako, da natančno raziščejo bralne interese otrok posameznih starostnih skupin. Vendar predlaga R. Bamberger lažjo, direktnejšo pot. Preden se je lotil svoje tipologije, si je zastavil dve vprašanji:

1. Katere knjige otroci neke starosti radi berejo in katere odklanjajo?
2. Kakšen je bralčev značaj (opazovanje otrok pri pouku, igri . . .)? Na podlagi takega opazovanja je sestavil svojo tipologijo.

Mladi bralec je lahko:

1. romantični tip (rad bere pravljice in vznemirljive, pustolovske zgodbe, ne mara pa realističnih in intelektualno-moralnih knjig),
2. realistični tip (odklanja vse pravljično, pustolovsko in fantastično, rad pa bere potopise in realistične zgodbe),
3. intelektualni tip (hoče priti vsemu do dna),
4. etično — pedagoški tip (se rad uči, vedno poišče nauk zgodbe),
5. bralec s tematsko natančno usmerjenim bralnim interesom (bere strokovno literaturo z namenom, da poglobi znanje na natančno določenem, svojem, interesnem področju),
6. estetski tip (rad bere pesmi, uživa tudi v lepi obliki, lepo zvenečem stavku, ritmu. Tekste, ki so mu všeč, prebere večkrat.)
7. mešani tip.

Kasneje, v drugi izdaji svoje knjige (1965), je Bamberger (tako, kot je to v prvi izdaji že napovedal) združil nekatere tipe (npr. 3. in 4.) in tako bralce razdelil le na štiri tipe (romantičnega, realističnega, intelektualnega in estetskega).

Ob svoji tipologiji Bamberger ugotavlja, da dokaj pogosto stopijo v ospredje atipični interesi za branje. Otroci se v starosti, ko bi se po teoriji morali zanimati za pravljice, zanimajo za strokovno literaturo. V takem primeru ne posegajo po pravljicah kot njihovi vrstniki, ampak po bogato ilustriranih otroških enciklopedijah (veliko slik in malo teksta), ali pred tem, po slikanicah s podobami iz realnega okolja.

V kateri tip bralca se bo otrok razvil, je odvisno od vrste interesov, ki ga privedejo h knjigi. Ni vseeno, ali sega po knjigi, ker:

[22] Bamberger, R.: *Jugendlektüre.* Wien 1955 in 1965.

1. si hoče krajšati čas (ker v tistem trenutku nima zanimivejše zaposlitve),
2. ker hoče spoznati svet, se naučiti kaj novega o njem,
3. ker hoče odkriti samega sebe, svoj notranji svet in razumeti tudi druge ljudi.

Giehrlova kritika Bambergerjeve in Lewisove tipologije:

Tako Lewisova kot Bambergerjeva tipologija imata praktično vrednost, če ju ne jemljemo preveč ozko. Vendar pa imata tudi nekaj pomanjkljivosti:

Razdelitev bralcev na literarne in neliterarne upošteva le literarno branje, vse druge vrste branja pa zanemarja. Vse »neliterarno« branje degradirata na branje drugega ranga in ne upoštevata, da nekaterih bralnih interesov z literarnim branjem ni mogoče realizirati, torej, da ima »ne-literarno« branje svojo funkcijo.

Problematična je tudi Bambergerjeva delitev na romantične in realistične bralce, saj koketira z literarnozgodovinskima terminoma, ki imata v literarni zgodovini mnogo širši pomen in ki ju ni mogoče tako zreducirati in poenostaviti, kot je to storil Bamberger.

Giehrlova tipologija bralcev

Giehrl že v uvodu v tipologijo opozarja, da »čistega« tipa bralca ni. Da tipologije bralcev ne smemo razumeti kot sistema predalčkov, kamor bomo lahko redoljubno pospravili vsakega bralca, ki ga srečamo.

Tipologija je le poskus upoštevati v prvi vrsti enake in podobne vedenjske vzorce in reakcije v zvezi z besedilom, jih urediti in tako doseči, da postanejo reakcije bralcev preglednejše glede na to, ali so tipične (ali se dajo uvrstiti v shemo) ali atipične (in jih vanjo ne moremo uvrstiti, lahko pa opišemo njihova odstopanja od tipičnega). Tako dobimo namesto nepregledne različnosti individualnih reakcijskih vzorcev omejeno in s tem pregledno shemo ponavljajočih se in s tem enakih ali podobnih reakcij.

Če se izognemo prepričanju, da je tipologija popolna in obvezna za vsakega bralca, če jo torej sprejmemo široko in neobvezno, nam izredno pomaga pri študiju bralnih navad in vzgoji mladega bralca.

Giehrl loči:

— funkcionalno-pragmatičnega bralca,
— emocionalno-fantastičnega bralca,
— racionalno-intelektualnega bralca,
— literarnega bralca.

FUNKCIONALNO-PRAGMATIČNI BRALEC

Večino ljudi lahko uvrstimo med funkcionalno-pragmatične bralce, ker v tiskani besedi ne iščejo nikakršnih posebnih vrednot, nikakršnega življenjskega smisla, še najmanj pa se zanimajo za estetske vrednote.

Branje zanje ni nikakršno doživetje, ob branju ne prihajajo do nikakršnih globljih spoznanj.

Branje je zanje le sredstvo, s katerim se je mogoče informirati, dobiti koristna navodila, ki pridejo prav v vsakdanjem življenju in ki človeku omogočajo, da napreduje v svojem poklicu.

K temu tipu prištevamo:

— vse tiste, ki sicer znajo brati, a nikoli ne posežejo po knjigi (Nicht-Leser),
— tiste, ki berejo le bulvarski dnevni tisk (die lesenden Analphabeten),
— in tiste, ki berejo le zato, da bi dosegli družabne, politične ali poklicne cilje (die Zweckleser).

Za ta tip bralca je značilno informacijsko branje v obliki, ki je drugi tipi bralcev ne poznajo.

EMOCIONALNO-FANTASTIČNI BRALEC

išče v literaturi v prvi vrsti čustvena doživetja in bere na evazoričen način. Ta tip bralca v literaturi ne išče ne informacije, ne miselnega bogastva. Branje je sredstvo, ki človeka zaziblje v prijetni svet iluzije, kjer se izpolnijo njegove želje. Večina emocionalno-fantastičnih bralcev se zadovoljuje s prijetnim, senzacionalnim doživetjem v času branja, ko odložijo knjigo, teče življenje po ustaljenem tiru. Nekateri izmed njih pa čustveno doživetje v sebi ovrednotijo in včasih spremenijo svoje ravnanje v realnem življenju. To so bralci, ki berejo deloma že na kognitivni način. Sprememba njihovega ravnanja je praviloma povezana s čustvenimi in ne z miselnimi reakcijami.

Emocionalno-fantastični bralci imajo radi fantastično literaturo, vendar ne zato, da bi jo sprejemali kot tako (kot literarni bralec), ampak zato, da bi v fantastičnem literarnem svetu lahko razvili svoja lastna čustvena doživetja.

Najraje berejo zabavno in trivialno literaturo, pogrošne kriminalke in indijanarice, science-fiction in ljubezenske zgodbe iz višjih socialnih miljejev (zdravniki, plemstvo, bogataši). Včasih berejo pesmi — vendar iščejo v njih le čustveno, fantastično — literarno delo kot jezikovna umetnina in jih ne zanima.

RACIONALNO-INTELEKTUALNI BRALEC

Mnogo redkeje kot funkcionalno-pragmatičnega in emocionalno-fantastičnega srečamo racionalno-intelektualnega bralca. Kadar slednji bere, ob branju tudi intenzivno razmišlja. V berilu ne išče emocionalnih doživetij, ampak ekzaktna spoznanja. Sam ostaja trezen, zadržan, težko ga je navdušiti in le redko se otrese kritične skeptičnosti. Od funkcionalno-pragmatičnega bralca se razlikuje po tem, da ga k pisani besedi vodi globoka vedoželjnost in nujnost, da vse, kar je prebral, kritično pretehta, si uredi misli in jasne predstave ter si ustvari logično in urejeno sliko o problemu.

Fantastika ga ne zanima. Če bere poezijo, počne to le zato, da bi se dokopal do njenega miselnega sporočila, forma in slog ga ne zanimata. Njegova literatura so filozofski in znanstveni spisi, eseji, socialno — in kulturnokritični romani, problemske drame, refleksivna lirika in, na področju lažje literature, detektivske zgodbe.

LITERARNI BRALEC

Giehrlova oznaka literarnega bralca ustreza v glavnem tisti, ki jo je zapisal C. S. Lewis.

Pri literarnem bralcu jasno dominira literarno branje. Literarni bralec ne bere zato, ker je branje imenitno (statusni simbol), ne zato, ker je kaka knjiga v modi, ne zato, ker branje krepi njegovo socialno pozicijo, zanj literatura ni vir znanja in spoznanja — ampak doživetje, ki ima samo po sebi veliko vrednost. Ni nujno, da ceni vse literarne zvrsti. Nekatera dela ga tako osvojijo, da se k njim vse življenje vrača. Literarno delo sprejema kot celoto — kot literarno in jezikovno umetnino. Po Goetheju:

»Die Form will so gut verdaut sein als der Stoff.«
Maximen und Reflexionen

In tega so sposobni le redki, zato je pravih literarnih bralcev razmeroma malo.

VRSTE BRANJA

Ko takole beremo Lewisovo, Bambergerjevo in Giehrlovo tipologijo bralcev, se ne moremo znebiti občutka, da gre v vseh teh primerih za precej velike poenostavitve. Giehrl sicer na nekaj mestih odločno opozarja, da tipologija ni sistem predalčkov, kamor bi lahko redoljubno pospravili vsakogar in vse, toda na koncu vendarle bralce porazdeli v štiri tipološke skupine glede na sposobnost in način dojemanja tiskanega besedila, pri čemer nikjer ne omenja, da lahko posameznik bere ob različnih priložnostih na več različnih načinov. Natančno branje njegove tipologije nas celo prepriča, da je prehajanje iz ene v drugo tipološko skupino celo nemogoče. Funkcionalno-pragmatični bralec po njegovem praviloma ni sposoben iskati v literaturi posebnih npr. estetskih vrednot, branje zanj ne more predstavljati doživetja. Lahko se sicer strinjamo, da taka ugotovitev v zvezi s t. i. beročimi analfabeti drži (to so tisti, ki berejo le senzacionalistično usmerjeni bulvarski tisk in morda še podnapise na televiziji), nikakor pa teh sposobnosti ne moremo popolnoma odrekati tistim, ki berejo, da bi dosegli družabne, politične in poklicne cilje. Ti bralci morda v kakšni drugi bralni situaciji berejo na katerega drugih možnih načinov. O racionalno-intelektualnem bralcu pravi Giehrl, da ob branju intenzivno razmišlja, da se le redko otrese kritične skeptičnosti in da, če bere literaturo, počne to le zato, da bi se dokopal do njenega miselnega sporočila. Literaturi se praviloma čustveno ne odpira, bere le eseje, socialne in kulturnokritične romane in problemske drame. Fantastika ga ne zanima. Racionalno-intelektualni bralec je tisti, ki mu pripisujejo le kognitivni način branja. To je t. i. spoznavni ali študijski način. Vsi študentje in intelektualci morajo obvladati ta način branja, nikakor pa ni mogoče trditi, da nihče od njih ni sposoben doživljati literature na literarnoestetski način, da se nihče od njih ni sposoben literaturi predati, in ne nazadnje: nikakor ne drži trditev, da nihče od njih ne bere fantastike. Pomislimo samo na tehnično inteligenco, ki (zvesta svojim siceršnjim interesom) pogosto bere znanstveno fantastiko — tako v pogrošni kot tudi v literarni varianti.

In še ena ugotovitev: kako je mogoče trditi, da literarni bralec vedno in povsod bere na literarni način, da je njegova motivacija za branje zmeraj in povsod le iskanje literarnega doživetja. Kaj pa naj počne z iskanjem harmonije med obliko in vsebino, kadar pogleda v kuharsko knjigo, koliko časa naj kuha jajce, da ne bo pretrdo, ali kadar bere navodilo za uporabo novega čistilnega sredstva?

Iz vsega tega je mogoče razbrati, da je že res, da poznamo več vrst branja, da pa je precej nesmotrno deliti bralce na tipe glede na to, kako berejo. Na tem mestu se nam vsiljuje misel, da je problematika analogna s situacijo v jezikoslovju. Tudi tam imamo na voljo več jezikovnih sredstev, ki jih uporabimo glede na namen sporočanja (funkcijske zvrsti) in glede na to, s kom govorimo in v kakšni govorni situaciji smo (socialne zvrsti).

In če so uspeli jezikoslovci rešiti komplicirani problem sistematizacije jezikovnih sredstev tako, da so upoštevali govorno situacijo in namen sporočanja, lahko na ta način poskusimo tudi mi.

Poznamo torej več vrst branja, ki jih uporabljamo glede na to, s kakšnim namenom beremo (kakšna je naša motivacija). Tako lahko isti tekst beremo na informacijski način, če hočemo npr. iz telefonskega imenika izvedeti klicno številko Tončke te in te, lahko ga beremo na kognitiven način, ker beremo z vidika imenoslovja, lahko pa ga beremo na evazoričen način, če hočemo iz enakomerne monotonosti črpati čustveno stabilnost in doseči duševni mir (nekateri ljudje berejo telefonski imenik, da bi se pomirili).

Vendar je opisani primer močno ekstremen. Ponavadi namreč izbiramo tudi litetaturo (v najširšem pomenu te besede) glede na motivacijo, ki nas je privedla k branju. In ta je lahko čisto pragmatična ali literarnoestetska.

Tako bi lahko glede na motivacijo razlikovali dve osnovni vrsti branja: pragmatično branje in literarnoestetsko branje. Večina odraslih obvlada oba tipa, le redki, tisti, ki znajo s pomočjo branja poiskati le najpreprostejšo za praktično življenje potrebno informacijo (npr. zdravnik ta in ta sprejema bolnike ob sredah), in tudi tisti, ki berejo bulvarski tisk in nič drugega, do stopnje literarnoestetskega branja sploh ne pridejo.

Obe vrsti branja je mogoče obvladati bolj ali manj. Tako lahko pragmatično branje služi le iskanju in zbiranju informacij. V tem primeru sta jezikovna in bralna spretnost precej skromni. Nekoliko zahtevnejši način pragmatičnega branja je branje daljših ali krajših poljudnoznanstvenih besedil. Naslednja stopnja, ki zahteva že dokaj visoko stopnjo bralne sposobnosti, je t. i. strokovno branje, najvišja stopnja, ki jo dosežejo sorazmerno redki, je stopnja znanstvenega branja.

Tudi literarnoestetsko branje lahko razdelimo na več stopenj, glede na motivacijo za branje, jezikovno spretnost bralca, njegovo sposobnost dojemanja in s tem v zvezi na zahtevnost teksta. Tako ločimo:

— branje trivialnih stripov,
— branje trivialne literature,
— branje do neke mere estetsko oblikovane trivialne literature,
— branje veristične literature,
— branje klasične literature,
— branje hermetične literature.

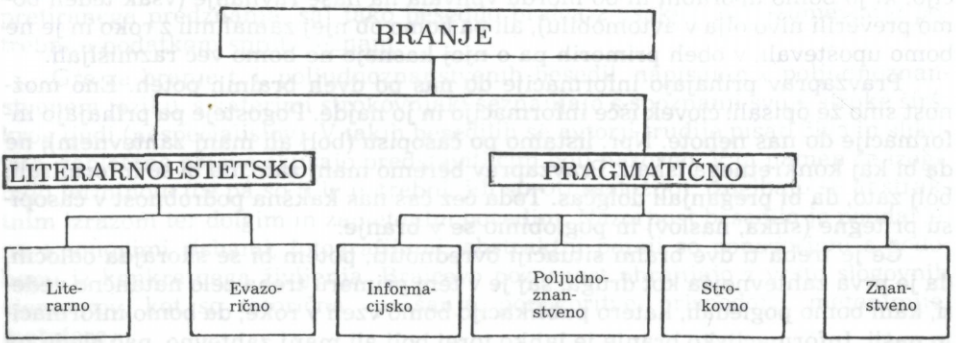

1. Pragmatično branje

Kadar beremo zato, da bi dosegli konkretne cilje, da bi nekaj spoznali, vedeli, izvedeli, z namenom zadovoljiti svoje interese ali zato, da bi to vedenje ali znanje izkoristili v čisto »pragmatične namene«, govorimo o pragmatičnem branju. Poznamo več vrst pragmatičnega branja. Sem vsekakor uvrščamo vse to, kar Giehrl imenuje informacijsko branje in kognitivno branje, poleg tega pa še vse vmesne stopnje, ki pri Giehrlu manjkajo. Ne moremo se namreč otresti vtisa, da mnogi bralci intelektualno presegajo dokaj nezahtevno stopnjo informacijskega branja (predvsem, če upoštevamo Giehrlovo definicijo, saj že branje gospodarskega ali političnega komentarja v kolikor toliko resnem dnevniku nivo zahtevnosti informacijskega branja presega), ne ustrezajo pa nivoju po definiciji zahtevnega kognitivnega branja.

Zatorej smo izdelali štiristopenjsko lestvico, ali bolje rečeno: na linijo med informacijskim in kognitivnim branjem smo vnesli še dve kategoriji (poljudnoznanstveno in strokovno branje), da bi tako pokrili nekatere pogoste bralne situacije. Priznati je treba, da smo dobili idejo za tako delitev spet pri jezikoslovcih, saj ti delijo neumetnostne funkcijske zvrsti na:

— praktično sporazumevalne,
— strokovne,
— praktično-strokovne,
— znanstvene,
— poljudnoznanstvene,
— publicistične.

Naša delitev se torej naslanja na tipično rabo jezikovnih sredstev v govornih situacijah, ki se delijo glede na namen sporočanja. Ker pa govorimo o tem, da bralna situacija in motivi, ki nas privedejo k besedilu, determinirajo način branja, se zdi, da določena stopnja analogije pri delitvi ni čisto neutemeljena.

INFORMACIJSKO BRANJE

O tej vrsti branja govorimo, kadar iščemo natančno, enopomensko informacijo, ki jo bomo uporabili in bo morda vplivala na naše ravnanje (vsak teden bomo preverili nivo olja v avtomobilu), ali pa bomo ob njej zamahnili z roko in je ne bomo upoštevali; v obeh primerih pa o njej kasneje ne bomo več razmišljali.

Pravzaprav prihajajo informacije do nas po dveh bralnih poteh. Eno možnost smo že opisali: človek išče informacijo in jo najde. Pogosteje pa prihajajo informacije do nas nehote. Npr. listamo po časopisu (bolj ali manj zahtevnem), ne da bi kaj konkretnega iskali. Pravzaprav beremo manj zato, da bi se informirali, bolj zato, da bi preganjali dolgčas. Toda čez čas nas kakšna podrobnost v časopisu pritegne (slika, naslov) in poglobimo se v branje.

Če je treba ti dve bralni situaciji ovrednotiti, potem bi se skorajda odločili, da je prva zahtevnejša kot druga, saj je v tem primeru treba zelo natančno vedeti, kam bomo pogledali, katero publikacijo bomo vzeli v roke, da bomo informacijo našli. Informacijsko branje je lahko torej bolj ali manj zahtevno, pač glede na to, kako zahteven je tekst, v katerem iščemo informacijo. V najširšem pomenu besede bi pravzaprav k informacijskemu branju lahko šteli vse vrste pragmatičnega branja, študijsko, znanstveno branje, vendar se nam zdi, da se je treba, če

hočemo kolikor toliko sistematično urediti bralne situacije, pri informacijskem branju omejiti na iskanje in črpanje informacij predvsem v vsakdanjem življenju. Pravzaprav smo nameravali z informacijskim branjem označiti bralno situacijo, v kateri človek bere tekste, napisane v praktično sporazumevalnem in publicističnem jeziku, pri čemer bi se pri slednjem veljalo nekoliko omejiti. Jezikoslovci delijo publicistični jezik na strokovni in novičarski, strokovnega pa na političnega, gospodarskega, kulturnega in športnega. Gotovo je, da teksti, napisani v nezahtevnem novičarskem jeziku spadajo k informacijskemu branju, strokovni publicistični članki pa so nekoliko bolj problematični. Vsi vemo, da so v nekaterih naših časopisih politični, gospodarski in kulturni komentarji napisani tako, da jih je mogoče razumeti le, če bralec obvlada veliko paleto jezikovnih sredstev, če je sposoben slediti močno zloženim stavčnim vzorcem, če pozna veliko tujk in če problematiko članka pozna. Branje takih tekstov gotovo ne spada k črpanju vsakodnevnih konkretnih informacij, zato ga nikakor ne moremo šteti k informacijskemu branju. In če se spomnimo, da smo definirali informacijsko branje kot branje, s pomočjo katerega si priskrbimo informacijo, ki bo sicer morda vplivala na naše ravnanje, a o njej kasneje ne bomo več razmišljali, potem postane jasno, da je treba branje te vrste tekstov uvrstiti k strokovnemu branju.

Na tem mestu se postavlja vprašanje, ali je torej vsako branje o kulturnih, političnih in gospodarskih temah že strokovno branje. Rekli bi, da ne. Mnogi časopisi pišejo o teh temah na novičarski način. V tem primeru lahko govorimo o informacijskem branju. Še posebej zato, ker gre bralcem takih tekstov bolj za informacijo o stanju kot za problematiko nasploh, ker o problematiki ne razmišljajo v širšem kontekstu, ampak obravnavajo informacijo izolirano in predvsem: potem, ko jo bodo predebatirali s sosedi, o njej ne bodo več razmišljali.

POLJUDNOZNANSTVENO BRANJE

Poljudnoznanstveno branje predstavlja nekoliko zahtevnejšo obliko branja, ki ustreza bralni situaciji branja poljudnoznanstvenih besedil. Gre za bralni interes za celo paleto strokovnih področij, za katera se bralec sicer zanima, a so zanj nova, za področja, ki niso njegova specialna stroka, kjer ne obvlada terminologije in ne strokovnega konteksta. Branje poljudnoznanstvenih besedil ne zahteva pretiranega predznanja, saj tako besedilo bralca z vsakim za razumevanje potrebnim podatkom sproti seznani.

Gre za branje t. i. poljudnoznanstvenih besedil, napisanih v poljudnoznanstvenem jeziku, s katerimi strokovnjaki seznanjajo s spoznanji svoje stroke širši krog ljudi (nespecialistov). V takih besedilih se avtorji trudijo pisati živo in slikovito, zapletene pojave skušajo predstaviti čim bolj nazorno. V ta namen se izogibajo terminom (če pa so ti le potrebni, jih sproti razložijo), izogibajo se abstraktnim izrazom ter dolgim in zapletenim povedim. Nazornost besedila je poudarjena z mnogimi risbami, fotografijami, abstraktni pojmi so ponazorjeni s podobami iz konkretnega življenja. Bralčevo pozornost ohranjajo z vrsto slogovnih elementov, kot so retorična vprašanja, ponazoritve, prispodobe, metonimije, metafore.

Skratka, gre za branje, ob katerem pridobiva bralec informacije in znanje o vrsti področij, ki sodijo k tako imenovani splošni izobrazbi ali individualnim interesom.

MARIBORSKA KNJIŽNICA MARIBOR

STROKOVNO BRANJE

Kategoriji strokovnega branja in znanstvenega branja bi lahko po Giehrlovi tipologiji na prvi pogled uvrstili k tako imenovanemu kognitivnemu oziroma študijskemu branju. Vendar le na prvi pogled, saj Giehrl ne zahteva od kognitivnega bralca le branja, s pomočjo katerega bo skušal spoznati svet in njegove zakonitosti (to velja ne nazadnje tudi za poljudnoznanstveno branje), ampak tudi urejanje teh spoznanj v smiselni in logični svetovni nazor. To slednje pa ne velja ne za poljudnoznanstveno in ne za strokovno branje. Zatorej velja posebej govoriti o strokovnem in posebej o znanstvenem branju.

Strokovno branje je spretnost, ki jo bralec obvlada le za nekaj strokovnih področij. Gre za strokovno področje, ki je zanj poklicno usposobljen ali se z njim intenzivno ukvarja že daljši čas. Strokovno branje je povezano z branjem besedil, napisanih v strokovnem jeziku, kar pomeni, da je treba obvladati strokovno izrazje neke stroke (ali znati pogledati v ustrezni terminološki slovar). Ponavadi so strokovna besedila napisana v precej suhoparnem slogu. Avtorjem se ne zdi potrebno, da bi se trudili ohranjati bralčev interes za branje. Zdi se jim, da pritegujе že stroka sama in da je problem, o katerem pišejo, dovolj zanimiv, da ohranja bralčevo pozornost.

(Kogar problematika ne zanima, naj ne bere). Zatorej se mora bralec strokovnega besedila oborožiti z veliko mero vztrajnosti, ali drugače rečeno: potrebna je dolgotrajna in intenzivna koncentracija, saj je treba avtorjevemu izvajanju logično slediti, sicer se bo bralec sredi besedila izgubil in na koncu ne bo razumel ničesar več.

Poleg terminološke natančnosti in dokaj suhoparnega »strokovnega« sloga mora bralec strokovnega besedila vsaj do neke mere poznati strokovno področje, o katerem bere. Strokovni tekst (za razliko od poljudnoznanstvenega) računa na bralčevo predznanje, na njegovo strokovno usposobljenost, zato ne razlaga sproti vsake malenkosti. Od stopnje zahtevnosti besedila je odvisno, do katere mere to sploh počne.

In še nekaj! Bralec strokovnega besedila se le »seznanja« s strokovnimi področji. Kar prebere, vzame kot dejstvo. V strokovne rešitve ne dvomi in ne išče sam novih rešitev.

ZNANSTVENO BRANJE

»Človekova prastara sla po spoznanju«[23] predstavlja motivacijo za t. i. znanstveno branje, branje s pomočjo katerega (po Giehrlu) človek spozna svet in njegove zakonitosti. Vendar je, če natančno premislimo, taka definicija precej romantična, saj predstavlja znanstveno branje spretnost branja in razumevanja znanstvenih besedil. Vsi pa vemo, da so ta polna terminov, kompliciranih samostalniških izrazov za abstraktne pojme, zapletenih stavčnih zvez z vzročnimi, pogojnimi in drugimi odvisniki, tujk. Skratka, brez temeljite strokovne izobrazbe ustrezne smeri, nam je znanstveni tekst nedostopen. To pa pomeni, da lahko s pomočjo znanstvenega branja spoznavamo le majhen košček sveta in njegovih zakonitosti. Redkokdo je namreč sposoben brati znanstveno besedilo več kot ene stroke, veliki večini ljudi pa so znanstveni teksti sploh nedostopni.

[23] Giehrl, H. E.: *Der Junge Leser.* Donauwörth 1968, str. 46.

Vendar pa znanstveno branje ne pomeni le razumevanja znanstvenega besedila. (To je strokovno branje!). Pri znanstvenem branju se bralec od prebranega kritično distancira, prebrano povezuje s svojim znanjem o temi, s svojimi razmišljanji, z drugimi avtorji, o vsem, kar prebere, kritično dvomi, išče globlje zakonitosti, skuša poiskati vzroke za posledice, najti bistvo in ugotoviti neznane in premalo pojasnjene zveze med pojavi.

Tako branje zahteva visoko izobrazbo ustrezne smeri, poleg tega pa še močno razvite kognitivne sposobnosti ter veliko željo po znanju in spoznanju.

Opisali smo torej štiri stopnje pragmatičnega branja, vendar bi na tem mestu radi poudarili, da zdaj nimamo namena govoriti še o štirih tipih pragmatičnih bralcev (kot bi to storila klasična veda o bralcih), saj smo že sproti nakazali, da vsaka vrsta branja sodi k specifični bralni situaciji in je posledica ustrezne motivacije za branje.

Človek torej v različnih bralnih situacijah bere na štiri različne načine. Vendar nikakor ne moremo trditi, da vse te načine obvlada kar vsakdo. Pragmatični bralni načini so uvrščeni na osi med informacijskim in znanstvenim branjem, glede na stopnjo zahtevnosti. To pomeni, da zahteva informacijsko branje najmanjšo intelektualno udeležbo, znanstveno branje pa maksimalno razvite bralne sposobnosti. Od teh, od stopnje izobrazbe in od naših interesov je odvisno, do katere stopnje pragmatičnega branja bomo razvili svoje pragmatične bralne sposobnosti. Toda tudi potem, ko bomo neko stopnjo bralne sposobnosti dosegli, bomo v večini bralnih situacij še vedno uporabljali nižje uvrščene, manj zahtevne načine pragmatičnega branja.

Literarnoestetsko branje

Če si prikličemo v spomin vse, kar pravi veda o branju o tipološki kategoriji literarnega branja in o literarnih bralcih, in hočemo istočasno definirati to literarno branje, stojimo skorajda pred nerešljivim problemom. Na prvem mestu moramo namreč ugotoviti, da zelo majhen del populacije obvlada bralno spretnost do take mere, da bi ga v to kategorijo sploh lahko uvrstili. Na drugi strani pa ne moremo mimo dejstva, da veliko ljudi bere in da mnogi med njimi marsikdaj berejo čisto brez vsakršnih pragmatičnih namenov, da berejo tudi kaj drugega kot pogrošne zvezčiče s trivialno literaturo.

Vseh teh »polliterarnih« ali »ne čisto literarnih« bralnih situacij pa ne moremo upoštevati, če zastavimo definicijo literarnega branja tako ozko, kot to počne klasična veda o branju (Lewis, Giehrl). Zatorej se zdi smotrno definirati »nepragmatične« bralne situacije glede na odstotnost kakršnegakoli praktičnega namena, ki ga ima bralec v zvezi s prebranim besedilom.

Uvedli bomo torej termin literarnoestetskega branja, ki nam bo označeval vse vrste branja, ko se človek s pomočjo tiskane besede zaziblje v prijetni svet domišljije.

Od tega, ali je pripravljen brati tekste, v katerih avtor problemsko odpira manj prijetne aspekte življenja, in od tega, ali se bralec zaziblje v »prijetni« svet svoje domišljije ali se je pripravljen vživeti in podoživeti avtorjevo ustvarjalno domišljijo, pa je odvisno, ali bomo govorili o evazoričnem ali literarnem branju umetniškega in »umetniškega« teksta.

Tako kot smo storili pri pragmatičnem branju, bomo tudi pri literarnoestetskem branju definirali bralne spretnosti glede na bralčevo sposobnost in željo

sprejemanja različno zahtevnih »nepragmatičnih«, torej literarnih (v zelo širokem pomenu) besedil.

Literarnoestetsko branje bomo razdelili na evazorično in literarno, vsako od njiju pa še na tri možne bralne kategorije. Evazorično branje na branje (gledanje) trivialnega stripa, branje trivialne literature in branje do neke mere estetsko oblikovane trivialne literature, literarno branje pa na branje veristične literature, klasične literature in hermetične literature. Zdi se nam, da bomo na ta način pokrili vse možne »nepragmatične«, torej literarnoestetske, bralne situacije. (glej skico 2)

Skica 2

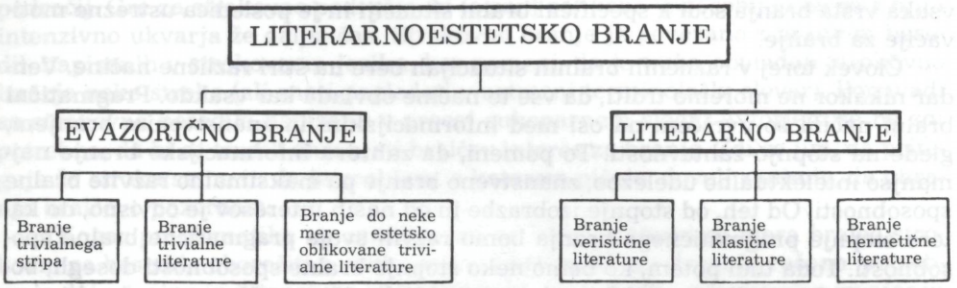

EVAZORIČNO BRANJE

Beseda evazorično prihaja iz latinščine (ex-vadere), mi pa jo povzemamo po nemški vedi o branju in bralcih. Beseda evasorisch, evasiv (adj.) je prvotno (po Wahrigovem[24] nemško nemškem slovaju) označevala umikanje, bežanje pred nečim (Ausflüchte enthaltend, ausweichend).

Toda beseda se je postarala, zamenjala jo je nova, veda o branju pa jo je napolnila z novim pomenom, saj jo uporablja za branje, katerega bistvena lastnost je eksploatacija literature za beg pred resničnostjo in dolgočasnostjo vsakdanjega življenja. V osnovi beseda nima pejorativnega pomena. Tega ji dodajamo sami, če jo povezujemo z branjem trivialne literature in je naš odnos do takega branja negativen, odklonilen, morda vzvišen.

Naj poudarimo, da v našem tekstu nimamo namena vrednotiti bralnih navad in da tudi izraz evazorično branje uporabljamo brez kakršnihkoli vrednostnih predznakov.

Tako nam izraz evazorično branje pomeni branje, pri katerem se bralec zaziblje v prijetni svet domišljije, vendar ni pripravljen slediti avtorjevi domišljiji, ne akceptira avtorjeve pravice videnja, doživljanja in predstavljanja sveta, ampak uporablja literaturo zato, da vanjo projicira svoja lastna čustva, svoje lastne čustvene primanjkljaje, svoje lastne želje po doživetjih in zanimivih vznemirljivih in čustveno nabitih situacijah.

Pri evazoričnem branju gre pogosto za eksploatacijo literature. Bralec, ki ni zadovoljen s svojim poklicnim ali (in) privatnim življenjem, ker se mu zdi premalo uspešno, premalo vznemirljivo, ker sam v njem premalo pomeni, in čuti, da

[24] *Wahring Deutsches Wörterbuch.* München 1975.

drugi z njim manipulirajo, ker vidi, da je v svetu okrog njega marsikaj narobe, a ni sposoben (ali se ne čuti sposobnega) na situacijo kakorkoli vplivati, da bi jo spremenil, nujno potrebuje obrambne mehanizme, da bi se ubranil frustracijam. Nekateri izmed človekovih obrambnih mehanizmov so povezani tudi z branjem literature, največkrat z branjem trivialne literature. V prvi vrsti gre za proces identifikacije in fantaziranja.

Psihologi pravijo, da je identifikacija[25] obrambni mehanizem, ko človek za motive, ki jih sam ni mogel izživeti, išče in najde zadovoljitev v tem, kar so uresničili drugi. Bralec, ki bere na evazorični način, se z literarno osebo identificira zato, da bi v njenem uspehu videl svoj lastni uspeh, ki ga ni mogel (znal) doseči. Ljudje, ki jih poklicno življenje dolgočasi in tudi večino privatnega življenja preživijo ob branju časopisov in gledanju televizije, ki jih nihče preveč ne upošteva, intenzivno podoživljajo usode junakov westernov, znanstvenofantastičnih zgodb, kriminalk, pri čemer se obvezno identificirajo z najboljšim, najmočnejšim, najpametnejšim, skratka s tistim, ki doživi največ, ki vsako situacijo suvereno obvlada in ki ga vsi spoštujejo, na koncu pa po možnosti doživi še kakšno pomembno družbeno priznanje (postane šerif, dobi odlikovanje, kak pomemben mož ga pred množico občudovalcev v znak priznanja spodbudno potreplja po ramenu . . .)

Ženske, ki čutijo, da njihov šarm in telesna privlačnost ne zadoščata, ki se jim zdi, da jih premalo upoštevajo in da so sploh premalo ljubljene, občudovane in oboževane, se identificirajo z literarnimi liki in postanejo ob njih center občudovanja vsega moškega sveta.

Drugi obrambni mehanizem, povezan z branjem, je proces fantaziranja. O fantaziji, fantaziranju, vsakdanjem sanjarjenju kot mehanizmu govorimo tedaj, ko svojih želja in motivov ne zadovoljujemo z realno aktivnostjo, temveč tako, da si svoje cilje zamišljamo kot že dosežene.

»Zelo pogosta oblika fantaziranja je to, če si človek zamišlja sebe kot junaka, ki ima velike uspehe in ga vsi občudujemo, druga, prav tako pogosta oblika je, da si zamišlja sebe kot mučenca, kot trpina, ki ga njegova okolica ne mara priznati. Okolje, ki v njem živimo, nas ne ceni in nam ne posveča pozornosti, toda to okolje niti ne sluti, kako greši in kakšna vrednost tiči v nas.«[26]

Poleg eksploatacije literature v funkciji psiholoških obrambnih mehanizmov je z evazoričnim branjem povezana še precej infantilna stopnja dojemanja besedila.

Ko smo govorili o študiji Charlotte Bühler: *Pravljica in otroška fantazija*, smo ugotovili, da je otrok prepričan, da svet funkcionira v skladu z njegovimi željami in da je zato tudi pravljično dogajanje urejeno tako, kot to otrok želi.

Enako velja tudi za evazoričnega bralca. Tudi on zahteva dogajanje v skladu s svojimi željami (ki so take, da ustrezajo motivaciji, ki pogojuje procesa identifikacije in fantaziranja). Stanislaw Lem poroča v študiji *Sociologija znanstvene fantastike*, da bralci trivialne literature pogosto jezno reagirajo na konec zgodbe, če ta ni v skladu z njihovimi željami. Ker praviloma nimajo nikakršnega spoštovanja do avtorja (odnos je popolnoma komercialen: zgodbo so kupili, kot kupijo katerikoli industrijski izdelek), z njeno kvaliteto pa niso zadovoljni, jo reklamirajo. Avtorjem (ali založnikom) pošiljajo besna pisma, v katerih se pritožujejo nad tem, da avtor ni ustrezno (»kvalitetno«) končal zgodbe.

[25] Rot, N.: *Psihologija osebnosti*. Ljubljana 1968, str. 183.
[26] Rot, N.: *Psihologija osebnosti*. Ljubljana 1968, str. 186.

Torej:
— evazorični bralec zahteva dogajanje v skladu s svojimi željami (kar lahko označimo kot infantilno potezo) in
— evazorični bralec ne priznava avtorjeve umetniške avtonomnosti.

Še eno lastnost evazoričnega branja moramo omeniti. Kot otrok tudi evazorični bralec ni sposoben slediti kompliciranj zgodbi in zahtevni večplastni karakterizaciji. Tudi on najintenzivneje podoživlja črne (ali bele) karakterje, katerih lastnosti so ponavadi podčrtane s tem, da nastopa v zgodbi tudi oseba z diametralno nasprotnimi lastnostmi.

Stopnje evazoričnega branja

Glede na zahtevnost evazoričnega branja smo te vrste bralno spretnost razdelili na tri stopnje:
— branje trivialnega stripa,
— branje trivialne literature,
— branje do neke mere estetsko oblikovane trivialne literature.

Termin trivialni strip uvajamo zato, ker mnogi avtorji trdijo, da strip ni nujno kič in da ga ne smemo vrednotiti z literarnimi merili, ampak z merili, ki ustrezajo le tej vrsti umetnosti. Trdijo, da poleg kičastega, trivialnega stripa, eksistira tudi estetsko oblikovani, umetniški strip. Vsemu temu ne bi radi oporekali, vendar moramo poudariti, da v naši sistematiki ne govorimo o tem umetniškem, stripu, ampak o stripu, ki ga ponujajo naši kioski v obliki drobnih knjižic ali revij tipa Zabavnik in podobno.

Tako gledamo na branje (gledanje) stripov kot na najmanj zahtevno bralno spretnost, pri kateri potrebuje verbalna informacija podporo vizualne. Psihološko gledano pa velja za strip vse to, kar smo povedali o obrambnih mehanizmih v zvezi z evazoričnim branjem.

Druga, nekoliko zahtevnejša stopnja evazoričnega branja je branje trivialne literature, ob kateri bralec ne dobiva več vizualne informacije, ampak se mora zadovoljiti le z verbalno.

Večina trivialne literature je napisana zato, da jo bomo brali na evazorični način, zato tudi tematika in potek te zgodbe upoštevata nekaj tipov (smeri) želja, ki jim skušata v čim večji meri ustreči.

Evazorično branje še ne predstavlja sposobnosti estetskega doživljanja besedila. Karakterizacija je zato črno-bela, junakove lastnosti so zaradi lažjega identificiranja in razumevanja osvetljene tako, da uvaja avtor še »protijunaka« z diametralno nasprotno lastnostjo. Vsaka oseba ima praviloma le eno karakterno potezo (zaradi lažje preglednosti). Avtor porabi nekoliko več časa, da naslika njeno zunanjost (rdeči ali črni lasje, praviloma modre ali zelene oči, dolge noge, rdeči športni avto . . .). Dogajalni prostor je popisan kar se da skromno, saj kdor bere na evazorični način, nima potrpljenja za daljše opise pokrajin, vzhajajočega sonca ali deževnega popoldneva.

Še zahtevnejšo, tretjo, stopnjo evazoričnega branja predstavlja branje do neke mere estetsko oblikovane, a še vedno trivialne literature. Gre za besedila, nekoliko daljša, izdana v knjižni obliki (ne več pogrošni zvezčič s 60 stranmi), torej besedila, ob katerih mora bralec zbrati nekoliko vztrajnosti, saj jih ne bo mogel prebrati v enem popoldnevu in bo moral na ugoden razplet zgodbe kak dan

počakati. Zgodbe v takšnih delih so nekoliko bolj razvejane, zato mora bralec slediti kompliciranemu dogajanju. Tudi karakterizacija oseb je nekoliko zahtevnejša. Bralec bo moral razbrati karakterje, ki nimajo nujno ene same lastnosti, tudi pomožne osebe z nasprotno lastnostjo ni več.

Karakterizacija ni več obvezno črno-bela (čeprav je največkrat tako).

Tudi slog pripovedovanja je zahtevnejši. Avtor zahteva od bralca potrpljenje za daljše opise dogajalnega prostora in razpoloženj, tu in tam zagreši tudi kakšno primero ali metaforo.

Še vedno pa veljajo osnovna pravila evazoričnega branja. Zgodba se mora končati tako, kot to bralec želi, saj je branje v osnovi motivirano z doživljanjem prijetnih občutkov ter s psihološkima procesoma identifikacije in fantaziranja.

LITERARNO BRANJE

Mnogi modri možje so se ukvarjali z vprašanjem, kaj je literatura (v ožjem pomenu besede) in s tem v zvezi, kaj je literarno branje, ter kako človek literaturo sprejema in doživlja. O tem so napisali metre učenih knjig in v vsaki od njih veliko tehtnih misli. Ob vsem tem je zelo težko definirati literarno branje, saj ni definicije, ki bi bila dovolj široka, da bi zajela vse, kar so o literarnem branju že povedali, in ki bi bila tako ozka, da ne bi kateri od znanstvenikov zagrmel, da pa to še ni literarno branje, da je literarno branje vse kaj drugega, višjega, zahtevnejšega, bolj poduhovljenega.

Zato naj na tem mestu zadostuje, da navedemo nekaj lastnosti literarnega branja.

V prvi vrsti bi radi povedali, da nam predstavlja literarno branje branje, ob katerem bralec avtorju priznava njegovo avtonomnost in pravico razvijati, zapletati in razpletati dogajanje tako, kot se mu to za izpoved njegovega doživetja zdi najbolj prav.

Literarno branje je tudi branje, povezano z dojemanjem vsebine in oblike. Bralec je odprt za sporočilno vrednost literarne oblike, pripovednega sloga (besednega in zvočnega). Vse to se v njegovi zavesti zliva v harmonično literarno doživetje. Ob branju nastajajo globoki vtisi, h katerim se v mislih zmeraj znova vrača, o problemih, ki jih literatura načenja, razmišlja in se notranje bogati.

Ena izmed bistvenih značilnosti literarnega branja je dejstvo, da se bralec večkrat vrača k isti knjigi in jo ob vsakokratnem branju doživlja na nekoliko drugačen način.

Spretnost literarnega branja oziroma dojemanja literature je lahko večja ali manjša. Odvisna je od tega, kakšen posluh ima človek za lepoto umetniškega besedila, za sporočilo besedne vsebine in oblike. Po našem mnenju gre za dovzetnost, dojemljivost, ki je človek nima, ali pa jo ima v večji ali manjši meri, tako kot ima ali nima posluha za glasbo ali lepoto barv.

Razumevanje in dojemanje literature je lahko bolj ali manj globoko. Gotovo tisti, ki poznajo izrazne možnosti besedne umetnosti, ki poznajo literarno teorijo, drugače gledajo na umetelno notranjo zgradbo nekega romana, ali na zunanjo zgradbo, npr. Prešernovega Sonetnega venca in potemtakem drugače, globlje dojemajo umetnino kot celoto.

Tudi bogat besedni zaklad povečuje bralčevo dojemljivost za avtorjev jezik in njegove slogovne variante. Bogat besedni zaklad daje možnost razumevanja in s tem učinkovanja besednega sloga.

Bralec, ki pozna filozofijo, npr. filozofijo eksistencializma, gotovo čisto drugače sprejema sodobno književnost. Pravzaprav resno dvomimo, da lahko brez sodobne filozofije beremo establirano literaturo 20. stoletja.

Da ne bi dolgo naštevali: Poznavanje literarne teorije, literarne zgodovine in vseh pomožnih literarnih ved občutno povečuje bralčevo sposobnost literarnega branja in dojemanja besedne umetnine.

In ker le redkokdo obvlada tako literarno teorijo, kot filozofijo, sociologijo, psihologijo in druge pomožne literarne vede, ki v končni fazi omogočajo polno literarno doživetje (če smo tega sploh zmožni), mnogi ljudje pa literaturo berejo tudi brez tega znanja, pač v okviru svojih zmožnosti, smo spretnost literarnega branja razdelili na tri stopnje. Na:

— sposobnost branja veristične literature,
— sposobnost branja klasične literature in
— sposobnost branja hermetične literature.

Morda taka delitev komu ne bo ugajala, toda zdelo se nam je, da bolj je literatura hermetična, večji občutek za besedno umetnost in več »zunanjih« informacij je potrebnih, da bi jo bralec lahko popolnoma doživel. Pri tem mislimo tako na poznavanje pomožnih literarnih ved in literarne teorije kot tudi na informacije o družbi, v okviru katere hermetična literatura nastaja.

»Na drugi strani je pri veristični literaturi bolj poudarjena mimetična stran, saj gre pretežno za prikaz stvarnega življenja in za vrednote, ki so stvarno mogoče.«[27]

Gre za literaturo, ki jo lahko bralec kar dobro dojema že samo z zdravim občutkom za logiko stvari, in tudi za literaturo, katere estetska komponenta ni poudarjena do take mere artističnosti, kot je to mogoče videti pri hermetični literaturi.

Spretnost branja klasične literature smo uvrstili med branje veristične in hermetične literature, saj je klasična literatura po definiciji

»med skrajnostmi verizma in hermetizma . . . presega obojno enostranost, da bi ju spojila v enoto, ki je v sebi uravnotežena, čeprav ne brez živih notranjih napetosti in nasprotij. V klasiki se morajo uravnotežiti predvsem estetska, spoznavna in etična razsežnost temeljne literarno-umetniške strukture, kar pomeni, da so enako pomembne, v sebi razvite in bogate.«[28]

Na koncu je treba dodati še, da če bralec vzame v roke »literarno delo«, še ni rečeno, da bo njegovo branje literarno. Kajti, ne glede na to, kaj beremo, če nam služi čtivo le za to, da vanj projiciramo svoja čustva in da ob njem razvijamo svoj domišljijski svet, če se nismo pripravljeni odpreti mislim, razpoloženjem in idejam avtorja in sveta, o katerem umetnina pripoveduje, potem ostaja naše branje le na stopnji evazoričnega branja.

PRAGMATIČNA MOTIVACIJA ZA BRANJE LITERARNIH TEKSTOV

Na prvi pogled se zdi, da smo z razdelitvijo branja na pragmatično in literarnoestetsko pokrili prav vse možne bralne situacije. Vendar, če zadevo natančno premislimo, moramo ugotoviti, da predvsem pri mladih bralcih motivacija za branje literarnih tekstov ni le literarnoestetska (v nekaterih obdobjih je takšna celo v zelo majhni meri), ampak zelo pogosto tudi pragmatična.

[27] Kos, J.: *Očrt literarne teorije.* Ljubljana 1983, str. 44.
[28] Kos, J.: *Očrt literarne teorije.* Ljubljana 1983, str. 46.

Pri tem mislimo na branje, ko otrok s pomočjo literature osvaja svet, spoznava nove dežele in njihove običaje, ko se ob literaturi uči moralnih norm in vedenjskih vzorcev, skratka, ko je motivacija za izbiro literarnega teksta pregmatična.

Zaradi preglednosti smo take bralne situacije razdelili na 6 tipov:

1. osvajanje sveta — razpoznavanje slik v leporelu in slikanicah,
2. branje (poslušanje) vzgojnih in poučnih pesmic,
3. branje umetniškopoučne proze,
4. branje pustolovskih romanov,
5. branje sodobne družbenokritične in modne literature,
6. literarnokritično branje.

Prve štiri kategorije sodijo v svet otroškega in mladostniškega branja in jih bomo obravnavali v poglavju o bralnem razvoju, zato bomo na tem mestu podrobneje opredelili le kategoriji 5. in 6.

K branju sodobne družbenokritične in modne literature bralca pogosto privedeta dve motivaciji.

Sodobna družbenokritična literatura ima pogosto obliko literarnega teksta. Gre za romanopisje tipa Solženicin: *Prvi krog*, Igor Torkar: *Umiranje na obroke*, Branko Hofman: *Noč do jutra*, skratka, za romane, ki nastajajo kot komentar oziroma avtorjevo videnje sodobne družbe ali polpretekle zgodovine. Ti romani imajo večjo ali manjšo literarno vrednost. Zanje je značilno, da se ob njih kritik sprašuje, ali gre v resnici za trajno literarno umetnino in ali bodo tekst literarne kvalitete vzdržali tudi potem, ko njihova tematika ne bo več aktualna.

Bralec vzame tako knjigo v roke manj zaradi literarnega doživetja in bolj zato, ker ga zanima, kako je avtor doživel npr. Stalinovo diktaturo in dachauske procese. Zanima ga, kaj le avtor piše, da njegova knjiga toliko let ni mogla v tisk, ker se ni mogla prebiti skozi mline uradne cenzure, ali ker jo je avtor lahko objavil šele potem, ko je emigriral. Zdi se nam, da je motivacija za branje v tem primeru v prvi vrsti pragmatična, enaka kot takrat, ko vzamemo v roke časopis, da bi brali uradno poročilo o reviziji dachauskih procesov ali o novi aferi kakšne domače ali tuje politične strukture.

V isto kategorijo spada tudi branje sodobne modne literature. Gre za tako imenovani fenomen NAČITANOSTI, ki je v nekaterih krogih zelo cenjena. Če bralec spada k tem krogom, nekatere knjige preprosto mora prebrati, tako kot mora videti nekatere gledališče predstave (po možnosti v premierski ali predpremierski izvedbi), slišati nekatere koncerte, saj to počno v »njegovih krogih« vsi. Naj poudarimo, da fenomena načitanosti nimamo namena obravnavati s kakšnim pejorativnim predznakom, saj lahko tudi bralec, ki ga je privedla h knjigi takšna pragmatična motivacija, literaturo doživlja v vsej njeni globini in v vseh odtenkih, radi bi le popisali bralno situacijo, ko bralec bere literaturo s pragmatičnim-informacijskim namenom.

LITERARNOKRITIČNO BRANJE

Kadar bralec (literarni kritik) vzame v roke knjigo, da bi si o njej ustvaril mnenje, z namenom, da bo napisal kritiko ali literarnoteoretično študijo, ga vodi v manjši meri literarnoestetski in v večji meri pragmatični motiv. Njegovo branje ne bo literarno, saj bo moral do teksta ohraniti kritično distanco, ne bo smel dovoliti, da ga avtor omreži v mimetično doživljanje svojega dela. Skratka, gre za

strogo znanstveno (kognitivno) branje literature zato, da bi odkril njene notranje zakonitosti: izrazna sredstva, njeno sporočilno vrednost, njeno bistvo in smisel.

Zdi se nam, da moramo ob koncu tega pregleda bralnih situacij in tipov branja še enkrat poudariti, da vsakdo (ali skoraj vsakdo) obvlada osnovne, najelementarnejše načine pragmatičnega in literarnoestetskega branja. Od stimulativnosti okolja, jezikovnega razvoja, socialnega, emocionalnega in kognitivnega razvoja in človekove dojemljivosti za izpovedno moč besede ter njegovih interesov je odvisno, do katere stopnje se bosta njegovi spretnosti pregmatičnega in literarnoestetskega branja razvili. Toda doseči neko stopnjo še ne pomeni uporabljati le še ta način branja, v mnogih bralnih situacijah uporablja bralec manj zahtevne načine branja, saj so ti za določene bralne situacije pač najprimernejši.

(Nadaljevanje v naslednji številki)

Zusammenfassung

ENTWICKLUNG DES LESENS

Die Wissenschaft vom jungen Leser ist interdisziplinär. Sie verlangt eine Zusammenarbeit der Pädagogen, Psychologen, Soziologen und der Literaturwissenschaftler. Man muß nämlich wissen, daß die Entwicklung des Lesens (der literarisch + ästhetischen Perzeption) beim Kind größtenteils von seiner kognitiven, emotinellen und sozialen Entwikklung abhängig ist. Wichtig sind die stimulativen oder weniger stimulativen Einflüsse seiner Umgebung (es scheint, daß die Anregungen in der frühen Kindheit am wichtigsten sind, noch schicksalhafter ist ihr Fehlen). Bedeutend ist natürlich such die Literatur, die ein Kind in die Hand bekommt.

Deswegen geht dieser Versuch einer Beschreibung der Entwicklung des Lesens von den Fesstellungen in Piagets Entwicklungspsychologie, vom Beobachten der soziologischen Einflüsse auf diese Entwicklung und von der langjährigen Beobachtung der kindlichen und jugendlichen Reaktionen auf eine gewisse Art der Literatur aus.

Zorica Turjačanin
Banjaluka

MED OPOREKANJEM IN PRITRJEVANJEM*

Literatura za otroke se je nedvomno otresla vzdevka »manjvredne književne zvrsti, nevredne peresa resnih ustvarjalcev«. A čeprav je njena rast očitna, nas zapletenost problemov, ki so z njo povezani, njene literarnoteoretične, sociopsihološke, kulturnozgodovinske, nazadnje pa tudi ontološke reference silijo k temu, da neprenehoma nanovo raziskujemo »prave vzroke« nastanka in obstajanja te književnosti tako glede odnosa do umetnosti kakor glede odnosa do otroka.

Razvoj zvrsti poteka v znamenju dveh vprašanj: ali je sploh umetnost in v kolikšni meri je »otroška ali tudi otroška«?

Po Croceju je pojem literature za otroke nezdružljiv s pojmom umetnosti prav zato, ker se nedvomno obrača na otroško občinstvo »kot ugotovljen razlog, ki ga je treba imeti v mislih«, potemtakem zaradi omejitev, ki izvirajo iz porabnikove narave. Navzočnost otroka doživlja Croce kot obremenilno okoliščino, ki ne vpliva kvarno samo na »umetnikovo delo«, ampak tudi pomembno omejuje »njegovo svobodo in notranjo nujnost vizije«. »Strah pred otrokom« je tukaj povezan z bojaznijo, da se v umetniško delo ne bi prikradlo kaj »odvečnega in nedovršenega«, kar bi kot tujek v organizmu umetnine porušilo ravnovesje funkcij in povzročilo kolaps.

Spričo takšnega pojmovanja je Croce v otroški literaturi gotovo videl v duhu pred seboj neživa in neživljenjska didaktična skrpucala, v katerih je bilo vse podrejeno izobraževalno-vzgojnim tendencam, s katerimi so »veliki« pitali »male«, da bi jih obvarovali, kakor je duhovito opazil Paul Hazard, pred napakami, ki so jih zagrešili sami.

Na drugi strani pa je Croce spregledal nekaj klasičnih del svetovne književnosti za najmlajše (*Robinzona, Guliverja* in *Andersenove pravljice*), ki so jih otroci sprejeli v svoj literarni kozmos pogosto tudi proti volji odraslih, celo v nasprotju s hotenji njihovih avtorjev, ki na obzorju svojih prizadevanj niso videli »nedoraslega« dela človeštva.

Zraven tega je Croce z umetnostjo mislil pretanjeni artizem evropskega Zahoda, ki je v svoji celotnosti samo ena izmed oblik umetniškega izražanja človeštva.

---

* Prispevki Zorice Turjačanin, Jovana Ljuštanovića, Miodraga Drugovca in Milorada Milenkovića Šuma so s simpozija Otrok in knjiga danes, ki je bil v okviru Zmajevih otroških iger leta 1989 v Novem Sadu.

Znano je, da je umetnost lastna človeški skupnosti v vseh okoljih in na vseh civilizacijskih ravneh, ker je, kakor meni Krleža, »vsak človek od rojstva umetnik ustvarjalec«, ki »zase (osebno, individualno) išče artistično formulo svojih osebnih doživetij.« Otroka kot bitje, ki v svojem razvoju »ponavlja zgodovino človeškega rodu«, bo pritegovala umetnost zgodnjih obdobij človeštva, prvotni sinkretizem ali pa »čaščenje« svojevrstne naive, ki je povezana s časi skupnega človeškega začetka.

Prava umetnost za otroka, piše Antonio Lugli, potemtakem »ni tista, ki izpoveduje zrelo misel«. V njenih globinah leži tisto, kar je Paul Hazard imenoval »prvotna primitivnost«, ki bi jo lahko pojmovali kot sadove Fraserjeve »zlate veje«. Ta umetnost je nastala kot projekcija naivne zavesti in jo odlikujejo jasnost misli, spontanost čustvovanja in preprostost (prosojnost) izraza.

Drugi zanikovalci umetniškega dostojanstva književnosti za otroke so trdili, da le-ta ne more biti umetnost prav zato, ker ni v njej avtentičnega ustvarjalnega subjekta. Znano je, da piše knjigo odrasel človek, čigar miselno-čustveni, zlasti pa izkustveni svet je izgubil nedolžnost prvotnih vizij. In čeprav človek to ni več, je vendarle samo nekdanji otrok, ki pod vsemi naplavinami poznejšega življenja hrani v najglobljih plasteh svojega bitja nakopičeno duševno energijo, ki komunicira z davnimi človeškimi začetki. Bachelard je pisal prav o teh »jedrih otroštva v človekovi duši«, o »mirnih vodah, kjer se čas oddihuje od minevanja,« o »veliki minulosti«, do katere se lahko zavihtimo v sanjskih poletih.

Tisto, kar nosijo odrasli v svoji culi spominov, niso konkretnosti neke doživete preteklosti, spomini, osenčeni z barvami intimnega pomnjenja. Posameznik s svojim otroštvom »priča o otroštvu človeka«. V trenutkih ustvarjalnega navdiha, v trenutkih »pesniškega bivanja« se umetnik brez omejitve približa razsvetljenim prostorom otroštva, resnični vesoljnosti, brez katere ni poezije. Zakaj če je pesnik »čudenje v svetu«, tedaj je v sebi obdržal spontanost in moč imaginiranja, prav to sta pa lastnosti, ki sta skupni otrokom in umetnikom.

Zoreti nikakor ne pomeni pretrgati stike z otroškim v sebi, temveč, kakor je dejal Novalis, le-to reintegrirati v življenje. Kadar je ta »reintegracija« resnična in pričujoča, bo pesnik spontano zapel »z otroškim glasom«, ker bo »velika nekdanjost« njegova psihološka resničnost in ustvarjalna pobuda.

Umetnina nastaja v medsebojni odvisnosti vplivov, v trikotniku, ki ga omejujejo pisatelj, delo in bralec.

Dvomljivci so postavili vprašaj pred vsak našteti člen. Po njihovem mnenju je otroška literatura obremenjena s svojo utilitarnostjo, inducirano z razpoloženji, preračunanostjo na vzgojni učinek, angažiranostjo v negativnem smislu, podrejenostjo namenu, ki ni eminentno literaren, tj. umetniški.

Pisatelj za otroke je odrasel in zato je njegovo pričevanje načeto od poznejših spoznanj, ki kalijo integriteto zasebne vizije. Zavoljo njih je otrok nazadnje nepopolno bitje, ki se ravna samo po svojih nagonih in ga je šele treba počlovečiti. Odsotnost znanja in izkušnje, pomanjkanje relevantnih parametrov vrednot povzroča otrokovo nezmožnost, da razločuje med dobrim in slabim, resnično umetnino od trivialne umetnosti in kiča.

Isabelle Jan je čutila, da je moč sleherni postavljeni argument negacije izpodbijati z razlogi logike in umetnosti, in je izhajala iz trditve, da je v vsem sporu med t. i. »resno« in otroško literaturo poglavitno, da v le-teh srečujemo »ljudsko izražanje v najširšem pomenu« in da vsebujeta »zmožnost oblikovanja imaginarnega«. Če se obrača na otroka ali pa je otroško v njej navzoče, to po mnenju Janove ne pomeni handicapa, ki to literaturo a priori postavlja v manjvreden položaj.

»Pri otroški literaturi,« piše avtorica, »ni poglavitno, ali je otroška, prav ta posebni značaj ji daje pomen in dostojanstvo.«

To seveda ne pomeni, da avtorica ne upošteva značilnosti literarnosti ali da jo podreja katerim drugim, npr. sociopsihološkim ali etičnim razlogom obstoja otroške knjige. Pravilno sklepa, da lahko, slikovito povedano, odkrijemo »kepo zlata« na nepričakovanem mestu, tj. da lahko med »nižjimi« zvrstmi (kriminalkami, ljubezenskimi in znanstvenofantastičnimi romani, v otroški literaturi itd.) odkrijemo kakovostna dela. S tem odpravlja diskriminacijo na ravni zvrsti, vprašanje vrednotenja pa povezuje s konkretnostjo sleherne posamezne stvaritve.

Sedaj tudi sam pojem otroške literature (literature za otroke) dobiva nove reference. K literaturi za najmlajše se začno prištevati vsa tista dela, katera otroci sprejemajo za svoja ne glede na to, komu so bila namenjena v času svojega nastanka in po želji svojega avtorja. Pod pritiskom otroškega bralskega zanimanja se začne krhati toga meja med umetno ločenima kraljestvoma. Pretakanje postaja tako živo, da postaja obstojnost meje čedalje bolj vprašljiva. Paulu Hazardu je bilo znano dogajanje na tem področju, zato je nedvoumno trdil, »da so otroci zmagoslavno osvojili najboljše in najbolj znamenite pisatelje, ki so ustvarjali za odrasle, pa so jih lahko razumeli tudi otroci«. Pri svoji izbiri so otroci pokazali visoko raven zrelosti in bistro razločevali med literarnim zrnjem in plevami. Otroci ne premorejo, kakor pravi Tiberiu Ultan, »naboja minulih kulturnih akumulacij, se pravi zavesti o književnosti«, vendar jim ne moremo oporekati tenkočutnosti in posluha za prave vrednote.

V takem kontekstu je vprašanje umetniške vrednosti stvar, ki se razume sama po sebi. Ko se Paul Hazard opredeljuje do otroške knjige v celoti, pravi, da ljubi knjige, ki *»ostajajo zveste biti umetnosti«, ki »ponujajo otrokom intuitiven in neposreden način spoznavanja, preprosto lepoto,* ki jo lahko neposredno dojemajo in zbuja v njihovi duši takšna čustva, ki se bodo ohranila do konca življenja.«

Če lahko katere knjige zbujajo neminljive vtise, potem so to tiste, ki s svojim estetskim in etičnim učinkom odpravljajo generacijske razlike in se približujejo tistim vzorom, ki so lastni ljudem in bodočim ljudem, tj. otrokom. Po mnenju Anatola Francea morajo ta dela izpolnjevati samo dva pogoja: misli morajo biti jasne in napisana morajo biti dobro. Dobro napisana, jasna in vznemirljiva dela »resne« literature se ne bodo izmuznila otroški zvedavosti. Poznamo tudi nasprotne primere. Nihče ne more oporekati, da niso npr. *Dukljan i vuk* Stevana Bilajića, *Zvezdane lutalice* Grozdane Olujić ali *Bajke zaboravljenog jezera* Ljerke Anić napisane za otroke, vendar se tudi odrasli bralec ne bo počutil v prostorih teh knjig kot tujec na tujih tleh.

Iz takšne bralske perspektive nam postane jasna Danojlićeva le na prvi pogled paradoksna misel, da otroški pisatelj piše *za »otroka ali tudi za otroke«* in da tisto, kar je prav do nedavnega, ne brez določene pejorativnosti, bilo etiketirano kot »otroška književnost«, ne nastaja zgolj zastran otrok.

Danojlić trdi, da se oblike »naivne« umetnosti porajajo iz »hrepenenja neke starajoče se civilizacije po daljnih temeljih življenja«, po »nežni dobi« prvobitnih stvari in nedolžnih besed.

Ko se umetnik približuje otroku, tudi sam doživlja »pootročenje« v pomenu sprostitve ustvarjalnih sil in domišljijskih izletov. Otroška vizija sveta je neizogibno ožja, osiromašena za osebno izkušnjo zrelega človeka, vendar bližja kolektivni izkušnji človeškega rodu, ki korenini v sanjah in sanjarjenju. »Odsotnost otroškega védenja o svetu,« nadaljuje Danojlić, »ni handicap za umetnika, mar-

več ›srečna okoliščina‹ . . . svet se poraja s sleherno besedo, nič ni znano in ne pojasnjeno, vezi so prvinske in razvejêne kakor na začetku sveta.«

Če umetnost išče nove poti, če je v njenih temeljih hrepenjenje po nedosežênem, izvirnem in prvobitnem, če se zgraža nad banalizacijo, stereotipnostjo, posnemanjem življenja in ustvarjalnosti, tedaj ni v nasprotju z otroško literaturo, ki išče enake neutrte poti h »globokemu jedru mirnih voda« zgodnjih let človeka in človeštva.

Potemtakem je očitno, da sta »resna« in »otroška« samo dva različna prilastka istega samostalnika. V središču razmišljanja je književnost, ki to je ali pa ni, medtem ko razlike v poimenovanju izhajajo bolj iz psiholoških ali sociolоških kot literarnoteoretičnih vzrokov. Izraz književnost za otroke (otroška književnost), sklepa Ultan, »je determinacija, izpeljana z natančno določitvijo adresata sporočila.«

Bistvo problema, raznolikosti v enovitosti, je najbolje izrazil francoski teoretik Marc Soriano. Po njegovem »ne obstajata dve književnosti, ena namenjena otrokom, druga pa odraslim, temveč samo dva izraza iste kulture, prilagojena zaporednim možnostim bitja ›v obstajanju‹.« Otrok resnično ni »pomanjšana odrasla oseba«, ker ima svojo osebno resničnost, ni pa moč oporekati, da ne bo (vsaj upati je potrebno) prej ali slej postal človek. Zato vprašanja »kulture za otroka«, mi bi pa pristavili tudi knjige kot njene »posplošene oblike«, »ni mogoče obravnavati ločeno od kulture nasploh.«

Pričujoči razlogi so zadostno utemeljena podlaga, da bodo tudi najbolj zakrknjeni dvomljivci začeli drugače razmišljati o otroški literaturi.

Prevedel Franc Vogelnik

Jovan Ljuštanović
Beograd

KNJIŽEVNOST ZA OTROKE IN MIT

Eden izmed »mitičnih« pojmov v številnih sodobnih razmišljanjih o kulturi je — mit. Včasih so ga razlagali kot bajko o nastanku, o bogovih, o dogodivščinah na Olimpu, v nebesih ali v kakšnem drugem panteonu ali vsaj kot pripoved o nadnaravnih bitjih in silah, ki so dovolj močne, da lahko krojijo usodo, v današnjem času pa je mit neizmerno razširil svoj pomen in zajema skoraj vsako bajko, ki si tako ali drugače prizadeva pripovedovati o usodnem dogajanju, ter si je tako pridobila status najbolj splošnega pojma, ki ga ni mogoče definirati — status kategorije.

Od tod izvira logičen dvom: »Mit sicer lahko poskušamo okvirno opredeliti kot ›zvrst bajke‹ ali ›sveto bajko‹ ali kot ›bajko o izvoru nečesa‹, vendar je vsakomur jasno, da so takšne označitve kratko in malo preveč omejene na zgolj nekatere aspekte pomena, ki ga ima beseda ›mit‹ dandanes v naši kulturi.«[1]

Enega od vzrokov take semantične ekspanzije pojma »mit« je iskati v trditvi, da je mitično in mitotvorno zajeto v splošni človekovi psihični strukturi, in sicer predvsem v dinamičnem odnosu med tistim, kar je v njegovem življenju in vedenju nezavedno, in tistim, kar je zavedno. S tem je razmišljanje o mitu postalo razmišljanje o najbolj splošni človekovi naravi ne glede na to, ali je ta človek živel nekoč ali danes, ali je hkrati zašlo v meglen, neizdeferenciran prostor interpretacije nezavednih pojavov.

Podobno so se obnašale tudi teorije o izvoru mita v biti jezika. Po eni izmed njih, ki se nagiba h klasičnemu pojmovanju mitičnega, izvira mitotvornost iz prvobitne ustvarjalne zmožnosti jezika, ki je mnogo starejša, bolj elementarna in bolj spontana kot človekove književne dejavnosti in je zajeta v tistem, kar André Jolles imenuje »jezikovna osredotočenost«.[2] Druga pa je usmerjena bolj k sodobnim oblikam zavesti in se ukvarja z amalgamom večpomenskosti in vrednotenja v biti jezika. Po njej je mit pripoved o vrednotah zato, ker se noče prepustiti popolnemu pomenu, zato ker je mit jezik, »ki noče umreti«.[3] S tem stopata na obzorje teorije o mitu poleg bajke o bogovih tudi politika in ideologija.

Pri vsem tem je poglavitno, da stopa predstava o mitu kot nečem arhaičnem v ozadje in postaja teorija o mitu ena izmed najbolj eminentnih vizij človeške kulture. Po njej je mit najbolj splošen medij človekovega kulturnega obstoja.

[1] Milivoj Solar: *Roman i mit*, Zagreb 1988, str. 45.
[2] André Jolles: *Jednostavni oblici*, Zagreb, str. 73.
[3] Gre za interpretacijo stališč Rolanda Bartha v knjigi Miodraga Radovića *Književna aksiologija*, Novi Sad 1987, str. 160.

V skladu s tem je zbledelo tisto staro, dolgo časa plodovito nasprotje med mitom in logosom. V mitičnih strukturah so bila nedvomno odkrita velika območja smisla. Na drugi strani pa zavest o historičnosti znanstvenih spoznanj, o znanosti kot dejavnosti, katere mnoga dognanja so »začasna«, odkriva, da so številni znanstveni pojmi in teze v tistem času, ko so bili aktualni, imeli vlogo svojevrstnih »mitov«, kakor nekateri neizogibno nastopajo tudi danes. To seveda ne pomeni, da je vojna med mitom in logosom končana, temveč da so bojne črte prepletene in da skorajda ni človeškega spoznanja, ki ne bi bilo »mešanec«.

Videti je, kakor da teorija o mitu pri vsej splošnosti, ki jo je dosegla, in kljub temu da je postala nekakšna »deklica za vse« in kulturna moda, še ni prestopila meje tistega specifičnega »eksila«, ki se imenuje književnost za otroke. Zato sleherno ukvarjanje z odnosom med mitom in tem literarnim področjem pomeni, da stopamo v terro incognito. Niti mejá tega ozemlja ni mogoče določiti. Od tod izvira tudi skromna želja pričujočega razmišljanja, da bi opravili samo prvo in najbolj grobo »kartiranje«.

Metoda, ki jo bomo uporabili, sloni, če gledamo poenostavljeno, na upoštevanju dveh neločljivih prvin: večpomenskosti in želje, govoriti o bistvenem. Pri tem se ne bomo izognili problemu razločevanja »bajke« kot literature in »bajke« kot mita, čeprav je praktično nerešljiv. Seveda bomo pri vsem tem nekako dajali prednost raziskovanju tistega, kar se v klasičnem in ožjem pomenu pojma šteje za mit (pripoved o bogovih in nadnaravnih bitjih). To v nobenem primeru ne pomeni, da se hočemo izogniti »užitku«, ki ga zbujata aktualnost in nedoločnost moderne teorije o mitu. Če navržemo še »okrajke« raznih teorij, ki jih ni mogoče obiti, se nam obeta raziskovanje, o koherenci katerega moremo upravičeno apriorno dvomiti. Raziskovalcu ne preostane nič drugega, kot da obljubi grob očrt sistema.

Mit odraslih o otrocih in otroštvu

Ena izmed omejenih, toda uporabnih razlag mita pravi, da je to »pripoved o nastanku nečesa«. Če upoštevamo pomen otroštva v življenju človeka, ni težko sklepati, da je lahko po svoji naravi pripoved o obdobju, v katerem človek prehaja v zrelost, mitična. K temu lahko pristavimo, da odnos do otrok nedvomno vsebuje določene iracionalne in podzavestne prvine. O moči materinskega nagona je veliko napisanega, toda ne glede na to je v človekovem odnosu do otroštva, apriorni sočutnosti in dobrohotnosti jedro iracionalnosti, ki je nedvomno antropološko neminljivo. Z drugimi besedami: odnos do otroka in otroštva je mit, ki živi, v katerega tudi dandanes verujemo.

V zgodovinski retrospektivi kažejo oblike in vsebine tega mita določeno nehomogenost. Pogojno lahko mitične predstave o otroku in otroštvu razvrstimo na arhaične (»mitološke«) in moderne (racionalistične).

Morebiti se arhaična stopnja v pojmovanju otroštva lahko najlažje razloži z uporabo strukturalistično nadahnjene sinteze raznolikega mitološkega gradiva iz preteklosti. Tako lahko denimo ugotovimo mesto otroka znotraj ene izmed najbolj splošnih metamitičnih struktur — znotraj circulusa vitae. Gre za zapleten obrazec, ki si ga nekoliko poenostavljeno lahko predstavljamo v obliki kolesa in

[4] Zanimivo, skrajno skrupulozno raziskovanje posameznih prvin circulusa vitae v različnem mitološkem in književnem gradivu je opravil Miodrag Pavlović. Glej *Obredno i govorno delo*, Beograd, Priština.

tako pojasnjuje mitično spoznanje kot ukvarjanje s pretakanjem med življenjem in smrtjo, med podzemljem in nebom.[4] Otrok je v takem mitičnem obrazcu povezava s porajanjem kot z eno izmed ključnih točk. Tako je nekakšen most med sakralnim in ljudskim.

Na tej podlagi lahko interpretiramo mitološko in književno gradivo, denimo razložimo dejstvo, da so v srbskohrvatski epiki nekateri sloviti junaki označeni kot »otroci«.: dijete Grujica, Senković Ivo, dijete Sekula, gojeni Alile ... (Če se strinjamo z eno izmed številnih razlag o neposredni povezavi epskega junaka z mitičnim junakom: bogom, herojem, prednikom ali celo s totemsko živaljo, potem je morebiti tudi otrok nekakšna zvrst take vezi.)

Epski junak, pogosto otrokov vrstnik, je tudi starec, ki je blizu druge najpomembnejše točke življenjskega kroga. Vendar tukaj ni več prave somernosti, vsaj kar zadeva srbskohrvatsko epiko — starec je pogosto močnejši.[5] Le korak od starca, onstran smrti, je mitični prednik, ki je tudi zagotovilo bodočega porajanja. Dejstvo, da je krog zasnovan tako, da si ne moremo predstavljati simetrične pozicije mitičnega prednika onkraj rojstva, daje otroku poseben status: določeno mitično predispozicijo, pa tudi nepopolnost. Ta dvojnost se nekako nadaljuje do današnjega dne: otroštvo je izjemno in pomembno in otroštvo je nekaj nepopolnega, manjše od tistega, kar moremo biti.

Do sklepa, ki je podoben temu, lahko pridemo tudi drugače. Tudi obred iniciacije, sprejemanja mladine med odrasle, kaže denimo pri večini primitivnih ljudstev poseben mitični status otroštva. Ne izključno, toda pogosto je povezan z začetkom spolne zrelosti. Ali iniciacija pomeni konec nekega sakralnega ali polsakralnega statusa ali šele prvo pravo pridobivanje družbenega položaja in s tem tudi svojega mesta pri obrednosti? Obhaja nas dvom, ki vodi v isto dvojnost: otroštvo je velika in pomembna anticipacija, pa tudi nepopolnost, nedokončanost in nezrelost.

Določen mitični in sakralni status otroka v starejših (ne samo primitivnih) družbah ne bi smel zakriti dejstva, da je otroštvo v njih komaj opazno kot nekaj konkretnega in posebnega. V plemenski, patriarhalni in sploh družbeni ureditvi, v kateri sta imeli pomembno vlogo družinsko dedovanje in dediščina, je bil verjetno pomembnejši odnos med prednikom in potomcem kot med odraslim in otrokom. V tem smislu lahko med drugim sprejmemo sklep, ki izhaja iz raziskovanja Philippa Arièsa, namreč »da srednjeveška družba ni premogla predstave o otroštvu kot posebnem življenjskem obdobju«.[6] Vendar to nikakor ne pomeni, da zahodnoevropski srednji vek ni podedoval ideje o posebnem sakralnem (»nedolžnem«, brez greha, zlasti spolnega) položaju otroštva (mogoče bi bilo bolje reči zgodnje mladosti). Eden izmed dokazov bi lahko bil križarski pohod, ki se ga je udeležila zahodnoevropska mladina prav v prepričanju, da gre za poseben status, ki je »bogu bližji«.

Med procesom emancipacije od cikličnosti in sprejemanjem ideje o zgodovini kot razvoju (in napredku) se je človeško mišljenje hitreje osvobajalo mitičnega obrazca circulusa vitae, kot je odpravljalo poseben status otroštva. Tako denimo »oče filozofije zgodovine« Giovanni Battista Vico v knjigi *Principi di una Scienza nuova* (Temelji nove znanosti), glede katere še dandanes ni jasno, ali zago-

[5] Pri pojasnjevanju vloge otrok in starcev junakov v srbskohrvatski epiki mi je zelo pomagala mag. Ljiljana Pešikan-Ljuštanović.

[6] Interpretacija stališč Philippa Arièsa v knjigi *Centuries of Childhood*, Pening Books 1966, je povzeta po Ružici Rosandić in Božici Ivanović: *Prva dečja knjiga*, Beograd 1987, str. 40.

varja cikličnost zgodovine ali »prvinsko in grobo obliko dialektike«, prikazuje razvoj človeške družbe analogno človekovemu razvoju: otroštvo — mladost — zrelost.[7] To pomeni, da otroštvo kot svojevrstna mitotvorna potentna metafora živi naprej v amalgamu z novim diskurzom o družbi, o svetu — o biti.

Tako podaljšano življenje te metafore je bržkone posledica sklepanja po analogiji. Osebni razvoj je nedvomno celo v času velikih družbenih sprememb vendarle za človeka tista najbolj očitna in najbližja »zgodovina«. Z upodobitvijo te »zgodovine« se lahko oblikuje skoraj vsak model zgodovinskega mišljenja: ne samo ciklizem ali hitra puščica napredka, ampak tudi dekadenca (kaj je na primer v krščanskem konceptu odraščanje drugega kot izguba tiste prvotne krepo-sti, »nedolžnosti«?).

Zato ni nič čudnega, če se tudi teorije ukvarjajo s specifično bitjo historizma in so se v svoji nagnjenosti k opisovanju zgodovine prek družbenih kategorij včasih uklanjale analogijam. Bili so trenutki, ko se tudi Marxu ni posrečilo opisati zgodovinskega procesa kot nasledek razvoja proizvodnih sil in proizvodnih odnosov in kot posledico spopada razredov. Neki zapisek, ki so ga odkrili v njegovi rokopisni zapuščini, je pozneje postal pomemben, ker se ukvarja z »nesorazmerjem med razvojem materialne in umetniške proizvodnje« in je nekako oviral socrealistično koncepcijo tesne povezanosti med družbeno dobo in umetnostjo. Vendar je za nas pomembnejše, da se Marx, potem ko se je znašel v škripcih, ko si je hotel priti na jasno, zakaj »grška umetnost in ep še vedno zbujata umetniški užitek«, čeprav sta zaznamovana s svojo dobo, zateka k evolucionističnim analogijam, natančneje k mitu o otroštvu:

»Zakaj ne bi zgodovinsko otroštvo človeštva tam, kjer se najlepše razodeva, izžarevalo svojega večnega mika kot stopnjo, ki se ne bo nikoli več povrnila? Obstajajo nevzgojeni otroci, obstajajo pa tudi mali modrijani. Številni stari narodi spadajo v to kategorijo. Normalni otroci so bili Grki.«[8]

Tudi ta primer kaže, kako se mit o otroštvu zlahka izmika »biču« logosa in se neopazno vtihotaplja tudi v moderne oblike mišljenja. Ali ni morda tudi trditev Sigmunda Freuda, da je človekovo vedenje determinirano z dogodki do petega leta življenja, nekako mitična, oprta na idejo o otroštvu kot veliki anticipaciji? Vendar globoko resemantizira nekatere vrednote, ker otroštvo, ki ga doživljamo najpogosteje kot »izgubljeni raj« in »čisti studenec«, nenadoma postane tudi izhodišče »kalnega«. Na videz preprosta metafora o otroštvu pa je šele v današnjem času pokazala, da premore več kot »devet življenj«. Pri tem sploh ne moremo prešteti vseh poigravanj avantgardnih umetnikov na začetku 20. stoletja, ki so tudi »mit o otroštvu« sprejemali kot civilizacijsko metaforo, ki jo je bilo treba povsem prosto resemantizirati. Prikličimo si v spomin samo to, da je dadaizem izbral otroško čebljanje »da-da« kot pojem, ki bo dovolj kontrapunktno izrazil njegovo (o)pozicijo glede na obstoječe razmere v družbi in kulturi. Na drugi strani pa Majakovski ni po naključju »prisolil klofute« družbi, sicer »krvavi do oči«, s tem, da je meril v najbolj občutljivo točko njenega sistema vrednot: »Rad gledam, kako umirajo otroci.« To je samo peščica zgledov velike igre civilizacijskega metaforiziranja, ki se nadaljuje tudi dandanes.

To je bil poenostavljen in grob prikaz poti, ki jo je prehodil »mit o posebnem položaju in funkciji otroka v svetu« od circulusa vitae do posameznih modernih oblik zavesti. Samo navidezno se mu je postavil nasproti (takoj bo očitno, da ju

[7] Glej Smilja Tartalja: *Skriveni krug*, Beograd 1976, str. 30.
[8] Marx, Engels: *O književnosti i umetnosti*, Beograd 1961, str. 22.

ne ločuje noben »zid«) racionalističen in konkreten pristop k otroku in otroštvu, ki je bil posledica globokih sprememb položaja človeškega potomstva v družini in družbi v 17. in 18. stoletju. Milovan Danojlić bi dejal: »Z demokratizacijo izobraževanja je kar celo malo človeštvo stopilo na prizorišče družbenega življenja . . .«[9] To človeštvo je postalo predmet posebne družbene skrbi, skrbnega znanstvenega proučevanja in nenehne skrbi slehernega posameznega odraslega.

»Demokratizacija izobraževanja« je pomenila hkrati tudi vključevanje otrok v nekatere družbene potrebe in namene. Kazalo je, da je bil tudi šolski sistem, sicer tudi sam del celotne etatistične družbene strukture, sprejel mitično idejo, da je otrok nedovršeno in nepopolno bitje, ki ga je treba privesti k določenim znanjem in družbenim potrebam. Namesto enkratnega in dokončnega obreda iniciacije so otroka pahnili v dolg in mučen postopek šolanja, ki ima isti končni rezultat, pripelje ga do »velike mature«, »zrelostnega izpita«. Takemu sistemu seveda ne moremo odreči določene stopnje družbene funkcionalnosti, vendar je brez dvoma tudi del hiperorganiziranosti moderne družbe, v kateri se skrivajo pomembni izviri represivnosti. Ne samo šola in šolski sistem, tudi številne druge ustanove, posvečene otroku in otroštvu, so mnogoterno, pogosto pritajeno, z dobrohotnim smehljajem represivne, pri tem se pa njihova represivnost vsaj deloma napaja z mitično idejo o »otrokovi nepopolnosti«.

Temu pristopu nasproti, vendar prepleten z njim, se je razvil pogled na otroka in otroštvo kot poseben svet. Otroka sicer pojmujejo kot anticipacijo, kot bodočega odraslega človeka, pa tudi kot bitje, ki ima glede na stopnjo razvoja svojo specifično psihično in družbeno življenje in specifične potrebe.

Kot del takega pogleda na otroštvo in tudi kot eden izmed njegovih ustvarjalcev se je v našem stoletju pospešeno razvijala razvojna psihologija in nekatere njene konsekvence so paradigmatično daljnosežne: otrok je mladič edine živali, ki operira s simboli in uresničuje pomemben del svoje eksistence v svetu simbolov. Zato ni nič presenetljivega, če ta mladič že v prvih letih svojega življenja zaide v »gozd simbolov« in se glede na okoliščine, svoje potrebe in razsodnost prebija skozenj, vendar ne stopi več iz njega.[10] Gre za eminentno vizijo, ki se ne peča samo z otrokom, ampak s človekovo naravo nasploh.

Vendar obstaja metodološki problem, ki ni na paradigmatični, ampak na konkretni raziskovalni ravni prizanesel niti razvojni psihologiji. Valon ga opisuje tako: »Če je človek zmerom najprej sebe postavljal v objekte svojega spoznavanja ter jim pripisoval bivanje in dejavnost, prilagojeni podobi, ki jo ustvarja o svojem obstoju in aktivnosti, kako velika mora biti šele ta skušnjava, ko gre za bitje, ki izvira iz njega in mu more postati podobno — otrok . . .«[11] To pomeni, da pogosto ni mogoče, in tega se razvojna psihologija zaveda, razločevati predmeta in znamenja in da je skoraj vsak pristop k otroštvu povezan z velikim tveganjem v obliki nominiranja, ki je izrazito mitotvorni postopek.[12] Če se niti psihologija kot znanstvena disciplina ne more izogniti temu tveganju, kako je šele veliko v širokem prostoru »svetovnega nazora«, ki zagovarja avtonomijo otroštva?

Gre za obliko mitotvornosti, ki izvira iz ideje o otroštvu kot veliki anticipaciji, vendar se ta mitični obrazec veže na konkretne oblike otroškega življenja in vedenja. Odrasli najpogosteje mitizirajo otroško sprejemanje »simboličnega mišljenja« in fazo v otrokovem razvoju, ki je v znamenju »simbolične igre«.

---

[9] Milovan Danojlić: *Naivna pesma*, Beograd 1976, str. 11—12.
[10] Glej Ivan Ivić: *Čovek kao animal symbolicum*, Beograd 1978, str. 333.
[11] Citirano po omenjeni knjigi Ružice Rosandić in Božice Vidanović, str. 18.
[12] O mitotvorni vlogi nominiranja glej Milivoj Solar, omenjeno delo, str. 19—20.

Uporabimo opis prvih otroških korakov pri osvajanju višjih mentalnih funkcij, kakor ga je zapisal Jean Piaget: »Namesto da bi se otrok takoj prilagodil novi resničnosti, ki jo postopoma odkriva in oblikuje, mora začeti mukoma vnašati podatke v svoj ›jaz‹ in v svojo dejavnost, ta egocentrična asimilacija pa zaznamuje začetek otroškega mišljenja.«[13] Če upoštevamo, da začne otrok oblikovati svoje mišljenje v civilizaciji, ki neguje kult individualizma in v kateri se raztelesene oblike posameznikove in kolektivne subjektivnosti uresničujejo tudi z nekakšno »egocentrično asimilacijo«, potem lahko razumemo, kako more tisto, kar Piaget imenuje »mučno vključevanje«, v interpretaciji odraslih postati izraz svobodnega ustvarjalnega individualizma.

Beseda je o pripisovanju pomena, toda ne brez povoda, otroški igri in vedenju, ki ga v resničnosti nimata. Pojasnimo to s primerom. Triletna deklica zahteva od dedka, naj se igra z njo, in mu kakor pravi gledališki režiser dodeli vlogo dojenčka. Obstajajo gledališki postopki, pri katerih moški nastopajo v ženski vlogi, starci v mladeniški in celo starci v vlogi mladega dekleta, vsi ti postopki pa računajo tudi na estetsko sugestijo, ki izvira iz velikega razpona med igralčevo dejansko starostjo in njegovo igralsko nalogo. Večjega simboličnega razpona sploh ne more biti, kakor če starec prevzame vlogo dojenčka. Toda deklica ni obremenjena niti z razponom niti z igralsko preobrazbo. Ko naloži dedku vlogo ne samo dojenčka, ampak tudi dojenčka, ki se je pokakal, tega ne stori zato, da bi povečala napetost znotraj simboličnega kontrapunkta, temveč da bi poudarila svoj resnični in resni problem, ki ga tudi rešuje v igri.

Iz perspektive odraslih so simbolični razponi v otroški igri resnično fascinantni. Mogoče bi te nenavadne »povezave« zbudile občudovanje celo pri pesniku, ki je med prvimi videl človeka v »gozdu simbolov«, Charlesu Baudelairu. Še bolj zanimivo je to, da vsebuje otroška igra tudi ustvarjalnost in individualizem, vendar samo v mejah avtentičnih otroških potreb. Otrok ne more biti simbolistični pesnik, najbrž sploh ne more biti pesnik. Redki so primeri resnejših otroških ustvarjalnih poskusov, tisti, kateri so nam znani, pa so prej psihološko in socialno kot estetsko dejstvo.[14] Reklo: »Odrasli niso kos otrokom,« je iz perspektive umetniškega ustvarjanja mitična izjava.

Iz perspektive »razočaranega« odraslega človeka lahko vso obilico domišljije v otroški igri imenujemo psevdoumetniško. Žal to ni v premem sorazmerju z otroško sposobnostjo za recepcijo umetnosti. Iz konkretnih raziskav, ki se nanašajo na otroka v gledališču (večidel lutkovnem), izhaja, da predšolski otroci slabo opažajo celoto in si zapomnijo samo posamezne podrobnosti, predvsem smešne in polne dejanja, šolski otroci (do desetega leta) ne marajo v gledališču tistega, kar je umetniško, njegovo izrazito stilizacijo, rajši imajo realistične medije, kakor sta film in televizija. Njihovi odgovori glede tistega, kar so gledali, so večidel stereotipni in v skladu s pričakovanjem odraslih.[15]

Iz vsega tega izhaja, da je vera v avtonomijo otroštva pravzaprav nov mitični obrazec, ki je nastal s križanjem starega mitičnega obrazca o veliki anticipaciji in modernističnega kulta individualizma. K tej novi mitični konstelaciji je brez dvoma prispevala tudi razvojna psihologija pri iskanju značilnosti otroštva. Ven-

---

[13] Jean Piaget, Barbel Inhelder: *Intelektualni razvoj deteta*, Beograd 1982², str. 19.

[14] Pri nas obstaja resna psihološka študija o romanu, ki ga je napisal otrok med šestim in štirinajstim letom. Glej Dijana Plut: *Psihološka analiza ranog stvaralaštva*; Mirjana Duran, Dijana Plut, Mirjana Mitrović: *Simbolička igra i stvaralaštvo*, Beograd 1988, str. 127—131.

[15] Glej Nada Korać: *Deca i pozorište, Dijete pred licem dramske umjetnine.*

dar ni nikoli prikazovala otroštva kot homogeno celoto, temveč ga je delila na obdobja. Tako recimo poleg »simbolične igre« v starostnem obdobju od tretjega do šestega leta obstaja v obdobju po sedmem letu popolnoma realistično orientirana »igra s pravili«. Zraven tega posamezna psihološka raziskovanja prispevajo k razslojevanju podob o otroštvu tudi na druge načine. Eden od njih je rezultat raziskovanja »simbolične igre«, ki ga je opravila Mirjana Duran in iz katere je razvidno, da se že pri petih, šestih letih, kar je odvisno od družbenega izvora otrok, nakazuje »dvoje orientacij mišljenja«. Ena je »bližja verbalno-logični šolski orientaciji«, druga pa »resničnemu in praktičnemu življenju«.[16] To pomeni, da se niti s socialnega stališča otroštvo ne more obdržati kot homogen pojem.

Obstaja še en pomemben vzrok nehomogenosti otroštva v današnjem času, v katerem se pogosto omenja čislani individualizem, vendar ga redko zares raziskujejo in razodevajo. Gre za individualne razlike. Če slepo verjamemo v mitični obrazec o otroštvu kot »veliki anticipaciji« in pri tem vzamemo dvanajstletnega dečka, ki bere Dostojevskega,[17] za predstavnika otroštva, potem bi se moralo zgoditi, da tiskarne ne bi mogle natisniti del velikega ruskega klasika. Toda Milovan Danojlić se najbrž ne moti, ko pravi: »Književni okus otroškega občinstva komajda obstaja; ta okus je nerazvit tudi pri večini odraslih oseb in bi bilo res čudno, ko bi ga imeli otroci!« To Danojlićevo izjavo bi lahko tudi obrnili: če je pri odraslih »okus nerazvit«, tako da večina ne bere Dostojevskega, zakaj ga potem ne bi brali otroci? Večina odraslih »ni kos« otrokom, toda samo posameznim, nadarjenim.

Iz vsega tega izhaja, da lahko na idejo o avtonomnem in celovitem otroštvu gledamo kot na obliko mitičnega mišljenja. Tudi v tem mitičnem obrazcu mora biti večpomenskost, toda takšna, ki vsaj navidezno ohranja celovitost. Lahko jo iščemo v preprostem, čistem kontrapunktu med idejo o »otroški nepopolnosti« in idejo o »otroštvu kot veliki anticipaciji« pa tudi v prilagoditvi razvojne sheme otroka na starostna obdobja, na predstavo o otroštvu kot stopnišču. V vsem tem je otroštvo krepko nominirano, v resničnosti pa je vse bolj zapleteno, dejstva se upirajo odločnemu poimenovanju — otroštvo je veliko bolj nehomogeno.

Iz tega izhaja jasna in daljnosežna konsekvenca za književnost za otroke. Njeno poimenovanje samo pogojno pomeni opredelitev za določeno občinstvo; to je predvsem afiniteta do določene mitične strukture in potemtakem je terminološka razprava: književnost za otroke — otroška književnost, brezpredmetna. To obenem tudi pomeni, da ni mogoče enopomensko opredeliti književnosti za otroke. Iskati jo je tako v posesti večpomenskosti mitičnega kakor tudi v čeljustih nehomogenosti otroštva. Med pesmico o umiranju zob in Alico ali *Malim princem* je nepremostljiv prepad. Problem ni samo subjektiven, ni izključno na ravni vrednosti, marveč je tudi strukturalen, zakaj književnost, ki je pripomoček za »dodelavo« otroka, sloni na popolnoma drugih konstitutivnih predpostavkah kot tista, ki v »mitu o otroštvu« odkriva prostor za modernistično »muhavost«, za beg na »neznano ozemlje« v veliki civilizacijski igri nenehnega gibanja in kontrapunkta.[19]

---

[16] Mirjana Duran: *Simbolička igra djece u različitim socio-kulturnim uslovima;* Mirjana Duran, Dijana Plut, Mirjana Mitrović, omenjena knjiga, str. 11—127.

[17] Dvanajstletni deček, ki je bral Dostojevskega, je znani sodobni dramatik Ivo Brešan. Glej zanimivo diskusijo o tem: *Dijete pred licem dramske umjetnine*, str. 173—175.

[18] Milovan Danojlić, citirano delo, str. 20.

[19] O funkciji »književnosti za otroke« kot »književnosti za odrasle« in obliki modernističnega »pribežališča« glej Milovan Danojlić, omenjeno delo, str. 26—31.

Področje književnosti za otroke je pestro in široko. Zato se vprašajmo, kateri književni prostor je imel v mislih Benedetto Croce, ko je trdil, da »sklicevanje na otroško občinstvo« vnaša v umetnikovo delo nekaj »nedovršenega in odvečnega«.[20] Dvomimo lahko, da se za njegovo grajo skriva mitični obrazec o »nepopolnosti otroštva«. Ali ne gre za opažanje ene same vrste prilagajanja imaginarnemu občinstvu, prilagajanja, ki je razširjeno, čeprav je precej ožje od področja književnosti za otroke? Zdi se nam, da se vsaj v posameznih primerih očitek glede parcialnosti vrača kot bumerang tudi samemu Croceju. Poskus indukcije na tem književnem področju odkriva tudi primere »svobode« in »notranje vizije« ter vnaša vrsto pomislekov o mejah področja.

Zato se vnovič vprašajmo, kaj je književnost za otroke, in se z vrsto indukcije, ki je daleč od popolne, odpravimo na raziskovanje tistega, kar je mitično v književnih besedilih.

Mit v književnosti za otroke

Težko je postaviti trditev, vsaj v naši kulturni tradiciji, s čim prihaja otrok najprej v stik: s književnostjo ali z obredom in mitom. Specifično mesto otroka in otroštva v circulusu vitae je povzročilo, da je otrok, »odkar prvič zaveka«, predmet obrednih dejanj. Še dandanes so pri nas, verjetno pa tudi drugod, v prvem ogovarjanju otroka in oponašanju otroškega čebljanja prvine obrednosti. Uspavanka kot prva pesem, ki jo od pradavnih časov pojemo otrokom, ima namen priporočati otročička dobrim silam in ga izroča v njihovo varstvo. Prebogata je mitičnih podob in simbolov obilja:

Majka Jovu u ruži rodila,
ružica ga na list dočekala,
bela vila u svilu povila,
a pčelica medom zadojila . . .

Mama Janezka v roži rodila,
roža ga na list pričakala,
bela vila v svilo povila,
čebelica pa z medom nadojila . . .

ali pa ga brani pred hudobnimi silami:

Spavaj, spavaj, san te prevario,
prije tebe nego tvoju majku;
san u bešu, a nesan pod bešu;
uroci ti pod nogama bili,
mome zlatu ništa ne udili,
naudili u gori hajduku . . .[21]

Spančkaj, spančkaj, naj te sen premoti,
prej zaspančkaj kakor tvoja mati;
spanec v zibko, nespečnost pod zibko;
uroki naj ti bodo pod nogami,
mojemu zlatemu nič hudega storijo,
skrivijo lasu v gori junaku . . .

Obrednega ni moč enačiti z mitičnim. Mit v uspavanki živi tudi skozi jezikovne oblike, podobe in ritem. Vendar v tej pesniški zvrsti kakor v književnosti sploh, »lesene govorne prvine dobivajo nov, amitološki, funkcionalno umetniški pomen . . .«.[22] Tako se tudi pred obličjem otroka že od njegovih prvih korakov pojavlja književnost, ki je globoko sorodstveno povezana z mitom, literatura, ki živi med drugim tudi od »spomina« na mit.

Uspavanko zlahka prepoznamo kot pesem, ki je v neposrednem stiku z otrokom. Toda po katerih poteh prodira v poezijo za otroke podobnost z neko drugo

---

[20] *La Critica*, 20. 1. 1905, povzeto po omenjeni knjigi Milovana Danojlića, str. 19.

[21] Primer je vzet iz *Antologije narodnih lirskih pesama*, izbor i predgovor Vojislav Đurić, Novi Sad, Beograd 1969.

[22] Olga Mihajlovna Frajdenberg: *Mit i antička književnost.*

zvrstjo ljudske poezije, in sicer z izrecno obredno zvrstjo, ki ni izključno (in tudi ne vzvišeno) povezana z otrokom in otroštvom? Poezija v preprostem in sugestivnem ritmu, pretkana z obilico »magičnih« besed, ki sploh nimajo pravega pomena, temveč samo podpirajo ritmičnost — vse to nenavadno spominja na zagovarjanje, vendar v književnosti za otroke »bajanje« nima obrednega namena. Takšno poezijo lahko odkrijemo denimo v Zmajevih tašunaljkah in cupaljkah[23] pa tudi v taki moderni ludistični poeziji, ki se rada poigrava z glasovno strukturo besed, ritmom in zavračanjem pomena.

Ena izmed zvrsti takih pesmi je tudi izštevanka, in posebno zanimivo je, da ima v otroški igri nekakšno obredno funkcijo. Kadar se npr. otroci igrajo skrivalnice, izštevanka določa vlogo (kdo miži in kdo se skriva), tako da je le-ta znotraj igre kot posebnega sveta nekakšna zvrst usodne razsodnice in demiurga.

Mnogo sodobne poezije za otroke je podobne izštevanki. Tudi kadar so stihi samo igra, lahko v njih slutimo znamenja mitotvornega postopka, recimo pri Dušanu Radoviću:

Ponedeljak — štikla,
utorak — šnuftikla,
sreda — cvikla,
četvrtak — štrikla ...

Pri tem gre za mitotvorni postopek nominiranja. Zato se je težko znebiti sugestije, da se vzpostavlja nekakšen red, in samo precejšnje zrno komičnega v tem zaporedju nenavadnih rimanih in napol rimanih besed brez prave medsebojne semantične povezave, pristavljenih k zaporedju dni v tednu (tudi navajanje minevanja časa je mitotvorni postopek), nas rešuje, da ne pomislimo na jasno, a nedoumljivo (onstransko) urejenost stvari, na mit.

Poleg poezije obstaja še neka pomembna zvrst v nevezani besedi, ki prav tako izvira iz ljudskega slovstva, velika posrednica med otrokom in mitom. Pravljica, ali kakor jo pogosto poenostavljeno razlagamo, »pripoved o čudežnem«, se v večini evropskih jezikov ponaša z imenom, tako kakor Vukova označitev »gatka« (»bajanka«), ki napeljuje prav na njeno »čudežnost«, na tisti amalgam fantastičnega in mitičnega v njej. Nadnaravna bitja in fantastični dogodki v pravljici nedvomno povečini izvirajo iz mita. Vendar je mitično breme, ki ga nosi ta zvrst, mnogo težje. Postavljanje dobrega nasproti hudobnemu v njej je absolutno in čisto, z racionalnega stališča najpogosteje nemotivirano, in tudi to je »spomin« na mit. Ta njena zapletena prvobitna morfologija,[24] njena precizna topika in izrazita fabulativnost (bržkone je vse to »spomin« na mitičnost) zlahka pritegnejo otroka v komunikacijo, v pravo »goščavo« arhetipov in mitičnih substruktur. Postranskega pomena je, ali vidi otrok v volku, ki govori, hudobnega demona, totemsko žival ali samo strašno, fantastično bitje. Pomembno je samo to, da je otrok znotraj in se vživi v dogajanje. To je brez dvoma pot, ki otroka privede h kolektivnemu pomnjenju njegovega ljudstva, pa tudi k vesoljnemu »zbiralniku« arhetipov, k nekemu prvotnemu, toda stalnemu splošnoljudskemu načinu mišljenja v dogodkih in podobah.

Zapletena in zelo bogata mitična struktura pravljice se je začela hkrati že v času prvih sistematičnih zapisovanj ljudskega slovstva ob koncu 18. in v začetku 19. stoletja. Zapisovalci se niso mogli otresti svojega pogleda na svet. Tisto, kar je

[23] V zbirki *Kraljevina Laždi paždi*, Prosveta, Beograd 1965, za katero je napisal predgovor Bora Ćosić, so te pesmi imenovane tepalice i ljuljalice.

[24] Glej Vladimir Prop: *Morfologija bajke*, Beograd 1982, str. 336.

od začetka prevzemalo, je bila fantastična plast pravljice, tako da so jo ohranjali (ali pomnoževali) v škodo drugih, bolj skritih mitičnih prvin. To pot je še bolj radikalno ubrala umetniška pravljica. Vzemimo za zgled veliko pravljičarko Ivano Brlić-Mažuranić, ki je uporabila avtentično mitično snov, njene pravljice ožarja notranja svetloba resnične pravljičnosti, psihološka motivacija likov je poglobljena, navzoča je ne samo prvobitna mitična, ampak tudi meščanska podoba sveta, nekatera razmerja v mitični strukturi pravljice so prišla v neskladje.

»Književnost ni mit, njena sugestivnost se ne napaja samo iz »spomina« na mit. Zato je lahko degradacija mitičnih prvin v pravljici ustvarjalno plodna in umetniško učinkovita. Književnost za otroke si je dovolila resno vsebino pravljice začiniti s humorjem, jo parodirati, jo ne samo poniževati, ampak tudi razkrajati.

Spet prihajamo tja, kjer smo bili, ko smo raziskovali mitotvornost v Radovićevem nenavadnem naštevanju dni v tednu. Sodobna književnost za otroke se zelo rada poigrava s prvinami mita in mitičnega mišljenja ter z mitološkimi substrukturami. Teži po psevdomitu.

Zgledov je veliko. Tako Rudyard Kipling pripoveduje »pravljice o nastanku nečesa«. Z njimi teši otroško potrebo po naivni in vseobsegajoči kavzalnosti in zato pripoveduje, »kako je kit dobil rešetko v grlu« in »kako je slon dobil rilec«. Te pripovedi so podobne posrečeno izmišljenim anekdotam, vendar ne bi bilo treba lahkomiselno zavračati njihove mitične komponente, zakaj tisto, od česar te pripovedi žive, je prvobitna želja po imenovanju procesa nastanka. Krokodil popade slona za nos in tako je nastal rilec. V tem ni nobene kozmogonične razsežnosti in patosa. Vendar je navzoč ritual nastajanja, stvar je vedro izpeljana in brez ideje o stvarniku in vsega tistega, kar dodajajo družbene institucije v imenu spoznanja stvarjenja in zastopanja stvarnika.

»Psevdomitični« ali »antimitični« lik književnosti za otroke bi lahko opisali tudi s parafrazo znane pesmi Dušana Radovića *Bio jednom jedan lav:* »Bio jednom jedan mit, kakav mit, strašan mit . . .« Kaže, da samo še književnost za otroke, resda v lažji (bolj »benigni«?) obliki, vztraja na bojišču »brezobzirnega« poigravanja z mitičnim, ki je bilo tako pri srcu umetniški avantgardi v prvih desetletjih 20. stoletja. To pomeni, da ima »radiranje« »strašnega leva« še kakšen terapevtski učinek v kulturi, »bolni« od mitomanije raznih vrst, od pretiranega patosa, od presežka metafizike. Tega »zdravniškega« posega nihče ne opravlja tako kakor književnost za otroke in njen postopek ni tako agresiven, je pa morebiti bolj daljnosežen kot »premočna beseda«, s katero so to počenjala avantgardna gibanja.

»Neoavantgardna« funkcija književnosti za otroke ni edini način, kako to področje književnosti uresničuje svoj družbeni smisel. Zato se moramo povrniti k njeni prvotni, za marsikoga še dandanes poglavitni družbeni nalogi — njeni vzgojni vlogi. Vzgajati pomeni odločno imenovati vrednote ter jih postavljati pred otroke. Tako poimenovanje kakor vrednotenje sta mitotvorna postopka prvorazrednega pomena. Zato je upravičeno vprašanje o odnosu med vzgojno tendenco v književnosti za otroke in mitom.

Književnost za otroke je nastala predvsem iz vzgojnih potreb in je tudi dandanes v rokah pedagogov, njeno najpogostejše obličje je obličje vzgojiteljev, njena zgodovina je pravzaprav zgodovina utilitarnih hotenj. Vendar se resnici na ljubo ne moremo izogniti dejstvu, da so dolgo časa vso književnost šteli za izjemno sposobnega pedagoga, za vzgojitelja duha, za pripomoček, s katerim je mogoče dosegati cilje zunaj literature. Književnost, ki je po svoje negovala »spomin«

na stare mite, so vnovič potisnili v objem nanovo ustvarjenega racionalističnega mita, ki se je rodil v 18. stoletju in so ga danes imenovali z varljivim in večpomenskim izrazom *modernizem*. Burna in protislovna zgodovina te vseskozi pogojno definirane dobe je potekala tako v smeri emancipiranja književnosti od racionalističnega mita kakor tudi oporekanja njene vzgojne vloge kot najpomembnejše naloge in poglavitne oblike samopotrjevanja. Večji del književnosti za otroke je imel do teh procesov bolj nedejaven odnos in je še naprej dedoval prvotni utilitarni modernizem.

Pogosto se zdi, da vzgojitelji niti sami ne verujejo v tisto, kar učijo otroke, in postaja prizadevanje, da bi »grenko zdravilo« nauka skrili v »sladkorni sirup« književnosti, podobno »majhni ukani«. Roland Barthes očita mitičnemu mišljenju »zvijačnost uma«, ki tiči v tem, da se o vrednotah, o biti, govori skozi večpomenskost pravljice. Toda potem ko so vzgojitelji popolnoma ozavestili svoj namen, je bilo videti, kakor da bi bili izgubili spretnost »alkimistov«, kakor da bi bili izgubili podporo mitičnega mišljenja, se odrekli njegove velike spretnosti pri pripravljanju »čarovnih napitkov«.

Poskusimo pojasniti to trditev s primeri. Oglejmo si Zmajeve stihe *»Pre i posle jela treba ruke prati«*. Zmaj je uporabil staro vrsto stiha iz ljudskega slovstva, ki je bila v rabi — šesterec. V stihih ljudske poezije (ki v književnosti za otroke prevladujejo) je ne glede na to, koliko so v rabi, ohranjenega nekaj »spomina« na visoko stiliziranost, celo na izoblikovanost podobe in jezika ustne lirike in se postavljajo po robu mnogim okornim poskusom in vsebinam. Toda Zmaj je pesnik, ki se mu je »alkimija« posrečila, pesmica ima nadih nekakšne stilizacije. Mar to pomeni, da sta umivanje zob in skrb za higieno dobila večji pomen, ker sta si nadela določeno književno uniformo? Ali je za sporočilo potrebna prav ta stopnja stilizacije? Ali si bodo otroci po zaslugi pesmi pogosteje umivali roke? Če se je napitek posrečil, ali je potem tudi čaroven?

Otroci sploh nimajo druge možnosti, kot da krenejo v svet odraslih, in to pomeni, da jih je treba poučevati in vzgajati. Književnosti odrekati pravico, da vsebuje nauk, in na drugi strani bralcu, da ga opazi in se po njem ravna, bi bil tako nevaren normativizem kakor tudi vsak drug. Vendar je čas, da tudi v zvezi s književnostjo za otroke postavimo vprašanje, ki ga je Viktor Šklovski zastavil tistim, ki so poudarjali vzgojnost »književnosti za odrasle«. Parafraziramo: »S samovarom lahko zabijemo žebelj — ampak zakaj?« Vprašanje je upravičeno, zlasti, če vemo, da s »samovarom« otroške književnosti zabijajo tudi takšne »žebljičke«, kakor so »umivanje zob«, »navdušenje za šport«, »ljubezen do knjige«. Književnosti seveda vzgojna tendenca ni nujno v napoto, tako da srečujemo tudi na tem področju tovrstne utilitarnosti posrečeno poezijo, vendar je najpogosteje humorna, razposajenemu »samovaru« se spodobi, da se igra tudi »kladiva«.

Toda problem je v tem, da je vzgojna tendenca sama sebi namen in je ni lahko pregovoriti k »razposajenosti« brez vzroka. Stvari se zapletajo naprej, če upoštevamo, da vzgojna tendenca ni zgolj umivanje rok. Obstaja kup resnih, težavnih kategorij, kakor denimo patriotizem, samoupravljanje, človekoljubje, ki imajo vrednostno obremenjenost, ki asociira z mitom; vse to so pojmi, ki se lahko identificirajo kot del nekaterih modernih mitov, prenikajo pa v vzgojno plast književnosti za otroke. Njihovo srečanje s starimi jezikovnimi obrazci, v katerih je skrit »spomin« na mit, je pogosto težje kot tisto »umivanje rok« s šestercem. Do njihove posvetitve je prišlo znotraj nekaterih drugih mitičnih sistemov, npr. ideologije, njihovo zavestno in odločno vključevanje v književnost pa pogosto pomeni trk in dvoje nehomogenih mitičnih sistemov.

Stvari je treba opazovati od primera do primera. Vendar je načelno treba povedati, da je izrazita vzgojna tendenca v književnosti vse prej kot ustvarjalno spodbudna. Izrecna vzgojnost v književnosti samo »igra« mit, zožuje rabo jezikovnih oblik, zožuje večpomenskost in se pojavlja kot zvrst kvazimitičnega mišljenja. Alibi ne more biti niti ljubezen do domovine niti ljubezen do socializma. S samovarom se lahko zabijajo žeblji, vendar se v kladivu ne da kuhati čaja.

Ob koncu je treba nekaj povedati o književnosti za otroke, ki kar najbolje uporablja »spomin na mit« in zlahka odkriva mitotvorno energijo, skrito v biti jezika, ter snuje svoj mitični jezik, svoje mitično mišljenje, svoj mit.

Vzemimo za zgled Saint-Exupéryjevega *Malega princa.* Ni se težko zediniti, da je ta proza svojevrstna razprava o biti. Saint-Exupéry neprenehoma, vendar skozi pripoved, skozi podobe, ki pogosto vsebujejo trohico fantastičnega, skozi nenavadnega dečka, ki je prišel z zvezd in je nekoliko podoben mitičnemu predniku/potomcu, postavlja vrednote in vzpostavlja odnose. *Mali princ* je moderna eksistencialistična pravljica, prežeta z nežnim občutjem absurda, in mogoče je prav zato njena mitotvornost močnejša, zakaj absurda ni brez hrepenenja po smislu, po dokončni in čisti, se pravi mitični, ureditvi sveta. Zato je v tej pripovedi veliki baobab, ki uniči mali planet, podoben hudobnemu demonu, roža, ki jo Mali princ hoče udomačiti (udomači pa ona njega), je podobna obredni cvetlici neke vere, izmišljene za potrebe te pravljice, smrt kot način, da bi se Mali princ vrnil na svoj planet, pa spominja na prastari mit o selitvi duš . . .

Za primer lahko vzamemo tudi *Šampiona kroz prozor* Vladimira Stojšina. Ta »strip«, prežet s fantastiko, se dogaja v letih gladu in vojne v Pančevu. Prenekatere pomembne stvari se v tej povesti dogajajo v pekarni in so povezane z njo, saj je vsa zgrajena iz kruha. Eden izmed junakov te pripovedi se zareče, da bo pojedel motocikel, in to stori: pohrusta motorno kolo, ki je narejeno iz testa in spečeno kot kruh. Vse, kar je v tej povesti dobrega, vrednega in lepega, je podobno kruhu in diši kakor kruh, tudi gospodična Lupasko, v katero so vsi zaljubljeni. Ta Štojšinova »mitologija« je pretkana z igrivostjo in humorjem, zaznaven pa je tudi »spomin« na kruh kot ključni simbol v mitih, posvečenih plodnosti in obilju.

Ta zvrst književnosti za otroke se najlažje postavi ob bok književnosti »za odrasle«. Njena avtonomna mitotvornost je tisto, kar ima ceno vrednote. Mogoče za večji del književnosti za otroke drži omenjeni Crocejev očitek, vendar obstajajo književna dela, ki nosijo to ohlapno poimenovanje »za otroke«, pa kljub temu prekašajo s svojo »vizijo« večji del ostale književnosti.

Epilog ali problem definiranja

Iz perspektive teorije mita ni mogoče nedvoumno definirati književnosti za otroke. Iz vseh raziskovanj izhaja, da gre za večplastno nehomogeno področje. Past večpomenskosti tiči že v samem izrazu, ker zaradi razlik v starosti, družbenem položaju, individualnih predispozicijah otroci niso skupina z enotnimi kulturnimi potrebami in je zato s stališča recepcije določenost tega pojma samo navidezna. Stvar postaja še bolj zapletena, ko se zlahka izkaže, da precejšen del književnosti za otroke streže določenim kulturnim potrebam odraslih.

Zdi se, da bi bila opredelitev književnosti za otroke bolj zanesljiva, če bi upoštevali njeno povezanost z določeno mitično strukturo, z »mitom o otroku in otroštvu«. Vendar je mit po svoji naravi večpomenski, mita pa ni mogoče enačiti s

književnostjo, tako da stopamo v odnos večpomensko proti večpomenskemu, to pa pomeni geometrično zaporedje semantične entropije.

S stališča prvin mitičnega in mitotvornega je v besedilih književnosti za otroke očitna tudi izrazita nehomogenost. V književnosti za otroke živi »spomin« na prvotne mite, zraven tega pa tudi psevdomit, kvazimit in nova, avtentična mitotvornost.

Problema definiranja književnosti za otroke se lahko lotimo tudi drugače. Nihče še ni poskušal natančneje ugotoviti, kaj pomenijo opredelitve književnosti za otroke, ki omenjajo »naivnost«, »lažjo konstrukcijo«, »bolj vedro filozofijo«.

Tudi zgodovina književnosti za otroke ostaja uganka. Vprašanje obstoja posebnega modusa historičnosti književnosti za otroke se nam zdi upravičeno. Logos je »razkrinkal« številne mite, toda »mit o otroštvu« trdovratno kljubuje. Ali je z njim povezana zgodovinska inertnost književnosti za otroke? Način, kako je Zmaj pesnil svoje »đuliće«, sodi v preteklost, način, kako je pesnil za otroke, pa je zavoljo številnih posebnosti še zmerom moderen. Mogoče v zgodovinski biti književnosti za otroke živi nekakšen specifikum, ki bo povezal to književno področje.

Vprašanj je mnogo. Vendar lahko slutimo smer, v kateri bi bilo treba iskati odgovore. V književnosti za otroke je vendarle treba iskati prevladujoče snovi in postopke, iskati tečaje, okoli katerih se snujejo posamezne »osebe« te književnosti. Treba bo raziskati, kakšen je odnos med temi pomembnimi točkami. Za tipološka raziskovanja je na tem književnem področju še veliko dela. Nad njim plava duh entropije, toda vsaka entropija ni »veliki pok«.

Prevedel Franc Vogelnik

Miodrag Drugovac
Skopje

DUH V STEKLENICI

(Otrok pisatelju, pisatelj otroku)

Naslov *Duh v steklenici* (Otrok pisatelju, pisatelj otroku) zajema zapleten, tako idejno in estetsko logičen kakor tudi literarnozgodovinsko dokazan in dokazljivo tradicionalen interakcijski odnos-soodnos. Ta soodnos nam s svojo lepoto in dialektiko skrivnostnosti odpira duha in dušo šele ob soočenju z delom, ki je prepleten klobčič himer in svet fikcij, medtem ko jih na svoj umetniški način razlaga, spodbija s skrivnostnimi impulzi prebujene in prebujajoče resnice, s katero pisatelj daje pečat na svoje izsanjano doživljanje človeka in sveta, otrok pa na svoji strani uporablja tudi domišljijo ter v tej prebujajoči resnici prepoznava svojega junaka ali pa se ga hoče znebiti, če podvomi o njegovi izsanjani, potemtakem (tudi) estetski verodostojnosti.

Soodnos, o katerem danes razmišljamo, je poln nepredvidljivosti in ima svoje *lice* in *zadnjo stran*. Paradoks tega razmišljanja, se mi zdi, je v tem, ker je bodisi z našimi parametri nekaj narobe ali pa je v tem trenutku res težko začrtati mejo med tem, kaj je v tem soodnosu *lice* in kaj *zadnja stran*. Dejali bi, da bi to prej lahko bil nekakšen *most*, ki povezuje tidve strani z njihovimi idejnimi, tj. pedagoškimi in estetskimi protislovji, most čez katerega stopamo v ta zapleteni problem z obeh strani, ne da bi katera od njiju imela v kakršnemkoli pomenu prednost. O prednosti bo odločal otrok. Uporabil bo imaginacijo, tj. domišljijo, ter si privoščil tista znamenja, katerih pomeni sestavljajo strukturo sveta kot umetniškega doživetja, ki se najtesneje in iz več smeri sklada z njegovo socialno in estetsko senzibilnostjo, ne da bi prizadela integriteto njegove naivne osebnosti. Prav zaradi te naivnosti je vznemirjenost otroške osebnosti bolj ganljiva, preplašenost pred prizori izsanjane resničnosti, katere rokav sega globoko v svet naravne resničnosti, drugi rokav (ali množica rokavov) pa se dotika trustnega področja raznolike umetniške domišljije. Bess Port Adams poskuša v svoji knjigi *O knjigah in otrocih* postaviti druge nasproti drugim »dramatične fabule« in »misterij vsega«, s čimer je otrok obdan, zaslon tega postavljanja nasproti pa je otroška domišljija.

»Dramatične zgodbe« potemtakem pripadajo svetu domišljije in stoje nasproti »skrivnostnosti vsega« iz surove in krute življenjske resničnosti, in kakor da je to poetična enačba, v kateri se dve neznanki med seboj izmenoma dopolnjujeta in pojasnjujeta. Naša kritika in znanost o književnosti še nista v celoti globlje preniknili v ta svet odnosov-soodnosov glede na raven in vlogo otroške do-

mišljije, da bi atribute fikcionalnosti sprejemali kot entitete resničnosti v nenehnem razvoju, pri čemer je treba upoštevati tudi pripombo Dušana Radovića, da sodobni otroci »več vidijo in slišijo kot prejšnji« in da se z njimi »ne moremo več tako naivno pogovarjati kakor nekoč«. Danes stojimo pred eno izmed vertikal tega hitrega, skokovitega razvoja, ki je popolnoma spremenil funkcijo otroške domišljije (poleg vsega drugega tudi zaradi razvejêne mreže zelo vplivnih množičnih medijev). Naša kritika in literarna veda sploh, vsaj kolikor mi je znano, na veliko pragmatizirata svoj odnos do knjige za otroke in mlade, ne da bi zahajali v blodnjake teoretičnih vprašanj, o katerih ima sodobna pedagogika svoje mnenje, ki je žal pogosto zgrešeno. Toda tukaj je pomembnejše vprašanje same knjige, kako se obnaša s svojimi spoznavnimi estetskimi kvalifikativi, kako z izražanjem, podobo, humornimi učinki, nesmisli, igrivostjo, dramatičnostjo zgodbe, nedoumljivostjo življenjske resničnosti itd. streže socialnim in inteligibilnim zahtevam današnjega t. i. malega ali naivnega bralca.

Ko razmišljam o tem, imam v mislih neko poetiko s preoblikovano, vsebinsko-oblikovno reducirano strukturo, v kateri je domišljijski ekvivalent udeležen kakor matrica za razmnoževanje sredstev in pomenov, vendar iz njega otroška tenkočutnost najdlje gleda nizdol po prizorih svoje dvojne resničnosti. Beseda je torej o poetiki domišljijskih vznemirjenj; beseda je potemtakem tudi o lekciji etične spodobnosti spričo otroškega vesolja, ki je hkrati igra sanj in igra resničnosti pa tudi igra sladkih iluzij; na tem zglavniku otroška glavica nadaljuje polet k nedosegljivemu, vendar tudi igra, ki jo resničnost vsakdanjosti sprevrača v razočaranje in pri tem postavlja v ospredje *protiigro*, ne kot memento igre s pastoralnimi in drugimi oblikami romantičnega okrasja, temveč kot civilizacijsko pridobitev uresničenih sanj o svobodi in pravici do izbire, tudi o pravici do takšne književnosti, v kateri se dileme življenja ne rešujejo v škodo otroških spoznanj konkretnega časa in podnebja.

Z drugimi besedami, knjiga je napisana zato, da bi jo razumeli in sprejeli. Videti je, da so se pisatelji pravljic najbolj približali tematski in stilno-izrazni rešitvi tega davnega književnega teorema. Z uporabo domišljije in govorico aluzij, alegorij, parabol so odgovorili na večno vprašanje življenja, njegovih skrivnosti in njegove minljivosti, pa tudi lepote in koristnosti zabave, potemtakem *igre* v vseh njenih štirih oblikah, kakor jih je razvrstil Roger Caillois. Njihove izkušnje ne smemo pustiti vnemar tudi danes, ko rešujemo uganke fantastičnih in znanstvenofantastičnih projekcij s prividom moderne pravljičnosti in s protipravljično vsebino. Če je fantaz v novi obleki popeljal otroka za roko v tako daljne in neresnične kakor tudi verjetne svetove, to še ne pomeni, da je v svojih etičnih in estetskih načelih popolnoma pretrgal stike z antejevstvom, ne pomeni, da je *obrnil plašč narobe* in prodal dušo klovnu, ki z nesmiselnimi konstrukcijami zabava občinstvo s pogrošnimi domisleki. Otrok, ki se je med zorenjem izvil iz »obdobja pravljic«, in prav takega otroka imam tokrat pred očmi, ne bo nasedel ukanam glumačev, pa najsi bi bili še tako komični. V tem smislu bo doživel tudi knjigo, iz katere štrlijo konstrukcije, pa najsi bodo še tako fantastične.

Tudi fantastična pokrajina mora imeti antejevsko dušo! Šele z njo se osvaja obzorje nepričakovanega in nemogočega, katerih estetska preobrazbena vloga je izpričana. S tem obzorjem otrok nadaljuje pisateljevo izpoved, rešuje uganko praznin med vrsticami, osvaja prepade duhovnosti, ki ne priznavajo končnosti, uničuje točke v svoji domišljiji. Pisatelj pa iz vsega tega dobiva moralno zadoščenje, ker je s to podaljšano razsežnostjo svojega diskurza premostil brezno trivialnosti in minornosti, ki z infantiliziranjem predstav kratke sape v maniri nepo-

srednega sporočanja držita otroško domišljijo na vajetih. Tako tudi knjiga za otroke kot dejavnik vzgoje estetskega okusa in vzgojnosti v najširšem pomenu zapušča obroč utilitarne pedagoško-didaktične minornosti; v tem primeru ni samo odmev estetskega, temveč stavba, sezidana na njegovih temeljih, da bi izžarevala vzgojnost, v prvi vrsti z opravilom estetskega dejavnika. Če tiči estetski dejavnik nekje v zapečku knjige, potem ta knjiga nasprotuje biti literarne umetnosti, potem je le stranski proizvod, torej separatni, v književnem oziru majnvreden odmev pedagoškega ali kakšnega drugega posredovanja v zadevah otroške vzgoje.

Kako smiselno je vse to ponavljati, je najbolje razvidno iz tekoče slovstvene produkcije. Nesporazumi z estetiko, bi dejal, izvirajo iz nesporazuma z otroško izkušnjo, kakršna je dandanes. Kritika in teorija si po svojih močeh prizadevata odriniti ali vsaj preskočiti ta paradoksni kamen spotike. Toda dejstva govorijo, da ni ta proces niti najmanj lahek in da ne poteka brez bolečin. Otroka domá in v šoli seznanjajo s knjigo, vendar je videti, kakor da si iz dneva v dan bolj simptomatično pomišlja, bržkone iz bojazni, da ne bi prizadel kulta knjige s svojo nedolžno nejevernostjo. V njegovem duhu je vzbrstel cel vrt vprašajev! Kakor da so ti vprašaji najbolj avtentični junaki njegove široko zazrte čudodelne domišljije, ki bi mu jo zavidal celo sam Lewis Carroll v času, ko je snoval Alicine dogodivščine.

Poetika transformirane vsebinsko-oblikovno reducirane strukture, ki sem jo ne po naključju imenoval tudi poetika imaginativne vznemirjenosti, potemtakem predpostavlja čudodelnost igre podaljšanih razsežnosti, transcendirajočih pomenov ne glede na to, ali gre za vezano ali nevezano besedo ali pa kakšno drugačno izpoved. Vsa dejstva literarnosti vsebujejo to izpoved, ki jo morejo ogroziti plehkost, otročjost, zmedenost, prigodnostno prevarantstvo. Vendar vsa smiselna dejstva ne vsebujejo samo izpovedi, ampak tudi vse tisto, kar se iskri v igri asociacij in predpostavk v prizadevanju, da bi se z estetskimi učinki podaljšala in izoblikovala konkretna doživetja. Brez tega estetskega posredovanja si knjige za otroka sploh ni mogoče misliti.

Če problem omejimo na raven pravljice, potem je v resnici literarna izpoved tisti duh v steklenici, ki mu je grozno »tesno« in čigar jeza vsebuje zmožnost literarnega spreminjanja resničnosti z igro različnih reakcij na jedro besedila, na njegovo osnovno celico ali na tisto njegovo skrivnostnost, ki jo nekateri teoretiki pripisujejo t. i. »kristalizacijskemu jedru«, pa tudi narobe: duh v steklenici hoče sodelovati z otroki, z njihovo nemirno in plodno domišljijo, da bi nadaljeval smisel pravljice ali pesmi, da bi izpopolnil besedilo z novimi, neredkokdaj tudi neslutenimi pomeni. Takšno besedilo lahko izpolni pričakovanja tako otrok kakor tudi te književnosti kot vsote literarnosti, pa tudi zadosti estetiki. Šele s takim besedilom se spodbija omalovaževanje te književnosti kot »ničvredne, efemerne in inferiorne«, o čemer je pred kakimi petnajstimi leti upravičeno pisal Milovan Danojlić, ko se je zavzemal za znanstveno obravnavanje vrednostne resnice o njej, čeprav tudi z nekaterimi stališči, ki bi utegnila postati upravičen povod za temeljitejšo znanstveno razpravo.

Naj sklenem: Pisatelju za otroke se ni potrebno ukvarjati ne z izhodišči ne z nasledki literarnosti. Tudi pisatelji za otroke vedo, da so med njimi povprečni prigodničarji, taki, ki so zablodili v to književnost, in rekonvalescenti, za katere je pesem ali pripoved za otroke, včasih tudi kritika, zadnje upanje. Njihova zmota je pravzaprav v tem, da so trdno prepričani, da so pisatelji, in v tej veri jih podpirajo tudi tisti kritiki, katerih instrumentarij se tragično opoteka pod bremenom nevednosti, nerazumevanja in kompromisov. Zmote so torej velike, tudi kar

zadeva status te knjige glede na današnjo otroško izkušnjo. Eden izmed uglednih pisateljev za otroke, pripadnik starejše generacije, je na vprašanje, po kakšnem kriteriju se ravna pri pisanju za otroke, lakonično odgovoril: »Trudim se, da ne bi bil dolgočasen!« To vodilo je gotovo treba upoštevati. Čeprav ne zajema motivov, postopkov in literarnih kvalifikativov besedila, se le-ti štejejo za sodejavnike njegove skupne vrednosti kot vrednota neke moderne strukture, s katero želi otrok sodelovati. Mar to dejanje ni zadostno, da upraviči obstoj besedila z vsemi njegovimi posebnostmi, ki so se spočele naključno, potrdile pa med procesom literarnega oblikovanja? Povoda sta otrok in otroštvo, knjiga o njiju, kadar je sprejemljiva zanju in kadar šteje paradigmo oblikovanja za estetsko dejanje, pa je vselej več kot to: književnost je, ki se izmika razvrščanju po starosti bralcev.

Prevedel Franc Vogelnik

Milorad Milenković Šum
Zrenjanin

URBANA POEZIJA RADA OBRENOVIĆA

(Rade Obrenović: *Livada na betonu.* Izbor i predgovor Miroslav Antić. Zrenjanin, Gradska narodna biblioteka »Žarko Zrenjanin« 1989)

Rade Obrenović je avtor nekaj knjig poezije in proze za otroke: *Tata, zvoni telefon, Iz porodične sveske, Vozovi odlaze, mi mašemo iza crvene kuće, Soliter je drvo, Tata vikend i mama vikendica, Moja smešna porodica* . . .

Priljubljeni Mika Antić je že pred nekaj leti pripravil enega izmed možnih izborov Obrenovićeve poezije, v katerem je poudaril t. i. urbano tematiko, ki je je v vsem ustvarjalnem opusu tega pesnika obilo. Iz Obrenovićevih zbirk, ki so izšle poprej, je izbral okrog petdeset pesmi ter jih razvrstil v štiri cikluse: »Kod radijatora mačka prede«, »Zašto nas tate i mame ostavljaju same«, »Zapis iz porodične sveske«, »Vozovi odlaze, mi mašemo iza crvene kuće«, peti ciklus v tej knjigi (»Vaganje muka«) pa je izboru dodal sam avtor. Kaj je največja odlika Obrenovićevih pesmi za otroke? Mislim, da je to predvsem čut za tovrstno tematiko. Nato poznavanje otroške psihologije in interesov najmlajših generacij, otrok, ki rastejo v večjih in velikih urbanih okoljih. Humoristični nadih in preprostost izraza sta posebnosti stila tega avtorja, ki veliko prispevata, da je njegova poezija zelo zanimiva za mlade in da jo radi prebirajo.

»To ni humor široko odprtih ust, to ni režanje, ki ga čedalje pogosteje srečujemo v poeziji za otroke,« je o Obrenovićevi poeziji zapisal Mika Antić v svojem predgovoru h knjigi. Ko sem bral te pesmi, se nisem mogel ubraniti vtisu, da so nenavadne in samosvoje, po čemer se pesnik Obrenović ostro loči od »zbornega pesnjenja« za otroke in o otrocih.

Videti je, kakor da pesnik v svojih stihih daje tudi določene nauke. Ne tistih, ki smo jih v tej zvrsti vezane besede in v šolskem čtivu vajeni od Zmaja do dandanes: njegovi nauki niso namenjeni samo otrokom, ampak tudi njihovim staršem.

V pesmi *Komšija i njegov pas* (Sosed in njegov pes) je to očitno:

Kad komšija	Kadar sosed
psa kažnjava	psa kaznuje,
on kevće glasno	bevska glasno,
soliter bruji,	stolpnica hrumi,
a nama je tako,	nam pa je tako
tako krivo	tako hudo,
što pas svog gazdu	ker pes svojega gospodarja
ne uči da šeni.	ne uči noreti.

Miroslav Antić pravi, da so te pesmi malce »navihane«, da je v njih nekaj, »kar je nekako izdrto iz čeljustnega sklepa, zdaj levo, zdaj desno«.

Mogoče je imel veliki pesnik prav, kajti Obrenović se ne briga za metrično in ritmično shemo pesmi in ne za mnoga pravila klasičnega pojmovanja poezije. Sicer pa je poezija v drugi polovici 20. stoletja zavrgla taka naziranja. Vendar je še precej pesnikov in kritikov, ki si prizadevajo dokazati, da so take razlage poezije najbolj pravilne. S tem ne želim zmanjšati pomena številnih literarnih del naše in svetovne literature, ki so oprta na strogo upoštevanje klasičnih pesniških oblik.

Livada na betonu je dobra pesniška zbirka. V njej je mnogo pesmi, ki imajo visoko umetniško ceno. Naštel jih bom samo nekaj: *Nema više ulice, Livada na betonu, Soliter je drvo, Ako vas mlate, Moja smešna porodica, Mama telefon, Porodični vikend, Nezadovoljni lift, Kako vodimo razgovor, Petnaest godina, Jednom kad odrastem, Zapis iz porodične sveske, Jutro u mojoj porodici, Moj sin prati Lidiju kući, Ubi me čamotinja* in druge.

Že sami naslovi pesmi nam razodevajo, da je življenje sodobne družine zaznamovano z odtujenostjo in razslojevanjem. Toda pesnik Obrenović ni mogel »pozabiti« na večno témo mladih, pa ne samo mladih, prvo ljubezen.

Najčistejšo in najlepšo, tisto, katera ostane neizbrisno v spominu vse žive dni. V pesmih *Moj sin prati Lidiju kući* in *Petnaest godina* je upodobljena v vsej svoji naivnosti in lepoti. Slednja pesem to najlepše ilustrira:

Sve sam više nosat,
sve me nešto gnjavi,
sve sam više kosat,
tumba se po glavi.
- - - - - - - - -
Volim jednu crnu,
zavrte mi glavu,
a koliko sutra,
volim jednu plavu.

Sve me nešto kopka,
sve me nešto mami,
a sasvim bez veze,
ja i ja smo sami.

Zmerom bolj sem nosat,
kar naprej me nekaj trapa,
zmerom bolj sem kuštrav,
meša se mi v glavi.
- - - - - - - - -
Ljubim črno dekle,
čisto sem ob pamet,
že jutri pa me vrže,
ljubim dekle plavo.

Nekaj me vznemirja,
kar naprej me vabi,
in povsem brez smisla
jaz in jaz sva sama.

Rade Obrenović se v svojih pesmih dotika tudi problema vzgoje otrok, zlasti tiste tradicionalne, npr. v pesmih *Pretnja* in *Ako vas mlate*:

Ako vas tate
mlate
i mame tuku
oprostite im
veliku bruku.

Če vas očetje
mlatijo
in mame tepo,
jim ne zamerite
velike sramote.

V drugem in tretjem ciklusu zbirke se pesnik v nekaj pesmih ukvarja s problemom pomanjkljive pozornosti staršev do otrok. Pesmi *Zapis iz porodične sveske, Jutro u mojoj porodici, Posle povratka sa putovanja, Porodični vikend* in *Neću igračke, hoću roditelje* najbolje izpovedujejo razmere v sodobnih družinah, v katerih sta oba starša zaposlena, družina pa živi v stalni stiski in dirki s časom.

Ves pesniški opus v tej knjigi pesnik posveča t. i. urbani poeziji oziroma urbanemu življenju otrok, ki ima troje prizorišč: stanovanje, šolo in cesto.

V takšnem načinu življenja je malo veselja, družabnosti in nevsakdanjih doživetij. Kakor da se otroci prehitro zresnijo, njihovo življenje je le še posnemanje

življenja starejših, predvsem staršev. Zdi se, da so sodobni otroci prikrajšani za stik z naravo, druženje z živalmi, za sanjarjenje in otroštvo — prvine, na katerih počivajo pri mladih nepogrešljivi temelji človečnosti.

Če k tej prikrajšanosti dodamo dejstvo, da so sodobni otroci čedalje bolj izpostavljeni prizorom nasilja na cesti, v filmih in televizijskih sporedih, moramo biti zaskrbljeni in se vprašati, kako in kakšne generacije vzgajamo za prihodnost. Priznati moramo, da otroštvo naših potomcev ni niti lepo niti veselo. Morebiti so otroci, ki odraščajo na deželi, v manjših urbanih okoljih, na boljšem, imajo lepše otroštvo, v katerem je več sanj in veselja ...

Pesnik Rade Obrenović poskuša s svojimi stihi resno usmeriti našo pozornost na ta pojav. Menim, da se je avtorju popolnoma posrečilo uresničiti to pesniško zamisel.

Poudariti je treba še eno razsežnost pesnikovih hotenj v knjigi *Livada na betonu*. Ker starši ne morejo otrokom izkazovati svoje ljubezni v pravem pomenu besede, pogosto izpolnjujejo nestvarne želje svojih naslednikov, ali pa jih obsipavajo s pretirano skrbnostjo, ki otroke ovira pri njihovem osamosvajanju, medtem ko se pripravljajo na življenje. Najbolj nazorno to upodablja pesem *Mama telefon*:

Dok je na poslu,
moja mama
liči na telefon.
U osam sati pita:
»Da li si ustao,
šta si doručkovao, sine?«
U deset:
»Pišeš li domaći?
Pripazi malo
na matematiku . . .«
Dva sata kasnije:
»Podgrej ručak,
spremaj se za školu.«
U trinaest
telefon ponovo zvrji:
»Vreme je, dušo,
polazi u školu . . .«
Subotom i nedeljom
mama je sa mnom.
Da li je onda
dosadno telefonu?

Kadar je v službi,
je moja mama
podobna telefonu.
Ob osmih vpraša:
»Ali si vstal,
kaj si zajtrkoval, sine?«
Ob desetih:
»Ali pišeš nalogo?
Nikar ne pozabi
na matematiko . . .«
Dve uri pozneje:
»Pogrej si kosilo,
pripravi se za šolo.«
Ob eni
telefon že spet brni:
»Čas je, srček,
pojdi v šolo . . .«
Ob sobotah in nedeljah
je mama z mano.
Ali je tedaj
telefonu dolgčas?

Tudi v nekaterih drugih pesmih pesnik opozarja starše, da njihova pretirana skrb moti otroke pri razvoju, upočasnjuje njihovo osamosvajanje in jih ovira, ko se pripravljajo na življenje.

To trditev podkrepljuje tudi pesem *Jednom, čim odrastem*, zlasti njena druga kitica:

Prvog dana
čim budem velik,
daću
oglas u novinama:
OD DANAS

Prvega dne,
ko bom velik,
bom dal
v časopis oglas:
OD DANAS

SVE RADIM	DELAM VSE
RODITELJIMA U INAT	STARŠEM NAKLJUB
Neka shvate	Naj se jim posveti,
da više nisam	da nisem več
mali.	majhen.

Življenje ni tako sijajno in veselo, kakor se zdi na prvi pogled, opozarja pesnik Rade Obrenović v svoji antologiji *Livada na betonu.* To je tudi moto te pesniške zbirke. Na pesniški način je namenjena otrokom pa tudi njihovim staršem. Pesniku se je to popolnoma posrečilo.

Ali lahko od pesnika zahtevamo še kaj več? Mislim, da ne.

Zato najnovejšo pesniško zbirko Rada Obrenovića toplo priporočam otrokom in njihovim staršem, naj jo prebirajo in pomnijo.

Prevedel Franc Vogelnik

Zusammenfassung

DIE 32. ZMAJ-KINDERSPIELE

Jedes Jahr finden im Juni im Novi Sad Zmaj-Kinderspiele statt. Das ist die wichtigste jugoslawische Manifestation für die Jugend, bestimmt der Verbreitung der guten Jugendliteratur.

Neben zahlreichen Veranstaltungen für Kinder bereiten die Veranstalter jedes Jahr auch eine fachliche Beratung vor; diesmal war sie an das Thema »Kind und Buch« gebunden. Vor diesem interessanten und sehr polemischen Symposium werden in dieser Nummer unserer Zeitschrift vier Referate veröffentlicht:

Dr. Zorica Turjačanin behandelt in ihrem Beitrag *Bestreitung und Befürwartung* die spezifischen Eigenschaften der Jugendliteratur und wirft Fragen über die Entstehung und Bestehung dieser Literatur auf, in Beziehung auf die Kunst und aufs Kind.

Jovan Ljuštanović stellt in seinem Referat *Kinderliteratur und Mythos* fest, daß die Theorien von Mythos zu einer der eminentesten Visionen der menschlichen Kultur wird. Nach Meinung des Autors schauen wir auch auf die Idee der autonomen und komplexen Kindheit als auf eine Form des mythischen Denkens. Man kann sie im einfachen, reinen Kontrapunkt zwischen der Idee von der »kindlichen Unvollkommenheit« und der Idee von der »Kindheit als große Antizipation »suchen und auch in der Anpassung des kindlichen Entwicklungsschemas den späten Altersstufen, in der Vortellung der Kindheit als einer Stiege. Berechtigt ist im Referat auch die Frage von der Erziehungstendenz und vom Mythos in der Jugendliteratur. Die explizite Erziehungstendenz in der Literatur spielt nur einen Mythos, schränkt den Sprachgebrauch, die Mehrdeutigkeit ein und zeigt sich als quasimytisches Denken. Es gibt aber auch eine Kinderliteratur, die leicht eine mythosschöpfende Energie entdekt, enthalten im Wesen der Sprache und schaft so ihre eigene mythische Sprache, ihr eigenes mythisches Denken, ihren eigenen Mythos. Diese Art von Literatur steht am leichtesten an der Seite der Kinderliteratur.

Dr. Miodrag Drugovac stellt in seinem Referat *Geist in der Flasche* mit den Untertitel *Kind dem Dichter, Dichter dem Kinde,* seine Sicht der geistigen Beziehungen zwischen dem literarischen Werk und dem jungen Leser dar. Dabei wird besonders die Rolle der kindlichen Phantasie bzw. die Poetik der phantastischen Erregtheiten betont.

Milorad Milenković Šum stellt in seinem Beitrag *Urbane Poesie von Rade Obrenović* die Anthologie *Livada na betonu* (Wiese auf dem Beton) vor. Die Gedichte von Rade Obrenović wählte der Dichter Miroslav Antić aus und schrieb dazu die Einleitung. Die Gedichte sind ungewöhnlich und eigenartig hinsichtlich der Thematik und der Form. Sie offenbaren uns, daß das Leben der modernen Familie entfremdet ist, die Kinder sind um den Kontakt mit der Natur, um die Freundschaft mit Tiren, ums Träumen betragen. Das Leben ist einfach nicht so blendend und fröhlich, wie es auf den ersten Blick scheint, besagt der Dichter. Die Gedichtsammlung ist für Kinder und Erwachsene.

Maruša Avguštin
Radovljica

DANIEL DEMŠAR *

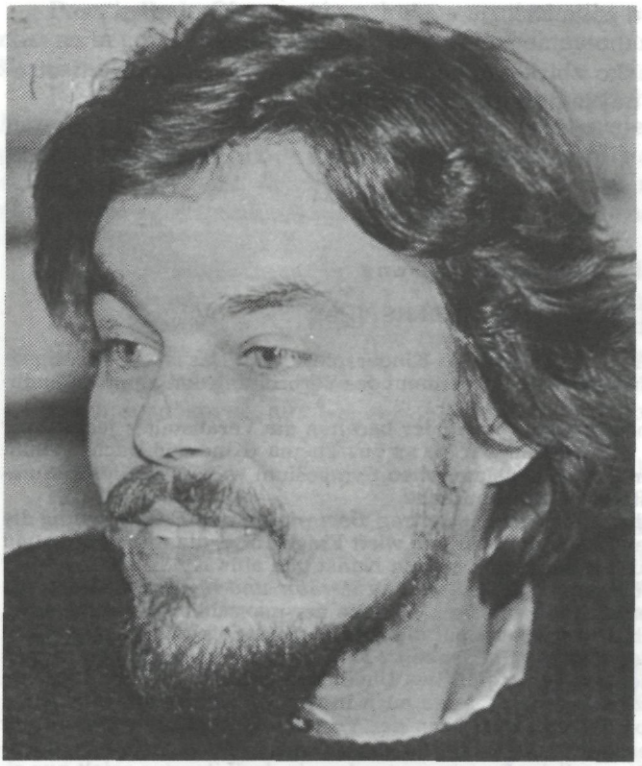

Daniel Demšar je bil rojen 8. maja 1954 v Bresternici pri Mariboru. Je slikar, grafik in ilustrator. Leta 1973 je maturiral na Šoli za oblikovanje v Ljubljani. Študiral je na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je leta 1979 diplomiral na oddelku za slikarstvo pri profesorju Štefanu Planincu. Od leta 1980 je član ZDSLU. Živi in dela v Ljubljani kot samostojni likovni ustvarjalec.

Naslov: 61000 Ljubljana
Jenkova 11
Tel.: (061) 329-624

* Besedilo je bilo objavljeno v razstavnem katalogu Muzejev radovljiške občine, 1989.

Daniel Demšar je od svoje prve ilustrirane knjižice — *Zgodba o razvajeni cesarični* (Desanka Maksimović, MK 1979) do knjige *Med bogovi in demoni* (Alenka Goljevšček, MK 1988) prehodil bogato in raznoliko ilustratorsko pot. Če ga v *Zgodbi o razvajeni cesarični* odkrivamo kot preprostega, čeprav svežega in duhovitega ilustratorja začetnika, so njegove ilustracije v knjigi *Med bogovi in demoni* mnogo več kot samo ilustracije. Boris A. Novak v spremnem besedilu omenjene knjige med drugim pravi: »Smemo reči, da je treba besedo ilustracija v primeru Daniela Demšarja razumeti v izvornem etimološkem pomenu latinskega glagola illustro — razsvetliti: ne kot mimetični posnetek, temveč kot likovno govorico, ki razsvetli upodobljene mitološke like.«

V vmesnem obdobju se vrstijo Najdihojce in Čebelice, Velike, Male in Izobraževalne slikanice, Pisanice in druge knjižne izdaje za manjše in večje otroke; pa Cicibani, Kurirčki in drugo.

Smisel za humor in poetičnost sta lastnosti, ki jih v Demšarjevem opusu poleg visoke likovne profesionalnosti najprej opazimo. Brez dvoma so številne domislice, ki so jih polne njegove »prepesnitve« in »dopesnitve« besedil tista likovna kvaliteta, ki jo otroci najhitreje opazijo in sprejmejo.

Danielu Demšarju so literarne predloge vedno znova izziv za ustvarjalno likovno raziskovanje. Zato spreminja likovne tehnike, zato se tudi njegov slog spreminja, vendar ga v doslej objavljenih delih kljub temu ni težko razpoznati. Šaljivost in liričnost smo pri našem avtorju že omenili, a ne smemo pozabiti tudi njegovega smisla za ironijo. Vendar je morda zanj le najbolj značilna pravljičnost, ki se posebej izraža v značilni nasičeni in kontrastni barvitosti.

Zdi se, da je Demšarjevo poznavanje otrokovega doživljajskega sveta tako samodejno, da ne čuti potrebe po posebnem vživljanju vanj. Njegove likovne podobe literarnih predlog so veliko bolj neposredno doživete kot podoživete. Zaradi svoje brezprizivne zapisanosti likovni umetnosti razen redkih izjem skoraj ni opaziti nihanja v kvaliteti ilustracij, najsi bodo namenjene majhnim ali velikim otrokom in odraslim. Kot v sebi zaključeni likovni organizmi največkrat delujejo kot samostojne slike.

Motivni svet narekujejo slikarju literarne predloge, vendar je povsem očitno, da Daniel Demšar največkrat s posebno ljubeznijo, humorjem in izrednim znanjem upodablja živalski svet. *Veliki godrnjavec, Lisica in kozica, Mama žaba in žabčki, Kužmucke, Kuža Luža,* že v naslovih povedo, kdo so glavne osebe. V knjigi *Igrarije, besedne čarovnije* (Berta Golob, Velika izobraževalna slikanica, MK 1988), v kateri pisateljica preko igre uči otroke jezikovnih pravil, je Daniel Demšar ustvaril izjemno kvalitetne, duhovite in inventivne živalske zgodbe. Živobarvni živalski prizori »govorijo« predvsem s sliko; besedilo se kot drugotno pojavlja največkrat v oblačkih. In šele tako je učenje res lahko predvsem igra. Daniel Demšar je knjigo oblikoval v celoti in pisateljičino misel uresničil na svoj izvirni način.V otroškem koledarju (Tiskarna Povše 1985, za leto 1986) prav tako nastopajo predvsem živali. Krti, ki prekopavajo zemljo, nam predstavljajo pomlad, žabe in polži poletje, za jesen se slikar posluži mravelj, ki barvajo listje drevja; pasja gostija s klobasami naznanja bližajočo se zimo, ki jo ponazarja še sneženi mož, obkrožen z zajci pri zimskem športu. Koliko radoživosti in humorja, koliko duhovitih domislic! Mravlje niso le slikarke, so tudi začetnice v šoli, ki jim računanje ne gre v glavo! Aleksander Bassin je v katalog ob razstavi Demšarjevih ilustracij v Bežigrajski galeriji leta 1985 zapisal: »Demšar kot da je animalistični posebnež za otroško domišljijo . . .« In vendar Daniel Demšar ne ostaja le pri živalih! *Dimnikar je črn grof* (Ervin Fritz, DDU Univerzum 1984) nam v

barvnih ilustracijah predstavi vrsto poklicev. Slikar je kompozicije duhovito dopolnil s primitivnimi otroškimi risbami kot simboli. Zelo uspele so njegove igralne karte *Črni dimnikar* (DDU Univerzum 1983). Po njih je Ervin Fritz napisal knjigo verzov. Z *Upornikom* (Ludvik Mrzel, MK 1985) se je lotil socialne teme in se pri tem uspešno poslužil predvsem ekspresionističnega izraza in črnobele risbe. Dogajanje v *Modri kapici in začaranem volku* (Branka Jurca, MK 1986) je postavljeno na travnik s cvetočimi marjeticami. Volkovo drugačnost poudarja maska, ki jo drži v šapi. Slikanica deluje kot »filmski« prikaz sprehoda po travniku. Na začetku imamo pred seboj velik travnik z majhnimi marjeticami in majhno deklico. Ko se deklica in volk bližata, postajata vse večja; vse večje so tudi marjetice. Poetično razpoloženje ustvarja nežna barvitost cvetočega travnika.

Povsem drugačna je likovna spremljava *Pasje zloženke* (Marjan Kramberger, MK 1987). Duhovita in nekonvencionalna zgodba, ki jo podpira tudi živa neposredna otroška govorica, je Daniela Demšarja spodbudila k izjemni ustvarjalnosti. Vrsta barvnih podob in črnobelih slik nadgrajuje tekst in ustvarja tisto nadrealistično razpoloženje, ki je značilno tudi za pisatelja v *Pasji zloženki.* S toplimi pastelnimi barvami in s posebnimi izrezi iz prostora, kjer se odigravajo nenavadne pasje zgodbe, je Daniel Demšar dosegel sugestivno nadrealistično vzdušje, ki ga posamezni realistični dodatki (mačkova očala, dežnik, knjiga) še stopnjujejo. Žal so barvne upodobitve v knjigi medle, zato pa so verne reprodukcije črnobelih slik, ki svojo »grozljivo« pravljičnost dosegajo z napetostjo med proporci figur in prostori, predstavljenimi v nenavadni perspektivi.

Za knjigo *Med bogovi in demoni* je bil Daniel Demšar postavljen pred nalogo upodobiti duhovni svet, ki ni ulovljiv v duhovite šaljive domislice, čeprav so opisana mitološka bitja lahko polna vragolij. Za likovno ponazoritev predzgodovinskega sveta je moral poiskati podobe predvsem v svojem podzavestnem svetu, ki še hrani kompleksnost sveta v večpomenskih simbolih.

Vendar mu je uvid v lastni intimni svet pomenil šele iskanje poti za poustvaritev mitološkega sveta. Naravna slikarjeva nagnjenost za pravljičnost mu je bila pri tem v veliko pomoč. Dvojna oziroma večpomenska narava »svetih« bitij mu je pomenila močno spodbudo za ustvaritev napetosti na slikarski površini, ki jo zasledimo v Demšarjevem opisu že zgodaj. Secesijsko občuteno trepetavost ozadja poznamo iz *Lisice in kozice* (MK 1983); v otroškem koledarju (Tiskarna Povše 1985) gre predvsem za izpisanost celotne slikarske površine. V podobah za knjigo *Med bogovi in demoni* pa ima napetost in »drhtenje« slikarske površine izrazito vsebinski, izpovedni značaj, podobno kot v ilustracijah za *Like iz naše mitologije* (Alenka Goljevšček, *Kurirček* 1987/88 in 1988/89) in v drugih poetičnih barvnih ilustracijah v *Kurirčku* (npr.: *Nocoj bo predstava,* Franjo Frančič; *Vrata,* Borut Gombač, *Fantek in deklica,* Ela Peroci; *Aves, ptiči kralj,* Ivo Svetina; naslovnice Kurirčkov z upodobitvami klovnov itd.).

Upodobitve mitoloških bitij za knjigo *Med bogovi in demoni* so v »čustvenih« in »skrivnostnih« barvah podane sugestivne podobe na meji med predmetno in abstraktno umetnostjo, ki nam najprej govorijo z barvami in liki, z razmerji med temnimi in svetlimi ter hladnimi in toplimi površinami, šele nato spoznavamo v njih tudi Hostnika, Vilinska bitja, Kresnike in Vedomce, Kačjo kraljico itd. Kačja kraljica in njej sorodna bitja se nam kažejo kot sestavni del skrivnostnega kozmičnega prostranstva in zgovorno odpirajo ilustratorju Danielu Demšarju novo pot.

Ilustratorsko delo

Knjige

Zgodba o razvajeni cesarični, Desanka Maksimović, MK 1979 (Čebelica)
Veliki godrnjavec, Gertrude Crampton, MK 1982 (Najdihojca)
Lisica in kozica, slovenska ljudska, MK 1983 (Najdihojca)
Mama žaba in žabčki, Gvido Tartalja, MK 1983 (Čebelica)
Kuža Luža, Leopold Suhodolčan, MK 1984 (Velika slikanica)
Kužmucke, Marjeta Novak, MK 1984 (Mala slikanica)
Dimnikar je črn grof, Ervin Fritz, DDU Univerzum 1984
Upornik, Ludvik Mrzel, MK 1985 (Čebelica)
Modra kapica in začarani volk, Branka Jurca, MK 1986 (Mala slikanica)
Medo, ali se muhe bojiš? Joža Oven, MK 1987 (Izobraževalna slikanica)
Pasja zloženka, Marjan Kramberger, MK 1987 (Pisanice)
Polžki, Janez Bitenc, ZTT, Trst 1987
Igrarije, besedne čarovnije, Berta Golob, MK 1988 (Velika izobraževalna slikanica)
Med bogovi in demoni, Alenka Goljevšček, MK 1988 (Sledi)
Drozg in lisica, indijanska pravljica (ilustracije izdelane 1986 za zbirko Kresnice; projekt ni bil realiziran)
Boj v omari, Jana Milčinski, MK 1989 (Murenček)
Miza v gozdu, estonska pravljica, MK 1989 (Čebelica)

Razno

Črni dimnikar (didaktična igra — igralne karte), DDU Univerzum 1983
Domino za slušno prepoznavanje glasov (didaktična igra), izdelano 1984 za DDU Univerzum; projekt ni bil realiziran
Otroški koledar, Tiskarna Povše 1985 (za leto 1986)
Igrarije, besedne čarovnije. Samostalniki, Berta Golob (ovitek za kaseto), RTV Ljubljana, TOZD ZKP 1988
Nekoč ni bilo. Skloni, konji osedlani, Berta Golob (ovitek za kaseto), RTV Ljubljana, TOZD ZKP 1988

Mladinska periodika

Kurirček
1985/1986
Trma, Bina Štampe-Žmavc, št. 2, str. 9
Filatelisti, Branka Jurca, št. 4/5, str. 50
Sedeči bik, Branka Jurca, št. 8, str. 17
Zajček Polnželodček, Franček Rudolf, št. 10, str. 19

1986/1987
Šola v naravi, Miroslav Košuta, št. 7, str. 15
Palica starega Rtača, Samo Simčič, št. 7, str. 19
Zakaj Mohammad joče?, Branko Vrhovec, št. 10, str. 12, 13

1987/88
Liki iz naše mitologije, Alenka Goljevšček:
— Pehtra — baba, št. 1, str. 41
— Še o Pehtri — babi, št. 2, str. 25
— Panonske Lucije, št. 3, str. 25
— Sojenice, Rojenice (prvi del), št. 4/5, str. 57
— Sojenice, Rojenice (drugi del), št. 6, str. 27
— Povodni mož, št. 7, str. 41
— Vilinska bitja (prvi del), št. 8, str. 25
— Vilinska bitja (drugi del), št. 9, str. 25
— Vile, št. 10, str. 25
Nocoj bo predstava, Franjo Frančič, št. 2, str. 5
Pesem strahopetnega leva, Blaž Lukan, št. 4/5, str. 7

Vrana, ki doživlja prvo zimo, Jelka Vuk Novaković, št. 4/5, str. 15
Nenadoma, Borut Gombač, št. 7, str. 23
Vrata, Borut Gombač, št. 9, str. 8
Pesmi, Slavko Kvas, št. 10, str. 15

1988/1989
Naslovnice (klovn), št. 1-10
Liki iz naše mitologije, Alenka Goljevšček: — Škrati, št. 1, str. 41, 43
Fantek in punčka, Ela Peroci, št. 1, str. 7, 8
Aves, ptičji kralj (prvi del), Ivo Svetina, št. 2, str. 5, 6
Nenasitne želje, Jožica Vogrinc, št. 2, str. 15
Aves, ptičji kralj (nadaljevanje in konec), Ivo Svetina, št. 3, str. 4, 5, 6
V krčmi pri Bobjaru, Manko Golar; št. 4/5, str. 12, 13
Tunek in Nacek na sejmu, Manko Golar, št. 6, str. 10
Čuden stric, Manko Golar, št. 6, str. 30
Z vsako solzo, Franjo Frančič, št. 7, str. 2, 3
Verženski kanon, Manko Golar, št. 7, str. 9
Tunek in klobasa, Manko Golar, št. 8
Ciciban
1986/1987
Krave, Feri Lainšček, št. 7, str. 8, 9
Sneženi možiček, Ljubica Marjanovič Umek, št. 7, str. 20—23
Poglej—povej, Ljubica Marjanovič Umek, št. 8, str. 9, 10
Zakaj živi pes s človekom, prevod, št. 10, str. 10, 11, 12
Počitnice, Breda Konte, št. 10, str. 44
1987/1988
Švigahop in Švigasmuk, Mira Cajnko, št. 1, str. 17, 18; št. 2, str. 22, 24; št. 3, str. 28, 29; posebna zimska številka, str. 16, 17; št. 6, str. 17, 19; št. 7, str. 14; št. 8, str. 5, 6; št. 9, str. 13, 14
Krokar in krokodil, Miroslav Košuta, št. 9, str. 11
Nahod v živalskem vrtu, Desanka Maksimović, št. 10, str. 18, 19, 20, 21, 22, 24

Nagrade in priznanja

1985 Levstikova nagrada za ilustracije v knjigah Kuža Luža, Kužmucke in Mama žaba in žabčki
1988 Pohvala na knjižnem sejmu v Beogradu za ilustracije v knjigi Igrarije — besedne čarovnije

Bibliografija o Danielu Demšarju

Marjan Remec: *V znamenju Erosa.* Večer, 14. januarja 1981
Marjeta Novak, Branko Sosič: *Kitajske pravljice in Kuža Luža.* Delo, 12. julija 1984, str. 8 (Književni listi)
Branko Sosič: *Levstikove nagrade za mladinsko književnost.* Delo, 13. junija 1985, str. 1
Branko Sosič: *Priznanja za ustvarjalno delo pri knjigah za mlade.* Delo, 13. junija 1985, str. 6
Jelka Zupančič: *Mladinska knjiga podelila Levstikove nagrade Brestovi, Demšarju in Konjajevu.* Večer, 14. junija 1985
Aleksander Bassin: Uvodna beseda v katalogu Bežigrajske galerije v Ljubljani, oktober 1985
Branko Sosič: *Demšarjeva radoživost.* Delo, 25. oktobra 1985, str. 6
Levstikovi nagrajenci. Dnevnik, 14. junij 1985, str. 5
Levstikove nagrade za leto 1984. Otrok in knjiga 1985, (št. 21), str. 69—71
Kuža Luža. Delo, 30. aprila 1987, str. 11 (Petkov teden)
Franček Rudolf: *Igrarije — besedne čarovnije.* Delo, 10. junija 1988, str. 10 (Petkov teden, Kulturni koledar)

Jože Horvat, Branko Sosič: *Raznovrstno domače branje o fiziki, okolju, jeziku* ... Delo, 30. junija 1988, str. 8 (Književni listi)

Boris A. Novak: Spremna beseda v knjigi Alenke Goljevšček *Med bogovi in demoni.* Mladinska knjiga 1988, str. 151

Berta Golob in Daniel Demšar: *Igrarije — besedne čarovnije.* Z. L., Knjiga '88, str. 313. Založba Lipa Koper

Marjeta Novak-Kajzer, Branko Sosič: *Knjige treh založb, čeprav brez skupnega imenovalca.* Delo, 5. januarja 1989 (Književni listi)

Likovna oprema, 5 ilustracij iz razstave v Bežigrajski galeriji. Naši razgledi, 25. oktobra 1985, št. 20 (811), str. 606, 607, 608, 610

Zusammenfassung

DANIEL DEMŠAR

Sinn für Humor und Poesie ist die Eigenschaft, die im Opus des jungen slowenischen Illustrators Daniel Demšar (geboren 1954) zuerst bemerkbar ist. Zweifelsohne sind die zahlreichen Einfälle, deren es viele in seinen »Umdichtungen« und »zusätzlichen Dichtungen« gibt, jene bildende Qualität, welche von den Kindern am schnellsten bemerkt und angenommen wird. Demšar gebraucht die literarischen Vorlagen immer wieder als Herausforderung seiner schöpferischen Forschung durch die bildende Kunst. Er ändert deswegen seine Technik, es ändert sich sein Stil. Trotzdem ist der Autor in seinen bisher veröffentlichten Werken ohne Schwierigkeiten erkennbar. Daniel Demšar gestaltet sehr oft mit besonderer Liebe, mit Humor und außerordentlichem Interesse die Tierwelt. Er bleibt jedoch nicht nur bei den Tieren. Die Gestaltungen der mythologischen Wesen für das Buch *Med bogovi in demoni (Zwischen Göttern und Dämonen)* sind in gefühl— und geheimnisvollen Farben suggestiv wirkende Bilder an der Grenze zwischen einer gegenständlichen und abstrakten Kunst.

Miroslav Slana-Miros

EMOTIVNOST IN EMPIRIČNOST USTVARJANJA ZA MLADI ROD

Preverjanje svojega ustvarjalnega dela za mladi rod je bržkone razčlenjevanje ustvarjenega na empirični in emotivni ravni. Filozofiranje o teh in literarnoteoretičnih vidikih namreč privede še v totalnejši absurd. Sporno vprašanje je že: »Kaj je to literatura za otroke?« Še teže je odgovoriti, zakaj pravzaprav pišem za otroke, kajti za mladi rod sem začel pisati nenačrtno, kakor je otroštvo navidezno nenačrtno, neraziskano obodbje. Človek sam ga pozna najmanj.

Mladi bralci, zlasti iz nižjih letnikov osnovne šole, se ne vprašujejo po jezikovnokulturni, literarnokulturni, didaktičnokulturni, ali etnokulturni identifikaciji nekega dela, ki ga prebirajo, temveč delo preberejo, se z njim poistovetijo, ali ga zavržejo.

Pisanje za mladi rod je specifično opravilo. Vse teorije in filozofije so odveč, če nima pisec v sebi sposobnosti za preklop svojega emotivnega in doživljajskega sveta na otrokovo frekvenco. To seveda še ni dovolj. Ta frekvenca mora biti ubesedena mikavno in dovolj izzivalno, raziskovalno, pustolovsko, da jo otrok osvoji. Priljubljena oblika igranja in igre ni vselej učinkovita. Otroka utrujajoče je lahko delo tako imenovanega »resnega« pisca, ki včasih z morbidnimi prijemi gradi grozljive psihološke motive in z njimi izdaja svoje komplekse. Občutek za mero, pestrost, svežino, optimizem in še kaj so med poglavitnimi faktorji ustvarjalnosti za mladi rod. Otrok je po naravi veder, razigran, dobrodušen, zafrkljiv in neobremenjen. Zna pa biti tudi zbran in resen, če ga odrasel človek ustrezno pritegne. Pogostoma ostane v otroku trajneje vtisnjeno in usidrano literarno sporočilo v vedrem tonu, brez moralizatorskih očal, morda navidezno zafrkljivo in brez problemov. To je eden izmed mojih pristopov k pisanju za mladi rod, ki se mi oblikuje sam po sebi. Vselej sem rad posegel po vrednih prebliskih mimo teorij, kakšna naj bo otroška literatura. V navidezno sproščujoči zgodbi sem skozi optimizem tkal tudi globlje pomene življenja s sončne in senčne strani, ki so sestavni del otrokovega sveta. Za otroka je pomembno, da najde v zgodbi avtentično emotivnost in da skozi vzdušje, ki ga ustvari zgodba, zasluti sporočilo pisanja.

Otrokov dojemalski svet je kot pobočje, ki ga pokriva sipka mel, je pa tudi kot vrtiljak, na katerega gre vse,

kar zna čutiti otroško iskreno. Otrokov dojemalski svet je kladivo in nakovalo, milni mehur in leteči balon. Je vse. Toda ta **vse** ima svoje povsem določene meje in mere in lahko v hipu postane tudi **nič**. V nekaterih zgodbah, ki sem jih fabulativno in emotivno dobro zasnoval in so bile **vse**, je zaradi nekaj odvečnih stavkov nastal **nič**. Učinke sem vselej rad opazoval neposredno na nastopih v šolah. Tedaj je najjasneje občutiti, kdaj se vžge tista ustvarjalna iskra med otrokom in pisateljem, ki je ni mogoče opisati, in kdaj ugasne. Včasih sem jo na nastopih namerno ugašal, da bi se kaj naučil iz njenih učinkov. Včasih sem se v takšnih razmerjih vprašal, zakaj sploh pišem. Vprašal sem se, ali je pisateljevanje za mladi rod olajšanje ali obremenjevanje, lahkotnost ali mukotrpnost. Ta vprašanja so se porajala skozi neke davne odbleske, ki so napol nezavedno silili v zavedanje. Mogoče je to seganje v roke svojemu otroštvu. Takšnega občutka nisem imel ob srečanjih z deli nekaterih družbeno čislanih in uradno potrjenih mladinskih piscev, ki so pisali zlasti na temo NOB. V meni je vzbudilo odpor naprezanje, da je treba za vsako ceno napisati pesmico na temo NOB ali partizansko zgodbico. Čislani enobejevski pisci, ki jih je dvigovalo v oblake narejeno pisanje, so z novimi vetrovi odviharili v pozabo. Njihovi črno-beli fantazijski svetovi niso prodrli v otrokov nenadkriljivi svet.

Pri pisanju za otroke me je zlasti zanimalo, zakaj odrasli otroku včasih zafrustrirano krnijo njegov nenadkriljivi svet in zakaj otroka nasilno usmerjajo, naj bere to in to?

Takšnile posvečeni pisci so izgubili stik z otroštvom, ker so se nekako sramovali otroka v sebi. Za razliko sem ga jaz včasih izgubljal in bil pri tem silno nesrečen, nesproščen, pikolovski. V takšnih kriznih trenutkih sem postajal produkt narejenih etičnih in moralnih norm, zlagane urbane družbe; bil sem nekakšna potrošniška podgana, skupek navodil, leksikonov, pravil, ki so iz vseh strani kot bajoneti štrleli vame. Izguba te vrednote, otroštva, riše človeku gube v obraz in srce, in ko se vrne, je obraz kot polikan. Izhajajoč iz teh vzgibov sem pri pisanju za mladi rod gledal na fenomen otroštva v otroku in odraslem s svetlimi očmi. Ženske izdajajo obline in ličila, moške brki in brada, marsikoga sivi lasje; pravega otroštva pa ne more nihče izdati — preoblečeno je lahko v dedka ali babico, žival ali rastlino.

Včasih kdo komu očita: »Kako si otročji!« To je pohvala. Veliki ustvarjalci, pravijo, so bili veliki otroci. Veličina njihovega duha je v oblikovanju preprostih, jasnih in globokih misli. Tudi otrok je preprost in jasen; ne predstavi se z napisanim govorom ali političnim referatom. Pogleda ti naravnost v oči in ti pove s preprostimi besedami lahko tudi veliko resnico, ki je odrasel človek ne zna povedati. Tudi to dejstvo imam v vidu pri pisanju za otroke.

Osebno najbrž premalo delam, premalo garam v estetskopoetskem oziru. Zato moja otroška dela najbrž niso tako literarno izdelana, kot terjajo nekateri odrasli »kritiki«, ki si domišljajo, da je mladinska literatura samo tisto, kar je njim všeč. K sreči nisem nikoli dal veliko na njihova mnenja in strokovne ocene. Že samo dejstvo, da trije kritiki napišejo o nekem mladinskem delu tri docela nasprotne ocene — prva ocena delo raztrga, druga ga dvigne v oblake, tretja išče dlako v jajcu in vmes maže z medom — dovoljuje, da se nasilo resnim kritikom rogam.

Povsem zavedno se nisem nikoli naprezal, da bi do krvi izbrusil v dosledni literarni red svoje sestavke za otroke. Moj otrok v meni ne mara hi-

še vzornega reda, kakršno opisujem v knjigi *Joj, ne vedi se kot slon!* Pretiran red peklí, da poživčkaš. Otroku ne pove dovolj zgolj naslajanje pisca v tehnopoetski smeri. *Maček Muri* Kajetana Koviča, na primer, je tehnopoetsko matematično na imenitni ravni; vse je lepo akademsko zloženo in zaokroženo, teče kot medica v kristalne kozarce. Pa vendar gre za banalno in že nič kolikokrat presnovljeno štorijo o mačkih. Oh, ti nesrečni mački, medvedi in zajci polnijo otroške liste in knjige brezobzirno in nasilno, kot da na svetu ni ničesar drugega. Kadar so te živalice sladkomilo ilustrirane, kot jih je na primer upodobila Reichmanova v *Mačku Muriju*, je to imenitno za odrasle. Trdijo, da otroci ljubijo široke in debele muce in kužke, kakršne riše Reichmanova. V Cankarjevem domu, na promociji knjig Založbe Borec iz zbirke Liščki — kjer je izšla tudi moja knjiga *Igrajmo se gledališče* — so otroci spravili v zadrego Jelko Riechmanovo, ko so jo vprašali, zakaj riše takšne široke in debele mačke in otroke. Obljubila jim je, da bo odslej risala ožje in bolj koničaste. Na to mimobežno otroško kritiko se ni nihče odzval; ustavil sem se ob njej, ker so mi otroci vzeli vprašanje z jezika.

V resnici se pretirano posiljeni mački, medvedi in zajci pa miši in psi otrokom upirajo. So nekaj podobnega, kot sta v dramatiki za odrasle Cankar in Shakespeare — že sami po sebi naj bi zagotovili uspeh. Kot pisec za otroke rad posegam po sodobnih, vsakdanjih temah, ki so sestavni del otrokove zdajšnjosti, dasiravno se v raketo ali letalo prištuli kakšen kuža. In glej ga spaka, mačkasto vzgojeni kritiki so bolje ocenili moje pisanje o mačkih in psih. Sodobni otroški svet pa danes ne postavlja v ospredje psa in medveda in mačka. Vpet je v sadove moderne tehnologije in znanosti z vsemi raketami, avtomobili, letali, samoupravnimi napravami, sprehodi po ozvezdjih, računalništvom, elektroniko, tetrapaki, konzervami, kabelsko televizijo itn. Zato sem tudi z odporom napisal lutkovne igrice *Zajčki in vesoljka, Zajčki bežijo* in *Zajci na rožnatem planetu.* Ta lutkovna trilogija je bila napisana po režiserjevih napotkih na mojo igrico *Rožnati vesoljček*, v kateri nastopajo ljudje in vesoljska bitja. Tiste zoprne zajce je izbral režiser Danilo Vranc. Prvotno so se torej srečali z vesoljskim bitjem, ki se mu je pokvarila raketa, otroci. Hoteli so se rešiti na rožnati planet pred onesnaževanjem s kopnega, zraka in vode. Tam jim je spočetka lepo, kot kadar obiščeš živalski vrt. Toda padejo v drugo skrajnost, v preobilje, brezdelje, v izpolnitev vseh želja. Naveličani zahrepenijo po Zemlji in domu. V zdajšnjih uprizoritvah počnejo vse to zajci. Nisem se čudil igralcem — animatorjem Lutkovnega gledališča v Mariboru, ki so z odporom pripravljali uprizoritve. Ker vsebina odkriva perečo problematiko naše atomsko računalniške dobe zdaj in tukaj, so se otroci spočetka ob gledanju sicer razнežili nad zajci, kasneje pa so bili žrtve poceni razneženosti za ljubke zajčke, kajti sodobna tema jih je vlekla v drug svet, svet razmišljanja in slutenj o možnosti bivanja in preživetja ljudi, ne najprej živali. Ob gledanju te igrice se je potrdilo, da otroci niso srčkane lizike za mamice in omice, temveč se v njihovi krvi pretaka gon po odkrivanju, nagnjenje do boja zoper zlo in pripravljenost pomagati drugemu v stiski. Ekološka problematika sooča otroka z dejstvom: kam pobegniti, h komu se zateči, kako se znajti, ko so zrak, voda in zemlja čedalje bolj uničeni in nas ogrožajo. Kaj bi nastalo, ko bi se ob onesnaženju Ljubljane vsi Ljubljančani povzpeli na Triglav? Nastala bi neizrekljiva gneča. Spoznali bi, da na vrhu Tri-

glava niso dani pogoji za preživetje. So dani pogoji na drugem planetu? Najbrž ne. Pogoji so ti dani tam, kjer si doma, odkoder izviraš. Tam se moraš boriti zoper ekološko stihijo. Igrica je rdeča luč za otroke in odrasle. Z zajci pa postane — po mojem mišljenju — manj avtentična kot bi bila, če bi nastopali ljudje. Nekdo je ob uprizoritvi napisal v časopisu, da ni prav, ker sem predstavil pomoč od zgoraj, iz nebes in sem imel gotovo v mislih angele in Boga. Ta misel seveda tedaj ni bila v skladu z vladajočo politiko, ki je videla v igrici samo angele in Boga, jaz pa sem dobil črno pikico. Zdaj in tu je seveda drugače. Zdaj bi bil tudi predsednik vlade vesel, ko bi mu le hoteli pomagati modro vladati angeli in Bog.

Kaj sem prispeval otroški literaturi z navedenimi igricami? Ne veliko, ker je bila porušena literarna zgradba in je bilo iznakaženo sporočilo. Spoznal pa sem, da lutkovno gledališče ne mara preveč otroške literature. Dovolj je, da ima kužka ali klovna, ki se vsak po svoje afnata in se prekopicujeta. Toda prav lutkovno gledališče nudi veliko možnosti za neposredno seznanjanje že predšolskih in šolskih otrok z literarno mislijo in s sporočilom.

Podobno razglabljanje lahko privede do srboritega ponavljanja slovarja tujk in leksikona, kar pa po moje ne pomeni odraslosti. Prej nasprotno. Kadar so me začeli v preteklosti dolgočasiti odrasli in me moriti, sem se imenitno počutil v družbi mladega rodu. Otrok je zviren in presenetljiv in zaradi svoje neposrednosti dostikrat nerazumljen v družbi odraslih. Nič nenavadnega torej ni, da sem objavil svoje prvo delo v *Mladem rodu.* To je bila zgodba *Milčkove sanje.* Zgodbo sem napisal kar tako, pri čemer nisem razmišljal, da bi postal kdaj mladinski pisec. Še danes ne vem, zakaj sem jo poslal ravno *Mlademu rodu.* In še danes ne vem, zakaj me je veliko kasneje, ko sem bil že član Društva slovenskih pisateljev, tedanji predsednik povabil: »Letos pojdeš z nami po pomurskih šolah.« Tisti čas sem se trapil s filozofijo in eksperimentalno poezijo za odrasle v zatonu slovenskega avatgardnega obdobja. Na poti v Pomurje sem kar v avtobusu napisal dve pesmi, utrinka, ki sta otroke nekako prepričala, da so mi, neznancu, veselo ploskali.

Kasno pomladi, ko sem še stanoval v študentskem domu v Ljubljani, sem bil zvečer na mah obseden z ekološko problematiko, ki je bila strašljivo in morbidno zastrašujoče raztresena v časopisnem članku. Sedel sem za mizo in v eni sapi z velikim užitkom napisal igrico *Liliputanci gredo v napad.* Pisal sem z otroško radovednostjo, drznostjo; skozi razbremenilno vedro igro sem skušal razumljivo, optimistično približati ekološko problematiko in izhod iz nje, pri čemer nisem razmišljal, ali pišem delo za otroke. Spričo pošastnosti same problematike sem se počutil kot pritlikav otrok. Tisto noč sem, iskajoč ekološko rešitev, zlil na papir tudi brezskrbne zelene griče ter zdrav svet narave in nravnosti. V idilično okolje sem postavil personificirano ekološko problematiko kot čarovnico. Skozi neki red sem predstavil osrednje junake, iskajoče izhodišče v izumljanju odrešilne formule. Ta igra je leta 1978 izšla pri Mladinski knjigi v Ljubljani v zbirki Mali oder. Uprizorili so jo tudi v Prešernovem gledališču v Kranju.

S spontanim pristopom k pisanju za mladi rod sem v določenih trenutkih komaj zavedno zdrsnil daleč nazaj, na frekvenco otroškega dojemanja in čutenja. Tam sem se moral ustaviti in se izpraznit. Nisem razumel trpečih piscev, ki so se na vse kriplje trudili, da bi pisali in objavljali za otroke, če že za odrasle niso mogli

ničesar objaviti. Nekaterim je uspelo najti med kolegi ustreznega »ocenjevalca«, s katerega nalepko je šlo delo med otroke. Toda ko se je bila nalepka zgulila — to se je zgodilo kmalu — so šli otroci svojo pot naprej.

V takšnih nasprotjih med spoznanji in lastnimi izkušnjami bi bilo prenaširokoustenje, ko bi oblikoval zdaj definicijo, kaj je pesnik in pisatelj za otroke in mladino. Včasih me to mobilizira pa se spomnim nekaterih priložnostnih pesmi, ki jih je dobil v roke tudi Ivo Zorman, urednik *Kurirčka*. Napisal mi je bodrilno pismo, da me šteje za »kakovostnejšega sodelavca«. Jaz pa še venomer nisem bil svesten, kaj je to mladinski pisec. Nisem verjel, da sem to jaz. Dognal pa sem, da včasih napišem kaj, kar je otrokom všeč, kar je na frekvenci njihovega emotivnega, raziskovalnega, pustolovskega, odkrivateljskega dojemanja. Zormana sem najbrž razočaral, ker dolgo nisem napisal ničesar za otroke. Kot časnikar in revolucionaren pesnik sem skušal spreminjati svet in politične tokove. Nisem pa maral posiljevati otrok s pesmimi za odrasle, ki jih odrasle revije niso objavile, kot delajo nekateri.

Na dolgotrajnem zdravljenju na Golniku, ko mi je kapljala v žilo infuzija in sem imel strogo dieto, je v meni zadišala neka želja po lepoti, po otroški brezskrbnosti. Vonj me je spomnil na komaj pečeni rženi kruh, ki ga jemlje babica iz peči. Neizrekljivo sem si želel tega kruha, kakršnega je pekla babica v času mojega otroštva na slovenjegoriškem griču. Z infuzijsko cevko v žili sem napol leže napisal zgodbo *Kurirčkov kruhek*. Poslana je bila na natečaj jugoslovanskega festivala Kurirček, ki ima sedež v Mariboru. Izbrali so jo in nagradili. Člani žirije so mi po ozdravitvi dejali, da sem si jih krepko privoščil, kajti bili so prepričani, da je zgodbico poslal znani ljubljanski pisec s prefinjeno estetiko besede. Šele ko so odprli kuverto z naslovom, so videli, kdo je avtor. Spočetka sem se počutil krivega, kajti žirija me ne bi izbrala, ko bi vnaprej vedela moje ime. Potlej pa me je začelo zabavati, da imam tudi jaz ustvarjalne »nasprotnike«. Sovražniki ti lahko nevede napravijo veliko dobrega. A to je že snov za otroško zgodbo. Zgodba za festival Kurirček je morala biti na temo NOB. Moja ni bila. V začetku zgodbe se je deček splazil na peč, polno orehov, ter sedel na Titovko in opazoval obred babičine priprave kruha. Na koncu je mulovodec nekje zunaj prepeval, ko je prišel po kruh. V zgodbi je opisan samo vonjajoč in lepo starožitniški obred peke kruha. Vedri spomini me vežejo na čas Titove popularnosti, ko so uredniki otroških listov naročali priložnostna besedila o Titu in državi. Za državni praznik sem napisal pesem *Častna Titova, Jugoslavija*. To je lepa, lahkotna pesmica, komunikativna kot vrabček, da smo jo ob podelitvah bralne značke družno recitirali. Bila je tako »brezvezna«, da sem jo že videl v čitankah zraven plejade drugih, še bolj brezveznih pesmic. Bodi naključje ali ne, toda zgodilo se je, da so se politične razmere spremenile, in tu in tam je že padel namig, naj ne posvečam preveč pozornosti pesmim o Titu. No, medtem so pesem *Častna Titova, Jugoslavija* natisnili v različnih otroških listih in različnih jezikih. Spočetka je bila po meri politikov in partijskih sekretarjev šolskih okolišev. Jaz pa sem v pesmi nekaj pogrešal. Mogoče eno samo besedo, ki bi pognala otrokom kri po žilah. In ko sem na literarni turneji po Bosni videl šolarje, ki so sedeli pred Titovim spomenikom in pili coca-colo, sem se odločil, da to pijačo, ki je sicer prišla z zahoda, a je del današnje otroške stvarnosti, položim lepo hladno in penečo se v pesem, kot v TV reklamo.

Prvotni verz: »Z nami hodi v šolo, z nami pleše kolo,« ob katerem se ni zganilo otroško oko, kaj šele srce, sem spremenil v: »Z nami hodi v šolo, pije cocacolo.« Šolarji so odslej ob branju tega verza vzvalovali; v njihovih očeh so zažareli ogenjčki, nekateri so se celo vedro zasmejali, nekateri pa so začeli ploskati. Tokrat so ploskali coca-coli, ne Titu in Jugoslaviji, oziroma tudi Jugoslaviji, a z dodatkom coca-cole.

Ne trdim, da ima verz o Titu in coca-coli posebno tehnopoetsko vrednost. Z ilustrativno navedbo želim le opomniti, da pretirano literariziranje, zlasti pri šolarjih nižje stopnje, ne pomeni veliko, če ni v vsebini mimogrede bistro oživljen njihov dojemalski in predmetni svet. V takšen svet pa lahko pisec vgradi tudi globlje sporočilo.

Dosti pred omenjeno pesmijo sem napisal še eno pesem o Titu, in sicer v letalu, ko sem potoval na jugoslovansko literarno srečanje mladih na Jabuko. Napisal sem jo v hipu, v neki dobrodušni igrivosti in ironičnem preblisku zaradi številnih pozerskih pesmi, posvečenih Titu na vso silo. V tej pesmi se vprašujem: »Ali tudi Tita bolijo zobje, ko lomi trde lešnike?« Odrasli so v pesmi našli satiričen preblisk, otroci pa neobremenjen motiv, kako Tito v prostem času zdruda lešnikove oklepe, da pride do jeder. Nasprotje tej pesmi je bila pesem o Titu za republiški natečaj. Tedaj sem se vprašal: »Kaj naj sploh napišem o Titu?« Mogoče to, da sem bil kot brigadir z njim na kosilu v Nišu? Hvalijo so že dovolj prvoborci, drugoborci, kruhoborci, peki, šoferji, kuharji in drugi. Zato sem kot osamljen pubertetnik pokramljal s Titom kot s prijateljem, h kateremu bi se včasih rad zatekel. Pesem so uvrstili v knjigo, ki je bila podarjena Titu. Z njo sem bolj ali manj reševal čast slovenske besede.

Zabavno je takole zalezovati samega sebe in vzgibe ter okoliščine, v katerih je nastalo kakšno delo za mlade. Presenečen sem nad sabo, ko se spomnim Janeza Kajzerja, ki me je izzval, naj napišem šaljive bontonske zgodbe, ker sem mu ob neki priložnosti omenil, da sem v otroštvu iz vsega srca sovražil knjigo *Bonton o lepem vedenju*, ki mi je z dvignjenim prstom žugala, kako je treba hoditi, jesti, spati, pozdravljati itn. Bila je ogabna. Zato sem nekako iz protesta sprejel Kajzerjev izziv in napisal na glavo sprevržena vedenjska pravila, ki so nekako odzrcaljena v humornosti in basnih, v hudomušni igrivosti. Sporočilo sem postavil otrokom na glavo in jih s tem izzval k razmišljanju o redu znotraj in zunaj sebe. Prav zabavno je, ko se na kakšni šoli najprej sporečemo zaradi kakšne zgodbe, nato pa jo razčlenimo in poiščemo svoja stališča in mnenja. *Joj, ne vedi se kot slon* je torej knjiga, napisana iz protesta. Želva Aistotelka in Marsovček Škrip-Škrap sta nasprotji s posebnim namenom in sporočilom sodobnega sveta.

V otroški literaturi je vse mogoče, če izhaja iz trdnih in realnih temeljev. Medtem ko odrasli ne morejo osvojiti Marsa, si junak v zgodbi za mladi rod lahko postavi lestev in se povzpne po njej na sonce — in če je prekratka, jo nekoliko podaljša. To je dejanje brez filozofije. Filozofiranje o otroških delih delo prej razvrednoti, kot povzdigne.

Najbrž je razčlenjevanje literature za mladi rod resnično najprimernejše samo na empirični in emotivni ravni. Na tej ravni bi lahko obravnaval *Baubauce*, ki sem jih pisal z veliko naslado in se zdaj spotikajo že nad naslovom vzorni slavisti, češ da gre za pravopisno napako, saj bi moralo pisati pravilno Bavbavci. To pa sploh ni res, kajti beseda Baubauci je lastno ime.

Motivacija in emotivnost sta nujni pobudi tudi za šolsko igro na odru. V igricah *Igrajmo se gledališče* sem otroke pritegnil k soustvarjanju, tako da lahko sodelujejo kot glasbeniki, likovniki, plesalci, pevci, športniki, tekmovalci v sliki in besedi in drugi.

Pisanje za otroke je torej proces, ki ni mogoč brez sodelovanja otrok in sposobnosti preklapljanja s frekvence odraslega, v pedagoške toge norme zacementiranega gledišča, na frekvenco avtentične otroške psihe.

Zusammenfassung

EMOTIVITAŤ UND EMPIRIE DER SCHÖPFUNG FÜR DIE JUGEND

Der Dichter Miroslav Slana-Miros ist überzeugt, daß alle Theorien und Philosophien vom Schreiben für Kinder überflüssig sind, wenn der Schöpfer keine Fähigkeit für eine Umwandlung seiner Emotionen und Erlebniswelt in die kindliche Frekvenz besitzt. Diese muß aber dann freilich noch genug anziehend und sprachlich herausfordernd sein. In Slanas Kinderliteratur wird die moderne Welt wiedergespiegelt, die Welt der Elektronik, des Computers, der Düsenflugzeuge und Raketen, des Kabelfernsehens, drahtlosen Telefons. Er stellt sehr kritisch fest, daß es in der neueren slowenischen Kinderliteratur allzuviel süßliche Tiergeschichten gibt. Er meint, daß seine Kinderliteratur literarisch nicht genug ausgefeilt ist, jedoch scheint ihm das schließlich nicht so wesentlich für den Erfolg bzw. für den Wiederhall unter den jungen Lesern.

Zmago Jeraj

LIKOVNI DELEŽ KOT CELOVIT UMETNOSTNI DROBEC

Skoraj začudeno ugotavljam, da je troje Brvarjevih pesnitev za mlado in staro, *Domača naloga*, *Mala odiseja* in *Zimska romanca*, ki jih je v svoji knjižni zbirki za mladež založila Partizanska knjiga, doživelo več kot samo običajno naklonjen sprejem, saj sem se vendar kot njihov likovni dooblikovalec raje večkrat odmaknil od neposrednega ponazarjanja njihovih zgoščenih, čvrsto vodenih in pretanjeno podanih osnovnih vsebin kakor ne. A celo marsikateremu literarno in likovno rahločutnejšemu bralcu in gledalcu se menda dozdeva, da gre za dosežke delovno usklajene ustvarjalne dvojice. Naj se torej ob tem zamislim in spomnim ...

... da sem se z Brvarjevim še mladostnim, korenjaškim in ogorčenim pesnikovanjem najpopreje srečal preko valov lokalne radijske postaje. Pritegnilo me je in od tedaj sem mu rad sledil preko različnih revijalnih objav. Pesniku sem tudi, kakor nekaterim svojim drugim pesniškim znancem, preprosto opremil eno izmed njegovih prvih pesniških zbirk *(Slikanica)*, kasneje pa me je celo naprosil, naj bi mu opremil zbirko enovrstičnic, ki jo je kanil natisniti v samozaložbi. Pravzaprav je s tehničnim gradivom zanjo že razpolagal, imel je izdelano že tudi zasnovo razporeditve pesmi, tako da sem zbirko praktično oblikovno dodelal le še z nekaterimi

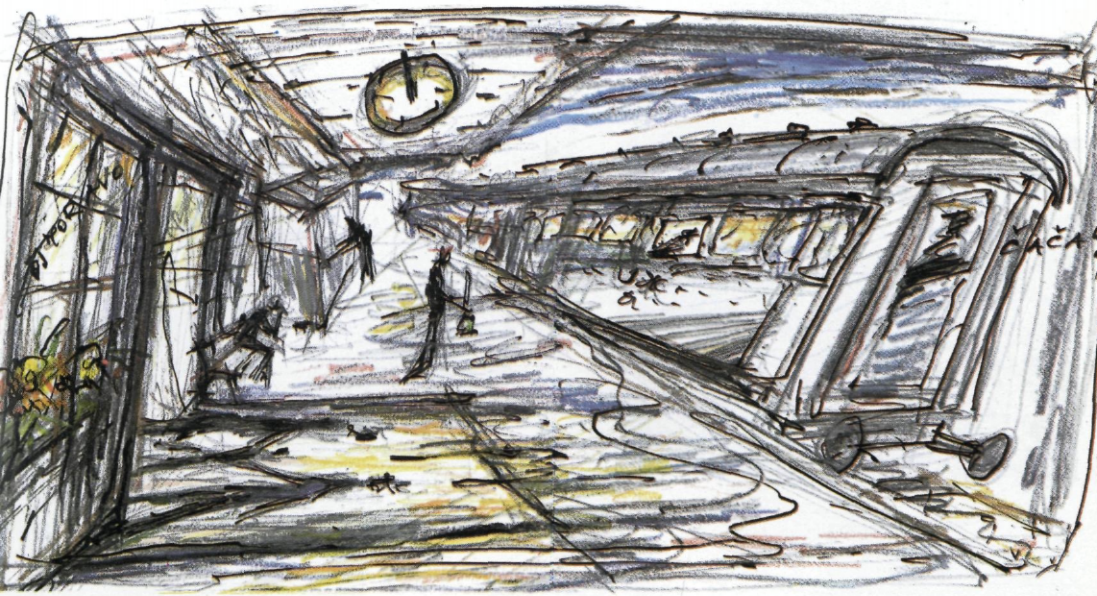

Ilustracija Zmaga Jeraja v knjigi Andreja Brvarja Mala odiseja, 1988

Ilustracija Zvonka Čoha v knjigi Iva Zormana Račka Puhačka, 1988

Ilustracija Marjana Amaliettija v avtorski slikanici Maruška Potepuška 1977

Ilustracija Daniela Demšarja v knjigi Alenke Goljevšček Med bogovi in demoni, 1988

manjšimi posegi in dopolnitvami in jo uredil. Ob prebiranju samih pesmi sta me prevzela pesnikova vzhičenost nad vsakodnevnim drobirjem in pesniška zbranost in moč, s katerima je zmogel v eni sami samcati vrstici književno polno ponovno oživeti že minevajoče begotne podobe, prizore, poglede . . .

Približno sočasno, a neodvisno od opisanega, sem se prvikrat znašel v uredništvu Partizanske knjige z zamislijo o fotopesniški zbirki, katere natis je strokovno priporočil Vladimir Lakovič, med drugim cenjen tudi kot izvrsten ilustrator (*Hofmanove pripovedke, Dekameron*). Dane Zajc je v njej zaokrožil svojo pesniško zbirko *Si videl* in ji dodal svoj znani esej o pesnenju, umetnostni zgodovinar Stane Bernik je mojo zbirko enostavnih črno-belih fotografij pospremil s prizadeto razpravo o mojih siceršnjih likovnih prizadevanjih, vse pa je ob izkoristku odnosa med belo in črno umetnostjo širokopotezno povezal in oblikovno zorkestriral arhitekt Janez Suhadolc. Žal je najbolje izplačani sodelavec, tiskarna, malomarno opravil svojo nalogo.

K predzgodovini priložnostnega sodelovanja s pesnikom pri omenjenih treh knjižicah sodi še urednikovanje pri mariborski reviji *Dialogi*, kjer sem ga spoznal kot domiselnega in zanesljivega sodelavca, kar pa je pri nas bila, na žalost, že tedaj vse manj cenjena odlika.

Dodam naj še, da Brvarjevi posedujejo kar lepo število mojih del iz različnih slikarskih obdobij, od katerih so nekatera poromala k njim celo kar neposredno iz ateljeja, in ko se je pesnik po dogovoru z založbo o natisu *Domače naloge* in *Male odiseje* obrnil name, da bi mu jih opremil, mi je obenem že poznavalsko namignil, katere moje slike bi rad videl natisnjene poleg svojih besedil. S tem mi je bistveno olajšal, vendar pa tudi zožil pristop k obema pesnitvama, ob tem pa je še kazno, da je vedno tvegano naročeno dovolj pogodeno dopolniti umetnino, ki je sicer nastala po svobodni izpovedni volji.

No, upesnjena pripoved o učencu, ki je med duhamornostjo zatohle učilne in vedrino sončnega dne izbral slednje in se zapodil v bližnji park, je velevala, da sem jo neposredno spremljal in opremljal z motivi prepoznavnih ali vsaj prilagojenih prizorišč. Vse bolj oglašajočo se slabo vest zaradi neopravičenega izostajanja od pouka pa sem skušal ponazoriti s podtaknjenim prepletom pobarvanih črno belih posnetkov vpraskanin in čečkarij učenčevskih stisk in stihoklepčevskih drisk po šolskih klopeh. Naj ob tem spomnim na likovno duhovito izrabo podobne motivike v glavi češkega filma Ko pride maček, z učiteljem risanja kot glavnim junakom, na Brassaïeve posnetke pariških grafitov . . .

V pomenkih okrog teh knjižic se je nekajkrat zastavilo vprašanje o namenskem umetnikovanju za otroke nasploh, pa smo tako prihajali do različnih kakor do skupnih zadevnih ugotovitev. Sam sem se ne glede na to, da se vseskozi ukvarjam tudi z likovnim poučevanjem, držal starega spoznanja, da se stari kakor mladi skupaj nahajamo v isti življenjski kaši in smo tako vsi — le da vsak po svojih zmožnostih — enakopravni življenjski soparniki. Zato sem skušal svoj likovni delež oblikovati kot celovit umetnostni drobec, ki se spoštljivo opira na književno predlogo in brez vsakršnega človeškega in strokovnega sprenevedanja odpira mlademu bralcu in ogledovalcu. Recimo, pesnik nagovarja (mladega) bralca in mene, jaz pa jima nazaj obema skupaj odslikavam, svojo, podobno, a ne enako domišljeno izkušnjo.

Besedilo *Male odiseje* sem resda kar preobložil s slikovnim gradivom,

a ne zategadelj, da bi ob krajši pesnitvi (ne zbirki pesmi!) napolnil prostorščino knjige, temveč da bi s fotografsko zbirko Z vlakom bralca slikovno uvedel v razpoloženja potovanj z vlakom, s sičevsko in sopočansko zbirko fotografij pa bralca na cilju opisanega potovanja prepuščam posebnostim okolja, v katerem se je junaček znašel. Vmes, med obema fotografskima zbirkama, se vije pesnitev, podkrepljena z namensko, a sproščeno zarisavo prizorišč, prizorov in oseb, na katera je mladi potovalec in pripovedovalec naletel ...

V *Zimski romanci* je slikovni prispevek številčno bolj skromen. Kar zvesto sem sledil opisanemu beganju ljubavno razgretega in prizadetega fanteta in ga obeležil s podobami nekaterih — po moje — značilnih pogledov na »zasneženo mesto ob vodi zvečer«, na Maribor, s pogledi na hladna in temačna pročelja, ki pa sèm in tja nedrijo tudi tople, osvetljene notranjščine. Upodobil za mladostno, za sleherno, malce pa tudi za svojo dušo ...

Včasih zaidem k Brvarjevim, saj vsaj površno poznam vse glavne junake Andrejeve življenjske pesnitve. Premetavam Klemenčkove, no, Klemnove risbice in si mislim: morda se bo nekoč tako namerilo, da bo kar sin opremljal očetove pesniške zbirke, jaz pa jih bom rad prebiral in si jih ogledoval.

Zusammenfassung

ANTEIL DER BILDENDEN KUNST ALS EIN KLEINER KÜNSTLERISCHEN KOMPLEX

Der Maler Zmago Jeraj, der in der Gedichten Brvars zum ersten Mal öffentlich als Illustrator der Jugendliteratur erschien, stellt verwundert fest, daß alle drei Bücher (*Hausarbeit, Kleine Odyssee* und *Winterromanze*) mehr als einen üblichen geneigten Empfang erlebten. Dies geschah, obgleich sich der Illustrator als zusätzlicher Gestalter oft lieber von der unmittelbaren Veranschaulichung der pregnanten und fein dargestellten Inhalte distanzierte. In allen drei Büchern wollte er bewußt seinen Anteil der bildenden Kunst als einen kleinen Komplex schaffen, der sich respektvoll auf die literarische Voralge stütz und sich ohne jede menschliche und fachliche Anstellerei dem jungen Leser öffnet.

IN MEMORIAM

Maruša Avguštin

V SPOMIN MARJANU AMALIETTIJU

23. aprila 1988 je v 65. letu starosti v Ljubljani umrl arhitekt, karikaturist, ilustrator in slikar Marjan Amalietti.

Bil je vsestranski umetnik in pedagog, ki se je nesebično razdajal generacijam študentov arhitekture v Ljubljani. V njihovem spominu je ostal zapisan kot profesor, ki je znal z duhovitostjo in humorjem prenašati na študente svoje arhitekturno znanje in široko kulturno razgledanost ter neposredno človeško toplino.

Z ilistriranjem knjig za otroke, mladino in odrasle je intenzivno začel že v zrelih letih in ostal svež in privlačen do svoje prezgodnje smrti tako v ilustracijah kakor v stripu, ki ga je kot eden redkih naših ilustratorjev gojil z velikim veseljem in uspehom. Le dva meseca pred smrtjo je prejel v Ljubljani Andrijevo nagrado za ilustracije in strip, 1987 v Beogradu 3. nagrado za strip, ki ga je poslal na objavljen razpis (*Pet očetov Neninega otroka*) in 1988 v Zagrebu diplomo in nagrado za isti strip, objavljen v beograjski reviji *NON*. Žirija časopisa *Polet* iz Zagreba, ki že pet let podeljuje nagrade na najboljši jugoslovanski strip, je Amaliettijevih *Pet očetov Neninega otroka* razglasila za najboljši jugoslovanski strip v letu 1987. Poudarila je, da je avtor znal »bizaren« dogodek izpovedati nežno in diskretno in izrazil pri tem specifično senzibilnost in velike risarske vrednosti.

Težka bolezen, ki je Amaliettija priklenila na prezgodnjo posteljo, mu je že nekaj let pred smrtjo onemogočila slikanje na platno. V oljnem slikarstvu je podobno kot v stripu zelo rad upodabljal erotično, senzualno snov, vendar so slike ostale javnosti skorajda neznane do avtorjeve posmrtne predstavitve v Galeriji Rika Debenjaka v Kanalu ob Soči (december 1988) in v Kulturno umetniškem društvu France Prešeren v Trnovem v Ljubljani (februar 1989). Če je življenje Marjana Amaliettija prikrajšalo za starost, ki naj bi jo užival po plodnem ustvarjalnem delu, mu je podarilo srečo ustvarjanja prav do konca življenja. Njegova človeška moč preseči lastno usodo mu je omogočila, da se je kljub zavesti o neizogibnosti bližnjega konca (ali prav zaradi njega) zmogel osredotočiti v svet svoje risbe. Tu ga je roka ubogala do konca, še posebej v stripu z izrazito erotično vsebino, ki ni priznavala nobenih tabujev.

V letu 1986 se je umetnik predstavil z veliko razstavo ilustracij v Šivčevi hiši v Radovljici. Iz kataloga, ki je izšel ob tej priliki, povzemamo uvodne misli.

Končna ocena celotnega Amaliettijevega likovnega opusa pa ostaja za zdaj še odprta naloga.

Umetniška osebnost MARJANA AMALIETTIJA je izrazito večplastna. Študij arhitekture avtorja ni oviral pri hkratnem zanimanju za ka-

rikaturo, strip, slikanice, knjižne ilustracije in slikarstvo. Karikature, slikanice in časopisne ilustracije so Marjanu Amalietiju omogočale študij in preživljanje družine, a gotovo bi si izbral drugačno delo, če ne bi bila prav risba, še posebej pa ostra in duhovita karikatura, ki želi z najmanjšim številom potez povedati kar največ, tisto področje Amaliettijevega ustvarjanja, h kateremu je težil takorekoč od otroštva, saj je svojo prvo risbo že pred vojno prispeval za *Toti list*. V letih od 1953 do 1956 je bil redno zaposlen pri *Pavlihi*, po diplomi 1954 pa od leta 1957 dalje na Fakulteti za arhitekturo.

Naša naloga ni ugotavljanje razmerja med Amaliettijem arhitektom in ilustratorjem. Amalietti arhitekt je deloval kot profesor na fakulteti in kot projektant in se obojnemu delu predajal z zanj značilno vitalnostjo.

Čeprav bomo govorili predvsem o njegovem ilustratorskem delu, ne moremo mimo dejstva, da Marjan Amalietti tudi slika. Njegovo slikarstvo morda ni zelo znano, vendar se zdi, da je prav to področje ustvarjanja avtor zadržal za svoje najbolj spontano in intimno izražanje, s katerim se, razen v redkih primerih, ne pojavlja v javnosti. V slikah upodablja Marjan Amelietti svet svojih sanj in vanj vpenja sebe in svoje najbližje. Prav v slikah je tudi najizraziteje izraženo njegovo občudovanje slikarja Petra Brueghla: z izrazito toplim in nasičenim koloritom, s priljubljenim nizanjem množic na platno, s kontrastiranjem velikih in majhnih figur in tako doseženim relativiziranjem življenja, najnazorneje pa s sliko v sliki, v kateri Marjan Amalietti — slikar z vso spoštljivostjo in znanjem posnema delo starega flamskega mojstra. In vendar imajo Amaliettijeve slike izrazito oseben poudarek. Skoraj enakovredno mesto si delijo v njih figure in urbani prostor, celoto pa preveva sanjskost in erotičnost, ki ima v slikah glavno vlogo.

Obsežen ilustratorski opus posebej poudarja Amaliettijevo raznolikost in svojskost. Res je, da Marjan Amalietti sprejema besedila kot pravi gledališki igralec vlogo (Branko Sosič, *Delo*, 24. aprila 1980). Enako res je, da se zaveda, za koga ilustrira (*Delo*, 24. aprila 1980). Prav to odraža morda brezpogojno arhitektovo sposobnost upoštevanja okolja in vključevanja danih pogojev v umetno ustvarjen prostor, brez katerega ne more biti dobre arhitekture. Ali je tako prilagajanje nujno potrebno tudi za ilustracijo? Morda, vendar le v primeru, ko se ilustrator kot najboljši igralec zmore vživeti v psiho tistega, ki mu je ilustracija namenjena. Tu so nihanja med večjo ali manjšo prilagojenostjo otroku, mladostniku ali odraslemu bralcu med različnimi ilustratorji in tudi pri istem ilustratorju pogosta, različna in razumljiva, saj ilustracija ne želi biti samo reproduktivna umetnost, temveč tudi izraz umetnikovega gledanja na svet in življenje. Njena polnokrvnost zavisi od umetnikove ustvarjalne moči in sposobnosti vnesti ustvarjalno misel v dani okvir. Kakor pri večini zelo produktivnih ustvarjalcev tudi pri Marjanu Amaliettiju najdemo primere v naglici nastalih rutinskih ilustracij in karikatur. Pogosto pa se celo v dnevnem časopisju srečamo z likovnimi stvaritvami, za katere nam je žal, da niso zbrane v knjigah.

Najobsežnejši Amaliettijev ilustrirani opus je raztresen po revijah in časopisih: v *Pavlihi* (od 1944—1967 in ponovno v letu 1986) so predvsem karikature, med katerimi so mnoge zelo duhovite, ostre, humorne in tragikomične, v *Ljudski pravici* (1955, 1956) in *Delu* (1960—1962) slikanice različnih napetih tekstov v obliki razgibanih akcijskih risb z dobro ponazoritvijo oseb in prostora ter mestoma ši-

rokimi panoramskimi pogledi. Vidno mesto zavzemajo partizanske slikanice. Posebnost med slikanicami je *Jurček riše* (*Delo*, 1956, 22. III—20. VIII.), namenjen manjšim otrokom, ki se po izdelavi razlikuje od ostalih slikanic po hoteno otroški risbi v tankih črtah, kombinirani z zrelim upodabljanjem prostora ter razmerij med figurami in ambientom. V njej Marjan Amalietti uporabi psevdonim Jurček, medtem ko se pri drugih podpisuje Drago Strmec. V slikanicah v *Ljudski pravici* uporablja svoje ime.

Verjetno je po časopisih in revijah raztresenih veliko Amaliettijevih nesigniranih ilustracij, čeprav vsaj od leta 1950 (npr. *Pavliha*) uporablja tudi psevdonim IN.

V *Tovarišu* (med leti 1959 in 1971) najdemo Marjana Amaliettija kot ilustratorja zgodb v nadaljevanjih, kjer se podpisuje s polnim imenom in avtorja posamičnih šal, v katerih uporablja psevdonim IN.

Ko prične intenzivneje ilustrirati knjige (od 1974 dalje), karikature, slikanice in ilustracije v časopisih za odrasle močno upadejo, ponovno pa se pojavijo v večjem številu v mladinskem periodičnem tisku *(Kurirček, Ciciban, Pionirski list)* v času, ko se pričenja njegova najbolj plodna doba ilustriranja knjig. Posebej omenjamo avtorski strip *Omara tete Mete* (*Pionirski list* 1983/84), ki kaže elemente Amaliettijevega slikarstva in njegovo občudovanje starega Brueghla.

Ilustrirane leposlovne knjige predstavljajo vrh Amaliettijevega ilustratorskega ustvarjanja, čeprav se zgodi, da so posamezne ilustracije v knjigah včasih slabše od nekaterih v časopisju. Izjemna produktivnost je Marjanu Amaliettiju izurila roko, da je sposobna ujeti v risbo najrazličnejše dogodke, pojave, stvari in predmete, skratka ves vidni svet.

Obsežen leposlovni opus, ki ga je ilustriral Marjan Amalietti, je namenjen otrokom, mladini in odraslim in obsega zelo različna področja. Ob pregledovanju knjig z njegovimi ilustracijami se jasno zavemo avtorjevega kreativnega pristopa k tekstu in odgovornega odnosa do bralca, saj išče vedno nove likovne rešitve za vsak posamični tekst. Morda imajo pri Amaliettiju res največjo umetniško težo ilustracije v knjigah za odrasle (F. M. Dostojevski: *Netočka*, Jiri Kolar: *Ulenspiegel*, Mark Twain: *Humoreske*, Giovanni Boccaccio: *Dekameron*, Lev N. Tolstoj: *Vojna in mir)*, vendar menim, da za njimi prav nič ne zaostajajo knjige, namenjene mlajšim bralcem (*Prigode Huckleberryja Finna* Marka Twaina, *Mali upornik* Franceta Bevka, *Hajduški studenec* Vidoe Podgorca, *Oliver Twist* Charlesa Dickensa, *Martin Krpan*, Frana Levstika). Za najmlajše je Marjan Amalietti ilustriral najmanjše število knjig, zato pa so le-te med izjemno duhovitimi in domiselnimi in tako približane otrokovemu doživljajskemu svetu, da *Maruška Potepuška* (avtorska slikanica), *Potepuh in nočna lučka* (Svetlana Makarovič) ali *Tinčevi divji doživljaji*, za katere je pisatelj Ivo Zorman napisal tekst po ilustracijah, zlahka tekmujejo z *Dekameronom* ali *Vojno in mirom*, le da gre za drugačen žanr. Še več: slikanice za najmlajše avtor ilustrira tako, da jih otroci lahko »berejo« brez besed.

Osnovno likovno izrazno sredstvo Marjana Amaliettija je risba, risba, ki se lahko približuje karikaturi, ustvarjena s sklenjenimi tankimi ali debelejšimi črtami s peresom ali čopičem in tudi črtkana risba, znotraj katere pozna avtor vrsto načinov: zdaj riše z dolgimi poševnimi črtami, drugič zopet ustvarja mrežo črt; posebno učinkovitost dosega s kratkimi, v več smeri obrnjenimi črtami na ribjo kost. Izrazno najmočnejše so risbe, v katerih umetnik tanjšo ali de-

belejšo sklenjeno črto kombinira z menjavanjem belih in črnih ploskev in dosega notranjo napetost, ki naj poudari literarno vsebino.

S kombinacijo črnega tuša in bele tempere in z rabo čopiča, dosega avtor izrazito slikarske učinke, katerih likovna draž je v bogatem niansiranju različnih sivih odtenkov, od skoraj povsem bele do črne.

Nemalokrat se pri Amaliettiju uveljavi tudi pester kolorit. Vendar, če uporablja barve, skoraj brez izjeme ohranja tudi obrisno risbo. Jasni obrisi in pogosta raba čistih barvnih ploskev dajejo Amaliettijevim barvnim ilustracijam določeno trdoto, hkrati pa taka raba barv stopnjuje jasnost in učinkovitost podob. Barvno najprivlačnejše so ilustracije v kombinirani tehniki tempere in tuša *(Mali upornik, Hajduški studenec, Martin Krpan, Potepuh in nočna lučka, Maruška Potepuška, Tinčevi divji doživljaji, Prigode Toma Sawyerja).* Med njimi je izrazito lirično razpoloženjska slika dečka v mesečni noči, sedečega na skali (France Bevk: *Mali upornik*). Med najbolj koloristične sodijo posamezne akvarelne ilustracije v *Prigodah Huckleberrya Finna*, dvostranski panoramski sliki v Veliki slikanici *Potovanje ž bršljanom* Gregorja Strniše v temperi in posamezne ilustracije v slikanici *Dedek Mraz že gre* Svetlane Makarovič. V slednjih uporablja ilustrator široke slikarske poteze s čopičem.

Ime Marjana Amaliettija ima med številnimi kvalitetnimi slovenskimi ilustratorji posebno mesto. Kot arhitekt vnaša v ilustracije perspektivično prepričljivo upodobljen prostor, pa naj so to široki panoramski pogledi, mestne ulice, posamične stavbe ali zgodovinsko verno upodobljeni interieri. Enako dokumentarnost vnaša tudi v oblačila in opremo zgodovinskih oseb in v vojnih prizorih razgrinja skoraj nepregledne množice vojakov v različnih uniformah in konje v najrazličnejših položajih. Narava, človek, žival, vse se v Amaliettijevih ilustracijah zdi resnično. Značaje oseb očrta z nekaj potezami in če le besedilo dopušča, poudari njihovo smešno stran. Poleg prepričljivo ustvarjenih ambientov je prav sposobnost poudarjanja komičnih življenjskih situacij njegova posebna odlika. Rahla karikiranost obrazov, gibov in položajev oseb daje Amaliettijevim ilustracijam svežino, ki je posledica umetnikove vitalne in duhovite narave. Njegov smisel za erotiko je našel idealno gradivo v Boccacciovem *Dekameronu*, kjer veliko risarsko znanje in ustvarjalno veselje rodita vrsto Amaliettijevih najbolj žlahtnih risb.

Vojna in mir in *Dekameron, Netočka* in *Ulenspiegel* — dvoje hudih nasprotij in vendar vselej prvovrstne likovne rešitve. Življenje pozna svetle in temne strani in vsa stanja vmes. Uporni, kar groteskni optimizem veje iz Amaliettijevega pripisa na ilustraciji ob umirajočem knezu Andreju v *Vojni in miru*. Smrt ni strašna. Ko si, je ni. Ko je, tebe ni. Marjan Amalietti je v zadnji vojni kot partizan okusil bližino smrti, zato je tembolj poznal vrednost življenja. Njegova globoko človeška narava je zmogla ceniti vse, kar je živo, pristno in resnično. Take so tudi njegove ilustracije.

Življenjepis

Rojen 19. julija 1923 v Ormožu. Maturiral 1944 v Jagodini v Srbiji, nato odšel v partizane. 1954 diplomiral na FAGG v Ljubljani. Od 1953—1956 je bil zaposlen kot karikaturist pri *Pavlihi*, od 1956 na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, kjer je bil od 1978 izredni, kasneje pa redni profesor za arhitekturno risanje in osnove projektiranja ter kompozicije.

S karikaturo se je ukvarjal polnih 45 let, z ilustracijo in knjižnim oblikovanjem vsaj 35 let. Umrl je 23. aprila 1988 v Ljubljani.

Pomembnejše nagrade

1956 Tomšičeva nagrada
1957 Tomšičeva nagrada
1976 Nagrada Janeza Kranjca »za veseli likovni izraz« v *Pavlihi*
1977 Prva nagrada na Mednarodnem knjižnem sejmu v Beogradu za *Maruško Potepuško*
1979 Levstikova nagrada za ilustracije v knjigah *Netočka* in *Ulenspiegel*
1987 Beograd, 3. nagrada za strip *Pet očetov Neninega otroka* (objavljen v NON-u)
1988 Ljubljana, Andrijeva nagrada za ilustracije in strip
1988 Zagreb, 1. nagrada za najboljši jugoslovanski strip v l. 1987 *(Pet očetov Neninega otroka*, objavljen v NON-u)

Zusammenfassung

MARJAN AMALIETTI

Im Jahr 1988 starb der damals 65jährige slowenische Architekt, Karikaturist, Illustrator und Maler Marjan Amalietti. Er war ein vielseitiger Künstler und ein ausgezeichneter Pädagoge.

Mit Illustrationen in der Literatur für Kinder, Jugend und Erwachsene begann er in seinen reifen Jahren. Als einer unserer seltenen Illustratoren pflegte er mit großer Freude und mit großem Erfolg auch Comics.

Das grundlegende Ausdrucksmittel Marjan Amaliettis ist die Zeichnung. Diese ist in der Aussage am stärksten, wenn der Künstler eine kontinuierte Linie mit der Abwechslung von weißen und schwarzen Flächen kombiniert. Gebraucht er Farben, so behält er fast ohne Ausnahme die umreißende Zeichnung und reine Farbflächen bei, was die Klarheit und den Effekt der Bilder steigert.

Als Architekt brachte er in die Illustrationen einen perspektivisch überzeugenden Raum und eine dokumentarische Art von Kleidung und Ausstattung der historischen Personen. Die Charaktere der Personen zeichnete er mit einigen Zügen, und wenn das nur der Text zuließ, betonte er ihre komische Seite. Ein leichtes Karikieren der Gesichter, Bewegungen und Lagen von Personen, all das ist ein Zeichen Amaliettis vitaler und geistreicher Natur.

KAJUHOVA NAGRADA ZA LETO 1988

Založba Borec in založba Partizanska knjiga vsako leto podelita Kajuhovo nagrado najboljšim izvirnim delom, ki so izšla pri teh dveh založbah.

Kajuhovo nagrado za leto 1988 sta dobila (poleg treh drugih avtorjev) tudi pesnik ANDREJ BRVAR in slikar ZMAGO JERAJ za pesniško in likovno izpoved v skupni knjigi MALA ODISEJA.

Žirija je februarja 1989 nagrado podelila v Cankarjevem domu v Ljubljani z naslednjo obrazložitvijo:

Knjižica združuje na svojih straneh dvoje enakovrednih avtorskih izpovedi — pesniško in likovno — o izkušnji potovanja, avanture, odkrivanja neznanega in drugačnega sveta. Pesnik v moderni pesniški dikciji, brez spogledovanja s pedagoško ocvetličenimi atributi tako imenovane otroške poezije, pripušča k besedi svoj današnji, ›odrasli‹ spomin na temeljno mladostno doživetje lastne izpostavljenosti in nepregledne tujosti sveta ter svoje krhke pozicije v njem. Iz tenkočutno zabeleženih opisov na videz marginalnih drobcev potovanja raste Brvarjeva globalna metafora odisejstva kot usodne človekove vrženosti v viharno morje negotovega sveta in njegove večne gnanosti, da v njem najde svojo Itako, svoj dom. Temi potovanja je Zmago Jeraj poiskal likovno vzporednico na dveh ravneh: v risbi, ki z naglo potezo svinčnika po skicirki sledi hipnim utrinkom pesnikovih zapisov, in s fotografijami, ki skonstruirane po notranji logiki ritmičnih menjav črnine in beline vzpostavljajo avtonomno ikonografsko govorico, ki kongenialno dopolnjuje in korespondira s temeljnim sporočilom knjige.

LEVSTIKOVE NAGRADE ZA LETO 1988

Založba Mladinska knjiga že od leta 1949 dalje daje z Levstikovimi nagradami priznanje pesnikom in pisateljem, ilustratorjem in avtorjem poljudnoznanstvenih del za najboljše izvirne stvaritve, ki so v minulih dveh letih izšle pri založbi Mladinska knjiga. Jubilejne Levstikove nagrade za leto 1988 so podelili 1989 v Ljubljani na prireditvi v Cankarjevem domu. Nagrade so prejeli:

Pesnik MIROSLAV KOŠUTA za knjigo NA KRASU JE KRASNO (1988, v zbirki Sončnica, ilustriral Milan Bizovičar),

pisateljica ALENKA GOLJEVŠČEK za knjigo MED BOGOVI IN DEMONI. Liki iz slovenske mitologije (1988, v zbirki Sledi, ilustriral Daniel Demšar),

akademski slikar ZVONKO ČOH za ilustracije v knjigah Sue Townsend RASTOČE TEŽAVE JADRANA KRTA (1988, v zbirki Knjižnice Sinjega galeba) in Iva Zormana RAČKA PUHAČKA (1988, v zbirki Velike slikanice) in

publicistka MANCA KOŠIR za poljudnoznanstveno knjigo MLADI NOVINAR (1987, v zbirki Pionirjeva knjižnica).

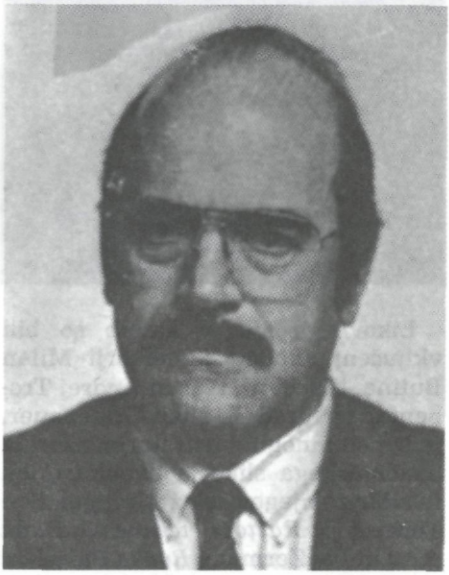

Po mnenju žirije za izvirno otroško in mladinsko leposlovje, v kateri so sodelovali Milan Dekleva, Tone Partljič, Jaroslav Skrušny, Dane Zajc in Aleš Berger je zbirka pesmi *Na Krasu je krasno* pregledna razstava pesniških podob za otroke, ki so nastajale tri desetletja. V pisanem paviljonu Košutovih liričnih akvarelov se gibljemo z lahkoto, kot bi bili v domači hiši. To so pesmi, ki ne poznajo strašljivih kotičkov in zadušljivih pasti mrakobnih izb. Naseljene so s sredozemsko bleščavo, prepihane z burjo, ki vanjo trosi duh po pinijah, oljkah in vinskem cvetu. Naseljene so s klepetavo radoživostjo Primorske, ki sta ji tuji sitna zmerljivost in zamerljivost ... Ključ, s katerim Košuta odškrinja vrata v svoje lirično bivališče, se imenuje hudomušnost. Z njim je Miroslav Košuta zasejal v slovensko poezijo za mlade občudovanja vreden vitalizem in slast igrivosti.

Ista žirija se je odločila še za eno nagrado in jo prisodila Alenki Goljevšček za knjigo *Med bogovi in demoni*. Svojo odločitev je utemeljila z naslednjimi besedami: Knjiga Alenke Goljevšček se giblje na meji med literaturo in poljudno znanostjo za otroke, saj v živahnem, osebno pre-

svetljenem slogu predstavlja osrednje postave evropskega mitološkega sveta s posebnim poudarkom na znanih, a tudi že pozabljenih likih iz slovenske preteklosti. V delu si enakovredno podajata roko strokovna podkovanost in sposobnost barvitega ubesedovanja, tako da zaživi pisana galerija mitoloških likov in z njimi povezanih šeg, verovanj in praznoverij informativno nadvse bogato, hkra-

ti pa bralno vabljivo. Knjiga *Med bogovi in demoni* Alenke Goljevšček je torej dragoceno pričevanje o svetu minulih dni, ki pa nas še zmeraj opredeljuje — je bogatitev našega zgodovinskega spomina in pomembno dejanje za njegovo ohranjanje.

Likovna žirija, v katero so bili vključeni akademski slikarji Milan Butina, Marijan Tršar in Andrej Trobentar ter urednik Niko Grafenauer, je izmed mnogih ilustratorjev izbrala akademskega slikarja Zvonka Čoha in sicer za njegov delež v knjigah Sue Townsend *Rastoče težave Jadrana Krta* in Iva Zormana *Račka Puhačka.* Kajti njegov prispevek v teh dveh knjigah predstavlja pri nas dokaj redko zvrst ilustracije, ki se ne poskuša dobrikati okusu občinstva, marveč ga priteguje prav s svojo izzivalno groteskno stjo. Včasih se približuje neposrednosti tako imenovanega ljudskega slikarstva, včasih z neprizanesljivimi odstopanji od »lepega videza« spomni na podobne likovne prvine že pretečenega poparta pa tudi »nove podobe«, ki prevladuje v sodobnem slikarstvu . . . Na pravo kvaliteto in izjemno občuteno notranjo grajenost teh Čohovih ilustrativnih predstavitev nas opomni šele kompozicija. Ta je v vsaki sliki skrbno pretehtana, vsakič različna, ponovljena pa le tam, kjer s tem poudarja vsebinsko smiselnost. Za posebno Čohovo ustvarjalno vrlino pa smemo šteti njegovo zmožnost presenečajočega risarskega oživljanja neživih predmetov, kar je pomembna tipološka sestavina v njegovem likovnem izpostavljanju mejnih situacij, ki izzivajo gledalce iz lupine privajenega gledanja v sproščujoče novo videnje upodobljenega sveta.

Žirija za poljudno znanost, v kateri so bili mag. Seta Oblak, Anka Prestor, Marinka Svetina, mag. France Žagar in Draga Tarman, je Levstikovo nagrado za to zvrst ustvarjanja prisodila publicistki dr. Manci Košir za knjigo *Mladi novinar* — delu, ki nudi temeljne informacije o novinarstvu, vzgaja mladega človeka v poglobljenega bralca časopisov in ga spodbuja, da tudi z lastno dejavnostjo

pridobiva izkušnje v novinarstvu. Knjiga izčrpno predstavlja novinarske žanre, tako obvestilne kot presojevalne. Iz nje mlad človek spoznava družbeno razsežnost dogajanja na šoli ter v ožjem in širšem okolju. Opogumlja se za lastno razmišljanje ter ustno in pisno sporazumevanje, pa tudi za sodelovanje pri uresničevanju skupnih zamisli. Uči se zavzemati kritična stališča do stvarnosti in se bojevati za spreminjanje in izboljševanje razmer. Avtorica Manca Košir je s to knjigo in organiziranjem novinarskih krožkov dvignila na višjo raven gibanje mladih novinarjev. Po zaslugi te dejavnosti se pisanje šolskih nalog in sestavljanje šolskih glasil otresa togosti in dolgočasnosti ter pridobiva na pestrosti, živosti in aktualnosti.

BRVARJEVA ZIMSKA ROMANCA

Andrej Brvar: Zimska romanca. Z mariborskimi motivi likovno opremil Zmago Jeraj. Ljubljana, Partizanska knjiga 1988. (Matjaževa knjižnica.)

Brvarjeva *Zimska romanca* je po revialni objavi zdaj izšla tudi kot samostojna knjiga, uvrščena v Matjaževo knjižnico pri Partizanski knjigi. Likovno jo je opremil Zmago Jeraj, ki je s svojimi nočnimi motivi zimskega Maribora ustvaril svojevrstno spremljavo besedila, zunanji kažipot blodne poti in hkrati — zlasti z barvami — ponazoritev razpoloženj in notranjih blodenj, od skrajnega obupa in pritisnjenosti k tlom do eksplozivnih trenutkov upora in krikov, terjajočih zadostitve.

Zimska romanca je tretja Brvarjeva pesnitev, katere snov je vezana na avtorjev spomin na otroštvo oziroma čas doraščanja. Sam ugotavlja v razmišljanju *O mladinski književnosti* (*Otrok in knjiga*, št. 23—24): »Resnično pristna in etično poštena literatura za otroke in mladino je . . . po moje tista, ki nastaja iz pesnikovega ali pisateljevega čisto konkretnega, čisto specifičnega spomina na otroštvo.« To velja za njegovo *Domačo nalogo*, to velja za njegovo *Malo odisejo* in isto bi bilo mogoče reči za njegovo *Zimsko romanco*, tako da skupaj tvorijo posebne vrste pesniško trilogijo.

Pa vendar se *Zimska romanca* od prejšnjih dveh ločuje. Prvi dve upesnjujeta doživljaje in doživljanje otroka, ta, tretja, doživljaj in doživljanje mladostnika. Ne gre več za deški pobeg mimo šole in za očetovo kaznovanje doma, ne več za otrokovo samostojno potovanje k sorodnikom, ko se mora v različnih nepredvidenih položajih kljub neizkušenosti znajti kar sam. Gre za dosti bolj usoden trenutek v odraščanju, za trenutek, ko naj bi znal sprejeti dejstvo, da ga je dekle, ki mu je drago, zavrnilo, mu podrlo načrte, da bo šla z njim na smučanje na Komno, »ker je vsega konec itd.« Za fanta-gimnazijca je to trenutek bolečine pred koncem. Od tod misel na smrt, v črnem vodovju, pod ledenim pokrovom reke. Nato brezobzirno burna reakcija, ki slepo teži po tem, da zadá bolečino drugemu, brez usmiljenja, brez osmišljenosti. Deroča, uničujoča, naj je doživljena samo v predstavi ali je uresničena, naj je usmerjena zoper naključnega invalida ali zoper naključno žensko. Trenutek, ko je bila zadana bolečina, je treba pozabiti ob pitju, v naključni pijanski družbi moških, izkušenih in trpkih. »Čuvaj se žensk. Ženska je hudič. Hudič pa ne počiva.« Ti moški brez besed vedo, kaj je fanta zadelo. Obešenjaški humor s tragičnim prizvokom misli na smrt: »Mogoče bo nekoč kdo od nas umrl ravno na današnji dan.« In potem slabost, pobeg v sneg, bruhanje — skrunitev pravljično, sterilno belega sveta. Strah pred srečanjem z domom, tavanje po ulicah, da spravi »iz krvi ta prekleti C_2H_5OH«. Misel na dom, vse bolj vsiljiva, vse bolj zastrašujoča, kljub prijaznim asociacijam ob zaznavah, na govejo juho, na rožiče za Miklavža, na dišečo kutino med perilom, pa tudi bolj opominjajočim in strašljivim, na Tri ribnike in labode-plavajoče dvojke ter na izrezljane buče s prižganimi svečami. Končno vrnitev domov. Prva je »— mama, hvalabogu, mama.« Potem oče.

Od tod naprej do konca beremo podoživetje nečesa, kar je še danes tako intenzivno, da mora biti zapisano v obliki neposrednega nagovora. Tu sta sin in oče v resnično usodnem trenutku, ko se med njima ruši dotedanja pregraja dveh rodov, v trenutku sinove iniciacije, posvetitve v skrivnostnost bivanja, v skrivnostnost obstoja

dveh spolov. Tu nista več oče in sin na dveh različnih straneh, med njima ni več ločnice odrasel—otrok, skupaj sta, vendar ob novi, še bolj usodni in zavezujoči ločnici: moški—ženska. Ob tem sprejemu v odrasli moški svet se je pretrgalo in dokončno sklenilo avtorjevo otroštvo. Odslej ne bo več brezspolni otrok, temveč človek, določen s svojim spolom. Moški. Poti nazaj v otroštvo ni več.

To je dramatičen prelom — toda ne tragičen. Zato tudi pesnitev nosi naslov *Zimska romanca*, ne balada.

Pesniška beseda v pesnitvi je stvarna, približana vsakdanji rabi, nesentimentalna, a slikovita, barvita, na posameznih mestih celo čustveno zasopla. Tudi snov je približana vsakdanjemu življenju, pa hkrati pretopljena v svojevrstno učinkujoč tok elegičnosti in rahle liričnosti. Perspektiva pripovedi je odprta iz današnjega dne v preteklost. To posebej poudarja konec, ki kaže skorajda obžalovanje zaradi očetove potrditve sina v odraslost, v moškost.

S to pesnitvijo se morebiti — vsaj v tej obliki — sklepa zaporedje Brvarjevih pesnitev, vezanih na spominsko snov iz otroštva. *Zimska romanca* je vsekakor zelo samosvoj pesniški pojav, ki pa hkrati nosi vrsto poetoloških značilnosti Brvarjeve poezije nasploh. Po svoji »mejni« tematiki lahko postane privlačno branje za mladostnika in za odraslega.

Alenka Glazer

NOVA KNJIGA PESMI BORISA A. NOVAKA

Boris A. Novak: Periskop. Ilustr. Matjaž Schmidt. Ljubljana, Partizanska knjiga 1989. (Matjaževa knjižnica.)

Nova knjiga pesmi Borisa A. Novaka nosi naslov, ki knjigo povezuje z znano in priljubljeno mladinsko oddajo ljubljanske televizije, Periskop, ali, kot poroča sam pesnik v Opombah: »Večino pesmi, ki sestavljajo zbirko *Periskop*, sem prvotno napisal kot songe za svoje otroške igre in različne televizijske oddaje. (. . .) Za to zbirko pa sem seveda izbral le tiste songe, ki lahko učinkujejo tudi kot samostojne pesmi, neodvisno od svojih ›rojstnih‹ iger. Nekatera besedila sem v tem smislu tudi malce predelal.« Tako o zasnovi knjige sam avtor. Kakšna pa je podoba *Periskopa*, ki stopa pred nas v znani zbirki Partizanske knjige Matjaževa knjižnica (v kateri sta že izšli Novakovi zbirki *Prebesedimo besede* in *Domišljija je povsod doma*)? Kot smo že večkrat poudarili, Boris A. Novak svoje pesmi gradi na dveh značilnih oblikovnih principih. Prvi in najpomembnejši zadeva »idejo« oz. »pomensko plat« pesmi. Tu skoraj brez izjeme uporablja formulo, ki bi jo lahko zapisali kot A = B, kjer je A poljubno izbrani predmet, pojem ali stvar, »B« pa je njen (presenetljivi, izvirni, pesniško zaostreni) ekvivalent. Primerov ne manjka: Oko je gorsko jezero, Nébes je gledališče, sanje so čarobna barka, Živalski vrt je živalska smrt, podzemske jame so globoke sanje, oko je okno na stolpu glave, deska je najlepša hči lesa in žage, strela je električna kača, pravljica je naša domovina . . . Ponavadi stoji ta »ekvivalentna pesniška formula« na začetku pesmi,

pesem sama jo variira, dopolnjuje s presenetljivimi obrati, ki nas oddaljuje od »vhodnega« položaja. Včasih, kot v pesmi *Luna*, je »ekvivalentna pesniška formula« variirana že sama v sebi: Luna je krajec in Luna je krog, / Luna je večen in srečen otrok. // Včasih je formula obrnjena, kot v pesmi *Sonce*: tu trikrat najprej predstavi sam ekvivalent (»B«), da bi z njegovo pomočjo izpostavil pesniški predmet — sonce (»A«). Včasih je treba »ekvivalentno pesniško formulo« odkriti, kot v pesmi Šivilja ptica: Glej šiviljo ptico, / sinjo repatico! // Včasih uporablja (pesem *Raketa*) reducirano »slovansko antitezo«: Nak, raketa ni polpeta! / To je svetla metla, / ki pometa/ zvezdni prah z nebesnega parketa,/.

Uporaba ekvivalence v otroški poeziji ni nekaj novega; nov pa je Novakov prijem, ki zna to navidezno izrabljeno formulo, kot smo pokazali, v vsaki pesmi posebej, izpeljati na originalen in še ne uporabljen način. Ta »način« pa mu ne diktira samo zunanje podobe pesmi, tesno je namreč povezan z izrabo pesniških sredstev. To pa je drugi princip, po katerem nastaja Novakova poezija za otroke. V besedah in frazah so namreč skrita ta ekvivalentna razmerja, ki se enkrat izpostavijo kot ekvivalenca barv, drugič oblik, tretjič namenov, četrtič kot svobodnih asociacij, ki pa se hranijo pri enem izviru: ta ekvivalenca npr. povezuje celo dve pesmi, *Oko* in *Okno*, kjer gre za isto stvar — oko — a v vsakem od obeh primerov jo pesnik motri z drugega razgledišča. To razgledišče pa mu tudi narekuje uporabo pesniških sredstev, njihovo strukturno organizacijo in, ne nazadnje, tudi pomenske učinke, s katerimi se sreča bralec. Eden od njih, gotovo nezanemarljiv, je dejstvo, da pesem, zgrajena po opisanih pravilih, ostaja »odprta struktura«, ki bralcu omogoča poljubno (domišljijsko) dopolnjevanje in variiranje. Novakova pesem ne sugestira, da je z njeno strukturo obseženo vse ali skoraj vse, kar je moč zapisati o neki stvari na pesniški način, marveč ga, nasprotno, sili v odpiranje novih pogledov in iskanje novih pomenov. Tudi pesmi, ki se začnejo s konvencionalnimi (izrabljenimi) »ekvivalentnimi pesniškimi formulami« — kot npr. pesem *Elektrika* (strela je električna kača), se razvežejo v nekonvencionalne asociacije, ki bralcu odpirajo mnoge nove poglede. Z eno besedo: Novakova pesem krepi domišljijo in je ne uklepa v tiste formule, ki svoj smisel črpajo iz poučnih naukov, primerjav, ali pa celo svarjenj in žuganj. Presenetljivo je, da Novak uporablja tudi sonetno formo, ki enako uspešno, morda celo bolj, podpira opisano dvojno strukturo komponiranja pesemskih besedil (soneti *Elektrika*, *Deska*, *Čevlji*, *Zimska popotnica*, *Pravljica*, *Leteča preproga* in *Sladki sonet*). To velja v obeh primerih: ko sonet ubeseduje vsakdanje, znane stvari in takrat, ko se skozi sonetno obliko izrekajo izrazito pesniške stvari — *Sladki sonet*). Boris A. Novak obvlada tako oblikovne kot vsebinske prijeme, ki njegove otroške pesmi oddaljujejo od znanih in neštetokrat preigranih obrazcev. V vsako pesem je položena pesnikova osebna svoboda, ki se ne izreka samo kot »novo videnje stvari«, marveč predvsem kot doslednost, v kateri pesnik »najde« za znanimi položaji in stvarmi, v znanih spoznanjih in mišljenjskih obratih tisto presenetljivo novo nit, ki ga popelje v prave pesniške pokrajine.

To pa je že tretja kvaliteta Novakove poezije za otroke, kakor jo izreka tudi zbirka *Periskop*. Pesnik ne pozablja, komu so namenjene pesmi. Pri tem pa skuša, seveda je tu moč izbrati mnogo postopkov, vsi pa niso enako uspešni, odstraniti pregrajo med »svetom pesnika« in »svetom be-

ročega otroka«. Pesem, ki jo vodi domišljija in potuje od pesnika do otroka, lahko potuje le tako, da je tudi pesnik v svojem videnju »otrok«, neobremenjen s konvencijami in pravili. Sanje, domišljija, popotovanje, fantazija, predstave, spomini: to je gradbeni material, iz katerega postavlja pesnik most od sebe do svojih bralcev, a ne samo zato, da bi jim pripovedoval, marveč tudi zato, da mu pripovedujejo. O tem skoraj v vseh verzih eksplicite pripoveduje pesem *Življenje stvari*, sonet, ki ga oklepata verza: »Vsaka stvar živi po svoje«. To velja tudi za pesem, katere življenje je stkano iz krhe in vendar odporne snovi, ki jo v pesmi *Periskop II* zaznamuje sintagma »otroško strmenje«, v pesmi *Uspavanka* pa so »sanje čarovni cvet, domišljijski nočni svet«. V zbirki je tudi nekaj, rekli bi jim lahko »drobne miniature«, torej pesmi, v katerih so vsi principi združeni »brez ostanka«, kot v pesmih *Nočno mokrenje, Raketa, Smučanje, Okno* ali *Uspavanka*. Tu je pesem strnjena v nekaj trdnih, preglednih, izpovedno jasnih, pa vseeno pesniško mnogopomenskih izjav: svet zase, odprt za druge, prisluškujoč glasovom, ki prihajajo od drugod.

Pesmi so — to je eden od principov, ki otroško poezijo »poenostavljajo« za mladega bralca — rimane. Ob vseh znanih spoznanjih o naravi slovenske rime in ob presenetljivo svežih postopkih je v zbirki vendarle nekaj motečih, nepravih rim (zenica-perutnica v pesmi *Oko*, kletko-rešetko v pesmi *Živalski vrt*, konca-sonca v pesmi *Jama*, smeh-beg v pesmi *Zimska popotnica*).

Omeniti pa je treba tudi delež ilustratorja, Matjaža Schmidta, ki je zbirki dal tisto podobo neuklenjene veselosti, brez katere bi kakšna pesem ostala zgolj učinkovita besedna igra, njena likovna postavitev v prostoru pa ji je dodala še tisti čar sanjskega in domišljijskega, ki je vsekakor osnovni moto zbirke. Z drugimi besedami: ilustracija ne sledi samo pesmi, marveč tudi tistemu, česar pesem ne izreče, a prinaša pred nas kot eno od novih možnosti. Skozi ilustracijo se ta možnost ali te možnosti realizirajo v komplementarni likovni govorici, enkrat v črno-beli drugič v barvni tehniki. Celota je tako učinkovita, zabavna, berljiva, vsestransko pesniška, domišljijska knjiga, ki jo bodo z veseljem jemali v roke tudi odrasli bralci.

Denis Poniž

MARIBORSKA KNJIŽNICA
MARIBOR

BIBLIOGRAFIJA LEOPOLDA SUHODOLČANA*

DELA ZA MLADINO

Marija Suhodolčan

Spremna beseda Janeza Mrdavšiča v 2. izdaji bibliografije Leopolda Suhodolčana (Prevalje, 1987)

Poznali smo ustvarjalno vnemo Leopolda Suhodolčana, a šele bibliografija njegovih del, ki jo je sestavila Marija Suhodolčan, izdala pa Koroška osrednja knjižnica le nekaj mesecev po pisateljevi smrti, je zgovorno pokazala, kako plodno je bilo Suhodolčanovo življenje in kako mnogostransko njegovo pisateljsko, publicistično, prevajalsko, uredniško in drugo delo. Z le nekaj primerki, kolikor smo jih takrat razmnožili, seveda nismo mogli ustreči vsem, ki so si želeli v pisateljev spomin izdane bibliografije. Zato je gotovo potrebna nova izdaja, tokrat dopolnjena z bibliografskimi podatki od leta pisateljeve smrti do marca 1987.

Tako dopolnjena bibliografija nam pove, da je Leopold Suhodolčan napisal sedem romanov, tri zbirke novel, šest gledaliških, štirinajst radijskih in dve televizijski igri za odrasle; da je obogatil slovensko otroško in mladinsko književnost s štiridesetimi knjigami, devetnajstimi gledališkimi in lutkovnimi, štirinajstimi radijskimi igrami in dvema televizijskima nadaljevankama, da je objavil v časopisju, zbornikih in knjigah nad šeststo leposlovnih prispevkov in najrazličnejših člankov za odrasle in mladino.

Izčrpna Bibliografija Leopolda Suhodolčana pa ni samo dokaz njegove mnogostranske ustvarjalnosti, temveč tudi dokaz odmevnosti in živosti njegovih del. Iz nje zvemo, da so mnoge njegove knjige izšle doma v več ponatisih, da je njegova dela prevajalo nad petdeset prevajalcev, da je trinajst njegovih knjig, prevedenih v štiriindvajset jezikov, doživelo že oseminšestdeset izdaj, da je njegova dela ilustriralo več kot šestdeset likovnikov, o njem in njegovih delih pa je več kot dvestopetdeset piscev pisalo nad petsto daljših in krajših, zgolj informativnih sestavkov, a tudi poglobljenih, problemsko zaokroženih razprav in diplomskih nalog.

Smotrno urejena Bibliografija Leopolda Suhodolčana bo tako z množico dragocenih podatkov v veliko pomoč vsem, ki se ukvarjajo in se še bodo ukvarjali z življenjem in delom pisatelja.

UVOD

Bibliografija Leopolda Suhodolčana (dopolnjena in razširjena izdaja) je izšla leta 1987 in zajema popise vseh del (za odrasle in mladino) od leta 1948 do marca 1987 (1430 zap. štev.)

V pričujoči bibliografiji, ki zajema **bibliografske popise del za mladino do decembra 1989** ni pripovednih del za odrasle, radijskih, televizijskih in gledaliških iger ter leposlovnih prispevkov za odrasle, raznih člankov, ki niso v zvezi z mladino in prispevkov, ki obravnavajo Suhodolčanova dela za odrasle.

* Bibliografijo objavljamo v počastitev desetletnice avtorjeve smrti.

Zaradi večje preglednosti je gradivo razporejeno v posebna poglavja, ki so v okviru posameznih let urejena po abecednem vrstnem redu po naslovih del in priimkov avtorjev prispevkov o L. Suhodolčanu.

Manjka nekaj bibliografskih popisov prevodov *Skritega dnevnika* v jezike narodov Sovjetske zveze.

Pregled: **I. SAMOSTOJNI TISKI IN DELA**
1. IZVIRNA DELA
A. **Pripovedna dela** za mladino
B. **Gledališke in lutkovne igre**
samostojni tiski, uprizoritve, objave v periodičnem in drugem tisku, igre v tipkopisih
C. **Radijske igre;**
druge radijske oddaje; razni posnetki; drugih avtorjev dramatizacije in priredbe Suhodolčanovih del
Č. **Televizijske igre in oddaje**
2. PREVODI V DRUGE JEZIKE
II. LEPOSLOVNI PRISPEVKI IN ČLANKI V ČASOPISJU ZBORNIKIH IN KNJIGAH
1. LEPOSLOVNI PRISPEVKI za mladino
proza, dramatika, prevodi
2. RAZNI ČLANKI
Bralne značke
Vzgoja — Umetnost — Književnost
III. PREVODI IN PRIREDBE DEL DRUGIH AVTORJEV
IV. UREDNIŠKO DELO
V. PRISPEVKI O L. SUHODOLČANU IN NJEGOVEM DELU
VI. KAZALA

Zusammenfassung

BIBLIOGRAPHIE VON LEOPOLD SUHODOLČAN

Am zehnten Todestag eines der fruchtbarsten slowenischen Schriftstellers Leopold Suhodolčan wird hier seine Bibliographie der Kinder- und Jugendliteratur veröffentlicht. Die ausführliche Bibliographie ist nicht nur ein Beweis der vielseitigen Schöpfung Leopold Suhodolčans, sondern auch ein Beweis des Nachklanges und Lebens seiner Werke im In- und Ausland.

A. Pripovedna dela za mladino

1955

1 **Ognjeni možje.** (Ilustriral Bojan Golija). Maribor, Obzorja, 1955. 584(I) str. 8°(Pravljica.51.)
Vsebina: Ognjeni možje; Kralj Terban in siromaki: Nesložni bratje.
Poročila: Oskar Hudales,Večer 3. III. 1956 št.52 str.5.

1958

2 **Sejem na zelenem oblaku.** Ilustriral Janez Vidic. V Maríboru,Obzorja 1958. 45(III) str. 4°.
Vsebina: Obisk z neba; Čriček; Medved, kozel, volk in modri jazbec; Prebrisani zajček Majček in požrešna svinja Dinja; Sladkosnedni medved; Voluhar-skopuhar; Hlapčevska usluga; Hrček Smrček; Junak; Molk ni vedno zlato; Lev, mravlja in kokoš; Tetka Vsevedka; Lepo perje, strahopetno srce; Sejem na zelenem oblaku.
Poročila: J.F. [Jože Fistrovič],Večer 17.I.1959,št.12 str.2.—Marjan Brezovar Naša sodobnost 1961 št.2 str.183—184.— Knjiga 1959 št.1 str.2.— Lepold Suhodolčan, Nova Obzorja 1958 št.3—4str.189—191.—Vanda Kemperle, Maturitetna naloga na Srednji vzgojiteljski šoli v Mariboru leta 1968.

1961

3 **Deček na črnem konju.** (Ilustriral Ive Šubic). Maribor, Obzorja 1961. 130+(II) str. 8°.
Poročila: Martina Šircelj, Naši razgledi 21. IV. 1962 št. 8 str. 3.—Gema Hafner, Knjiga 1961 št.7—8, str.214—215.—K. D. [Karel Doberšek], Večer 9.I.1962 št.6 str.2.—Mlada pota 1962 št.4 str.302.— Delo 16.XII.1961 št.343 str.5.— Nova obzorja 1961 št.9—10 str.476—477.—Zlata Pirnat-Cognard:Pregled mladinskih književnosti jugoslovanskin narodov. Ljubljana 1980 str.289.

4 **Skriti dnevnik.** (Ilustrirala Melita Vovk-Štih.). Ljubljana, Mladinska knjiga 1961. 149 +(II) str. 80. (Knjižnica Sinjega galeba.77.)
Poročila: Mitja Mejak, Naši razgledi 10.II. 1962 št.3 str.56.— Delo 14.II.1962 št.44 str.6.— Dnevnik 24.II.1962 št.52 str.6.— Delavska enotnost 17.III.1962 št.10 str.9.— Najdihojca 14.II.1962 št. 6 str.4.— Delo 24.VI.1961 št.171(Radijski program str.3).—Zlata Pirnat-Cognard: Pregled mladinskih književnosti jugoslovanskih narodov. Ljubljana1980,str.297.

1964

5 **Hi, konjiček.** (Ilustriral Jože Ciuha.) Ljubljana,Borec 1964. 38+(I)str. 80. (Kurirčkova knjižnica).

1965

6 **Potovanje slona Jumba.** (Ilustriral Janez Vidic.) Maribor, Obzorja 1965. 904(I) str. 80. (Mlada obzorja.4.)
Vsebina: Potovanje slona Jumba; Vesela žoga; Deček in žerjav; Pisma Mince Katarince; Razigrani nebotičnik; O črni luni; Deklica z veliko rdečo pentljo; Narobe svet; Predsednik rumenega balkona; Veliki prijazni ključ; Pajac; Primožev dnevnik; O dečku, ki ga še ni.
Poročila: J[anez] Švajncer Večer 16.XII.1965 št.290 str.8.— Vanda Kemperle, Maturitetna naloga na Srednji vzgojiteljski šoli v Mariboru leta 1968.

7 **Skriti dnevnik.** (Ilustrirala Melita Vovk-Štihova.) (Ljubljana), Mladinska knjiga 1965. 1858+(II)str. 8°.(Moja knjižnica.Razred VII.3.).

Prejšnja izdaja 1961.
Str.156—158: B.G.[Bogomil Gerlanc]: Leopold Suhodolčan.

8 **Velikan in Pajac.** (Ilustrirala Irina Rahovsky-Kralj). (Ljubljana), Mladinska knjiga 1965. 214(II)str. 8°. (Knjižnica Sinjega galeba.105.)
Str.207—213: Avtor : Intervju.
Poročila: Stanka Godnič, Delo 23.V.1965 št.136 str.6.—Jože Horvat, Sodobnost 1965 št.8—9 str.950—951.— Mitja Mejak, Naši razgledi 28.VIII.1965 št.16 str.328. Levstikova nagrada za leto 1965.
Poročila: Dnevnik 28.V.1966 št.142 str.7.— J.Sn.[Jože Snoj], Delo 28.V.1966 št.141 str.6.— Večer 28.V.1966 št.122 str.1—2.

9 **Skriti dnevnik.** (Ilustrirala Melita Vovk-Štihova). (Ljubljana), Mladinska knjiga 1967.158+(II)str. 8°.(Moja knjižnica. RazredVII.3.)
Prejšnja izdaja 1965.
Str.156—158: B.G.[Bogomil Gerlanc]: Leopold Suhodolčan.

1968

10 **Moj prijatelj Jumbo.** Ilustriral Janez Vidic. (V Ljubljani) Mladinska knjiga 1968. 20. str. 8°. (Knjižnica Čebelica.116.)
Vsebina: V vlaku; Na počitnicah; Domača naloga; Bolni in zdravi; V trgovini; Dečki in deklice, krokodili in pastiričice in drugi; V mestu.
Poročila: M.S.,Delo 25.IV.1968 št.114 str.14.— Knjiga 1968 št.3 str.152—153.— Tone Sušnik, Koroški fužinar 1969 št.2 str.28—29.

11 **Pikapolonček.** (Ilustrirala Lidija Osterc). Maribor, Obzorja 1968. 37+(I) str. 8°. (Mlada obzorja.20.)
Poročila: Borut Stražar, Jezik in slovstvo 1969 št.1 str.26—27.— Delo 8.II.1969 št.37 str.18.— Knjiga 1968 št.12 str.547.— Tone Sušnik, Koroški fužinar 1969 št.2 str.28—29.

12 **Rdeči lev.** (Ilustriral Janez Vidic.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1968. 189+(I) str.8°. (Knjižnica Sinjega galeba.127.)
Str.5—7: Stanko Kotnik: Tri minute pred začetkom : nekaj o piscu te zgodbe.
Poročila: Janez Švajncer, Večer 21.VI.1968 št.145 str.16.— Jože Kodrič, Otrok in knjiga 2. Maribor 1975, str.45—62.—Ivan Bizjak, Večer 29.III.1968 št.75 str.19.— Delo 27.VII.1968 št.203 str.23— Knjiga 1968 št.4—5 str.227—228.— Tone Sušnik, Koroški fužinar 1969 št.2 str.28—29.— Avtor, Naše branje 29.III.1968.—Zlata Pirnat-Cognard: Pregled mladinskih književnosti jugoslovanskih narodov. Ljubljana 1980 str.298.

13 **Veliki in mali kapitan.** (Ilustriral Božo Kos). (V Ljubljani), Mladinska knjiga 1968. 88 str. 8°. (Cicibanova knjižnica.)
Poročila: Gitica Jakopin, Delo 6.II.1969 št.35 str.12— Ivan Bizjak, Pionirski list 21.XII.1968 št.16—17 str.7.— Tone Sušnik, Koroški fužinar 1969 št.2 str.28—29.

1969

14 **Deček na črnem konju.** (Ilustriral Ive Šubic) (V Ljubljani),Mladinska knjiga 1969. 133+(II)str. 8°.(Moja knjižnica.Razred VI.r.)
Str.131—132: Avtor: O Dečku na črnem konju.
Str.133: B.G.[Bogomil Gerlanc]: O pisatelju in njegovem delu.

15 **Rumena podmornica.** (Ilustriral Nikolaj Omersa). (Ljubljana), Mladinska knjiga 1969. 224 str. 8°. (Knjižnica Sinjega galeba.140.)
Str.215—223: Neža Maurer: O piscu Rumene podmornice.
Poročila: Sl.Ru.[Slavko Rupel], Primorski dnevnik 25.II.1970 št.47 str.3.— Velimir Batič, Prosvetni delavec 18. VI. 1970 št. 12. str.7.— Velimir Batič, Sodobna pedago-

gika 1970 št. 3—4 str. 154.— Tone Partljič, Dialogi 1970 št. 6 str. 406—407.— Z.,Primorski dnevnik 3.V.1970 št. 103 str.5.— Knjiga 1970 št.4—5 str.157.— Delo 18.III.1970 št.85 str.18— Prosvetni delavec, 11.IX.1969 št.14 str.8.— France Filipič, Naši razgledi 25.IX.1970 št.18 str. 543—544.—Zlata Pirnat-Cognard: Pregled mladinskih književnosti jugoslovanskih narodov. Ljubljana 1980 str.308—311.

1970

16 **Krojaček Hlaček.** Ilustrirala Marlenka Stupica. (Ljubljana,Mladinska knjiga 1970). (31)str. 4°. (Velike slikanice.)
Vsebina: Hiša iz gumbov; Vrvohodec; Tekma; Izgubljenček; Telefon; Kdo smo?; Razbojnik Cincin; Pot skozi gozd; Trgovci; Naše mesto.
Poročila: Janez Mušič, Delo 24.XII.1970 št.348 str.15.— I.I.[Iztok Ilich], Knjiga 1971 št.10 str.541.
Založba Mladinska knjiga v Ljubljani je dobila za knjigo Krojaček Hlaček 15. junija 1971 na tradicionalni mednarodni razstavi knjigarnarske umetnosti v Leipzigu častno priznanje.

17 **Punčka.** (Ilustrirala Marjanca Jamec-Božič). Ljubljana, (Borec) 1970. 68+(III)str. 8°. (Kurirčkova knjižnica.)
Vsebina: Punčka; Konjiček; Medvedek; Ladjica; Piščalka; Žoga; Vlak; Pajac; Kocke.— Str.7—9: Darja Kramberger : Črticam o igračah na pot.
Poročila: Velimir Batič, Prosvetni delavec 22.I.1971 št.2 str.10.

1972

18 **Deček na črnem konju.** (Ilustriral Ive Šubic). (Ljubljana) Mladinska knjiga 1972. 136 str. 8°. (Moja knjižnica. Razred VI.1.)
Prejšnja izdaja 1969.
Str.131—132: Avtor: O Dečku na črnem konju.—
Str.133: B.G.[Bogomil Gerlanc]: O pisatelju in njegovem delu.

19 **Krojaček Hlaček.** Ilustrirala Marlenka Stupica (2.natis.) (Ljubljana, Mladinska knjiga 1972.) (31)str. 4°. (Velike slikanice.)
Prejšnja izdaja 1970.
Poročila: Milan Meden, Dnevnik 24.X.1974 št.290 str.5.

1973

20 **Mornar na kolesu.** (Ilustriral Aco Mavec). (Ljubljana, Partizanska knjiga 1973.) 88+(III)str. 8°. (Matjaževa knjižnica.)
Vsebina: Prvi škornji; Zgodba o zaboju; Čebelja pot; Deček iz samote; Ena in ena je tri; Mornar na kolesu; Pomladni sel; Pesnik Muželj in njegova živa knjiga; Singerica; Golobučnež; Grenke češnje; Konji; Jurij Polenta in njegova težka brenta; Ura; Lis in Budl; Mojmeladek; Plavalna šola; Zastavica; Največja cirkuška predstava na svetu.— Str.3: Berta Golob: Mornar na kolesu.
Poročila: Velimir Batič, Dialogi 1976 št.1 str.61—62.—Iztok Ilich, Večer 5.I.1974 št.3 str.6.— Milan Meden, Dnevnik 9.I.1974 št.7 str. 5.— D[rago] Jančar, Sedem dni 24.I.1974 št. 4 str.11.— Knjiga 1974 št.1—2 str.14.

21 **Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi.** Ilustriral Aco Mavec. Ljubljana, Mladinska knjiga (1973). 194+(II)str.8°. (Knjižnica Sinjega galeba.170.)
Vsebina: Skozigled 2010; Babičine rože; Polonca; Rojstni dan tete Ane; Dedove dragocenosti; Martin in Martina; Bolniška soba 13; Težave s sliko; Narobe svet; Plesoči robot.—
Str.191—194: Berta Golob: O Leopoldu Suhodolčanu.

Poročila: Andrej Inkret, Naši razgledi, 24.V.1974 št.10 str.265.— Sl.Ru.[Slavko Rupel], Primorski dnevnik, 20.I.1974 št.17 str.5.— F[rance] Forstnerič, Večer 20.II.1974 št.42 str.7.— Milan Meden, Dnevnik 11.XII.1973 št.336 str.5.— Knjiga 1973 št. 11—12 str.562.

22 **Skriti dnevnik.** (Ilustrirala Melita Vovk-Štihova). (V Ljubljani), Mladinska knjiga 1973. 158+(II)str.8°. (Moja knjižnica.Razred VII. 3.)
Prejšnja izdaja 1967.
Str.156—158: B.G.[Bogomil Gerlanc]: Leopold Suhodolčan.

1974

23 **Hi, konjiček.** Ilustrirala Marjanca Jemec-Božič. V Ljubljani, Borec 1974. (32)str. 8°. (Kurirčkova knjižnica).
Prejšnja izdaja 1964.

24 **Kam se je skril krojaček Hlaček?** Ilustrirala Marlenka Stupica. (V Ljubljani, Mladinska knjiga 1974.) (32)str.4°. (Velike slikanice.)
Vsebina: Leteči plašč; Kdo je kdo?; Zakrpane hlače, zakrpan dim; Kdo sme v stanovanje?; Skrivamo se; Strahovi; Prevelika kapa in še kaj; Kolesa, obroči; Bolnik; Igrače.
Poročila: Knjiga 1974 št.9 str.391.— Milan Meden,Dnevnik 24. X.1974 št.290 str.5.

25 **Rumena podmornica.** (Ljubljana), Mladinska knjiga 1974. 155+(I)str.8°. (Moja knjižnica.Razred VII.19.)
Prejšnja izdaja 1969.
Str.149—155: Neža Maurer: O piscu — kratek življenjepis. Kaj nam je že ustvarilo njegovo pisateljsko pero? O Rumeni podmornici.

1975

26 **Krojaček Hlaček.** Ilustrirala Marlenka Stupica.— 3.natis. — Ljubljana : (Mladinska knjiga 1975. — [32] str. : ilustr. ; 27 cm. — (Zlata slikanica.)
Prejšnja izdaja 1972. — Plaketa Zlata knjiga 5.V.1975.

1976

27 **Dvanajst slonov.** Ilustrirala Jelka Reichman. — Ljubljana : Mladinska knjiga 1976. — [30] str. : ilustr. ; 27 cm.— (Velike slikanice.)

28 **Na kmetiji.** [Ilustriral] Marjan Manček. — Ljubljana : Mladinska knjiga 1976. — [20]str. : ilustr. ; 21 + 22 cm. — (Pelikan.) Ovojni naslov.

29 **Na večerji s krokodilom : nove detektivske mojstrovine Naočnika in Očalnika.** [Ilustracije Aco Mavec].— Ljubljana : Mladinska knjiga 1976. — 206 str. : ilustr. ; 19 cm.—: (Knjižnica Sinjega galeba;193.)
Str.204—206: Leopold Suhodolčan: Na večerji s krokodilom/Berta Golob.
Poročila: J.H.[Jože Horvat], Delo 20.VI.1976 št.168 str.5.—Knjiga 1976 št.3 str.134.— Andrej Inkret, Naši razgledi 18.XI.1977 št.22 str.582— Objavlja tudi Andrej Inkret: Novi spomini na branje. Ljubljana 1980 str.318—319.

30 **Pipa, klobuk in dober nos.** Ilustrirala Darinka Pavletič-Lorenčak. — Ljubljana : Mladinska knjiga 1976.—[16]str. : ilustr. ; 16 cm. — (Čebelica;191.)
Vsebina: Najprej o rdečem kolesu; Previdno o šipi; O kapi z belim čopom; Pa še o črnem psu.

31 **[Sedem] 7 nagajivih.** [Ilustriral Marjan Manček].—Ljubljana : Partizanska knjiga 1976. — [19] str. : ilustr. ; 26 cm. — (Lastovke.)

Vsebina: O dečku, ki je najraje plezal na drevesa; O dečku, ki je (tudi) veliko vedel; O dečku, ki je sanjal o belem kitu; O dečku, ki je bil iz cukra; O dečku, ki je jezdil ograje; O dečku, ki je hodil po rokah; O dečku, ki je našel največje jajce
Poročila: Knjiga 1977 št.5 str.199—200.

32 **Skriti dnevnik.** [Ilustriral Leon Koporc]. — Ljubljana : Mladinska knjiga 1976. — 135 str. : ilustr. ; v 21 cm. — (Zlata knjiga.)
Prejšnja izdaja 1973. — Plaketa zlata knjiga oktobra 1976. — Str.131—133: O pisatelju in njegovem delu / Berta Golob. — Str.134—135: Beseda o ilustratorju / Marijan Tršar.

1977

33 **Deček na črnem konju.** / Leopold Suhodolčan ; [Ilustriral Marjan Amalietti].— Ljubljana : Mladinska knjiga1977. — 195 str. : ilustr. ; 21 cm. — (Zlata knjiga.)
Prejšnja izdaja 1972. Plaketa »Zlata knjiga« oktobra 1976. Str.189—192 : O pisatelju in njegovem delu / Iztok Ilich.—Str.193—194: O ilustratorju / Marijan Tršar.

34 **Kurirčkov dnevnik : kurirček Andrej si je zapisal in narisal v dnevnik, kar je doživljal.** [Ilustrator] Marjan Manček] .— Ljubljana : Borec,1977. — [24] str. : ilustr.; 16 × 17 cm.— (Kurirčkova slikanica).
Poročila: D.Ž.[Dušan Željeznov],Iskra 24.IX.1977 št.38 str.8.—Berta Golob, Otrok in knjiga 8,1979 str.85—86.

35 **Stopinje po zraku in kako sta jih odkrila Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi.** [Ilustriral Aco Mavec]. — Ljubljana : Mladinska knjiga 1977. — 196 str.: ilustr.; 19 cm.—(Knjižnica Sinjega galeba ; 204)
Str.190—194: Pogovor z mojstroma / Leopold Suhodolčan.—Str.195—196: O pisatelju.
Poročila: Knjiga 1977 št.9 str.383.— Nina Kovič,Dnevnik 15.X.1977 št.281 str.8.— Andrej Inkret, Naši razgledi 18.XI.1977 št.22 str. 582.— Poročilo iz Naših razgledov objavlja tudi Andrej Inkret: Novi spomini na branje.Ljubljana 1980 str.318—319.

1978

36 **Piko Dinozaver.** [Ilustrirala Marjanca Jemec-Božič]. — Ljubljana : Mladinska knjiga 1978. —[24]str. : ilustr. ; 27 cm. — (Velike slikanice.)
Poročila: Tatjana Pregl,Delo,12.IV.1979 št.86 str.15.—Franci Zalar, Dnevnik 10.I.1979 št.8 str.5.— L.Z.[Lada Zei],Jana 18.VII.1979 št.29 str.10.— J.H.[Jože Horvat],Delo 26.IV.1979 št.98 str.12.— Delo 31.I.1979 št.25 str.8.
Levstikova nagrada za leto 1979.
Poročila: S.G.[Stanka Godnič], Delo 21.IV.1980 št.95 str.3.— Dnevnik 22.IV.1980 št.111 str.5.— R.V.[Rado Vouk],Knjiga 1980 št.5 str.254—255.— Otrok in knjiga 11 1980 str.72—74.

37 **Zgodilo se je 6. aprila.** [Ilustriral] Aco Mavec. — [Ljubljana] : Borec 1978. — [16]str.: ilustr. ; 29 cm. — (Kurirčkova zgodovinska slikanica)
Poročila: Berta Golob, Otrok in knjiga 8,1979 str.86—87.—D[arinka] Kladnik,Otrok in družina 1980 št.4 str.20—21.
D.Ž.[Dušan Željeznov],Iskra 8.IV.1978 št.15 str.11.

1979

38 **Cepecepetavček.** [Ilustracije]Jelka Reichman. — [Ljubljana] : Mladinska knjiga 1979. — [33]. : ilustr. ; 27 cm. — (Velike slikanice).
Levstikova nagrada za leto 1979.

39 **Deček na črnem konju.** [Ilustriral Marjan Amalieti] — Ljubljana: Mladinska knjiga 1979.—195 str. : ilustr ; 21 cm. — (Zlata knjiga).
Prejšnja izdaja 1977.
Str.189—192: O pisatelju in njegovem delu / Iztok Ilich. —
Str.193—194: O ilustratorju / Marijan Tršar.

40 **Krojaček Hlaček.** Ilustrirala Marlenka Stupica.[3.natis] — [Ljubljana] : Mladinska knjiga 1979. — [32] str. : ilustr. ; 26 cm. — (Zlata slikanica)
Prejšnja izdaja 1975.

41 **Levi in desni klovn.** [Ilustriral Matjaž Schmidt]— Ljubljana] : Mladinska knjiga 1979. —185 str. : ilustr. ; 25 cm—(Sončnica.)
Levstikova nagrada za leto 1979.
Str.171—[186]: Mladinska proza in literarni izumi Leopolda Suhodolčana / Janez Kajzer.
Vsebina: Levi in desni klovn; Sedem nagajivih; Piko Dinozaver; Dvanajst slonov; Cepecepetavček; O medvedku in dečku; Mojster Urrra (Jeklena ptica; Kje je Andrejko?; Kaj je narobe?) O oknih in črnem konju; Pipa,klobuk in dober nos (Najprej o rdečem kolesu; Previdno o šipi; O kapi z belim čopom; Pa še o črnem psu); Hišica in hiša; Gumb v žepu; Pajac; Narobe svet; Krojaček Hlaček (Hiša iz gumbov; Vrvohodec; Tekma; Izgubljenček; Telefon;Kdo smo?; Razbojnik Cincin; Pot skozi gozd; Trgovci; Naše mesto); [Kam se je skril krojaček Hlaček?] (Leteči plašč; Kdo je kdo? Zakrpane hlače, zakrpan dim; Kdo sme v stanovanje? Skrivamo se; Strahovi; Prevelika kapa in še kaj; Kolesa,obroči; Bolnik; Igrače); [Z vami se igra krojaček Hlaček] (Pravljično drevo; Psiček in psi; Postaja za ptice; Rešite tudi ježa; Leteča hlačnica; Pet krojačkov in trije razbojniki; Rokavice za deklico; Škarje brusimo; Prostor za punčke; Travnik najlepših iger); Veliki in mali kapitan.
Poročila: Knjiga 1980 št.2—3 str.116—117.— Sl.Ru.[Slavko Rupel] Primorski dnevnik 30.V.1980 št.125 str.4+6.

42 **Markov maj.** / Leopold Suhodolčan ; [ilustriral] Aco Mavec. — V Ljubljani : Borec 1979. — [18]str. : ilustr.; 29 cm.—(Kurirčkova zgodovinska slikanica)
Poročila: D.Ž.[Dušan Željeznov],Primorski dnevnik 28.IV.1979 št.96 str.7. Delo 18.IV.1979 št.91 str.9.

43 **Na večerji s krokodilom : nove detektivske mojstrovine Naočnika in Očalnika.** [Ilustracije Aco Mavec] — Ljubljana : Mladinska knjiga 1979. — 155 str. : ilustr. ; 21 cm
Prejšnja izdaja 1976.

44 **Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi** [Ilustracije Aco Mavec] — Ljubljana : Mladinska knjiga 1979. — 171 str.; 21 cm.—
Prejšnja izdaja 1973.
Poročila: Veronika Brecelj,Primorski dnevnik 28.X.1979 št.250 str.5.— B.N.[Branimir Nešović],Delo 16.XI.1979 št.268 str.8. — Knjiga 1979 št.10 str.483—484.

45 **O medvedku in dečku.** Ilustrirala Marjanca Jemec-Božič. — Ljubljana : Borec,1979. — [24] str. : ilustr. ; 11 cm. — (Kurirčkova torbica) —
Poročila: K.H.,TV—15 11.X.1979 št.40 str.7.—D.Ž.[Dušan Željeznov], Primorski dnevnik 20.X.1979 št.40 str.8.

46 **O medvedku in dečku.** [Ilustrirala Marjanca Jemec-Božič.—2.natis.] — Ljubljana : Borec,1979.—[24] str. : ilustr. ; 11 cm.—

47 **Peter Nos je vsemu kos.** [Ilustriral Marjan Manček] — Ljubljana : Mladinska knjiga,1979. —106 str. : ilustr.; 20 cm. — (Deteljica)

Levstikova nagrada za leto 1979.
Vsebina: Kdo je Peter Nos?; Vsi kužki; Plašč za sedem; Mačje drevo; Zlata hruška; Speči zmaj; Novoletna jelka; Neumna omara; Na pustni dan; Leteča preproga; Opica iz železa; Osmica; Slooon; Ribič lovi . . . čevelj; Voziček za sladoled; Na grmu klobuki; Izgubil se je deček; Jabolka in jabolko; Tisoč žog in žoga; Oh, kakšna ptica; Pri oknu črni pes; Ogledalo in zajčki; Peter Bos in Kos in drugi;Nekaj česar ni bilo; Prišel je črni konj; Indija Koromandija; Str.101—104: Peter Nos je vsemu kos / pisatelj.

48 **Skriti dnevnik.** [Ilustriral Leon Koporc] . — Ljubljana : Mladinska knjiga,1979. — 135. str. : ilustr. ; 21 cm. — (Zlata knjiga).—
Prejšnja izdaja 1976.
Str.131—133: O pisatelju in njegovem delu / Berta Golob. —
Str.134—135: Beseda o ilustratorju : Marijan Tršar.

49 **Stopinje po zraku in kako sta jih odkrila Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi.** [Ilustriral Aco Mavec]. — Ljubljana : Mladinska knjiga,1979. — 168 str. : ilustr.; 21 cm.—
Str.164—168: Suhodolčanova mojstra med detektivi / France Vurnik. **Poročila:** Veronika Brecelj,Primorski dnevnik 28.X.1979 št.250 str.5.

1980

50 **Krojaček Hlaček.** Ilustrirala Marlenka Stupica. — Ljubljana : Mladinska knjiga,1980. V: Hišica iz kock. Izbor pravljic iz Mednarodne serije slikanic.— 1980.— Str.115—134; 26 cm.

51 **PraMatija ali Bučman.** [Ilustriral Aco Mavec ; portret pisatelja Matjaž Schmidt]. — Ljubljana : Borec,1980. 143 str. : ilustr. ; 20 cm.— (Kurirčkova knjižnica; 71).—
Pročila: D.Ž.[Dušan Željeznov],Večer 20.XI.1980 št.270 str.4. Samo Simčič, Dnevnik 24.I.1981 št.22 str.9.— Berta Golob,Pionirski list 18.XII.1980 št.15 str.9.— Slovenian books.Ljubljana,1981 str.59.

1981

52 **Mornar na kolesu.** [Ilustriral Aco Mavec]. — [Ljubljana] : Partizanska knjiga,1981.— 88 str./ ilustr. ; 20 cm.— (Matjaževa knjižnica).— Avtorjeva slika.
Prejšnja izdaja 1973.

53 **Pri nas in okoli nas.** Ilustrirala Marjanca Jemec-Božič. — Ljubljana : Borec,1981. —24 str. : ilustr. ; 21 × 27 cm.
Na ovitku: Spremna beseda / [Janez Kajzer].—
Vsebina: Naša družina se predstavi; Jaz in moja sestra; Dobili smo bratca; Kako živimo? ; Pri zobozdravniku; V veleblagovnici; Pošta; Na kolodvoru; Na letališču; V pristanišču; V hidroelektrarni; Naša prva samouprava; Knjižnica; V televizijskem studiu;Cirkuška predstava; V koncertni dvorani; V zeleni delavnici; Banka; Na sejmu; Na belih strminah; Stričeva kmetija; Na Triglav.
Poročila: H.G.[Helena Grandovec],Večer 28.VIII.1981 št.198 str.4. Ljubica Marjanovič-Umek,Otrok in knjiga,15,1982 str.67—68.

1982

54 **Na kmetiji.** [Ilustriral Marjan Manček. — [2.natis]. — [Ljubljana] : Mladinska knjiga,1982.—[20]str. : barvne ilustr. ; 21 × 22 cm. — (Pelikan).—
Prejšnja izdaja 1976.

55 **Pisatelj, povej mi.** Ilustriral Alojz Zorman. — Ljubljana : Mladinska knjiga,1982. — 75 str. : ilustr.; 24 cm.—
Str. 5—6: Pisatelj, povej mi / Miha Matè.—
Vsebina: Radovednost je lepa čednost; Naj živi pravljica; Knjigo beremo tudi 20.000 milj pod morjem; Pisatelj,postoj; Zgodba potrka na urednikova vrata; Kaj ima za obed himalajski jeti?; O debeli, prehlajeni mački; Prva knjiga — pravljice; Kaj je res in čisto zares; Naj ima pisatelj brado ali ne?; Detektivske skrivnosti; Signali z Rumene podmornice; Držimo pesti za komedijante; Glavno vlogo ima jabolčni zavitek; Vse je stkano iz doživetij,spoznanj; Iščite me v . . .; Zadnja mravlja mi je še enkrat pomahala v slovo; Peter, peljali se bomo; Leteči krožniki; Vabim vas na sejem; Največje, najmanjše; Od kamna do knjige; Ste že bili v tiskarni?;Nastop za eno bralko; Deset dni dolga pot po knjigarni; Kje stanuje knjiga?; Naša knjiga potuje po svetu; Cankar ne postaneš čez noč; Kaj slišimo,gledamo,beremo? ; Ali pisatelji kihajo? Šolanje pri mojstrih peresa; Še en veliki mojster peresa.
Poročila: Dnevnik 25.II.1983 št.54 str.5.— Marjeta Novak,Delo 25. II.1983 št.46 str.6.— Vlasta Kunej,Prosvetni delavec 7.III.1983 št.4 str.9.— Knjiga 1983 št.2—3 str.223—224.— V[ili] Vuk,Večer 14.IV.1983 št.87 str.5.— Z.K.[Zarja Kolišev-ska],Pionirski list 3.III. 1983 št.33 str.9.— Rodna gruda 1983 št.6 str.39.— Marija Švajncer ml.,Otrok in knjiga,18,1983 str.68—70.

56 **Z vami se igra krojaček Hlaček.** Ilustrirala Marlenka Stupica. — Ljubljana : Mladinska knjiga,1982.— [32]str.: ilustr. ; 27 cm.— (Velike slikanice).—
Vsebina: Pravljično drevo; Psiček in psi; Postaja za ptice; Rešite tudi ježa; Leteča hlačnica; Pet krojačkov in trije razbojniki; Rokavice za deklico; Škarje brusimo; Prostor za punčke; Travnik najlepših iger.
Poročila: Marija Švajncer ml.,Otrok in knjiga,18,1983 str.71—72.— Vili Vuk,Večer 3.II.1983 št.27 str.5.—Knjiga 1983 št.1 str.18—19.

1983

57 **Dvanajst slonov.** Ilustrirala Jelka Reichman.— [2.natis]. — [Ljubljana] : Mladinska knjiga,1983.— [32] str. : barvne ilustr.; 27 cm.— (Velike slikanice).—
Prejšnja izdaja 1976.

58 **Skriti dnevnik.** [Ilustriral Leon Koporc]. — Ljubljana : Mladinska knjiga,1983. — 135 str. : ilustr. ; 21 cm.— (Zlata knjiga).—
Prejšnja izdaja 1979.
Str.131—133: O pisatelju in njegovem delu / Berta Golob.—
Str.134—135: Beseda o ilustratorju / Marijan Tršar.

1984

59 **Deček na črnem konju.** [Ilustriral Marjan Amalietti].—[3.natis] — Ljubljana : Mladinska knjiga,1984.—195 str. : ilustr. : 21 cm—(Zlata knjiga).—
Prejšnja izdaja 1979.
Str.189—192: O pisatelju in njegovem delu / Iztok Ilich.—
Str. 193—194: O ilustratorju / Marijan Tršar.

60 **Dvanajst slonov.** — Ljubljana : Univerzum ; Beograd : »Vuk Karadžić«,1984.— V: Od sna do zvezd. Antologija jugoslovanske mladinske proze. 2.knj. 1984.— Str.172—176; 25 cm.

61 **Kuža Luža.** [Ilustriral] Danijel Demšar. — Ljubljana : Mladinska knjiga,1984. — [16] str. : ilustr. ; 27 cm.— (Velike slikanice).—

Poročila: Knjiga 1984 št.8—9 str.469.—Marjeta Novak&Branko Sosič, Delo 12.VII.1984 št.160 str.8.

62 **Piko Dinozaver.** — Ljubljana : Univerzum ; Beograd : »Vuk Karadžić«,1984.— V: Od sna do zvezd. Antologija jugoslovanske mladinske proze. 2.knj. 1984.— Str.182—185; 25 cm.

1985

63 **Na kmetiji.** [Ilustriral] Marjan Manček. — [3.natis]. — Ljubljana : Mladinska knjiga, 1985.— [19]str. : barvne ilustr.; 21 × 22 cm.— (Zbirka Pelikan).—
Prejšnja izdaja 1982.
Poročila: Marajeta Novak,Delo 17.IV.1985 št.90 str.6.

64 **Punčka.** Narisala Marjanca Jemec Božič. — V Ljubljani : Borec,1985.— [16] str.; 26 cm.— V: Kurirček 1985—1986 št.4—5 str.25—40.
Prejšnja izdaja 1970.

1986

65 **Cepecepetavček.** [Ilustracije] Jelka Reichman.—[2.natis]. — [Ljubljana]: Mladinska knjiga,1986.—[32]str.:barvne ilustr. ; 27 cm.— (Velike slikanice).—
Prejšnja izdaja 1979.

66 **Skriti dnevnik.** [Ilustrirala Melita Vovk-Štihova; spremno besedo napisal Janez Kajzer].—[8.natis]. — Ljubljana : Mladinska knjiga,1986.—163 str. : ilustr.; 20 cm.—(Moja knjižnica let.11. knj. 10).—
Ob najuspešnejši Suhodolčanovi mladinski povesti/Janez Kajzer:157—[164].
Prejšnja izdaja 1983.

1987

67 **O dedku in medvedku.** [Ilustrirala] Marjanca Jemec-Božič.— Ljubljana : Borec, 1987 (V Kranju : Gorenjski glas).— [16]str. : barvne ilustr. ; 27 cm.— (Zbirka Planika).

1988

68 **Na kmetiji.** [Ilustriral] Marjan Manček.— [4.natis].— Ljubljana : Mladinska knjiga,1985.— [19]str. : barvne ilustr.; 21×22 cm.— (Zbirka Pelikan).
Prejšnja izdaja 1985.

1989

69 **Piko Dinozaver.** Ilustrirala Marjanca Jemec-Božič.— [1.ponatis].— Ljubljana : Mladinska knjiga, 1989.— [24]str. : barvne ilustr.; 27 cm.— (Zbirka Cicibanov vrtiljak).
Prejšnja izdaja 1978.
Poročilo: Delo 17.VIII.1989 št.189 str.6.

B. Gledališke in lutkovne igre

Samostojni tiski

1964

70 **Ukaz rdečega zmaja.** (V Ljubljani), Mladinska knjiga 1964. Str.171—252. 8°. (Mladi oder.36.)
Privezano k: Anton Ingolič-Ferdo Delak: Deček z dvema imenoma. (Mladi oder.33.)
Poročila: Tone Partljič, Prosvetni delavec 31.III.1965 št.6 str.5. — Stanka Godnič, Delo 29.I.1965 št.26 str.5.

1972

71 **Medvedek na obisku.** Mladinska igra. — **(Čudežna srajca dopetajca.** Igra za vse mlade.) (Spremne besede napisal avtor.)
Ljubljana, Scena 1972. 56 str. 8°. (Dramska knjižnica. 1972. 2/3.)
Vsebina: Str.3—28: Medvedek na obisku. — Str.29—54 : Čudežna srajca dopetajca. — Str.55—56 : Spremne besede.
Priloge: Noge za igro Čudežna srajca dopetajca (Krojaček Hlaček, Vijolica, Srajca dopetajca.)
Poročila: M.Š.[Martina Šircelj], Otrok in knjiga, 2, 1975, str.122.

1973

72 **Narobe stvari v mestu Petpedi. — (Srečna hiša Doberdan. — Figole Fagole.)** Tri komedije za mlade. (Ljubljana), Mladinska knjiga 1973. 174 + (II) str. 8°. (Mladi oder.)
Vsebina: Str.6—49: Narobe stvari v mestu Petpedi. — Str.51—112 : Srečna hiša Doberdan. — Str.113—162 : Figole Fagole. — Str.163—165: Ignac Kamenik : Srečna hiša Doberdan. — Str.166—169: Miran Hercog : Narobe stvari v mestu Petpedi. — Str.170—174 : Juro Kislinger: Figole Fagole.
Poročila: Andrej Inkret, Naši razgledi 25.I.1974 št.2 str.36. — Delo 10.I.1974 št.7 str.8. — Knjiga 1973 št.10 str.516—517. Objavlja tudi Andrej Inkret: Spomini na branje. Maribor 1977 str.170—171.

1979

73 **Norčije v gledališču** : tri komedije za mlade. — [Ljubljana] : Mladinska knjiga, 1979. — 134 str. : ilustr. ; 20 cm. — (Mladi oder)
Levstikova nagrada za leto 1979.
Vsebina: Norčije v gledališču; Križ kraž kralj Matjaž; Anton Pomperdon in vsi Pomperdoni. — Str.123—129: Svet igre ali igra sveta / Ignac Kamenik. — Str.130—134: O komedijah / pisatelj.
Poročila: Knjiga 1979 št.11—12 str.529. — B.N.(Branimir Nešović], Delo 16.XI.1979 št.268 str.8.

Uprizoritve, objave v periodičnem tisku, igre v tipkopisih

1954

74 **Lažni modrijan.** Dramatski prizor. 1954. 6 f. str. 4°. Strojep. avtogr.

75 **Ptica v obari.** Veseloigra v enem dejanju iz malomeščanskega okolja. 1954. 9 f. str. 4°. Strojep. avtogr.

76 **Sestrica Zlatolaska.** Mladinska igra v enem dejanju. 1954. 9 f. str. 4°. Strojep. avtogr.

1955

77 **Otroci z rdečim zmajem.** Mladinska igra v petih slikah. 1955. 23 f. str. 4°. Strojep. avtogr.

1958

78 **Ognjeni možje.** Pravljična igra v treh dejanjih in petih slikah. 1958. 41 f. str. 4°. Strojep. avtogr.

1959

79 **Čudežna srajca.** Lutkovna igra v sedmih slikah.
Uprizorilo Lutkovno gledališče KUD Jože Hermanko v Mariboru. — Premiera: 26.XII.1959. — Režiser: Miran Hercog. — Predstav: 40. — Obnovljena uprizoritev: 1963. — Predstav: 35. — Obnovljena uprizoritev: 1983. — Predstav: 52.
Poročila: Lojze Smasek, Večer 29.XII.1959 št.301. Objavlja tudi Dvajset let Lutkovnega gledališča KUD Jože Hermanko Maribor. Maribor 1968 str.15.

1963

80 **Ukaz rdečega zmaja.** Mladinska igra v treh dejanjih. — Uprizoril dramski krožek osnovne šole Franjo Golob Prevalje. — Premiera: 5.IV.1963. — Režiserka: Mira Stres.
Poročila: as[Lojze Smasek], Večer 9.IV.1963 št.83 str.5. — Marjan Kolar, Koroški fužinar 1963 št.6—8 str.37. — Pionirski list 9.IV.1963 št.29 str.8—9. — Marija Švajncer, Večer 29.IV.1963 št.100 str.2. — Sodelovali na okrajni reviji dramskih skupin v Slovenjem Gradcu 27.aprila 1963.
Druge uprizoritve: Pionirska dramska sekcija Šentilj; Mladinsko gledališče Svoboda II Trbovlje 1970; dramski krožek na osnovni šoli Bogojina 1974; dramski krožek osnovne šole Franjo Golob Prevalje 1986.

1967

81 **Narobe stvari v mestu Petpedi.** Komedija za mlade.
Uprizorilo Mladinsko gledališče v Ljubljani. — Premiera: 21.XII.1967. — Režiser: Miran Hercog. — Predstav: 28. — Prenos na TV Ljubljana leta 1968.
Poročila: Gledališki list Mladinskega gledališča Ljubljana, sezona 1967—1968 str.3. — Andrej Trupej, Mladina 8.I.1968 št.1 str.7. — Stanka Godnič, Delo 27.XII.1967 št.351 str.5. — Snežna Šlamberger, Ljubljanski dnevnik 22.XII.1967 št.346 str.7. — Pionirski list 1967—1968 št.16—17 str.15. — Prosvetni delavec 27.XII.1967 št.21 str.3.
Druge uprizoritve: Dramski krožek osnovne šole Ivan Cankar v Mariboru marca 1972. **Poročilo:** M.Š.[Marija Švajncer], Večer 21.III.1972 št.67 str.5. — Sodelovali na občinskem in področnem srečanju Naša beseda '72, na srečanju pionirskih in dramskih gledaliških skupin v Murski Soboti, na republiški prireditvi Naša beseda in na 3. srečanju pionirskih in mladinskih gledaliških skupin Slovenije leta 1972; dramski krožek osnovne šole Franjo Golob na Prevaljah decembra 1980.

1968

82 **Deklica z veliko rdečo pentljo.** Lutkovna igra. 1968. 8 f. str. 4°. Strojep. avtogr.
Uprizorili na osnovni šoli Franjo Golob na Prevaljah leta 1968.

83 **Pikapolonček.** Mladinska igra. 1968. 31 f. str. 4°. Strojep. avtogr.
Uprizoril dramski krožek osnovne šole Franjo Golob na Prevaljah. — Premiera:

9.III.1968. — Režija in glasba: Mira Stres.
Poročila: Koroški fužinar 1968 št.2 str.39. — Sodelovali na medobčinski reviji dramskih skupin 12.V.1968 v Ljutomeru.
Druge uprizoritve: Dramski krožek osnovne šole Prežihov Voranc v Mariboru oktobra 1970.
Igro objavlja tudi Pionirski list 9.XI.1968 št.10 str.7—10 in Praznični koledar, 1976, str.298—315.

84 **Srečna hiša Doberdan.** Mladinska komedija v treh dejanjih.
Uprizorilo Slovensko narodno gledališče v Mariboru. — Premiera: 29.IX.1968. — Režiser: Dušan Jovanovič. — Predstav: 35. — Prenos na TV Ljubljana 1969.
Poročila: Ignac Kamenik, Gledališki list SNG Maribor, sez.1968—1969 št.1—2 str.11—15. — Lojze Smasek, Večer 2.X.1968 št.231 str.10. — M. K., Pionirski list 28.XII.1968 št.18 str.13. — Tone Partljič, Prosvetni delavec 26.XII.1968 št.21 str.6.
Druge uprizoritve: Gledališka družina Svoboda Mežica-Prevalje. — Premiera: 24.XII.1973. — Režiser: Vili Strel. — Predstav: 16. — Gledališka družina osnovne šole Bogojina v š.l.1975/1976. — Režiserka: Slava Berden.

1969

85 **Pajac.** Mladinska enodejanka. 1969. 8 f. str. 4°. Strojep. avtogr.
Uprizoril dramski krožek osnovne šole Franjo Golob na Prevaljah. — Premiera: 13.VI.1969. — Režiserka: Mira Stres.

1970

86 **Pikapolonček.** Lutkovna igra v 10 slikah.
Uprizorilo Lutkovno gledališče KUD Jože Hermanko v Mariboru. — Premiera: 10.XI.1970. — Režiser: Danilo Vranc. — Predstav: 25.
Druge uprizoritve: Lutkovna skupina na osnovni šoli Martin Konšak v Mariboru leta 1976. — Predstav: 30.

1971

87 **Medvedek na obisku.** Lutkovna igra.
Uprizorilo Lutkovno gledališče Ljubljana — ročne lutke. — Premiera: 11.XII.1971. — Režiser: Staš Potočnik. — Predstav: 72. — Prenos na TV Ljubljana: 1.del 11.IX., 2.del 18.IX. in 3.del 25.IX.1972.
II. nagrada na natečaju Lutkovnega gledališča Ljubljana leta 1970.
Druge uprizoritve: Lutkovno gledališče KUD Jože Hermanko Maribor. — Premiera: 28.IV.1972. — Režiser: Danilo Vranc. — Predstav: 40. Igro objavlja tudi Lutka 1972 št.15—16 str.905—927.
Režijski napotki: str.927—931.

88 **Pepelka.** Lutkovna igra. — Uprizorilo Lutkovno gledališče KUD Jože Hermanko v Mariboru. — Premiera: 7.XI.1971. — Režiser: Danilo Vranc. — Predstav: 35.

1972

89 **Figole Fagole.** Komedija za mlade v treh dejanjih. Celje, Slovensko ljudsko gledališče 1972. 57 f. str. 4°. Strojep. avtogr.
Uprizorilo SLG Celje. — Premiera: 14.XII.1972. — Režiser: Juro Kislinger. — Predstav: 47. — Prenos na TV Ljubljana: 1.V.1973(1.del) in 3.V.1973(2.del). — Ponovno predvajanje na TV Ljubljana julija 1980 in junija 1985, 28.I. in 10.II.1988, 3.V. in 10.V.1989.

Poročila: Janez Žmavc, Gledališki list SLG Celje, sezona 1972—1973 št.4 str.2—3. — Pisatelj: Gledališki list SLG Celje 1972—1973 št.4 str.4—5. — Andrej Inkret,

Delo 17.XII.1972 št.342 str.6. — Drago Hribar, Pionirski list 10.I.1973 št.18 str.13. — France Vurnik 16.XII.1972 št.340 str.5. — Objavlja tudi France Vurnik: Odmevi iz parterja. Slovenska dramatika. Ljubljana 1984 str.325—326. — Lojze Smasek, Večer 18.XII.1972 št.292 str.5. — Večer 14.XII.1972 št.289 str.2. — Delo 14.XII.1972 št.339 str.7.

Druge uprizoritve: Dramski krožek osnovne šole Franjo Golob Prevalje. — Premiera: 8.II.1983. Gledališče Tone Čufar Jesenice v sezoni 1984—1985. Teatro Tabor Trst 1987; »Slovensko gledališče Buenos Aires« 1989. — Predstav: 20. —

Poročila: Vesna Jurca, Delo 10.XII.1984. — Franjo Ropret, Železar(Jesenice) 27.XII.1984 št.51 str.17. — Delo 8.XII.1984 št.285 str.4. — Mirjam Novak, Dnevnik 12.XII.1984 št.338 str.5; Gledališka družina v Šentjakobu v Rožu aprila 1984. — **Poročilo:** Bidčov Anzi ml., Slovenski vestnik 4.V.1984 št.18 str.8.

90 **Medvedek na obisku.** Mladinska igra. 1972. 27 f. str. 4°. Strojep. avtogr.

Uprizoritve: Učenci slovenskega dopolnilnega pouka v Stuttgartu leta 1978; Slovensko prosvetno društvo »Zarja« v Železni Kapli leta 1974. **Poročilo:** Slovenski vestnik 13.III.1974 št.11 str.5.; dramski krožek osnovne šole Louis Adamič Grosuplje junija 1980; dramski krožek osnovne šole Franjo Golob na Prevaljah decembra 1981; Šentjakobsko gledališče v Ljubljani decembra 1984. — Predstav: 39.

1973

91 **Norčije v gledališču.** Komedija za mlade. Nova Gorica, Primorsko dramsko gledališče 1973. 40 f. str. 4°. Strojep. avtogr.

Uprizorilo Primorsko dramsko gledališče v Novi Gorici. — Premiera: 18.IV.1973. — Režiser: Laci Cigoj. — Predstav: 21. — Prenos na TV Ljubljana: 30.XI.1973 in oktobra 1985.

Poročila: Andrej Inkret, Delo 20.IV.1973 št.108 str.6.

Druge uprizoritve: Gledališka družina na osnovni šoli Bogojina maja 1980. — Režiserka: Slava Berden.

1975

92 **Križ kraž kralj Matjaž.** Igra za mlade. (Maribor, Slovensko narodno gledališče 1975). 40 f. str. 4°. Strojep. avtogr.

Uprizorilo SNG Maribor. — Premiera: 21.IX.1975. — Režiser: Iztok Valič. — Predstav: 25.

Poročila: tp[Tone Partljič], Gledališki list SNG Maribor, sezona 1975—1976 št.1 str.1. — (oj), Večer 19.IX.1975 št.218 str.6. — L[ojze] Smasek, Večer 23.IX.1975 št.221 str.6. — Fr[ance] Forstnerič, Delo 22.IX.1975 št.221 str.3. — L.S.[Lojze Smasek], Večer 25.XI.1975 št.274 str.6. — Iztok Valič, Gledališki list SNG Maribor, sez.1975—1976 št.1 str.5. — Pisatelj, Gledališki list SNG Maribor, sez.1975—1976 št.1 str.3—4. — Iztok Valič, Dnevnik 26.IX.1975 št.263 str.5.

1979

93 **Čudežna srajca dopetajca.** Igra za vse mlade.

Uprizorilo Amatersko gledališče Tone Čufar Jesenice. — Premiera: 15.XII.1979. — Režiserka: Stanka Geršak. — Predstav: 16. — **Druge uprizoritve:** Pionirska dramska skupina osnovne šole Svečina leta 1973; dramski krožek osnovne šole Sladki vrh leta 1973; (obe skupini sta sodelovali na prireditvi Naša beseda '73).

Manjkajo popolnejši podatki o uprizoritvah mladinskih iger na šolah v Sloveniji in v inozemstvu (na Tržaškem, avstrijskem Koroškem . . .)

C. Radijske igre, druge radijske oddaje in drugih avtorjev dramatizacije in priredbe Suhodolčanovih del

Radijske igre za otroke

1956

94 **Čudežna srajca.** Radijska igra za otroke. 1956. 23. f. str. 4°. Strojep. avtogr.
Prva izvedba na RTV Ljubljana: 12.II.1956. — Ponovitve:
10. VI. 1956, 30. XII. 1956, 6.VII.1958, 4.I.1959, 29.X.1961, 8.X.1978, 10.II.1980.

1957

95 **Srnjaček z belo nogo.**
Prva izvedba na RTV Ljubljana: 22.IX.1957. —
Ponovitve: 12.I.1958, 5.X.1958, 27.IX.1959, 3.VII.1960.

1958

96 **Najlepši smeh.**
Prva izvedba na RTV Ljubljana: 9.IX.1958. — Ponovitev: 30.VIII.1959.
Poročila: as[Lojze Smasek], Večer 16.IX.1958 št.215 str.5.

97 **Veliki sejem.** Radijska igra za otroke. 1958. 18 f. str. 4°. Strojep. avtogr.

1960

98 **Deček v avtu.** Radijska igra za otroke. 1960. 16 f. str. 4°. Strojep. avtogr.
Prva izvedba na RTV Ljubljana: 3.XII.1960.

1961

99 **Medvedek na obisku.**
Prva izvedba na RTV Ljubljana: 12.XI.1961.
Poročila: —as—[Lojze Smasek],: Večer 16.XI.1961 št.267 str.2.

100 **Nenavadno potovanje slona Jumba.**
Prva izvedba na RTV Ljubljana:
14.V.1961. — Ponovitve: 8.VII.1962, 13.VI.1965, 30.VII.1967.

101 **Pesmi in balkoni.** Mladinska radijska igra. 1961. 19 f. str.4°. Strojep. avtogr.

102 **Trije v raketi.** Radijska igra za otroke. 1961. 22 f. str. 4°. Strojep. avtogr.
III. nagrada na natečaju RTV Ljubljana za izvirne radijske igre leta 1961. —
Prva izvedba na RTV Ljubljana: 30.IV.1961. — Ponovitvi: 21.I.1962, 12.XII.1965, marec 1988. — **Poročila:**— as—[Lojze Smasek], Večer 8.V.1961 št.102 str.2.

1967

103 **Pikapolonček.**
Prva izvedba na RTV Ljubljana: 9.IV.1967. — Ponovitvi: 22.X.1967, 16.V.1976.
Poročila: Večer 7.IV.1967 št.81 str.13. — Delo 7.IV.1967 št.94 str.12.

1968

104 **Pepelka.** Radijska igra za otroke. Ljubljana. Radiotelevizija, uredništvo radijskih iger 1968. 27 f. str. 4'. Strojep. avtogr.
II. nagrada na natečaju RTV Ljubljana za izvirne radijske igre leta 1968. — Prva

izvedba na RTV Ljubljana: 1.XII.1968. — Ponovitvi: 7.VI.1970, 20.X.1974. — Igro so predvajali v madžarščini na Radiu Novi Sad leta 1969.

1972

105 **Dedkova vrata.** Radijska igra za otroke. Ljubljana, Radiotelevizija, uredništvo radijskih iger 1972. 20 f. str. 4°. Stroje. avtogr.
III. nagrada na natečaju RTV Ljubljana za izvirne radijske igre leta 1971. — Prva izvedba na RTV Ljubljana: 16.I.1972. — Ponovitev: 5.V.1974.

106 **Pojoča hiša.** Radijska igra za otroke. Ljubljana, Radiotelevizija 1972. 24 f. str. 4°. Strojep. avtogr.
II. nagrada na natečaju RTV Ljubljana za izvirne radijske igre leta 1972. — Prva izvedba na RTV Ljubljana: 1.I.1973. — Ponovitvi: 14.XII.1975, 21.VIII.1983.

1974

107 **Kdo ne sliši trave rasti.** Radijska igra za otroke. 1974. 19 f. str. 4°. Strojep. avtogr.

Druge radijske oddaje

Oddaje za cicibane na RTV Ljubljana:

108 **Mesec v kletki.** 3.I.1957.

109 **Boben in piščalka.** 24.IV.1958.

110 **Poštar. — Izrezane slike.** 15.I.1958.

111 **Sladkosnedni medved. — Čriček.** 2.X.1958.

112 **Trije fantiči ali trije Mmmm pokukajo v svet.** 8.X.1959.

Radijska šola za nižjo stopnjo:

113 **Sestrica Zlatolaska.** Priredila Mara Burja. 21.XII. 1956.

114 **Beli in črni labodi.** 19. in 20.IV.1957.

115 **Cvetlična junakinja.** 12. in 13.IV.1957.

116 **Deček v skrivališču.** 28.XI.1958.

117 **Hi, konjiček.** 24. in 25.IV.1959 ter 25. in 26.IV.1969.

118 **Alenkina pisma.** 15. in 16.I.1960.

Radijska šola za srednjo stopnjo:

119 **Dobri ded Matej.** 27. in 28.X.1957.

120 **Težka pot.** 13. in 15.I.1958.

121 **Velika odločitev.** 8. in 9.III.1960.

V »Počitniškem popotovanju od strani do strani« so brali:

122 **Skriti dnevnik** od 26.VI. do 4.VIII.1961 v 18 nadaljevanjih.

123 **Veliki in mali kapitan** od 21.VI. do 12.VII.1966 v 10 nadaljevanjih.

124 **Rdeči lev** od 20.VI. do 15.VII.1967 v 11 nadaljevanjih.

Radijske oddaje drugod:

125 **Krojaček Hlaček.** Sedem oddaj na Radiu Košice (ČSSR) od 18. do 24.X.1980.

126 **Cepecepetavček**. Predvajan na slovenski postaji »A« Radia Trst leta 1980, 1981, 1982.

127 **Punčka**. Črtice brali na slovenski postaji »A« Radia Trst leta 1982.

Manjkajo popolnejši podatki o predvajanju radijskih iger in raznih oddaj na RTV Ljubljana, na drugih jugoslovanskih RTV postajah, na Radiu Celovec in na slovenski postaji »A« Radia Trst.

Razni posnetki

1974

128 **Krojaček Hlaček** je posnet na gramofonsko ploščo 17 cm, EP—128. Z ilustracijo Marlenke Stupice opremil Cveto Jeraša. Pripovedovalec Boris Kralj. Izšla leta 1972 v nakladi 1970 izvodov, leta 1974 dotisnjena v 985 izvodih.
Vsebina: Hiša iz gumbov; Telefon; Vrvohodec; Tekma.

1976

129 **Čudežna srajca**. Radijska igra posneta na kaseto 13.XII.1976.

1979

130 **Piko Dinosaurus**. Ilustrator: Marjanca Jemec-Božič. Ljubljana, Dopisna delavska univerza Univerzum 1979. 7 str. (Zbirka dijapozitiva u boji)

1980

131 **Cepecepetavček**: barvni diafilm; [ilustrator] Jelka Reichman. — Ljubljana : Univerzum [1980]. — 10 str. ; 23 cm

132 **Cupacupacupkalo**: dijafilm u boji; [ilustrovala] Jelka Rajhman; [prevela: Dunja Klemenc]. — Ljubljana : Univerzum, [1980]. — 9 str.; 23 cm
Prevod dela: Cepecepetavček. — Ovojni naslov

133 **Dogodilo se šestog aprila** : dijafilm u boji; [ilustrator] Aco Mavec ; [prevela— Mira Menac]. — Ljubljana : Univerzum [1980]. — 8 str. ; 23 cm
Prevod dela: Zgodilo se je 6.aprila. —

134 **Dogodilo se šestog aprila** : dijafilm u boji; [ilustracije] Aco Mavec ; [prevela: Dunja Klemenc]. — Ljubljana :Univerzum, [1980]. — 7 str. ; 23 cm

135 **Dvanajst slonov** : barvni diafilm; [ilustrirala] Jelka Reichman. — Ljubljana : Univerzum, [1980]. — 11 str. ; 23 cm

136 **Markov maj** : barvni diafilm; [ilustrator] Aco Mavec. — Ljubljana : Univerzum, [1980]. — 8 str. ; 23 cm

137 **Markov maj** : dijafilm u boji; [ilustrovač] Aco Mavec; [prevela: Svetlana Ristin]. — Ljubljana : Univerzum, [1980]. — 7 str. ; 23 cm
Ovojni naslov

138 **Markov maj** : dijafilm u boji; [ilustrator] Aco Mavec ; [prevela: Mira Menac]. — Ljubljana : Univerzum, [1980]. — 7 str. ; 23 cm
Ovojni naslov.

139 **Piko Dinozaver** : barvni diafilm; [ilustrator] Marjanca Jemec-Božič. — Ljubljana : Univerzum, [1980]. — 9 str. ; 23 cm
Ovojni naslov.

140 **Piko Dinosaurus** : dijafilm u boji; [ilustrator] Marijanca Jemec-Božič. — Ljubljana : Univerzum [1980]. — 9. str. ; 23 cm
Prevod dela: Piko Dinozaver. — Ovojni naslov

141 **Taptapkalić** : dijafilm u boji; [ilustrator] Jelka Reichman ; [prevela: Mira Menac]. — Ljubljana : Univerzum [1980]. — 10 str. ; 23 cm
Prevod dela: Cepecepetavček. — Ovojni naslov

142 **Zgodilo se je šestega aprila** : barvni diafilm; [ilustrator] Aco Mavec. — Ljubljana : Univerzum, [1980]. — 8 str. ; 23 cm

1982

143 **Peter Nos je vsemu kos** : radijska igra za otroke [dramatiziral] Ervin Fritz. Na kaseto posnela RTV Ljubljana leta 1982, KD 9525 Stero Sokoj

1983

144 **O medvedu i dečaku** : pripovetke i priče : 17. serija dijapozitiva u boji ; ilustracije Marjanca Jemec-Božič. — Ljubljana : Univerzum, 1983. — str. A—22

145 **O medvjediću i dječaku** : pripovetke i priče : 17. serija dijapozitiva u boji ; ilustrirala Marjanca Jemec-Božič; preveo Petar Bulat. — Ljubljana : Univerzum, 1983. — str. 17—22

Drugih avtorjev dramatizacije in priredbe Suhodolčanovih del

1973

146 **Rdeči lev** : dramatizacija povesti ; dramatizirala v treh delih Desanka Kraševec. — Trst, 1973
Predvajali na slovenski postaji »A« Radia Trst 1., 8. in 14.IV.1973 in v drugem polletju 1987.

1976

147 **Deček na črnem konju** : scenarij za celovečerni mladinski film po povesti Leopolda Suhodolčana napisala Marika Milkovič. — Ljubljana, 1976. — 120 f. str. ; 30 cm. — Strojep. avtogr.

1978

148 **Deček na črnem konju** : radijska šola za srednjo stopnjo ; povest priredila Alenka Kraigher-Gregorc. — Ljubljana, 1978
Predvajano na RTV Ljubljana 12. in 13.IX.1978.

1980

149 **Peter Nos** : lutkovna igra / Po zbirki zgodb »Peter Nos je vsemu kos« priredil Peter Rooss. / — Uprizorilo Prešernovo gledališče — lutkovno gledališče Kranj. — Prva izvedba: 23.XII.1980. — Igro so predvajali na Borštnikovem srečanju v Mariboru oktobra 1982. — Na temo »Petra Nosa« so narisali otroci okoli 3000 risb. Igro so ponovno predvajali oktobra 1983.

1981

150 **Naočnik in Očalnik** : radijska priredba povesti / za oddajo v treh delih pripravil Marko Kravos. — Trst, 1981

Prva izvedba na slovenski postaji »A« Radia Trst: 15., 22., 29.XI.1981. — Ponovitve: leta 1982 in 1985—1986.

1982

151 **Peter Nos je vsemu kos** : radijska igra za otroke / [dramatiziral] Ervin Fritz. — Ljubljana : Radiotelevizija[1982]. — 16 f. str. ; 30 cm. — Strojep. avtogr.
Prva izvedba na RTV Ljubljana: 21.III.1982. — Ponovitev: 27.VIII.1989.
Poročila: Lojze Smasek, Večer 30.III.1982 št.74 str.6.

152 **Stopinje po zraku** — Tracce nell'aria : dramatizacija povesti / dramatiziral v štirih delih Janez Povše. — 1982. — 57 f. str. ; 30 cm. — Strojep.avtogr.
Prva izvedba na slovenski postaji »A« Radia Trst: 31.X., 7., 14., 21.XI.1982. Ponovitev: 1985.

1987

153 **Skriti dnevnik** Radijsko priredbo v štirih delih mladinske povesti je pripravil Jožko Lukeš. — 1.del: 17 f. str. ; 2. del: 22 f. str. : 3.del: 17 f.str. ; 4.del: 23 f. str.
Na postaji »A« Radia Trst predvajali: 10., 17., 24 in 31.V.1987.

1988

154 **Sejem na zelenem oblaku**
Ura pravljic je bila v Pionirski knjižnici Tabor v Mariboru 30.VI.1988.

1989

155 **Vesela žoga**
Ura pravljic ob mesecu knjige v splošnoizobraževalnih knjižnicah ravenske občine novembra 1989.

Č. Televizijske igre in oddaje

1967

156 **Pajac.** Baletna izvedba v TV-oddaji Tik-tak 4.V.1967. Plesala sta Jaka Hafner in Amadeja Hren. Glasba: Urban Kodeı. Koreograf: Metod Jeras. Režija: Staš Potočnik. Ponovitev predvajanja na TV Ljubljana: 25. in 28.X.1989.

1969

Primožev dnevnik:[:s packami:]. Mladinska TV igra v VII. epizodah.
Ljubljana, Mladinska redakcija televizije. 1968. 4°. Strojep. avtogr.

157 1.epizoda: Danes sem kozmonavt. II+34 f.str. Predvajano 15.I.1969
158 2.epizoda: Danes sem zdravnik. I+37 f.str. Predvajano 12.II.1969
159 3.epizoda: Danes sem kavboj. II+39 f.str. Predvajano 12.III.1969
160 4.epizoda: Danes sem klovn. II+45 f.str. Predvajano 9.IV.1969
161 5.epizoda: Danes sem kapitan. I+39 f.str. Predvajano 9.V.1969
162 6.epizoda: Danes sem zidar. I+34 f.str. Predvajano 4.VI.1969
163 7.epizoda: Danes sem slikar. I+34 f. str. Predvajano 1.VII.1969
Režiser: Anton Tomašič.

Poročila: Jože Rode, Delo 15.I.1969 št.8 str.13. — Ponovitev predvajanja: marec—april 1987.
Poročila: Stop 26.II.1987 št.9 str.34 in Večer 4.III. 1987 št.52 str.19.

Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Ljubljana, Mladinska redakcija televizije. [1971]. 4°. Strojep. avtogr.

164 1.epizoda: Martin in Martina. II+37 f.str. Predvajano 19.XI. 1971
165 2.epizoda: Reklamnik ali X-999. I+31 f.str. Predvajano 26.XI.1971
166 3.epizoda: Rojstni dan tete Ane. II+38 f.str. Predvajano 3.XII.1971
167 4.epizoda: Dedove dragocenosti. II+32 f.str. Predvajano 10.XII.1971
168 5.epizoda: Polonca. II+24 f.str. Predvajano 17.XII.1971
169 6.epizoda: Skozigled 2010. II+28 f.str. Predvajano 24.XII.1971
170 7.epizoda: Babičine rože. II+32 f.str. Predvajano 31.XII.1971
171 8.epizoda: Bolniška soba II+32 f.str. Predvajano 7.I.1972
172 9.epizoda: Narobe svet. II+33 f.str. Predvajano 14.I.1972
173 10.epizoda: Veseli robot. II+35 f.str. Predvajano 21.I.1972
Režiser: Franc Uršič.

Poročila: Lojze Smasek, Večer 31.XII.1971 št.303 str.10. — Brane Golob, Stop 20.—26.XI.1971 št.46 str.6—7. — Rado, Pionirski list, 2.II.1972 št.19. str.2. — Delo 12.XI.1971 št.308 str. 20. — Večer 18.XI.1971 št.268 str.20. Televizijsko nadaljevanko so ponovno predvajali od julija do septembra 1975 in od oktobra 1985 do januarja 1986.

1972

174 **Krojaček Hlaček.** Risanka. Risal Jaka Judnič. Režija Anton Tomašič. Predvajano na TV Ljubljana v treh oddajah: 23.V., 30.V., 6. VI. 1972.

1979

175 **Dvanajst slonov.** Glasbena pravljica v TV-oddaji Sedem stopnic do glasbe. Ilustracije: Jelka Richman. Glasba: Pavel Mihelčič. Režija: Miro Pribela. Prvo predvajanje na RTV Ljubljana: 10.IX.1979. Ponovitve: 15.IX.1979, 9.II.1980, 28.VI.1983, 26.VI.1987 in na TV Zagreb 1 21.IX.1989.

1981

176 **Punčka.** V TV-oddaji Zlata ptica leta 1981.

1982

177 **Piko Dinozaver.** Glasbena pravljica v TV-oddaji Sedem stopnic do glasbe. Ilustracije: Marjanca Jemec-Božič. Glasba: Urban Koder. Režija: Staš Potočnik. Prvo predvajanje na RTV Ljubljana: 28.XII.1982. Ponovitve: 30.XII.1982, 29. in 31.XII.1983 in 29., 31.I.1987; 10. in 12.XII.1987, 15.VIII.1989.

178 **Piščalka.** V TV-oddaji Zlata ptica je 27.IV.1982 črtico iz zbirke Punčka povedal igralec Stane Potisk.

1984

179 **Krojaček Hlaček.** Televizijska oddaja na TV Košice (ČSSR) leta 1984.

1989

180 **Primožev dnevnik.** Pravljico so predvajali na TV Sarajevo v oddaji Pričice za laku noč marca 1989. Besedilo bo izšlo tudi v slikanici in na audio-kaseti.

2. PREVODI V DRUGE JEZIKE

1965

181 **Skrieniot dnevnik.** (Prevel od slovenečki jezik Slavčko Temkov. Ilustraciji Aleksandar Cvetkoski.) Skopje, Nova Makedonija 1965. 96 str. 8°. (Biblioteka Naš svet. Kolo 2. Knj.6.) Cir.
Prevod dela: Skriti dnevnik.

1967

182 **Skrieniot dnevnik.** (Prevel od slovenečki jezik Slavčko Temkov.) Skopje, Makedonska kniga i Detska radost 1967. 143 str. 8°. (Odabrana lektira za VI. oddelenie. Kniga 7.) Cir.
Prevod dela: Skriti dnevnik. — Prejšnja izdaja 1965.

1971

183 **Sprjatannyje dnevnik.** Povest. Perevod so slovenskogo. (Perevela I.Makarovskaja, Risunki A.Šul'c) Moskva, Detskaja literatura 1971. 112 str. 8°. Cir.
Prevod dela: Skriti dnevnik. —
Poročila: B[ožidar] Borko, Delo 15.I.1972 št.12 str.20.

1973

184 **Tim,le Tailleur.** Texte français de Sophie Lambert. Images de Marlenka Stupica. Paris, Farandole (1973). (28) str. 4°.
Prevod dela: Krojaček Hlaček.
Vsebina: La maison en bautons; — [Hiša iz gumbov]; Le petit danseur de corde; [Vrvohodec]; La voiture de Tim le Tailleur; [Tekma]; Le petit garçon perdu; [Izgubljenček]; Le brigand Tchin-Tchin; [Razbojnik Cincin]; Dans le bois [Pot skozi gozd]; Les petits marchand; [Trgovci]; La ville de Tim le Tailleur. [Naše mesto]

185 **Žoltata podmornica.** (Od slovenečki prevel Aleksandar Popovski. Ilustracii: Tome Filipovski.) Skopje, Naša kniga 1973. 188 str. 8°. (Biblioteka »Zlaten bumbar«. 9.)Cir.
Prevod dela: Rumena podmornica.

186 **Žurnalul tejnuit.** Povestire. Tradučere de Elena Damian. (Piktor A.Šul'c.) Kišineu, Editura »Lumina« 1973. 118+(II) str. 8°.Cir.
Prevod dela: Skriti dnevnik.

1974

187 **Crveni lav.** (Sa slovenačkog prevela Marija Petrović. Ilustracije: Husnija Balić.) Sarajevo, [Veselin Masleša 1974. 144 str. 8°. (Lastovica. 147.)
Prevod dela: Rdeči lev.

188 **Crveni lav.** (Sa slovenačkog prevela Marija Petrović. Ilustracije: Husnija Balić.) Sarajevo, Veselin Maslešak 1974. 144 str. 8°. (Lastovica. 147.) Cir.
Prevod dela: Rdeči lev.

189 **Žoltata podmornica.** (Od slovenečki prevel Aleksandar Popovski. Ilustracii: Tome Filipovski.) Skopje, Naša kniga 1974. 188 str. 8°. (Biblioteka »Zlaten bumbar«. 9.) Cir.
Prevod dela: Rumena podmornica. — Prejšnja izdaja 1973.

1975

190 **Gombíková chalupa.** Ilustrovala Marlenka Stupicová. (Preložila Mária Myjavcová). Nový Sad, Obzor 1975. (32) str. 4°. (Včielka.)

Prevod dela: Krojaček Hlaček.
Vsebina: Gombíková chalupa; [Hiša iz gubmov]; Povrazolezec; [Vrvohodec]; Preteky; [Tekma]; Strateny chlapec [Izgubljenček]; Telefon; Kto je kto? [Kdo smo?]Zlodej Cincin; [Razbojnik Cincin]; V lese je strach; [Pot skozi gozd]; Obchodníci; [Trgovci]; Ötupne mesto; [Naše mesto].

191 **Krajčírik Nohavička.** [Zo slovinského originálu preložil Ján Jankovič; Illustrations Marlenka Stupica]. — Bratislava : Mladé letá ; Ljubljana: Mladinska knjiga, 1975. — [32] str. : ilustr. ; 26 cm
Prevod dela: Krojaček Hlaček.
Vsebina: Domček z gombíkov; [Hiša iz gumbov]; Povrazolezec; [Vrvohodec]; Preteky; [Tekma]; Stratenček; [Izgubljenček]; Telefón; Kto sme?; [Kdo smo?]; Zbojník Cincin; [Razbojnik Cincin]; Cesta lesom; [Pot skozi gozd]; Obchodníci; [Trgovci]; Naše mesto.

192 **Majster Nitka.** Ilustrovala Marlenka Stupicová ; [preložila Maria Myjavcová]. — Nový Sad : Obzor ; v L'ubl'ane : Mladinska knjiga, 1975. — [31] str. : ilustr. ; 26 cm. — (Včielka.)
Prevod dela: Kam se je skril krojaček Hlaček. —
Vsebina: Letiaci kabat; [Leteči plašč]; Kto je aký?; [Kdo je kdo?]; Zalátané nohavice a zalátaný dym; [Zakrpane hlače, zakrpan dim]; Kto smie do bytu?; [Kdo sme v stanovanje?]; Schovávačka; [Skrivamo se]; Bojko; [Strahovi]; O vel'kej čiapke a o inom; [Prevelika kapa in še kaj]; Kolesové preteky; [Kolesa, obroči]; Chorý Petko; [Bolnik]; Hračky; [Igrače].

1976

193 **Krojač Bocko.** [Preveo: Laza Lazić; ilustrovala: Marlenka Stupica]. — Beograd : [Vuk Karadžić 1976. — [32] str. : ilustr. 26 cm. — (Zlatna slikovnica). — Cir.
Prevod dela: Krojaček Hlaček. —
Vsebina: Kuča od pucadi; [Hiša iz gumbov]; Onaj što ide po užetu; [Vrvohodec]; Takmičenje; [Tekma]; Izgubljenko; [Izgubljenček]; Telefon; Ko smo mi? [Kdo smo?]; Razbojnik Cincin; Put kroz šumu; [Pot skozi gozd]; Naša selendra. [Naše mesto]. —
Poročila: Delo 11.XI.1976 št.264 str.8.

194 **Les nouveaux tours de Tim,le Tailleur.** Texte français de Sophie Lambert ; images de Marlenka Stupica. — Paris : la Farandole, 1976. — [32]str. : ilustr. ; 27 cm
Prevod dela: Kam se je skril krojaček Hlaček?
Vsebina: Le manteau volant; [Leteči plašč]; Boutons et boutonnières; [Kdo je kdo?] Le raccommodeur de fum'ee; [Zakrpane hlače, zakrpan dim]; Tim et les animaux de ses amis; [Kdo sme v stanovanje?]; Où donc est Time?; [Skrivamo se]; Les peurs de Toto; [Strahovi]; Les habits de Tony; [Prevelika kapa in še kaj]; Le petit garcon qui n'avait pas de cerceau; [Kolesa, obroči]; Le voyage autour de la chambre; [Bolnik]; Les nouveaux jouets, [Igrače].

1977

195 **Krojač Bocko.** [Preveo Laza Lazić]; ilustrovala Marlenka Stupica. — 2. izdanje. — Beograd : Vuk Karadžić 1977. — [23[str. : ilustr. ; 26 cm. — (Zlatna slikovnica). — Cir.
Prevod dela: Krojaček Hlaček. — Prejšnja izdaja 1976.

196 **Sakriveni dnevnik.** [Sa slovenskog preveo Ivan Brajdić ; likovno opremio Branko Vujanović]. — Zagreb : Mladost, 1977. — 177 str. : ilustr. ; 21 cm. — (Vjeverica)

Prevod dela: Skriti dnevnik. —
Str.175—176: Bilješka o piscu.

197 **Das versteckte Tagebuch.** [Aus dem Slowenischen von Barbara Antkowiak ; Illustrationen von Volker Pfüller]. — Berlin: Der Kinderbuchverlag, [1977]. — 114 str. : ilustr. ; 21 cm
Prevod dela: Skriti dnevnik.

198 **Veseli detektivi.** Ilustrovao Aco Mavec ; [prevela sa slovenačkog Milica Slavković]. — Beograd : Nolit, 1977. — 168 str. : ilustr. ; 21 cm. — (Moja knjiga ; 24). — Cir.
Prevod dela: Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. —
Vsebina: Skozigled 2010; Bakičino cveće; [Babičine rože]; Polonca; Tetka-Anin rođendan; [Rojstni dan tete Ane]; Dedine dragocenosti; [Dedove dragocenosti]; Martin i Martina; [Martin in Martina]; Bolnička soba broj 13; [Bolniška soba 13]; Nevolje sa slikom; [Težave s sliko]; Naopak svet; [Narobe svet]; Robot koji igra. [Veseli robot]

1978

199 **Krasnyj telënok v beluju krapinku** : skazka. Pereskaz so slovenskogo Leonida Jahnina ; Risunki S.Alimova. — Moskva : Detskaja literatura, 1978. — 38 str. : ilustr. ; 28 cm. — Cir.
Prevod dela: Pikapolonček.

200 **Krojač Bocko.** Ilustrovala Marlenka Stupica ; [preveo Laza Lazić]. — 3. izdanje. — Beograd : Vuk Karadžić 1978. — [32] str. : ilustr. ; 26 cm. — (Zlatna slikovnica). — Cir.
Prevod dela: Krojaček Hlaček. — Prejšnja izdaja 1977.

201 **Piko the Dinosaur.** Illustrated by Marjanca Jemec-Božič : [translated by Milan Mlačnik]. — Ljubljana : Mladinska knjiga, 1978. — [24]str. : ilustr. ; 27 cm. — (Great picture books).
Prevod dela: Piko Dinozaver. —
Poročila: Slovenian books.Ljubljana,1981 str.(59) — L.Z.[Lada Zei], Jana 17.VII.1979 št.29 str. 10.

202 **Umejka Zašejka.** [Perevod G.Arenkovoj ; illjustracii Marlenki Stupicy]. — Belgrad : Vuk Karadžić 1978. — [32]str. : ilustr. ; 26 cm. — Cir.
Prevod dela: Krojač Bocko. — Izvirni naslov: Krojaček Hlaček.
Vsebina: Pugovičnyj domik; [Hiša iz gumbov]; Kanatohodec; [Vrvohodec[; Gonka; [Tekma]; Odnaždy zimoj; [Izgubljenček]; Telefon; Čudesnye prevraščenija; [Kdo smo?]; Razbojnik Dzin'dzin; [Razbojnik Cincin]; Lesnye strahi; [Pot skozi gozd]; Gore-torgovci; [Trgovci]; Lekarstvo ot skuki. [Naše mesto].

1979

203 **Dvanaest slonića.** Ilustrirala Jelka Reichman ; sa slovenskoga preveo Ivan Brajdić. — Zagreb : Naša djeca, 1979. — [23] str. : barvne ilust. ; 27 cm cm
Prevod dela: Dvanajst slonov.

204 **Krajčírik Nohavička.** [Preložil Ján Jankovič]; obrazky nakreslila Marlenka Stupicová. — Bratislava: Mladé letá, 1979
Prevod dela: Krojaček Hlaček. — Prejšnja izdaja 1975.
V: Domeček z kociek. Výber rozpravok z Medzinárodnej série obrázkových knih. — 1979. — Str.115—134 : 26 cm.

205 **Krejčík Kalhotka.** [Ze slovinských originálu přeložil Jaroslav Pánek ; ilustrovala Marlenka Stupicová]. — Praha : Albatros, 1979. — 61 str. : ilustr. ; 26 cm
Prevod del: Krojaček Hlaček in Kam se je skril krojaček Hlaček? —
Vsebina: Říhody krejčíka Kalhotky; [Krojaček Hlaček]; Domaček z knoflíků; [Hiša iz gumbov]; Provazolezec; [Vrvohodec]; Závod; [Tekma]; Ztraceneček; [Izgubljenček]; Telefon; Kdo jsme?; [Kdo smo?] Loupežník Cinkcink; [Razbojnik Cincin]; Cesta lesem; [Pot skozi gozd]; Obchodníci; [Trgovci]; Naše město. [Naše mesto]; Kam se schoval krejčík Kalhotka?; [Kam se je skril krojaček Hlaček?]; Létající kabát; [Leteči plašč]; Kdo je lepší?; [Kdo je kdo?]; Zaolatované kalhoty, záplatovaný dým; [Zakrpane hlače, zakrpan dim]; Kdo smí do bytu?; [Kdo sme v stanovanje?]; Hra na schovávanou; [Skrivamo se]; Strach; [Strahovi]; Velikáčepice a to ostatní; [Prevelika kapa in še kaj]; Kola, obruče a knoflík; [Kolesa, obroči]; Návštěva u nemocného; [Bolnik]; Hračky. [Igrače].
Poročila: Ljudmila Pánková, Knjiga 1980 št.4 str.204.

206 **Krejčík Kalhotka.** [Přeložil Jaroslav Pánek]; obrazky nakreslila Marlenka Stupicová. — Praha : Albatros, 1979. —
Prejšnja izdaja 1979. — Prevod dela: Krojaček Hlaček.
V: Domeček z kostek. Výběr pohádek z Mezinárodní série obrázkových knih. — 1979. — Str.115—134 : 26 cm.

207 **Krojač Bocko.**: Ilustrovala Marlenka Stupica ; [preveo Laza Lazić], — [4. izdanje]. — Beograd : Vuk Karadžić 1979. — [32] str. : ilustr. ; 26 cm. — (Zlata slikovnica). — Cir.
Prevod dela: Krojaček Hlaček. — Prejšnja izdaja 1979. —
Poročila: Milan R.Marković, Vesela sveska 1.IX.1980 št.5 str.10.

208 **Krojačić Hlačić.** Ilustrirala Marlenka Stupica ; [preveo Ujo Lujo [i.e. Krešimir Mlač]. — 1.izd.na hrvatskom ili srpskom jeziku]. — [Ljubljana] : Mladinska knjiga, 1979. — [32]str. : ilustr. ; 26 cm. — (Zlatna slikovnica)
Prevod dela: Krojaček Hlaček. —
Vsebina: Kuća od dugmeta; [Hiša iz gumbov]; Hodač po užetu; [Vrvohodec]; Utrka; [Tekma]; Izgubljenko; [Izgubljenček]; Telefon; Što smo?; [Kdo smo?] Lopov Cincin; [Razbojnik Cincin]; Put kroz šumu; [Pot skozi gozd]; Trgovci; Naš grad; [Naše mesto].

209 **Krojačot Krojko.** Ilustrirala Marlenka Stupica. — [1.izd.]. — Skopje : Naša kniga ; Ljubljana : Mladinska knjiga ; Beograd : Vuk Karadžić, 1979. — [32] str. : barvne ilustr. ; 26 cm. — (Zlatna slikovnica). — Cir.
Prevod dela: Krojaček Hlaček. —
Vsebina: Kuka od kopčinja; [Hiša iz gumbov]; Odač po jaže; [Vrvohodec]; Natprevar; [Tekma]; Izgubenko; [Izgubljenček] Telefon; Koi smè?; [Kdo smo?] Razbojnikot Cincin; [Razbojnik Cincin]; Pat niz gorata; [Pot skozi gozd]; Trgovci; Našiot grad; [Naše mesto].

210 **Linse & Lupe, die Meisterdetektive.** [Aus dem Slowenischen von Milan Mlacnik [i.e.Mlačnik] ; illustriert von Krista Slawik]. — 1.Aufl. — Göttingen : Fischer-Verlag, 1979. — 159 str. : ilustr. ; 19 cm. — (Göttinger Fischer-Buch)
Prevod dela: Na večerji s krokodilom. Nove detektivske mojstrovine Naočnika in Očalnika.

211 **Veliša i Pajac.** Prevela Roksanda Njeguš ; [ilustracije Božidar Veselinović]. — Beograd : Delta press : Prosveta, 1979. — 169 str. : ilustr. ; 20 cm. — (Klasična dela omladinske književnosti ; 6). — Cir.
Prevod dela: Velikan in Pajac.

1981

212 **Dinosaurus Piko.** [Zo slovinského preložila Pavla Kováčová ; ilustrovala Marjanca Jemecová-Božičová]. — Bratislava : Mladé letá, 1981. — [25]str. : ilustr. ; 27 cm
Prevod dela: Piko Dinozaver.

213 **Dwanače elefantow.** Ilustrowała Jelka Reichman; [za stowjenšćiny přełožił Helmut Faska]. — Budyšin ; Domowina ; Ljubljana : Mladinska knjiga, 1981. — [32]str. : ilustr. ; 27 cm
Prevod dela: Dvanajst slonov.

214 **Foltocska szaobócska.** Marlenka Stupica rajzaival ; Gállos Orsolya forditása. — Budapest : Móra Ferenc Könyvkiadó ; Bratislava : Mladé letá, 1981 1981
Prevod dela: Krojaček Hlaček. —
V: Kockaházikó. Válogatás a Nemzetközi sorozatban megjelent képeskönyvek meséiböl. — Str.117—136.; 26 cm. —
Vsebina: A gombház; [Hiša iz gumbov]; A köteltáncos; [Vrvohodec]; A verseny; [Tekma]; Az elveszett kisgyerek; [Izgubljenček]; A telefon; [Telefon]; Ki vagyok én?; [Kdo smo?]; Csingilingi, a rablo; [Razbojnik Cincin]; Út az erdö mélyén; [Pot skozi gozd]; A boltosok; [Trgovci]; A mi városunk; [Naše mesto].

215 **Piko Dinosaurus.** Ilustrovala Marjanca Jemec-Božičova ; [ze slovinského přeložila Kateřina Literová-Benhartová] — Praha : Albatros ; Ljubljana ; Mladinska knjiga, 1981. — [25] str. : ilustr. ; 27 cm. — (Mezinárodní série).
Prevod dela: Piko Dinozaver.

1982

216 **Dinosaurus Piko.** [Zo slovinského preložila Pavla Kováčová ; ilustrovala Marjanca Jemecová-Božičová]. — Nový Sad : Obzor ; Bratislava : Mladé letá ; Ljubljana : Mladinska knjiga, 1982. — [25] str. : barvne ilustr. ; 27 cm. — (Včielka ; 52)
Prevod dela: Piko Dinozaver. — Prejšnja izdaja 1981.

217 **»Les nouveaux tours de Tim,le Tailleur«.** Po francoskem prevodu prevedel v kitajski jezik in predgovor napisal Ye Junjian. —
Hunan, Hunan shaonian ertong chubanshi 1982 — Str. 48—75. 8°.
Prevod dela: Kam se je skril krojaček Hlaček.

218 **O dvanástich slonikoch.** Ilustrovala Jelka Reichmanová ; preložil Juraj Tušiak. — Novy Sad : Obzor; v L'ubl'ane : Mladinska knjiga, 1982. — [32]str. : barvne ilustr. ; 27 cm. — (Včielka; 51)
Prevod dela: Dvanajst slonov.

219 **»Piko the Dinosaur«.** Po angleškem prevodu prevedel v kitajski jezik in predgovor napisal Ye Junjian. — Hunan, Hunan shaonian ertong chubanshi 1982. — Str. 18—29.8°.
Prevod dela: Piko Dinozaver. —
Poročila: Knjiga 1982 št.11—12 str.632.

220 **Piko Dinozavr :** skaska. Pereskazal so slovenskogo Leonid Jahnin ; risovala Marianka Emec-Božič. — Moskva : Detskaja literatura, 1982. — [24]str. : barvne ilustr. : 24 cm
Prevod dela: Piko Dinozaver.

221 **Sakriveni dnevnik.** [Sa slovenskog preveo Ivan Brajdić.; likovno opremio Branko Vujanović]. — Zagreb : Mladost, 1982. — 177 str. / ilustr. ; 22 cm. — (Biblioteka Vjeverica)
Prevod dela: Skriti dnevnik. — Prejšnja izdaja 1977. —
Str.157—176: Bilješka o piscu.

222 **»Tim,le Tailleur«.** Po francoskem prevodu prevedel v kitajski jezik in predgovor napisal Ye Junjian. —
Hunan, Hunan shoanian ertong chubanshi 1982. Str.30—48. 8°.
Prevod dela: Krojaček Hlaček.

1983

223 **Dinosaurus Piko.** [Za slovinského preložila Pavla Kováčová ; ilustrovala Marjanca Jemecová-Božičová]. — Bratislava : Mladé letá, 1983. —]25]str. : barvne ilustr. ; 27 cm
Prevod dela: Piko Dinozaver. — Prejšnja izdaja 1982.

224 **Dvanaest slonova.** Ilustrirala Jelka Reichman ; [preveo Božidar Stančić]. — [2. izd.na hrvatskosrpskom jeziku]. — Ljubljana ; Zagreb ; Mladinska knjiga, 1983. — [32]str. : barvne ilustr. ; 27 cm — (Velike slikovnice)
Prevod dela: Dvanajst slonov. — Prejšnja izdaja 1979.

225 **Dvanaest slonova.** Ilustrovala Jelka Rajhman ; [prevela Miljenka Vitezović]. — [1.izd. na srpskohrvatskem jeziku]. — Ljubljana ; Beograd : Mladinska knjiga, 1983. — [32]str. : barvne ilustr. ; 27 cm. — (Velike slikovnice). — Cir.
Prevod dela: Dvanajst slonov.

226 **Dvenadcat' slonov.** [Pereskaz Leonida Jahnina ; risunki Sergeja Alimova]. — Moskva : detskaja literatura, 1983. — Cir.
Prevod dela: Dvanajst slonov. —
V: Dvenadcat' slonov. Skazki jugoslavskih pisatelej. — Str.8—20. ; 26 cm

227 **Piko Dinosaurus.** Ilustrovala Marjanca Jemec-Božičová ; [ze slovinského přeložila Kateřina Literová-Benhartová]. — Praha : Albatros, 1983. — [25]str. : barvne ilustr. ; 27 cm
Prevod dela: Piko Dinozaver. — Prejšnja izdaja 1981.

228 **Schneider Höschen.** Illustrationen von Marlenka Stupica ; [übersetzt von Eliška Jelinková]. — Bratislava : Mladé letá, 1983. —
Prevod dela: Krojaček Hlaček. —
V. Häuschen aus Klötzchen. Eine Auswahl von Märchen aus der Internationalen Bilderbuchreihe. Str.115—134. ; 26 cm. —
Vsebina: Das Häuschen aus Knöpfen: [Hiša iz gumbov]; Der Seiltänzer: [Vrvohodec]; Das Wettrennen; [Tekma]; Der verschwundene Däumling; [Izgubljenček]; Das Telefon; [Telefon]; Wer sind wir?; [Kdo smo?] Der Räuber Zinzin; [Razbojnik Cincin]; Der Streifzug durch den Wald; [Pot skozi gozd]; Die Händler; [Trgovci[; Unsere Stadt; [Naše mesto].

229 **Shovanyje ščodennyk** : povist' : dlja molodšogo ta seredn'ogo viku. Pereklad zi slovenskoï Vilja [G.]Grymyča ; maljunky Ol'gy [P.] Sosnovs'koï. — Kyïv : Veselka. 1983. — 119 str. : ilustr. ; 20 cm
Prevod dela: Skriti dnevnik.

1984

230 **Dinozavr Piko.** [Rassom Viktor Karcev; ruščadan Muborak Fozilova taržimasi]. — Taškent : EŠ gvardija, 1984. — 20 str. : barvne ilustr. ; 29 cm. —

Cir. — Ovojni naslov
Prevod dela: Pikò Dinozaver.

231 **Krawczyk Niteczka.** Przełożyła Joanna Pomorska ; ilustrowała Marlenka Stupicová. — Warszawa : Nasza Ksiegarnia, 1984. —
Prevod dela: Krojaček Hlaček. — V: Domek z klocków. Wybór bajek z Międzynarodowej serii książek dla najmłodszych. — Str. 121—142. ; 26 cm.
Vsebina: Domek z guzików; [Hiša iz gumbov]; Linokoczek; [Vrvohodec]; Zawody; [Tekma]; Zguba; [Izgubljenček]; Telefon; Kim sestesmy? ; [Kdo smo?]; Razbójnik Dzyńdzyń; [Razbojnik Cincin]; Droga przez las; [Pot skozi gozd]; Sprzedawcy; [Trgovci]; Nasze miasto; [Naše mesto].

1985

232 **Piko, der Dinosaurier.** Illustrationen von Marjanca Jemec-Božič ; [Übersetzung Fric Frankl]. — Herrsching : M. Pawlak, 1985. — [25]str. : barvne ilustr. ; 27 cm
Prevod dela: Piko Dinozaver.

233 **Der Zappelzappelzappelmann.** [Illustrationen und Entwurf] Jelka Reichman; [Übersetzung Doris Debenjak].— Herrsching : M. Pawlak, 1985. — [33]str. : barvne ilustr. ; 27 cm
Prevod dela: Cepecepetavček.

234 **Zwölf Elefanten.** Illustrationen von Jelka Reichman ; [Übersetzung Milan Mlačnik]. — Herrsching : M. Pawlak, 1985. — [32] str. : barvne ilustr. ; 27 cm.
Prevod dela: Dvanajst slonov.

1986

235 **Tapatapatavko.** [Ilustrirala] Jelka Reichman ; [preveo] Branimir Žganjer. — Ljubljana : Mladinska knjiga, 1986. — [33 str. : barvne ilustr. ; 27 cm. — (Velike slikovnice)
Prevod dela: Cepecepetavček.

236 **Der Zappelzappelzappelmann.** [Illustrationen] Jelka Reichman ; [Übersetzung Doris Debenjak. — [2.Aufl.]. — Herrsching : M. Pawlak, 1986 — [33] str. : barvne ilustr. ; 27 cm
Prevod dela: Cepecepetavček. — Prejšnja izdaja 1985.

1987

237 **I dodici elefanti.** Illustrazioni di Jelka Reichman ; [Traduzione di: Vasilka Stanovnik e Renato Caporali]. — Firenze : Giunti Marzocco, 1987. — [32] str. : barvne ilustr. ; 27 cm
Prevod dela: Dvanajst slonov.

238 **Piko dinozavr:** erteki : [Na turkmenskom jazyke]. Syratčy Marianka Emec-Božič ; rus dilinden teržimo eden Meretgeldi Hudajberdiev — Ašgabat : Magaryf 1987. — 24 str. : ilustr. ; 26 cm
Transliterirano iz cirilice.
Prevod dela: Piko Dinozaver.

239 **Prücsök, a dinoszaurusz.** Marjanca Jemec-Božič rajzaival ; [Hungarian translation Balázs Andrea]. — Budapest : Móra, 1987. — [25] str. : ilustr. ; 27 cm
Prevod dela: Piko Dinozaver.

1. LEPOSLOVNI PRISPEVKI ZA MLADINO

Proza

1951

240 **Jabolka.** Risal : Sajovic. — Pionir 1951/52 št.2 str.50—51.

241 **Sinica in vrana.** Risal: Jože Ciuha. — Ciciban 1950/51 št.8 str.122—123.

1952

242 **Nagrada.** Risal: Tomaž Kvas. — Pionir 1952/53 št.1 str.18—19.

1953

243 **Gospod Boben in piščalka.** — Ciciban 1953/54 št.3 str.42—43. Ilustr.

1954

244 **Boris in Piki na počitnicah.** — Sedem dni 27.VIII.1954 št.33 str.263. Ilustr.

245 **Kužek junak.** — Sedem dni 5.II.1954 št.5 str.39. Ilustr.

246 **Lenartov Toni.** — Sedem dni 19.II.1954 št.7 str.55. Ilustr.

247 **Lepo perje, strahopetno srce.** — Ljudska pravica — Borba 1.IX.1954 št. 209 str. 5. Ilustr.

248 **Mama, jaz imam pa roke . . .** — Sedem dni 12.III.1954 št.10 str.79.

249 **Pavlijeva pot.** — Ljudska pravica 25.VIII.1954 št.203 str.5. Ilustr.

250 **Tetka Vsevedka.** — Naša vas 1954 št.12 str.196.

251 **Tinčkov rdeči robec.** — Ljudska pravica 22.IX.1954 št.227 str.5. Ilustr.

252 **Voluhar — skopuhar.** — Naša vas 1954 št.9 str.148.

253 **Vresje.** — Sedem dni 16.VII.1954 št.27 str.215. Ilustr.

254 **Zviti Gašper.** (Po koroški narodni). — Sedem dni 4.VI.1954 št.21 str.167. Ilustr.

255 **Živa drevesa.** — Sedem dni 23.IV.1954 št.16 str.127. Ilustr.

1955

256 **Andrejko letalec.** — Ljudska pravica 24.XI.1955 št.276 str.6. Ilustr.

257 **Beli kužek, črni kužek in reka.** — Ljudska pravica 10.III.1955 št.59 str.7. Ilustr.
Objavlja tudi Ciciban 1967—1968 št.8 str.197, narisala Roža Piščanec; Ciciban 1973—1974 št.12 str.382; Mladi rod 1968—1969 št.1—2 str.5; Mladi rod 1975—1976 št.7—8 str.102 in Mladi rod 1984—1985 št.7—8 str.118.

258 **Čebelica Zuzu.** — Ljudska pravica 9.VI.1955 št.134 str.7.

259 **Čudni gost.** — Ljudska pravica 12.V.1955 št.110 str.7. Ilustr.

260 **Je moje tudi naše?** — Ljudska pravica 13.X.1955 št.241 str.6. Ilustr.

261 **Jokec.** — Sedem dni 2.IX.1955 št.34 str.549. Ilustr.

262 **Kolo in cesta.** — Ljudska pravica 4.VIII.1955 št.181 str.7.

263 **Lepa starka.** — Sedem dni 3.VI.1955 št.21 str.339. Ilustr.

264 **Mezinček.** — Ljudska pravica 7.IV.1955 št.83 str.7. Ilustr.

265 **Najlepša ruta.** — Ljudska pravica 15.IX.1955 št.217 str.7. Ilustr.

266 **Nevidne niti.** — Ljudska pravica 23.VI.1955 št.146 str.7.

267 **Solzice Trmice.** — Sedem dni 18.II.1955 št.7 str.108. Ilustr.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 23.I.1959 št.4 str.5.

268 **Srce, kamen in zemlja.** — Ljudska pravica 21.VII.1955 št.170 str.7. Ilustr.

269 **Stara lokomotiva.** — Mladi svet 1955 št.1 str.25.

270 **Širokoustnež.** — Ljudska pravica 2.VI.1955 št.128 str.7. Ilustr.

271 **Šivanka in bucika.** — Ljudska pravica 29.IX.1955 št.229 str.5. Ilustr.

272 **Škratje velikani.** — Ljudska pravica 23.VI.1955 št.146 str.7. Ilustr.

273 **Tabornik Muha.** — Ljudska pravica 4.VIII.1955 št.181 str.7.

274 **Tinek in Martinek.** — Sedem dni 13.V.1955 št.18 str.293.

275 **Tonček Balonček.** — Ljudska pravica 13.I.1955 št.11 str.7. Ilustr.

276 **Tri hčere.** — Sedem dni 1.VII.1955 št.25 str.405. Ilustr.

277 **Vrabček Debeloglavček.** — Ljudska pravica 14.VII.1955 št.164 str.7.
Objavlja tudi Slovenski vestnik (Celovec) 29.VI.1956 št.26 str.4 in 22.VIII.1958 št.34 str.5.

278 **Za očeta.** — Sedem dni 29.VI.1955 št.24 str.13.

279 **Zbor strahov.** — Ljudska pravica 3.XI.1955 št.258 str.7. Ilustr.

1956

280 **Beli dimnikarček in črni pek.** — Ljudska pravica 22.III.1956 št.69 str.7. Ilustr.

281 **Cekar.** Narisal Bogdan Grom. — Ciciban 1955—1956 št.6 str.159.

282 **Deček na zajcu.** — Sedem dni 11.V.1956 št.17 str.13. Ilustr.

283 **Deček z Luž.** Narisal Ive Šubic. — Mali veseljak 1956 št.15 str.93—94.
(Pionirski list 30.V.1956 št.34.)

284 **Divji Gašper.** (Koroški motiv). — Sedem dni 9.III.1956 št.9 str.13.
Objavlja tudi Mladi rod (Celovec) 1956—1957 št.1—2 str.14—15,
Slovenski vestnik 14.VI.1956 št.24 str.5 in Pionir 1958—1959 št.6 str.183. Ilustriral Karel Zelenko.

285 **Izgubljeni dan.** — Ljudska pravica 1.III.1956 št.51 str.5. Ilustr.

286 **Jadrnica.** Ilustriral Savo Sovre. — Pionirski list 24.X.1956 št.4 str.3.

287 **Junak iz Koromandije.** Narisal Milan Bizovičar. — Pionir 1956/57 št.3 str.76—77.
Objavlja tudi Pionir 1965—1966 št.2—3 str.57.

288 **Koza z zvonom.** — Sedem dni 6.IV.1956 št.13 str.13. Ilustr.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 25.V.1956 št.21 str.5.

289 **Lepa beseda.** — Ljudska pravica 16.II.1956 št.39 str.7.

290 **Martinek Zvezdoklatež.** Narisal Leo Koporc. — Ciciban 1955/56 št.9 str.228—229.

291 **Muzikant.** — Ljudska pravica 19.IV.1956 št.93 str.7. Ilustr.

292 **Petelina.** — Ljudska pravica 28.VI.1956 št.151 str.7. Ilustr.

293 **Ponosni Tinek.** — Ljudska pravica 9.II.1956 št.33 str.7. Ilustr.

294 **Sedem mesarjev in sedem komarjev.** — Ljudska pravica 2.II.1956 št.27 str.6. Ilustr.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 10.II.1956 št.6 str.4.

295 **Sestrica Zlatolaska.** Ilustriral France Slana. — Pionirski list 8.II.1956 št.19 str.3.

296 **Tovariša.** — Ljudska pravica 23.II.1956 št.45 str.6.

297 **V pasti.** — Ljudska pravica 21.VI.1956 št.145 str.6.

298 **Za goro je sonce.** Ilustrirala Ančka Gošnik-Godec. — Mali veseljak 1956 št.9 str.61—62.
(Pionirski list 21.III.1956 št.9.)

299 **Za očeta.** — Ljudska pravica 2.II.1956 št.27 str.6.

300 **Zlata nit.** — Sedem dni 13.I.1956 št.1 — 30.III.1956 št.12. Ilustr.

1957

301 **Deklica in gobja hišica.** — Sedem dni 4.X.1957 št.40 str.14. Ilustr.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 22.XI.1957 št.47 str.5.

302 **Košej.** — Sedem dni 2.VIII.1957 št.31 str.14.
Objavlja tudi Mladi rod 1956—1957 št.7—8 str.108—109, Slovenski vestnik 4.IV.1958 št.14 str.5 in Koroški fužinar 1957 št.4—6 str.45.

303 **Kruh.** — Koroški fužinar 1957 št.7—9 str.37.
Objavlja tudi Mladi rod 1956—1957 št.9—10 str.143—144.

304 **Labodi dobrega vetra.** — Sedem dni 21.VI.1957 št.25 str.14. Ilustr.

305 **Lestev na sonce.** Mladinska povest iz današnjih dni. Riše France Slana. — Nadaljevanje v letu 1958. Pionirski list 11.IX. 1957 št. 1—25.XII. 1957 št. 15.

306 **Lestev na sonce.** — Sedem dni 11.I.1957 št.1—2 str.20. Ilustr.

307 **Lev, mravlja in kokoš.** — Sedem dni 15.IV.1957 št.15 str.14. Ilustr.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 8.VIII.1958 št.32 str.5, Barčica 1959 št.10 in Mladi rod 1971—1972 št.9—10 str.129.

308 **Mesec v kletki.** — Ljudska pravica 21.II.1957 št.44 str.7. Ilustr.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 12.XII.1958 št.50 str.5.

309 **Nesložni bratje.** — Mladi rod 1957/58 št.3—4 str.40—41.

310 **Objokani grobijan.** Narisal Ive Seljak. — Pionirski list 27.III.1957 št.23 str.3.

311 **Pismo za ježa.** — Sedem dni 25.X.1957 št.43 str.14. Ilustr.

312 **Sedem zlatih košev.** — Ljudska pravica 25.IV.1957 št.98 str.6. Ilustr.

313 **Sivko.** Ilustriral Milan Bizovičar. — Pionir 1957/58 št.3 str.89—90.

314 **Srečanje.** Ilustriral Savo Sovre. — Pionir 1957/58 št.1 str.22—23.

315 **Svetilničar.** Ilustrirala Ančka Gošnik-Godec. — Pionirski list 20.II.1957 št.18 str.3.

316 **Zajec I. Levjesrčni.** Ilustriral Savo Sovre. — Pionirski list 12.VI.1957 št.34 str.3.

317 **Zvezda v torbi.** — Sedem dni 6.XII. 1957 št.48—49 str.22. Ilustr.
Objavlja tudi Mladi rod 1957—1958 št.7—8 str.106—108.

1958

318 **Biser gora.** — Slovenski vestnik 31.X.1958 št.44 str.5.

319 **Boben in piščalka.** — Slovenski vestnik 19.IX.1958 št.38 str.5.

320 **Deček v avtu.** — Slovenski vestnik 5.IX.1958 št.26 str.5. Ilustr.

321 **Hišica na tri ogle.** (Motiv iz Mežiške doline.) Ilustriral Aleks Horvat. — Pionir 1958—1959 št.3 str.78—79.
Objavlja tudi Mladi rod 1958—1959 št.5—6 str.82—83.

322 **Jegličeva odločitev.** — Koroški fužinar 1958 št.1—3 str.30—31.
Odlomek iz mladinske povesti Deček na črnem konju

323 **Jekajrus.** Ilustriral Božo Kos. — Pionir 1957/58 št.7 str.215—217.

324 **Lestev na sonce.** Mladinska povest iz današnjih dni. Riše France Slana. — Pionirski list 3.I.1958 št.16 — 24.IV.1958 št.29.
Nadaljevanje iz leta 1957.

325 **Mali pek z očali.** Ilustriral Savo Sovre. — Pionirski list 15.V.1957—1958 št.31 str.4.

326 **Medved, kozel, volk in modri jazbec.** — Slovenski vestnik 14.XI.1958 št.46. str.5.
Objavlja tudi Mladi rod 1958—1959 št.9—10 str.138—139.

327 **Molk ni vedno zlato.** — Slovenski vestnik 28.XI.1958 št.48 str.5.

328 **Ptičji grad.** — Sedem dni 24.I.1958 št.4 str.14. Ilustr.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 6.III.1959 št.10 str.5 in 17.II.1967 št.7 str.5.

329 **S-5733.** — Ljudska pravica 21.VIII.1958 št.195 str.7. Ilustr.

330 **Skrivnost v levem žepu.** Povest. Ilustriral France Slana. — Pionirski list 17.IX.1958 št.1 — 24.XII.1958 št.15.
Nadaljevanje v letu 1959.

331 **Sraka in kokoš.** — Mladi rod 1957—1958 št.5—6 str.73—74.

332 **Srebrni konj.** — Slovenski vestnik 3.X.1958 št.40 str.5.

333 **Veseli pastir.** — Sedem dni 14.II.1958 št.7 str.14. Ilustr.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 3.IV.1959 št.14 str.5.

334 **Zeleni možej.** Pripovedka iz Mežiške doline. — Mladi rod 1957/58 št.5—6 str.78.
Objavlja tudi Mladi rod 1969—1970 št.7—8 str.110.

335 **Zgodba o dedu in vnuku.** Ilustriral Savo Sovre. — Pionirski list 17.IV.1958 št.28 str.4.

336 **Zlato v Olševi.** — Mladi rod 1957/58 št.7—8 str.115—116.

337 **Zmajeva stezica.** Ilustrirala Marjanca Jemec. — Pionir 1957/58 št.6 str.162—165.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 24.II.1978 št.8 str.6.

1959

338 **Čriček.** — Slovenski vestnik 12.VI.1959 št.24 str.5.

339 **Čudna dežela Nosarija.** Ilustriral Milan Bizovičar. — Pionir 1958/59 št.6 str.169—175.

340 **Deček in žerjav.** Narisala Roža Piščanec. — Ciciban 1958/59 št. 6 str.152—153.
Objavlja tudi Mladi rod 1958/59 št.7—8 str.106—107.

341 **Hiša številka sedem.** Narisal Milan Bizovičar. — Ciciban 1959/60 št.2 str.36—39.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 12.II.1960 št.7 str.5.

342 **Kmet in razbojniki.** (Koroški motiv). — Slovenski vestnik 29.V.1959 št.22 str.5.

343 **Navihani čevljar.** Stara zgodba iz Mežiške doline. — Slovenski vestnik 24.VII.1959 št.30 str.5.
Objavlja tudi Mladi rod 1973—1974 št.1—2 str.16—17. Ilustr.

344 **Pravljica o črni luni.** — Ljudska pravica 5.II.1959 št.28 str.7. Ilustr.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 6.II.1959 št.6 str.5.

345 **Skrivnost v levem žepu.** Povest. Ilustriral France Slana. — Pionirski list 7.I.1959 št.16 — 4.III.1959 št.22.
Nadaljevanje iz leta 1958.

346 **Vesela žoga.** Narisala Marlenka Stupica. — Ciciban 1958/59 št.5 str.114—116.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 29.IV.1960 št.18 str.5 in 4.III.1977 št.9 str.6.

347 **Zgodba o jeseni.** Narisala Cita Potokar. — Ciciban 1959/60 št.1 str.18—19.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 30.X.1959 št.44 str.5 in Mladi rod 1961/62 št.1—2 str.4—5.

1960

348 **Bela pot.** Narisala Roža Piščanec. — Ciciban 1960/61 št.3 str.64—65.
Objavlja: V šolo radi hodimo. Berilo za 4. raz. posebnih osnovnih šol. Ljubljana, 1980, str.24.

349 **Hruške.** Narisal Milan Bizovičar. — Ciciban 1960/61 št. 1 str.6—7.
Objavlja: V šolo radi hodimo. Berilo za 4. raz. posebnih osnovnih šol. Ljubljana, 1980, str.8.

350 **Junak.** — Mladi rod 1959—1960 št. 7—8 str.83.

351 **O dečku in medvedku.** — Slovenski vestnik 9.IX.1960 št.37 str.5.

352 **Visoka tekma.** Narisal Aco Mavec. — Pionir 1959/60 št.9 str.258—262.

353 **Zalka v mestu.** — Slovenski vestnik 22.VII.1960 št.30 Str.5.

1961

354 **Gusarska zgodba.** Narisal Bogdan Borčič. — Pionirski list 10.VI.1961 št. 35—36 str.6.

355 **O medvedku in dečku.** Ilustrirala Marlenka Stupica. — Ciciban 1961/62 št.2 str.29—32
Objavlja tudi Mladi rod 1962/63 št.9—10 str.134—136.

356 **Predsednik rumenega balkona.** — Pionirski list 5.X.1961 št.4 str.10. Ilustr.

357 **Za očeta.** Narisala Cita Potokar. — Ciciban 1961/62 št.3 str.68.

1963

358 **Tri hčerke.** — Slovenski vestnik 15.III.1963 št.11 str.5.

1964

359 **Devet ognjev za deset fantov.** Podobe razstavlja taborniški slikar Jože [Ciuha] . — Kurirček 1964/65 št.1—6; št.2 str.49—55; št.3 str.98—103; št.4 str.145—150; št.5 str.194—199; št.6 str. 242—247; št.7 str.290—295; št.8 str.338—342; št.9 str. 387—392; št.10 str.435—440.

360 **Hiša in hišica.** Narisal Milan Bizovičar. — Ciciban 1964/65 št.3 str.59—61.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 25.III.1966 št.12 str.5.

361 **Lepa beseda.** — Ciciban 1964/65 št.4 str.85.
Objavlja tudi Dobro jutro. Berilo za tretji razred osnovne šole. Ljubljana, 1978, 1982, 1983, 1986 st.125.

362 **Pajac.** — Slovenski vestnik 28.II.1964 št.9 str.5.

363 **Peter ob enajstih.** Ilustriral Jože Ciuha. — Kurirček 1963/64 št.8 str.347—352.

364 **Primožev dnevnik.** Narisal Milan Bizovičar. — Ciciban 1963/64 št.10 str.258—259.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 22.IV.1966 št.16 str.5; Ciciban bere 1966 str.30—33; Drugo berilo, Ljubljana, 1973, 1975 str.172—173; Zvonec kliče. Berilo za drugi razred osnovne šole, Ljubljana 1978, 1982, 1983 str.172—173 in Mladi rod 1982/83 št.5—6 str. 66—67.

365 **Punčka.** Ilustrirala Ančka Gošnik—Godec. — Kurirček 1963/64 št.5 str. 204—207.
I. nagrada za prozo, namenjeno otrokom do 14 let na natečaju Festivala Kurirček leta 1963. —
Objavlja tudi Kurirček 1967/68 (posebna številka) str.22—24; Naši razgledi 11.I.1964 št.1 str. 10; Koroški koledar 1967 str. 79—81; Bilten TAM 1967 št.9—10 str.24; Informacije tovarne Zlatorog 1976 št.2 str. 22—23; Svobodni slovenski gozdovi. Ljubljana, 1988 str. 7—11

366 **Raziskovalec Peter Eskimy Lunik Krokodilov.** Riše Aco Mavec. — Pionirski list 15.X.1964 št.5 str.8.

367 **Rolf.** Ilustriral Milan Bizovičar. — Pionir 1963/64 št.6 str. 172—173.
Objavlja tudi Iz velikih težkih dni. Ljubljana, 1965, 1968, 1971, 1978 str.91—95.

1965

368 **Moj prijatelj slon.** Narisal Janez Vidic. — Ciciban 1965/66 št. 1 str.14—15; št.2 str.42—43; št.3 str. 58—59; št.4 str.98—99.
Nadaljevanje v letu 1966.

369 **O črni luni.** Narisal Milan Bizovičar. — Pionirski list 18.III.1965 št.24 str.7.

1966

370 **Ko sem bil majhen...** Narisal Ive Šubic. — Pionirski list 8.XII. 1966 št.13 str.8. Potret.
Objavlja tudi Drugo berilo. Ljubljana, 1973, 1975 str.28—29 in Zvonec kliče. Berilo za 2. raz. osnovne šole. Ljubljana, 1978, 1982, 1983 str. 28—29.

371 **Konjiček.** — Kurirček 1965/66 št.7 str.306—309.

372 **Moj prijatelj slon.** Narisal Janez Vidic. — Ciciban 1965/66 št.5 str.127; št.6 str.154—155; št.8 str.210—211; št.10 str.266—267.

373 **Pajac.** Ilustrirala Cita Potokar. — Kurirček 1965/66 št.10 str.458—460.

1967

374 **Ko sem bil majhen, smo stanovali na kraju sveta.** — Slovenski vestnik 6.I.1967 št.1 str.5.

375 **Ladjica.** Ilustriral Stane Kumar. — Kurirček 1966/67 št.9 str.396—397.

376 **O oknih in črnem konju.** Narisala Zdenka Golob—Borčič. — Ciciban 1966/67 št.10 str.254—255.

377 **Piščalka.** Ilustriral Stane Kumar. — Kurirček 1966/67 št.8 str.344—345.

1968

378 **Kocke.** — Festival Kurirček. VI.Maribor, 1968 str.113—115.
II.nagrada na natečaju Festivala Kurirček leta 1968.

379 **Medvedek.** Narisal Ivan Seljak. — Kurirček 1967/68 št.7 str.200—202.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 4.V.1973 št.18 str.6.

380 **Pastirjevo slovo.** — Ciciban bere, 1968 Št. 52—53.

381 **Predsednik rumenega balkona.** Narisal Aco Mavec. — Pionirski list 11.IV.1968 št.28 str.11.

382 **Veseli pastir.** Narisal Milan Bizovičar. — Ciciban 1967/68 št.6 str.158—159.

383 **Žoga.** Narisal Ivan Seljak. — Kurirček 1967/68 št. 9 str.261—264.

1969

384 **Ali je to sploh dedek Mraz?** Narisal Ive Seljak. — Pionirski list 20. XII. 1969 št.15—16 str.6—7.

385 **Kocke.** Narisal Ivan Seljak. — Kurirček 1968/69 št. 7 str.200—203.

386 **Krojaček Hlaček.** Narisala Marlenka Stupica. — Ciciban 1969/70 št.1 str.8—9; št.2 str.43—45; št.3 str.68—70, št.4 str.104—105.
Nadaljevanje v letu 1970.

387 **Na vozu.** Narisala Zdenka Golob-Borčič. — Ciciban 1968/69 št.6 str.148—149.

388 **Največji klovn.** Narisal Jože Ciuha. — Ciciban 1968/69 št.7 str. 176—177.
Objavlja tudi Drugo berilo. Ljubljana, 1973, 1975 str.162 in Zvonec kliče. Berilo za 2. raz. osn. šole. Ljubljana, 1978, 1982, 1983 str.162.

389 **Narobe svet.** — Pravljice iz naših dni. Ljubljana, 1969 str.18—23.
Zgodba iz Potovanja slona Jumba.

390 **Prvo srečanje.** — Dolenjski list 27.XI.1969 št.48 str.33. Ilustr.
Objavlja tudi Vestnik(Murska Sobota) 28.XI.1969 št.46 str.21. — Odlomek iz povesti Deček na črnem konju.

1970

391 **Deček iz samote.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1970/71 št.3 str. 75—78.
Objavlja tudi Nedeljski dnevnik 9.V.1975 št.38 str.17 in Žirovski občasnik 1987 št. 11—12 str.51—53.

392 **Kako se rodi dimnikar?** Narisal Aco Mavec. — Pionirski list 9.XII.1970 Št.14 str.20—21.

393 **Krojaček Hlaček.** Narisala Marlenka Stupica. — Ciciban 1969/70 št.5 str.136—137; št.6 str.167—169; št. 7 str.211—213; št.8 str.236—237; št.9 str.272—273; št.10 str.296—297.
Nadaljevanje iz leta 1969.

394 **Mornar na kolesu.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1970/71 št.4 str.111—114.

395 **Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Lov na vesoljskega gusarja.** Risal Aco Mavec. — Pionir 1970/71 št.1 str.30—31.

396 **Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Kje je slavni Jere Mija!** Risal Aco Mavec. — Pionir 1970/71 št.2 str.30—31.

397 **Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Je dim zginil kot dim?**Risal Aco Mavec. — Pionir 1970/71 št. 3 str.30—31.

398 **Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Pajac in general.** Risal Aco Mavec. — Pionir 1970/71 št.4 str.30—31.

399 **Pesnik Muželj in njegova živa knjiga.** Narisal Božo kos. — Pionirski list 30.V.1970 št.35 str.10.
Objavlja tudi Mladi rod 1973/74 št.7—8 str.99—100.

400 **Prvi škornji.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1970/71 št.1 str.3—5.
Objavlja tudi Delo—življenje, glasilo delovne skupnosti tovarne obutve Alpina Žiri 1975 št.1 str.9 in Žirovski občasnik 1987 št.11—12 str.49.

401 **Singerica.** — Sladkogorčan 1970 št.4 str. 12—13.

402 **Ura.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1968/70 št. 7 str.199—202.
Objavlja tudi Mladi rod 1971/72 št.3—4 str.68—69.

403 **Zgodba o zaboju.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1970/71 št.2 str.39—41.
Objavlja tudi Žirovski občasnik 1987 št.11—12 str.49—50.

1971

404 **Čebelja pot.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1970/71 št.6 str. 183—186.
Objavlja tudi Koroški koledar 1973 str. 92—93 in Žirovski občasnik 1987 št.11—12 str.50—51

405 **Golobučnež.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1970/71 št.5 str.147—150.

406 **Grenke češnje.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1970/71 št.9 str.291—292.

407 **Moje prvo učiteljsko mesto.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1970/71 št.10 str.327—330.
Objavlja tudi Mladi rod 1972/73 št.1—2 str.15—16. Portret.

408 **Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Črni kavboj.** Risal Aco Mavec. — Pionir 1970/71 št.5 str.30—31.

409 **Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Tekma.** Risal Aco Mavec. — Pionir 1970/71 št. 6. str.30—31.

410 **Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Hotel »Kanarček«.** Risal Aco Mavec. — Pionir 1970/71 št.7 str.30—31.

411 **Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Boj za »Sončno ladjo«.** Risal Aco Mavec. — Pionir 1970/71 št.8 str.30—31.

412 **Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Zaljubljeni razbojnik.** Risal Aco Mavec. — Pionir 1970/71 št.9 str.30—31.

413 **Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Nina in Primož.** Risal Aco Mavec. — Pionir 1970/71 št.10 str.30—31.

414 **Pomladni sel.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1970/71 št.7 str.219—222.

415 **Puška.** — Večer 31.XII.1971 št.303 str.9. Portret.
II. nagrada na natečaju Festivala Kurirček leta 1971.

416 **Singerica.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1970/71 št.8 str.255—258.

1972

417 **Dragi mladi prijatelji... Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi.** (Odlomek). — Brstje — glasilo učencev osnovne šole Lucijan Seljak Kranj 1972 str.53—54.
[Faksimile rokopisa]

418 **Krojaček Hlaček.** — Slovenski vestnik 14.VII.1972 št.28 str.6.
Zgodba: Prevelika kapa in še kaj.

419 **Lis in Budl.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1971/72, št.6 str. 198—202.

420 **Medvedek.** Ilustriral Ive Šubic — O partizanih. Berilo za nižje razrede osnovnih šol. Ljubljana, 1972 str.5—9.
Črtica iz zbirke Punčka.

421 **Puška.** Narisal Ivan Seljak. — Kurirček 1971/72 št.9 str.300—303.
Iz: Punčka.

422 **Strta šipa.** Narisal Aco Mavec. — Ciciban 1972/73 št.2 str.45—46.
Objavlja tudi Mladi rod 1974/75 št.3—4 str.41.

423 **Ukradena kapa.** Narisal Aco Mavec. — Ciciban 1972/73 št.4 str.106—107.

424 **Zaspani povodni mož ali plavalna šola.** Narisal Aco Mavec. — Pionirski list 15.XI.1972 št.13 str.13.

1973

425 **Janez Veliki. Nova obleka.** Narisala Melita Vovk—Štihova. — Kurirček 1973/74 št.3 str.82—85.

426 **Jurij Polenta in njegova težka brenta.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1973/74 št.2 str.52—55.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 3.X.1980 št.40 str.6.

427 **Konji.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1972/73 št.6 str.192—195.
Objavlja tudi Slovenski vestnik 5.VIII.1977 št.31 str.6.

428 **Krojaček Hlaček.** Narisala Marlenka Stupica. — Ciciban 1973/74 št.1 str.8—10; št.2 str.40—41; št.3 str.72—74; št.4 str.104—105; št.5 str.137—138; št.6 str.158—169, št.7 str.200—202.
Nadaljevanje v letu 1974.

429 **Mož z enim zobom.** Narisal Aco Mavec. — Ciciban 1972/73 št.5 str.134—136.

430 **O ribah in črnem psu.** Narisal Aco Mavec. — Ciciban 1972/73 št.10 str. 297—298.

431 **Rdeče kolo.** Ilustriral Aco Mavec. — Ciciban 1972/73 št.8 str.233—234.
Objavlja tudi Mladi rod 1974/75 št.1—2 str.10—11.

1974

432 **Čakam te pri reki.** Ilustriral Marjan Amalietti. — Pionir 1974/75 št.2 str.44.
(Prgišče robidnic.)

433 **Janez Veliki. Od palca do morja.** Narisala Melita Vovk-Štihova. — Kurirček 1973/74 št.10 str.340—342.

434 **Janez Veliki. Šolska naloga.** Narisala Melita Vovk-Štihova. — Kurirček 1973/74 št.6 str. 190—193.

435 **Krojaček Hlaček.** Narisala Marlenka Stupica. — Ciciban 1973/74 št.8 str.228—230; št.9 str.260—262; št.10 str.292—293; št.11 str.324—325; št.12 str.356—357; št.13 str.388—390; št.14 str.420—422; št.15 str.452—453.
Nadaljevanje iz leta 1973.

436 **Moji prijazni sopotniki.** Narisal Marjan Manček. — Pionirski list 6.XI.1974 št.10 str.14.

437 **V mestu.** — Mladi rod 1973/74 št.9—10 str.134.
Iz: Potovanje slona Jumba.

1975

438 **Deček in pes.** Narisal Savo Sovre. — Pionirski list 14.V.1975 št.32 str.14.

439 **Dogodivščine mojstra Urre. Jeklena ptica.** Narisala Marjanca Jemec-Božič. — Ciciban 1974/75 št.12 str.361—362.

440 **Janez Veliki. Mož na blazini.** Narisala Melita Vovk-Štihova. — Kurirček 1974/75 št.6 str.195—198.

441 **Mojster Urra. Kje je Andrejko?** Narisal Rudi Španzel. — Ciciban 1974/75 št.5 str.137—139.

442 **Mojster Urra. Kaj je narobe?** Narisal Rudi Španzel. — Ciciban 1974—1975 št.6 str.171—173.
Objavlja tudi Mladi rod 1974/75 št. 5—6 str. 80.

443 **OF.** Narisal Ive Seljak-Čopič. — Kurirček 1974/75 št.8 str.255.
Podpis: Lev Sorski.

444 **Piščalka.** Ilustriral France Anžel. — Vzšlo bo sonce. Zgodbe iz narodnoosvobodilnega boja. — Ljubljana, 1975 str.179—183.

445 **Punčka.** Ilustriral Franc Anžel. — Vzšlo bo sonce. Zgodbe iz narodnoosvobodilnega boja. — Ljubljana, 1975 str.174—178.

446 **Smej se, kurirček. Zgodilo se je poldrugemu Juriju.** — Kurirček 1975/76 št.1 str.28; št.2 str.64; št.3 str.100; št.4 str.136.
Podpis: Lev Sorski.

447 **Vesele iskre. Zgodilo se je poldrugemu Juriju.** — Kurirček 1974/75 št.5 str. 174; št.6 str.210; št.7 str.246; št.8 str.282; št.9 str.318; št.10 str.354.
Podpis: Lev Sorski.

MARIBORSKA KNJIŽNICA
MARIBOR

448 **Z vami se pogovarja pisatelj Leopold Suhodolčan.** — Pionirski list 9.IX.1975 št.2 — 24.XII.1975 št.16. Portret.
Nadaljevanje v letu 1976.

1976

449 **Janez Veliki. Tekma.** Narisala Melita Vovk. — Kurirček 1975/76 št.6 str.199—202.

450 **Neprekosljivo zanesljiva detektivska svetovalnica. Mojstra Naočnik in Očalnik.** Ilustriral Aco Mavec. — Pionirski list 29.IX.1976 št.4 — 16.VI.1977 št.36.

451 **O dečku, ki je bil iz cukra.** Narisal Marjan Manček. — Ciciban 1975/76 št.9 str.266—267.
Objavlja tudi Rodna gruda 1980 št.3 str.42.

452 **O dečku, ki je hodil po rokah.** Narisal Marjan Manček. — Ciciban 1975/76 št.9 str.266—267.
Objavlja tudi Rodna gruda 1981 št.4 str.37.

453 **O dečku, ki je jezdil ograjo.** Narisal Marjan Manček. — Ciciban 1975/76 št.10 str.294—295.
Objavljajo tudi Narodne novine (Budimpešta), rubrika: Za naše Slovence 16.XII.1976 št.51 str.7 in Rodna gruda 1980 št.1 str.42.

454 **O dečku, ki je najraje plezal na drevesa.** Narisal Marjan Manček. — Ciciban 1975/76 št. 7 str.202—203.
Objavlja tudi Mladi rod 1975/76 št.3—4 str.38 in Rodna gruda 1980 št.5 str.42.

455 **O dečku, ki je našel največje jajce.** Narisal Marjan Manček. — Ciciban 1975/76 št.8 str.234—235.
Objavlja tudi Mladi rod 1979/80 št.7—8 str.107 in Rodna gruda 1980 št.2 str.43.

456 **O dečku, ki je srečal obešalnik.** — Mladi rod 1975/76 št.5—6 str. 77. Ilustr.

457 **O dečku, ki je (tudi) veliko vedel.** Narisal Marjan Manček. — Ciciban 1975/76 št.11 str.326—327.
Objavlja tudi Rodna gruda 1980 št.4 str.42.

458 **Peter Nos je vsemu kos, ima povsod svoj nos.** Narisal Marjan Manček. — Ciciban 1976/77 št.1—15

459 **Peter Nos je vsemu kos, ima povsod svoj nos.** — Mladi rod 1975/76 št.9—10 str.139. Ilustr.

460 **Tiger, tiger!** Narisal Aco Mavec. — Pionirski list 31.III.1976 št.27 str.12

461 **Ura.** [Ilustriral] Heimer. — Rodna gruda 1976 št.1 str. 36—37.
Iz: Mornar na kolesu.

462 **Z vami se pogovarja pisatelj Leopold Suhodolčan.** — Pionirski list 7.I.1976 št.17 — 26.V.1976 št.34. Portret.
Nadaljevanje iz leta 1975.

1977

463 **Janez Veliki. Sosedi.** Narisala Melita Vovk. — Kurirček 1977/78 št.2 str.46—48.

464 **Mojih sedem strahov.** Ilustriral Milan Bizovičar. — Spomini na otroštvo. [1.knjiga.] Ljubljana, 1977 str.213—221.
Objavlja tudi Koroški koledar 1977 str.165—169.

465 **Neprekosljivo zanesljiva detektivska svetovalnica. Mojstra Naočnik in Očalnik.** Ilustriral Aco Mavec. — Pionirski list 15.IX.1977 št. 2 — 3.VI.1978 št.35.

466 **Peter Nos je vsemu kos, ima povsod svoj nos.** Narisal Marjan Manček — Ciciban 1977/78 št.1 str. 6—7; št.3 str.10—11; št.4 str.6—7; št.5 str.6—7; št.6 str.12; št.7 str.6; št.9 str.6; št.10 str.6—7; št.11 str.13—14; št.12 str.10—11; št.13 str.6—7; št.14—15 str. 6—7.

467 **Pri nas doma.** Narisal Marjan Manček. — Kurirček 1977/78 št.1 str. 18—19; št.3 str. 90—91; št.5 str.162—163; št.7 str.234—235; št.9 str.306—307.

1978

468 **Janez Veliki. Dolge noge, kratka pot.** Narisala Melita Vovk-Štihova. — Kurirček 1977/78 št. 6. str. 194—196.

469 **Jumbo v vlaku.** — Mladi rod 1977/78 št. 9—10 str.137. Ilustr.

470 **Na večerji s krokodilom.** — Iz roda v rod. Berilo za šesti razred osnovne šole. Ljubljana, 1978, 1980 str.66—69.
[Odlomek.]

471 **Neprekosljivo zanesljiva detektivska svetovalnica. Mojstra Naočnik in Očalnik.** Ilustriral Aco Mavec in drugi. — Pionirski list 7.IX.1978 št. 1 — 14.VI.1979 št.36 (razen št.20).

472 **Pa še o črnem psu.** Ilustriral Matjaž Schmidt. — Rodna gruda 1978 št.6 str.34.
Iz: Pipa, klobuk in dober nos.

473 **Peter Nos je vsemu kos, ima povsod svoj nos.** Narisal Marjan Manček. — Ciciban 1978/79 št.1 str.7; št.3 str.15; št.4 str.7; št.5 str.7; št.5 str.6; št.8 str.10; št.10, str.14; št.12 str.2; št.13 str.15; št.14—15 str.11.

474 **Pra-Matija ali Bučman.** Riše Aco Mavec. — Pionirski list 7.IX.1978 št.1 — 28.XII.1978 št.16.
Nadaljevanje v letu 1979.

475 **Pri nas in okoli nas.** Riše Marjanca Jemec-Božič. — Kurirček 1978/79 št.3 str.92—93; št.4 str.128—129; št.5 str.164—165; št.6 str.200—201; št.7 str.238—239; št.8 str.272—273; št.9 str.308—309; št.10 str.344—345.

1979

476 **Gumb v žepu.** Narisala Marička Koren. — Kurirček 1978/79 št.6 str.196—197.
Objavlja tudi Rodna gruda 1979 št.2 str.34-35. Ilustriral Matjaž Schmidt. Objavlja tudi Mladi rod (Celovec) 1987/88 št.1—2 str.28—29.

477 **Neprekosljivo zanesljiva detektivska svetovalnica. Mojstra Naočnik in Očalnik.** Ilustriral Aco Mavec in drugi. — Pionirski list 6.IX.1979 št.1 — 17.I.1980 št.18.

478 **Peter Nos je vsemu kos, ima povsod svoj nos.** Narisal Marjan Manček. — Ciciban 1979/80 št.1 str.16; št.2 str.11; št.3 str.16; št.4 str.30; št.5 str.12; št.6 str.9; št.7 str.10; št.8 str.4; št.9 str.8; št.10 str.3; št.11 str.7; št.12 str.11; št.14—15 str.4.

479 **Peter Nos je vsemu kos — trobentača.** — Dnevnik 6.X.1979 št.273 str.10.

480 **Pra-Matija ali Bučman.** Riše Aco Mavec. — Pionirski list 11.I.1979 št.17 — 26.IV.1979 št.30.
Nadaljevanje iz leta 1978.

481 **Pri nas in okoli nas.** Riše Marjanca Jemec-Božič. — Kurirček 1979/80 št.1. str.26—27; št.2 str.78—79; št.3 str.130—131; št.4 str.182—183; št.5 str.234—235; št.6 str.268—269; št.7 str.338—339; št.8 str.394—395; št.9 str.442—443; št.10 str.494—495.

482 **Ruta za deklici.** Narisala Marija Štih. — Kurirček 1978/79 št.7 str.232.

483 **V moji delavnici.** — Dnevnik 6.X.1979 št.273 str.10.

1980

484 **Kaj more slon, če je slon.** — Pionirski list 14.II.1980 št.20 str.17.
Iz: Na večerji s krokodilom

485 **Kdo smo?** — Ringaraja. Ljubljana, 1980 str.117—119.
Iz: Krojaček Hlaček

486 **Levi in desni klovn.** — Naš delavec 1980 št.3 str.31.
[Odlomek.]

487 **O dečku, ki je sanjal o belem kitu.** — Rodna gruda 1980 št.6 str.42.
Iz: Sedem nagajivih

488 **Peter Nos je vsemu kos.** — Mladi rod 1979/80 št.9—10 str.132.

489 **Peter Nos je vsemu kos.** Narisal Marjan Manček. — Ciciban 1980/81 št.1 str.26.

490 **Potujoči živalski vrt.** Ilustrirala Jelka Godec-Tomšič. — Kurirček 1979/80 št.7 str. 326—327.

491 **Potujoči živalski vrt.** — Dnevnik 16.II.1980 št.45 str.8.

492 **Primož in pajac.** — Mladi rod 1980/81 št.3—4 str.43. Ilustr.
Objavlja tudi Naš tednik (Celovec) 27.XI.1980 št.48 str.6.

493 **Prvi škornji.** Pripoved iz mladosti. — Loški razgledi 1980 str.279—280.
Iz: Mornar na kolesu

494 **Stopinje po zraku. Večerja z letečih krožnikov.** — Sladkogorčan 1980 št.2 str.14—15.
[Odlomek.]

495 **V veleblagovnici.** Ilustrirala Marjanca Jemec-Božič. — Mladi rod 1980/81 št.3—4 str.47.
Iz: Pri nas in okoli nas.

1981

496 **Markov maj.** Ilustriral Aco Mavec. — TV-15 Naš tovariš 7.V.1981 št.18 str.15.

497 **O kapi z belim čopom.** Narisal Matjaž Schmidt. — Kurirček 1980/81 št.6 str.312-313.
Iz: Pipa, klobuk in dober nos

498 **Peter Nos je vsemu kos.** Narisal Marjan Manček. — Naš delavec 1981 št.3 str.34.

1982

499 **Cepecepetavček.** — Družina in dom (Celovec) 1982 št.3 str.15.
Objavlja tudi Naš tednik 25.III.1982 št.12 str.6. Ilustr. — [Odlomek.]

500 **Knjižnica.** Ilustrirala Marjanca Jemec-Božič. — Mladi rod 1982/83 št.3—4 str.42.
Iz: Pri nas in okoli nas

501 **Mojih sedem strahov.** — Pionirski list 4.XI.1982 št.10 str.12. Ilustr.
Iz: Spomini na otroštvo. [1. knjiga.] Ljubljana, 1977.

502 **O dedku in medvedku.** Narisala Marjanca Jemec-Božič. — Kurirček 1981/82 št.6 str.1 + 10-12.

503 **O medvedku in dečku.** Ilustriral Matjaž Schmidt. — Slovenski koledar 1982 str.162-163.

504 **Peter Nos je vsemu kos.** — Mladi rod 1981/82 št.7—8 str.102.

505 **Pri zobozdravniku.** Ilustrirala Marjanca Jemec-Božič. — Mladi rod 1981/82 št.5—6 str.73.
Iz: Pri nas in okoli nas

1983

506 **Na belih strminah.** Ilustrirala Marjanca Jemec-Božič. — Mladi rod 1982/83 št.5-6 str.72.
Iz: Pri nas in okoli nas.

507 **Naj ima pisatelj brado ali ne?** — Pionirski list 3.III.1983 št.22 str.9. Ilustr.
Iz: Pisatelj, povej mi.

508 **Peter, peljali se bomo.** — Marija Jalen: Moja domovina SFRJ. 4. del. Ljubljana, 1983 str.161—162.

509 **Primožev dnevnik.** — Mladi rod 1982/83 št.5—6 str.66—67. Ilustr.

510 **V hidroelektrarni.** Ilustrirala Marjanca Jemec-Božič. — Mladi rod 1982/83 št.9—10 str.142.
Iz: Pri nas in okoli nas

511 **V televizijskem studiu.** Ilustrirala Marjanca Jemec-Božič. — Mladi rod 1983/84 št.3—4 str.45.
Iz: Pri nas in okoli nas.

1984

512 **Predsednik rumenega balkona.** — Marija Jalen: Moja domovina SFRJ. 5. del. Ljubljana, 1984 str.142—144.

1985

513 **Izgubil se je deček.** — Kje stanuješ, mala šola. Ljubljana, 1985 str. 147—148.
Iz: Peter Nos je vsemu kos

514 **Peter Nos je vedno vsemu kos. Vozel ni pozabljivec.** Mladi rod 1984/85 št.5—6 str.81. Ilustr.

515 **Pot skozi gozd.** Ilustrirala Lidija Osterc. — Kje stanuješ, mala šola. Ljubljana, 1985 str.15—17.
Iz: Krojaček Hlaček

516 **Primož in pajac.** — Kje stanuješ, mala šola. Ljubljana, 1985 str.9—10.

1986

517 **[Odlomki iz del za mladino].** — Alenka Kozinc: Leopold Suhodolčan. 1928—1980. Gradivo za literarno mapo. 5. razred osnovne šole.3. Ljubljana, 1986 str.1—7.

1987

518 **Deček iz samote.** — Žirovski občasnik 1987 št.11—12 str.51—53.

519 **Gumb v žepu.** — Mladi rod (Celovec) 1987/88 št.1—2 str.28—29..

520 **Peter Nos je vsemu kos.** — Mladi rod 1986/87 št.5—6 str. 86. Ilustr.

521 **Prvi škornji.** — Žirovski občasnik 1987 št.11—12 str.49.

522 **Zgodba o zaboju.** — Žirovski občasnik 1987 št.11—12 str.49—50.

1988

523 **Na počitnicah.** — Mladi rod (Celovec) 1988/89 št.1—2 str.15. Ilustr.

524 **Punčka.** — Svobodni slovenski gozdovi. Ljubljana, 1988 str.7—11. Ilustr.

1989

525 **Igrače.** — Rodna gruda 1989 št.10 str.26.

Dramatika

1955

526 **Dobrosrčna jelka.** — Igre in pesmi za otroške praznike. Ljubljana, 1955 str.68—73.

527 **Oprana strahopetnost.** — Igre in pesmi za otroške praznike. Ljubljana, 1955 str.165—170.

1956

528 **Veliki paket.** Ilustrirala Ančka Gošnik-Godec. — Mali veseljak 1956 št.6 str.33—34. (Pionirski list 5III.1956 št.10).
Objavlja tudi Za celo leto, Ljubljana, 1960 str.290—293, Praznični koledar, Ljubljana, 1976 str. 156—159 in Skečevi jugoslovenskih književnika za đačke priredbe učenika osnovnih škola. Izdala Jugoslovenska komisija za saradnju sa fondom Ujedinjenih nacija za pomoč deci-Unicef. Beograd, 1987 str.112—114.

1957

529 **Novinec.** — Mali veseljak 1957 št.14 str.83—84. (Pionirski list 17.IV.1957 št.26).
Objavlja tudi Za celo leto, Ljubljana, 1960 str.105—111 in Praznični koledar, Ljubljana, 1976 str.42—48.

530 **Poštarček.** — Mladi rod 1957/58 št.3—4 str.55—57.

531 **Tetka Vsevedka.** Igrica v enem dejanju. — Mladi rod 1956/57 št.9—10 str.137—139 in Mladi rod 1979/80 št.1—2 str.20—21.

1958

532 **Najlepše je, če si drug drugemu pomagamo.** Mladi rod 1958/59 št.1 str.18—20.

1960

533 **Deček v skrivališču.** — Za celo leto. Ljubljana, 1960 str.581—594.

534 **Martin in gozdni možje.** — Za celo leto. Ljubljana, 1960 str.385—392.

1965

535 **Večer s kurirčkom.** Ilustriral Vladimir Lakovič. — Kurirček 1965/66 št.2 str.66—72.

1968

536 **Pikapolonček.** Mladinska igra. — Pionirski list 9.XI.1968 št.10 str.7—10. (Pesem z notami je v Pionirskem listu 16.XI.1968 št.11 str.5.)
Objavlja tudi Praznični koledar, Ljubljana, 1976 str.298—315.

1972

537 **Medvedek na obisku.** Lutkovna igra. — Lutka — revija za lutkovno kulturo 1972 št.15—16 str.902—927.

1974

538 **[Sedem], 7 (pravih) dedkov Mrazov.** Narisal Marjan Manček. — Kurirček 1974/75 št.4 str.126—129.
Objavlja tudi Praznični koledar, Ljubljana, 1976 str.201—203 in Skečevi jugoslovenskih književnika za đačke priredbe učenika osnovnih škola. Beograd, 1986 str.110—112.

1976

539 **Pozdravljen dedek Jug.** Narisal Milan Bizovičar. — Kurirček 1976/77 št.4 str.126-129.

1977

540 **Največja in najmanjša jelka.** Narisal Aco Mavec. — Kurirček 1977/78 št.4 str.118—119.

1978

541 **Prepir in (novoletni) mir.** Narisala Marija Štih. — Kurirček 1978/79 št.4 str.114—116.

1979

542 **Črke za partizane.** Ilustriral Milan Bizovičar. — Kurirček 1978/79 št.8 str.256—258.
I. nagrada literarnega natečaja XVI.Festivala Kurirček leta 1978.

543 **Dedek Mraz in klovn.** Narisala Marija Štih. — Kurirček 1979/80 št.4 str.165—167.

1965

544 **Kukla.** — Naš svet (Skopje) 24.III.1965 št.127 str.6.
Izvirni naslov: Punčka.

545 **Lutka.** — Oslobodjenje (Sarajevo) 10.III.1965.
Punčka.

1966

546 **Za deteto što ušte go nema.** Prevod od slovenečki A. Popovski. Ilustriral A. Kaevski. — Razvigoj. Literaturno spisanie za deca. Skopje, 1966 št.6 str.4—7.
O dečku, ki ga še ni.

1967

547 **Veliki paket.** — Na pozornici. Beograd, Školska lektira 1967.

1968

548 **Oproštaj pastira.** Sa slovenačkog Vida Supičić. Ilustrovao M[ersad] Berber. Vesela sveska (Sarajevo) 1.IX.1968 št.1 str.8—9.
Pastirjevo slovo.

1969

549 **Kocke.** — Male novine (Sarajevo) 6.I.1969 št.650 str.7. Ilustr.

1970

550 **Četvrtastić i Okruglić majstori među detektivima. Lov na svemirskog gusara; Gde je glasovati Jere-Mija?; Da li je dim nestao poput dima?; Pajac i general.** — Ilustrirao Aco Mavec. — Pionir 1970/71 št.1—4 str.30—31. Cir.
Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Lov na vesoljskega gusarja; Kje je slavni Jere-Mija?; Je dim zginil kot dim?; Pajac in general. Nadaljevanje v letu 1971.

551 **Naočalar i Očalnik majstori među detektivima. Lov na svemirskog gusara; Gde je glasovati Jere-Mija?; Da li je dim nestao poput dima?; Pajac i general.** Ilustrirao Aco Mavec — Pionir 1970/71 št. 1—4 str.30—31.
Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Nadaljevanje leta 1971.

1971

552 **Četvrtastić i Okruglić majstori među detektivima. Crni kauboj; Utakmica; Hotel »Kanarinac«; Borba za »Sunčani brod«; Zaljubljeni razbojnik; Nina i Primož.** Ilustrirao Aco Mavec. — Pionir 1970/71 št. 5,6,7,8,9,10 str.30—31. Cir.
Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Črni kavboj; Tekma; Hotel »Kanarček«; Boj za »Sončno ladjo«; Zaljubljeni razbojnik; Nina in Primož. — Nadaljevanje iz leta 1970.

553 **Moje prve čizme.** — Male novine (Sarajevo) 15.III.1971 št.764 str.6. Ilustr.
Prvi škornji.

554 **Naočalar i Očalnik majstori među detektivima. Crni kauboj; Utakmica; Hotel »Kanarinac«; Borba za »Sunčani brod«; Zaljubljeni razbojnik; Ni-**

na i Primož. Ilustrirao Aco Mavec — Pionir 1970/71 št. 5,6,7,8,9,10 str.30—31.
Naočnik in Očalnik, mojstri med detektivi. Nadaljevanje iz l.1970.

1972

555 **Primožev dnevnik.** (Sa slovenačkog V[ida] Supičić). — Bajke za djecu i priče o djeci. Sarajevo, 1972 str.115—116.

1975

556 **Dječak i pas.** Sa slovenačkog prevela V[alerija] Skrinjar-Tvrz. Ilustracije A. Kozić. — Male novine 10.III.1975 št.972 str.6.
Deček in pes.

557 **Od palca do mora.** Sa slovenskog preveo Vukoman Radosavljević. Ilustrirao Miroslav Župec. — Galeb (Rijeka) 1975 št.7 str.8.

558 **Primožev dnevnik.** (Sa slovenačkog: Vida Supičić.) — Oslobodjenje 4.I.1975. Ilustr.

1976

559 **Majster Nitka a pomníky.** (Preložil J[uraj] Tušiak). — Pionieri (Novi Sad) 1975/76 št.6 str.12.
Krojaček Hlaček in spomeniki.

560 **Moje prve čizme.** (Sa slovenačkog V[alerija] S[krinjar]. — Jedinstvo (Priština) 19.II.1976 št.7.
Prvi škornji.

561 **O dječaku koji je našao najveće jaje.** Prevela sa slovenskoga S[unčana] Skrinjarić. Ilustrirao Ivica Antolčić. — Radost (Zagreb) 1976 št.1 str.6—7.
O dečku, ki je našel največje jajce.

562 **Příběhy krejčíka Kalhotky.** Preložil J[aroslav] Pánek. Ilustrovala Helena Sabolićova-Zakorová. — Náš koutek. Časopis pro české děti v Jugoslávii. Daruvar 1976 št.1—10
Krojaček Hlaček.

1979

563 **Binoclot et Bésiclot** (extrait). Les fleurs de mémère. Traduit par Elza Jereb. Illustrations Aco Mavec. — Le livre Slovéne 1979 št.3—4 str. 79—85.
Naočnik in Očalnik. Babičine rože.

1980

564 **Put kroz šumu.** (Odlomak.) Preveo sa slovenačkog Laza Lazić. Ilustrovao Husko Balić. — Vesela sveska 1.IX.1980 št.5 str.11.
Pot skozi gozd. (Krojaček Hlaček).

1981

565 **Junak iz Koromandije.** Prevela Vida Supičić. — Zmaj 1981 št.2 str.50,

566 **Putujući zoološki vrt.** Preveo Jože Skok. Ilustrirao Ivica Antolčić. — Radost 1980/81 št.8 str.28—29.

1986

567 **Zbojnik Cincin.** Ilustroval Ondrej Zimka. Predložil Ján Janković. — Što najsmiešnejších razprávok. Antológia z diel svetových a československých autorov. Bratislava, Mladé letá 1986 str.140—142.
Razbojnik Cincin. (Krojaček Hlaček — Krajčírik Nohavička).

2. RAZNI ČLANKI

Bralne značke

1961

568 **Prežihova značka.** — Glasilo Društva prijateljev mladine 14.VI.1961 št.6 str.8.

569 **V Prevaljah so podelili Prežihove značke.** — Pionirski list 10.VI.1961 št.35—36 str.3. Ilustr.

1967

570 **Sedmič Prežihove značke.** — Informativni fužinar 1967 št.2 str.17.

1969

571 **Šolske knjižnice naj postanejo žarišče tekmovanj za bralno značko.** Zapisal M. K. — Prosvetni delavec 10.IV.1969 št.7 str.2.

572 **Vseslovensko gibanje mladih bralcev. Iz govora na konferenci organizatorjev tekmovanj za bralne značke.** — Delo 3.IV.1969 št.91 str.5.

1970

573 **Deset let Prežihove bralne značke.** — Mladi ekonomist (Slovenj Gradec) 1969—70 št.1 str.[9].

574 **Deset let Prežihove značke.** — Večer 6.II.1970 št.30 str.8.

575 **Desetletnica Prežihove značke.** — Delo 12.II.1970 št.41 str.5.

576 **Prva podelitev bralne značke.** — Deset let Prežihove bralne značke. Ljubljana, 1970 str.11—30.

577 **Rast bralne značke v slovensko kulturno zavest.** — Deset let Prežihove bralne značke. Ljubljana, 1970 str.21—33. Ilustr.
Objavlja tudi Koroški fužinar 1970 št.1 str.17—20.

578 **[Tritisočpetsto] 3500 šolarjev na Ravnah.** Pogovor z L. Suhodolčanom zapisal O[tmar] K[lipšteter]. — Večer 5.VI.1970 št.129 str.4. Portret.
Ob 10.obletnici Prežihove bralne značke bo 7.VI.1970 v Kotljah srečanje dobitnikov bralnih značk iz vse Slovenije.

1971

579 **»Dan zlate knjige« v Idriji.** — Idrijski razgledi 1971 št.3 str.162—163.
V spomin na Franceta Bevka se imenuje 17. september »dan zlate knjige«.

580 **Tekmovanje ne sme postati obveznost.** — Prosvetni delavec 10.XII.1971 št.20 str.5.

1972

581 **Bralna značka v mednarodnem letu knjige.** — Knjiga 1972 št.6 str.385—386.

582 **Bralne značke v letu knjige.** Pogovor zapisala M.Š.[Marija Švajncer]. — Večer 25.III.1972 št.71 str.4.

583 **Tekmovanje za bralne značke pomaga otrokom pravilno vrednotiti knjigo.** — Slovenski vestnik 7.IV.1972 št.14 str.3.
Povzetek prispevka iz Večera z dne 25.III.1972 št.71 str.4 z naslovom »Bralne značke v letu knjige«.

1973

584 **Bralne značke — sodobna oblika vzgoje mladega bralca.** — Koroški koledar 1973 str.87—88.

585 **Bralne značke. Armada, ki bere dobre knjige** — Večer 3.VI.1973 št.78 str.6.

586 **Premalo denarja za knjige.** — Večer 18.IV.1973 št.91 str.5.

1974

587 **Bralne značke — lahko smo jih veseli.** Pogovor zapisala (tm)[Tatjana Pirš]. — Dnevnik 4.V.1974 št.119 str.9.

588 **Čas je hitrejši.** — Vzgoja in izobraževanje 1974 št.1 str.16—17.

589 **Mladi že bero — a odrasli?** — Delo 30.X.1974 št.254 str.8.

1975

590 **Bralne značke — privlačna in sodobna vzgoja mladega bralca.** — Knjiga 1975 št.1—2 str.77—81.
Ob II. slovenskem knjižnem sejmu.

591 **Branje za tekmovanje.** Pogovor z L. Suhodolčanom zapisala Tatjana Pregl. — Mladina 6.III.1975 št.9 str.18—19. Portret.

592 **Mladi prijatelji dobre knjige. Ob proslavi 15. obletnice bralnih značk.** — Dnevnik 17.IX.1975 št.254 str.5. Portret.

593 **[Petinosemdesettisoč] 85.000 navdušenih bralcev.** Pogovor s pisateljem Leopoldom Suhodolčanom zapisala Dragica Mordej. — Večer 19.IX.1975 št.218 str.6.

594 **Prežihova bralna značka. Ob 25-letnici pisateljeve smrti in 30-letnici osvoboditve.** — Delo 20.II.1975 št.42 str.8.

1976

595 **Petnajst let plemenitega tekmovanja.** — Bralne značke danes — 1961—1976. Ob 15.letnici prve podelitve. Obvestila mentorjem in organizatorjem z navodili za tekmovanje. Ljubljana, 1976 str.[3].

596 **Praznik, ki naj ne gre mimo nas.** Dnevnik 31.III.1976 št.88 str.5.
2.april — mednarodni praznik mladinske knjige.

597 **Utrujenost mentorjev?** — Dnevnik 15.III.1976 št.72 str.2.
O bralnih značkah.

1977

598 **Bralne značke — pomembno kulturno gibanje mladih.** Po razgovoru s predsednikom Zveze bralnih značk tovarišem L. Suhodolčanom zapisala T[arcizia] Galbiati. — Mladina 10.III.1977 št.9 str.34.
Leopold Suhodolčan je bil predsednik Zveze bralnih značk Slovenije od 21.IV.1972 do 16.XI.1979.

599 **Čitatel'skie znački — pobediteljam.** — Detskaja litaratura (Moskva) 1977 št.6 str.74—75.

600 **Petnajst let z mladimi bralci — —** Glasilo Društva prijateljev mladine 1977 št.1—2 str.12.

Vzgoja — Umetnost — Književnost

1964

601 **Mašta — stvaralačka sila.** — Dnevnik (Novi Sad) 7.VI.1964 št.6316 str.13.
Prispevek na Zmajevih igrah.

602 **Stvarnost, domišljija in otroštvo.** — Nova obzorja 1964 št.10 str.162—165.

603 **Stvarnost, mašta i detinjstvo.** Sa slovenačkog prevela Jasna Melvinger. — Prevalje, 1964. 7 f.str. 4°. Strojep.avtogr.
Referat na Zmajevih igrah v Novem Sadu.

1965

604 **Ne samo spomin.** — Iz velikih težkih dni. Ljubljana, 1965 str.119—121. [Spremna beseda.] Ponatisi: 1968, 1971, 1978.

605 **Ob začetku šolskega leta.** — Delo 11.IX. 1965 št.247 str. 2.
O naročnini za Ciciban.

606 **Otrok in knjiga.** — Otrok in družina 1965 št.10 str.310—311.

1966

607 **O Mladinskem gledališču.** — Delo 30.XII.1966 št.354 str.5.
O MLG v Ljubljani.

608 **Nebodijetreba.** — Prosvetni delavec 5.V.1966 št.9 str.3.
O slabi literaturi.

1967

609 **Likovna razstava mladih na Ravnah.** — Informativni fužinar 1967 št.6 str.18.

610 **Knjiga in vzgoja. Mladinska knjiga in vzgoja.** — Prosvetni delavec 15.XI.1967 št.18. str.7.

611 **Knjiga in vzgoja. Poljudnoznanstvena knjiga.** — Prosvetni delavec 13.XII.1967 št.20 str.7.

612 **Knjiga in vzgoja. Razgovor o knjigi.** — Prosvetni delavec l. XII. 1967 št. 19 str.7.

613 **Knjižna zbirka »Biseri«. Zares biseri, dela, ki bodo zmerom klasična.** — Delo 7.XII.1967 št.331 str.9.

614 **Z likovne razstave na Ravnah. Pri mladih želja po lepem. Učenci osnovnih šol ravenske občine razstavili 120 likovnih in kiparskih del.** —Večer 24.V.1967 št.119 str.4. Podpis: L. S.

1968

615 **»Kvalitetna stvaritev za otroke se sama uveljavi.« Razgovor s pisateljem Mirkom Petrovičem. Zapisal Leopold Suhodolčan.** — Delo 25.IV.1968 št.114 str.14.

616 **O književnosti s tematiko NOB za najmlajše.** — VI.Festival Kurirček. Maribor, 1968 str. 17—26.

617 **O vrednotenju mladinske književnosti.** —Delo 23.X.1968 št.291 str.5.

1969

618 **Cicibana pozdravljajo.** — Ciciban 1969/70 št.2 str.35. Portret.

619 **Pomembna je globina snovi. Ravnatelji osnovnih šol se v naši anketi vprašujejo, zakaj tako slabi učni uspehi. Tokrat govori ravnatelj osnovne šole na Prevaljah Leopold Suhodolčan.** — Večer 12.II.1969 št.35 str.7. Portret.

1970

620 **Pogled na sodobno slovensko mladinsko književnost.** —Ravne na Koroškem, 1970. 23+[2] f.str.4°. Strojep.avtogr.
Predavanje na seminarju za knjižničarje z avstrijske Koroške.

1971

621 **O Medvedku na obisku.** — Gledališki list Lutkovnega gledališča Ljubljana — ročne lutke. Sezona 1971—1972 str.4.

622 **Radio in televizija.** — Tedenska tribuna 3.II.1971 št.5 str.9.
Priredbe izvirnih slovenskih del za mladino.

623 **Tudi mladinska književnost naj bo po svoje kritična.** — Delo 18.II.1971 št.46 str.12.

1972

624 **Dragi mladi gledalci in vsi, ki imate radi gledališče.** — Gledališki list Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica, sezona 1972—1973 št.3 str.2.
Ob uprizoritvi mladinske igre Norčije v gledališču.

625 **Dragi mladi prijatelji ...** — Naši utrinki — šolsko glasilo učencev osnovne šole Jože Letonja-Kmet Šmartno ob Paki 1972/73 št.1 str. 4—5.
[Faksimile rokopisa.]

626 **Iskanje oblik, ki bi navajale učence na kontinuirano učenje.** — Vzgoja in izobraževanje 1972 št.8 str.41-42.

627 **Medvedek na obisku. Režijski napotki.** — Lutka 1972 št.15—16 str.927—931.

628 **Počasi in premišljeno. Anketa o ocenjevanju in odpravljanju ponavljanja v osnovni šoli.** Zapisala M.Š. [Marija Švajncer]. — Večer 21.IX.1972 št.220 str.5, 22.IX.1972 št.221 str.5 in 23.IX.1972 št.222 str.4.
Sodelovali so še drugi.

629 **Spremne besede.** — Leopold Suhodolčan: Medvedek na obisku. Čudežna srajca dopetajca. Ljubljana, 1972 str.55—56.

1973

630 **Koliko zelenih površin in čistega zraka otrokom?** — Koroški fužinar 1973 št.2 str.4—5.

631 **Kulturna vzgoja na šolah.** — Vzgoja in izobraževanje 1973 št.6 str.313-315.

632 **Kvalitetna pevska koncerta.** — Večer 16.V.1973 št.116 str.8.
8.srečanje otroških in mladinskih zborov in 2.koncert »Vresa«.

633 **Mlada gledališča na Koroškem. I.srečanje pionirskih in mladinskih igralskih skupin na Prevaljah in v Črni.** — Večer 20.III.1973 št.66 str.8.

634 **Srečanja s Prežihom.** — Večer 10.VIII.1973 št.184 str.5. Ilustr.
Ob 80-letnici rojstva.

635 **Vprašanje soočenja naše in sodobne književnosti za mladino v svetu.** — Dialogi 1973 št.10 str.660—662.
Štatenberg 1973.

1974

636 **Dvajseta Vigred.** — Vigred — glasilo literarnega krožka osnovne šole Franjo Golob Prevalje 1974—1975 št.1 str.1.

1975

637 **Dragi prijatelji!** — Gledališki list SNG Maribor—Mladinski oder 1975—1976 str.2—3.
O igri Križ kraž kralj Matjaž.

638 **Knjiga — samo še ovitek?** — Dnevnik 11.II.1975 št.40 str.5.
Ob knjižnem sejmu.

639 **Ko bo velik, naj bo ...** — Dnevnik 30.VIII.1975 št.236 str.5.

640 **»Lepo nasilje«.** — Dnevnik 12.III.1975 št.69 str.5.
O televizijskih risankah.

641 **O književnosti s tematiko NOB za najmlajše.** — Otrok in knjiga 3. Maribor, 1975 str.13—17.

642 **Občutljivo, zahtevno. O književnosti s tematiko NOB za najmlajše bralce.** — Dnevnik 3.VII.1975 št.180 str.8.

643 **Otroško lepo nasilje.** — Informativni fužinar 1975 št.11 str.28.
O televizijskih risankah.

644 **Po Kurirčkovem festivalu.** — Dnevnik 26.XII.1975 št.351 str.5.

645 **Prispevek k razpravi o kulturni vzgoji, dne 27.junija 1975.** — Kulturni poročevalec 1975 št.27 str.15—18.

646 **Tko čita dobre knjige, nikada neće ostariti.** — Modra lasta (Zagreb) 1975 št.9—10 str.4. Portret.

647 **Vez med poukom in prostim časom. Vloga mladinske periodike v sedanji osnovni šoli in prihodnji celodnevni šoli.** — Prosvetni delavec 31.I.1975

št.2 str.2—3 in 14.II.1975 št.3 str.8—9.
Sodeloval v pogovoru.

1976

648 **Drejko, povprečni deček.** — Dnevnik 1.IX.1976 št.238 str.5

649 **Sončnica na rami.** — TV—15 8.I.1976 št.1 str.7.
[Poročilo o knjigi.]

1977

650 **Beseda o knjigi.** — Vladimir Kavčič: Kaj je povedal ded. — Ljubljana 1977 str.70—71.

651 **Kako se rodi knjiga, tvoja prijateljica.** — Kurirček 1976/77 št. 6 str.198—199.

652 **Nekaj misli o kulturni vzgoji mladih.** — II.konferenca Zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije. Nova Gorica, 21.in 22.I.1977. Ljubljana, 1977 str.137—138.

653 **Pogovor z mojstroma.** — Leopold Suhodolčan: Stopinje po zraku. — Ljubljana, 1977 str.190—194.

1979

654 **France Bevk v mojem spominu.** — Osnovna šola France Bevk Opčine. Opčine, 1979 str.53.

655 **O komedijah.** — Leopold Suhodolčan: Norčije v gledališču. Tri komedije za mlade. Ljubljana, 1979 str.130—134.

656 **Pogovor z majstroma.** — Leopold Suhodolčan: Stopinje po zraku. Ljubljana, 1979 str.160—163.

657 **To stoletje ni bilo stoletje otrok. Okrogla miza o družbeni skrbi za otroke.** — Delo 28.XI.1979 št.278 str.28.
(Sodeloval v pogovoru.

1980

658 **O pisatelju in njegovem delu.** — Smiljan Rozman: Oblaček Pohajaček. Ljubljana, 1980 str.113—116.

1982

659 **Današnji čas v slikanici. Ali sploh spregovoriti otrokom o današnjih problemih?** — Družina in dom (Celovec) 1982 št.3 str.9.
Objavlja tudi Naš tednik 25.III.1982 št.12 str.6.

III. PREVODI IN PRIREDBE DEL DRUGIH AVTORJEV

Prevodi

1965

660 **Maksimović Desanka: Vlak za Beograd.** — Iz velikih težkih dni. Ljubljana, 1965 str.41—50.
Ponatisi: 1968, 1971, 1978.[Odlomek.]

661 **Petrović Mirko: Uganka.** — Ciciban 1965/66 št.4 str.92.

662 **Podgorec Vidoe: Čarobna kreda.** — Ciciban 1965/66 št.3 str.68—69.

1966

663 **Petrović Mirko: Prepirček.** — Ciciban 1965/66 št.9 str.237.

664 **Popovski Gligor: Mati.** — Ciciban 1965/66 št.8 str.202—203.

1975

665 **Homčenko V.: Užaljenost.** — Ciciban 1975/76 št.4 str.111.

666 **Petrović Mirko: Gledališče brez predstave.** — Kurirček 1974/75 št.9.
Objavlja tudi Praznični koledar, Ljubljana, 1976 str.127—128.

667 **Popovski Gligor: Zvezda.** — Kurirček 1975/76 št.4 str.124—125.

668 **Vujačić Mirko: Očetovo srce.** — Kurirček 1975/76 št.1 str.14—16.

669 **Wölfel Ursula: Zgodba o čakalnem stroju.** — Kurirček 1975/76 št.1 str.10.

670 **Wölfel Ursula: Zgodba o debeli mački.** — Kurirček 1975/76 št.3 str.86.

1976

671 **Hozić Advan: Profesor.** — Kurirček 1975/76 št.7 str.220—223.

672 **Hozić Advan: Sladka jabolka.** — Kurirček 1976/77 št.1 str.12—14.

673 **Hozić Advan: Tamburica.** — Kurirček 1975/76 št.9 str.293—295.

674 **Mikić Aleksa: Pismo.** — Kurirček 1975/76 št.8 str.259.

675 **Mikić Aleksa: Sporočilo v kiti.** — Kurirček 1975/76 št.8 str.256—257.

676 **Oljačić Bosa: Novi kurir.** — Praznični koledar, Ljubljana, 1976 str.128—131.

677 **Wölfel Ursula: Zgodba o dvigalcu uteži.** — Kurirček 1975/76 št.10 str.340.

678 **Wölfel Ursula: Zgodba o veseli deklici.** — Kurirček 1975/76 št.5 str. 158
Objavlja tudi Mladi rod 1975/76 št.1—2 str.14.

1977

679 **Popovski Gligor: Riba in polž.** — Kurirček 1976/77 št.6 str.204—205.

700 **Radosavljević Vukoman: Deklici s kitkami.** — Kurirček 1976/77 št.7 str.226—228.

Priredbe

1974

701 **Brest Vida: Ptice in grm.** Lutkovna igrica. 1974. 3 f.str.4°. Strojep. avtogr.
Priredil posebej za Vzgojno varstveni zavod na Ravnah.

1975

702 **Simončič Nace: Kljukec.** Po televizijski nadaljevanki priredil Leopold Suhodolčan. — Ljubljana, 1975. 110+(II) str.

1976

703 **Cerkovnik Marja: Praznična pravljica.** — Praznični koledar, Ljubljana, 1976 str.160—161.

704 **Jurca Branka: Darilo.** — Praznični koledar, Ljubljana, 1976 str.102—104.

705 **Kovačič Lojze: Tejko gleda v prihodnost.** — Praznični koledar, Ljubljana, 1976 str.296—298.

706 **Kovačič Lojze: Zgodba o zmešanem računanju.** — Praznični koledar, Ljubljana, 1976 str.294—295.

707 **Vajtova Tina — Milko Matičetov:** Dvanajst ujcev. — Praznični koledar, Ljubljana, 1976 str.197—200.

708 **Vitez Grigor: Zrcalce.** — Praznični koledar, Ljubljana, 1976 str.284—285.

IV. UREDNIŠKO DELO

709 **Iz velikih težkih dni.** (Izbral in uredil Leopold Suhodolčan.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1965. 127+(I)str. 8°.(Moja knjižnica. Razred V. 7.)

710 **Iz velikih težkih dni.** (Izbral in uredil Leopold Suhodolčan.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1968. 127+(I)str. 8°.(Moja knjižnica. Razred V. 7.)

711 **[Deseet] 10 let Prežihove bralne značke.** (Izbral in uredil Leopold Suhodolčan.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1970. 94+(II)str.8°. Ilustr. (Priročniki za estetskoliterarno vzgojo.1.)

712 **Iz velikih težkih dni.** (Izbral in uredil Leopold Suhodolčan.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1971. 127+(I)str. 8°.
(Moja knjižnica. Razred V. 7.)

713 **Pomladna razprodaja : šaljive pesmi za otroke** / ilustrirala Marjanca Jemec-Božič ; [izbral in uredil Leopold Suhodolčan]. — [Ljubljana] : Borec, [1976]. — [64] str.: ilustr. ; 16 cm. — (Kurirčkova slikanica)

714 **Praznični koledar** : pesmi, črtice in igre za šolske prireditve / [izbrala in uredila Marija Kovačič in Leopold Suhodolčan ; ilustriral Borut Pečar]. — Ljubljana : Mladinska knjiga, 1976. — 319 str. : ilustr. ; 25 cm

715 **Iz velikih težkih dni** : [izbral in uredil Leopold Suhodolčan]. — 3.ponatis. — Ljubljana : Mladinska knjiga, 1978. — 132 str. ; 20 cm (Moja knjižnica. Razred V.; let.1,7)

716 **Album slovenskih pisateljev** / Niko Grafenauer, Leopold Suhodolčan ; [literarno zgodovinski pregled napisal Matjaž Kmecl ; fotografije Marko Aljančič, Lado Mlekuž]. — Ljubljana : Mladinska knjiga, 1983. — 68 str.,[7] f.pril. : ilustr. ; 22 × 28 cm

Leopold Suhodolčan je bil:
urednik Cicibana v šolskem letu 1964—1965 in v uredniškem odboru Cicibana od 1.IX.1964 do 8.II.1980;
urednik Kurirčka od 1.X.1974(od št.3) do 28.II.1977(do št.8);
glavni in odgovorni urednik knjižnih izdaj založbe Borec v Ljubljani od 1.III.1977 do 8.II.1980.

V založniškem svetu založbe Mladinska knjiga je bil od leta 1969 do 31.XII.1975;
V založniškem svetu založbe Obzorja v Mariboru je bil od 4.XI.1971 do 8.II.1980;
v sosvetu mladinske redakcije TV Ljubljana je bil od januarja 1974 do 8.II.1980.

V. PRISPEVKI O LEOPOLDU SUHODOLČANU IN NJEGOVEM DELU

1956

717 Hudales Oskar: Zvezek izvirnih slovenskih pravljic. — Večer 3.III. 1956 št.52 str.5.
O zbirki Ognjeni možje.

1957

718 O avtorju radijske igre »Srnjaček z belo nogo«. — Ljudska pravica 21.IX.1957 št.222 str.5.

1958

719 Suhodolčan Leopold: Mladinska književnost je pastorka. — Nova obzorja 1958 št.3—4 str.189—191. Portret.
Pogovor s pisateljem ob izidu pravljic Sejem na zelenem oblaku.

1959

720 Fistrovič Jože: Pisana druščina živali. — Večer 17.I.1959 št.12 str.2. Sejem na zelenem oblaku.

721 Smasek Lojze: Prijeten večer. L. Suhodolčan, Čudežna srajca. Slavnostna predstava ob otvoritvi prenovljene dvorane lutkovnega gledališča KUD »Jože Hermanko«, 26.decembra 1959. — Večer 29.XII.1959 št.301.
Objavlja tudi Dvajset let lutkovnega gledališča KUD »Jože Hermanko« Maribor. Maribor, 1968 str.15.

1961

722 Brezovar Marjan: Leopold Suhodolčan, »Sejem na zelenem oblaku«. — Naša sodobnost 1961 št.2 str.183—184.

723 Hafner Gema: Leopold Suhodolčan, »Deček na črnem konju«. — Knjiga 1961 št.7—8 str.213—215.
O mladinski povesti.

724 Leopold Suhodolčan. — Pionirski list 5.X.1961 št.4 str.10. Portret.

725 Nova mladinska povest. Leopold Suhodolčan, »Deček na črnem konju«. — Nova obzorja 1961 št.9—10 str.476—477.

726 Smasek Lojze: V svetu slušne igre. — Večer 16.XI.1961 št.267 str.2. Podpis:-as-.
O radijski igri Medvedek na obisku.

1962

727 Doberšek Karel: Prikupna noviteta. Knjiga domačega avtorja. — Večer 9.I.1962 št.6 str.2. Podpis— K. D.
Deček na črnem konju.

728 Kolar Marjan: Leopold Suhodolčan. — Koroški fužinar 1962 št.5—6 str.36. Portret. Podpis: M.K.

729 Leopold Suhodolčan, »Skriti dnevnik«. — Delavska enotnost 17.III.1962 št.10 str.9.
O mladinski povesti.

730 Mejak Mitja: L.Suhodolčan, »Skriti dnevnik«. — Naši razgledi 10.II.1962 št.3 str.56.

731 [Suhodolčan Marija]: Bibliografija del Leopolda Suhodolčana. — Koroški fužinar 1962 št.5—7 str.36—38.
[Od leta 1948 do 1962].

732 Šircelj Martina: Na dobri poti. — Naši razgledi 21.IV.1962 št.8 str.153.
Deček na črnem konju.

1963

733 Kolar Marjan: »Ukaz rdečega zmaja« — nova mladinska igra Leopolda Suhodolčana. — Koroški fužinar 1963 št.6—8 str.37. Podpis: n.r.

734 Leopold Suhodolčan, »Ukaz rdečega zmaja«. — Pionirski list 9.IV.1963 št.29 str.8—9. Ilustr.

735 Rad bi zvedel nekaj podatkov o pisatelju Leopoldu Suhodolčanu. — Pionirski list 10.X.1963 št.5 str.7.

736 Smasek Lojze: Dva lepa večera. »Ukaz rdečega zmaja« na Prevaljah. — Večer 9.IV.1963 št.83 str.5. Podpis: -as-.

1964

737 Forstnerič Fr[ance]: Leopold Suhodolčan: »Najprej bi bil rad pisatelj«. — Večer 12.IX.1964 št.214 str.12. Portret.

1965

738 Gerlanc Bogomil: Leopold Suhodolčan. — Leopold Suhodolčan: Skriti dnevnik. Ljubljana, 1965 str.156—158.

739 Godnič Stanka: Leopold Suhodolčan, »Velikan in Pajac«. — Delo 23.V.1965 št.136 str.6.
O mladinskem romanu.

740 Godnič Stanka: Štiri domače mladinske igre. — Delo 29.I.1965 št.26 str.5.
Ukaz rdečega zmaja.

741 Horvat Jože: Leopold Suhodolčan, »Velikan in Pajac«. — Sodobnost 1965 št.8—9 str.950—951.

742 Mejak Mitja: Leopold Suhodolčan, »Velikan in Pajac«. — Naši razgledi 28.VIII.1965 št.16 str.328.
Objavlja tudi Mitja Mejak: Književna kronika. 1962—1965. Maribor, 1966 str.122.

743 Suhodolčan Leopold: Intervju. — Leopold Suhodolčan: Velikan in Pajac. Ljubljana, 1965 str.207—213.

1966

744 Predstavljamo vam Leopolda Suhodolčana. — Ruški delavec 1966 št.6 str.9. Portret.

745 Predstavljamo vam. Leopold Suhodolčan. — Skozi TAM 1966 št.14 str.3.

746 Suhodolčan Leopold. — Suvremeni pisci Jugoslavije. Zagreb, 1966 str.332—333. Portret.

747 Suhodolčan Leopold: »Na šolo sem prišel začasno — odtlej pa je minilo že 16 let.« Na vprašanja Prosvetnega delavca odgovarja pisatelj Leopold Suhodolčan. — Prosvetni delavec 15.VI.1966 št.12 str.5.

748 Sušnik Tone: Leopold Suhodolčan. — Koroški fužinar 1966 št.4 str.37—38.
V: Literarnozgodovinski razgledi po Mežiški dolini. Pod vplivom koroških gora.

1967

749 Gerlanc Bogomil: Leopold Suhodolčan. — Leopold Suhodolčan: Skriti dnevnik. Ljubljana, 1967 str.156—158. Podpis: B.G.

750 Godnič Stanka: Suhodolčan, »Narobe stvari v mestu Petpedi«. Krstna predstava domače mladinske igre. — Delo 27.XII.1967 št.351 str.5. Ilustr.
V Mladinskem gledališču v Ljubljani.

751 Kmecl Matjaž: Suhodolčan Leopold. — Slovenska književnost 1945—1965. 1.knj. Ljubljana, 1967 str.309—311.

752 Koruza Jože: Suhodolčan Leopold. — Slovenska književnost 1945—1965. 2.knj. Ljubljana, 1967 str.119—120.

753 Maurer Neža: O dečku, ki ga še ni. Radijska šola za srednjo stopnjo. Ljubljana, Radiotelevizija [1967]. 14 f.str. 4°. Strojep. avtogr.

754 Ob krstu nove slovenske mladinske igre. — Gledališki list Mladinskega gledališča Ljubljana, sezona 1967—1968 str.3.
Narobe stvari v mestu Petpedi.

755 Suhodolčan Leopold: Beseda ustvarjalcev. — Knjiga 1967 št.6—7 str.185—186.

756 Šlamberger Snežna: Sinočnja premiera. Suhodolčan, »Narobe stvari v mestu Petpedi«. — Ljubljanski dnevnik 22.XII.1967 št.346 str.7. Ilustr.

1968

757 Bizjak Ivan: »Rdeči lev« — nova mladinska povest.
Razgovor s pisateljem L. Suhodolčanom zapisal Ivan Bizjak — Večer 29.III.1968 št.75 str.19. Ilustr.

758 Bizjak Ivan: Reportaža o knjigi Leopolda Suhodolčana »Veliki in mali kapitan«. — Pionirski list 21.XII.1968 št.16—17 str.7. Ilustr.

759 Gostovanje Slovenskega narodnega gledališča iz Maribora s Suhodolčanovo igro »Srečna hiša Doberdan« na Ravnah. —
Delo 11.X.1968 št.279 str.6.

760 Kamenik Ignac: Ob krstu Suhodolčanove mladinske igre. — Gledališki list Slovenskega narodnega gledališča Maribor, sezona 1968—1969 št.1—2 str.11—15.
Srečna hiša Dobredan.

761 Kemperle Vanda: Leopold Suhodolčan. Njegov prispevek k slovenski mladinski književnosti (s poudarkom na delih »Sejem na zelenem oblaku« in »Potovanje slona Jumba«). Maturitetna naloga na Srednji vzgojiteljski šoli v Mariboru. Maribor, 1968. 22 f.str. 4°. Strojep. avtogr.

762 Kotnik Stanko: Tri minute pred začetkom : nekaj o piscu te zgodbe. — Leopold Suhodolčan: Rdeči lev. Ljubljana, 1968 str.5—7.
Objavlja tudi Stanko Kotnik: Spodbude. Maribor, 1988 str.362—363.

763 Leopold Suhodolčan, »Pikapolonček«. — Koroški fužinar 1968 št.2 str.39.
Igro je uprizoril dramski krožek osnovne šole Franjo Golob na Prevaljah.

764 M.K.: Suhodolčanova igrica v mariborskem gledališču. — Pionirski list 28.XII.1968 št.18 str.13. Ilustr.
Srečna hiša Doberdan.

765 M.S.: »Moj prijatelj Jumbo«. — Delo 25.IV.1968 št.114 str.14.
Zbirka zgodb v knjižnici Čebelica.

766 Mevlja Dušan: Leopold Suhodolčan. — Gledališki list Slovenskega narodnega gledališča Maribor, sez.1968—1969 št.1—2 str.10—11. Portret.

767 Partljič Tone: Suhodolčanova mladinska igra na mariborskem odru. »Srečna hiša Doberdan« na sporedu celo večkrat na dan. — Prosvetni delavec 26.XII.1968 št.21 str.6.

768 Smasek Lojze: Razlog za zadovoljstvo. Ob krstu mladinske igre v mariborskem gledališču. — Večer 2.X.1968 št.231 str.10. Ilustr.
Srečna hiša Doberdan v drami SNG Maribor — premiera 29.IX.1968.

769 Švajncer Janez: Radovedni in poredni. Leopold Suhodolčan, »Rdeči lev«. — Večer 21.VI.1968 št.145 str.10.

770 Trupej Andrej: Leopold Suhodolčan, »Narobe stvari v mestu Petpedi«. — Mladina 8.I.1968 št.1 str.7. Ilustr.
Premiera v Mladinskem gledališču v Ljubljani 21.XII.1967.

771 Vipotnik Alenka: Mladinska literatura Leopolda Suhodolčana. Seminarska naloga. Ljubljana, 1968. 15 f.str. 4°. Strojep. avtogr.

1969

772 Gerlanc Bogomil: O pisatelju in njegovem delu. — Leopold Suhodolčan: Deček na črnem konju. Ljubljana, 1969 str. 133. Podpis: B. G.

773 Maurer Neža: O piscu »Rumene podmornice«. — Leopold Suhodolčan: Rumena podmornica. Ljubljana, 1969 str. 215—223.

774 Rode Jože: »Primožev dnevnik«. — Delo 15.I.1969 št.8 str.13.
O televizijski nadaljevnaki.

775 »Rumena podmornica« — nova mladinska povest Leopolda Suhodolčana. — Prosvetni delavec 11.IX.1969 št.14 str.8. Portret.
Pogovor s pisateljem.

776 Stražar Borut: Leopold Suhodolčan, »Pikapolonček«. — Jezik in slovstvo 1969 št.1 str.26—27. Knjiga izšla v zbirki Mlada obzorja.

777 Suhodolčan Leopold: O »Dečku na črnem konju«. — Leopold Suhodolčan: Deček na črnem konju. Ljubljana, 1969 str.131—132.

778 Sušnik Tone: Suhodolčanova literarna bera 1968. — Koroški fužinar 1969 št. 2 str. 28—29.
Izdal je zbirko zgodb »Moj prijatelj Jumbo«, povesti »Pikapolonček« in »Veliki in mali kapitan«, povest »Rdeči lev«, roman »Bog ljubezni«, napisal gledališki igri »Narobe stvari v mestu Petpedi« in »Srečna hiša Doberdan« in radijsko igro »Pepelka«.

1970

779 Batič Velimir: Leopold Suhodolčan, »Rumena podmornica«. — Sodobna pedagogika 1970 št.3—4 str.154.

780 [Batič Velimir]: »Rumena podmornica« — nova mladinska povest Leopolda Suhodolčana. — Prosvetni delavec 18.VI.1970 št.12 str.12. Portret.

781 Kramberger Darja: Črticam o igračah na pot. — Leopold Suhodolčan: Punčka. Ljubljana, 1970 str.7—9.

782 Leopold Suhodolčan. — Delo 19.VI.1970 št.164 str.24. Portret.
Pred radijsko oddajo Večer s slovenskim pisateljem Leopoldom Suhodolčanom.

783 Leopold Suhodolčan. — Sladkogorčan 1970 št.4 str.12. Portret.

784 Leopold Suhodolčan, »Rumena podmornica«. — Delo 28.III.1970 št.85 str.18. Ilustr.

785 Partljič Tone: Leopold Suhodolčan, »Rumena podmornica«. — Dialogi 1970 št.6 str.406—407.

786 Rupel Slavko: Leopold Suhodolčan, »Rumena podmornica«. — Primorski dnevnik 25.II.1970 št.47 str.3. Podpis: Sl. Ru.

787 Suhodolčan Leopold. — Ko je ko u Jugoslaviji. Beograd, 1970 str.1007.

788 Suhodolčan Leopold: Mon credo artistique.[Moj umetniški kredo.] — Le livre slovène 1970 št.2 str.68—69. Potret.

789 Suhodolčan Leopold: »Nisem srečen, hvala bogu!« Razgovor zapisal Herman Vogel. — TT(Tedenska tribuna) 23.VII.1970 št.30 str.14. Portret.

1971

790 Batič Velimir: Leopold Suhodolčan, »Punčka«. — Prosvetni delavec 22.I.1971 št.2 str.10.
O zbirki črtic.

791 Golob Brane: Superdetektiva Naočnik in Očalnik. — Stop 20.—26.XI.1971 št.46 str.6—7. Ilustr.

792 Koruza Jože: Suhodolčan Leopold. — Slovenski biografski leksikon. III. knjiga. 11zvezek. Ljubljana, 1971 str.544—545.

793 Leopold Suhodolčan. — Večer 28.I.1971 št. 22 str.13. Portret.
Ob Cenzuriranih zapiskih.

794 Marković S.Ž.: Suhodolčan Leopold. — Jugoslovenski književni leksikon. Novi Sad, 1971 str.517.

795 Predstavljamo slovenačkog književnika Leopolda Suhodolčana. — Male novine (Sarajevo) 15.III.1971 št.764 str.6. Portret.

796 Suhodolčan Leopold. — Enciklopedija Jugoslavije. 8.zv. Zagreb, 1971 str.215.

1972

797 Borko B[ožidar]: Steza v tuji svet. — Delo 15.I.1972 št.12 str.20.
Skriti dnevnik v ruščini.

798 Frantar Vladimir & Emil Smasek & Viktor Smolej: Suhodolčan Leopold. — Slovenski gledališki leksikon. III. Ljubljana, 1972 str. 679.

799 Gerlanc Bogomil: O pisatelju in njegovem delu. — Leopold Suhodolčan: Deček na črnem konju. Ljubljana, 1972 str.131—132.

800 Inkret Andrej: Leopold Suhodolčan, »Figole Fagole«. — Delo 17.XII. 1972 št. 342 str. 6.
Uprizoritev mladinske igre v Slovenskem ljudskem gledališču Celje.

801 Leopold Suhodolčan. — Pionirski list 15.XI.1972 št. 12 str. 12. Portret.

802 Leopold Suhodolčan. — Mladi rod 1972—1973 št.3—4 str.53. Portret.

803 Leopold Suhodolčan. — Gledališki list Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica št. 29, sezona 1972—1973 str. 3. Portret.

804 Leopold Suhodolčan, »Figole Fagole«. — Večer 14.XII. 1972 št. 289 str. 2.Ilustr.
Ob uprizoritvi igre v SLG Celje.

805 Mikić Aleksa: Leopold Suhodolčan: »Ko ima snage istraje i uspije u stvaralaštvu.« Razgovor s piscima. — Male novine (Sarajevo) 13.XI.1972 št.851 str.5. Portret. Podpis: A.M.

806 O Leopoldu Suhodolčanu. — Gledališki list SLG Celje, sezona 1972—1973 št.4 str.4. Portret.

807 Partljič Tone: Poldetova leta v Šentilju. Pisatelj Leopold Suhodolčan je živel v Šentilju v Slovenskih goricah. — Večer 15.I.1972 št.11 str.10 Ilustr.

808 Rado: Slovo detektivov. — Pionirski list 2.II.1972 št.19 str.2. Ilustr.
Ob koncu televizijske nadaljevanke Naočnik in Očalnik.

809 Razgovor z gosti na bralni znački. Leopold Suhodolčan. — Naša misel — glasilo literarnega krožka Pohorski odred v Slovenski Bistrici 1971—1972 št.2—3 str.33—34.

810 Smasek Lojze: Posluh za drugače misleče. — Večer 18.XII.1972 št.292 str.5.
O igri Figole Fagole.

811 Suhodolčan Leopold: O Dečku na črnem konju. — Leopold Suhodolčan: Deček na Črnem konju. Ljubljana, 1972 str.131—132.

812 Suhodolčan Leopold: [O sebi in igri Figole Fagole]. — Gledališki list Slovenskega ljudskega gledališča v Celju 1972—1973 št.4 str.4—5.

813 Suhodolčan v 100.000 izvodih v ruščini. — Večer 29.II.1972 št.49 str.5.
Skriti dnevnik je izšel v Moskvi.

814 Švajncer Marija: Privlačno Mesto Petpedi. — Večer 21.III.1972 št.67 str.5. Ilustr. Podpis M.Š.
O predstavi gledališkega krožka osnovne šole Ivan Cankar v Mariboru, sekcije KUD Slava Klavora.

815 Vurnik France: Komedija za mlade gledalce — Dnevnik 16.XII. 1972 št.340 str.5.
O igri Figole Fagole.

1973

816 Gerlanc Bogomil: Leopold Suhodolčan. — Leopold Suhodolčan: Skriti dnevnik. Ljubljana, 1973 str.156—158.

817 Golob Berta: »Mornar na kolesu«. — Leopold Suhodolčan: Mornar na kolesu. Ljubljana, 1973 str.3.

818 Golob Berta: O Leopoldu Suhodolčanu. — Leopold Suhodolčan: Naočnik in Očalnik. Ljubljana, 1973 str.191—194.

819 Hercog Miran: »Narobe stvari v mestu Petpedi«. — Leopold Suhodočan: Narobe stvari v mestu Petpedi. Tri komedije za mlade. Ljubljana, 1973 str.166—169.

820 Hribar Drago: Nova Suhodolčanova igra v celjskem gledališču. — Pionirksi list 10.I.1973 št. 18 str. 13. Ilustr.
Figole Fagole.

821 Inkret Andrej: Vragolije. Krstna predstava Suhodolčanove komedije za mlade v teatru v Novi Gorici. — Delo 20.IV.1973 št.108 str.6.
O igri Norčije v gledališču.

822 Kaj pripravljate? — Večer 10.III.1973 št.58 str.4. Portret.

823 Kamenik Ignac: »Srečna hiša Doberdan«. — Leopold Suhodolčan: Narobe stvari v mestu Petpedi. Tri komedije za mlade. Ljubljana, 1973 str.163—165.

824 Kislinger Juro: »Figole Fagole«. — Leopold Suhodolčan: Narobe stvari v mestu Petpedi. Tri komedije za mlade. Ljubljana, 1973 str.170—170.

825 Leopold Suhodolčan, »Naočnik in Očalnik«. Humoristična detektivska povest; v zbirki Sinji galeb št. 170. — Knjiga 1973 št.11—12 str.562.

826 Leopold Suhodolčan, »Narobe stvari v mestu Petpedi«. Tri igre za mlade v zbirki Mladi oder. — Knjiga 1973 št.10 str.516-517.

827 Meden Milan: Napeto branje. Leopold Suhodolčan,« Naočnik in Očalnik«. — Dnevnik 11.XII. 1973 št.336 str.5.

828 Suhodolčan Leopold. — Leksikon Cankarjeve založbe. Ljubljana, 1973 str.932.

829 Suhodolčan Leopold: Beseda ustvarjalcev. — Knjiga 1973 št. 3 str. 146—148. Portret.

1974

830 Dramska skupina Slovenskega prosvetnega društva »Zarja« iz Železne Kaple je uprizorila »Medvedka na obisku«. — Slovenski vestnik 13.III.1974 št.11 str.5.

831 Forstneirč France: S televizije v knjigo. Leopold Suhodolčan, »Naočnik in Očalnik«, Mladinska knjiga 1974. — Večer 20.II.1974 št.42 str.7.

832 Ilich I[ztok]: Novi Kurirček z novim urednikom in novim konceptom. — Sedem dni 19.XI.1974 št.38.str.21. Ilustr.
Leopold Suhodolčan je postal urednik Kurirčka 1.X.1974.

833 Inkret Andrej: Leopold Suhodolčan, »Narobe stvari v mestu Petpedi«. — Naši razgledi 25.I.1974 št.2 str.36.
Objavlja tudi Andrej Inkret: Spomini na branje. Maribor, 1977 str.170—171

834 Inkret Andrej: »Naočnik in Očalnik« Leopolda Suhodočna. — Naši razgledi 24.V.1974 št. 10 str.265.
Objavlja tudi Andrej Inkret: Spomini na branje. Maribor, 1977 str.203.

835 Jančar Drago: Leopold Suhodolčan, »Mornar na kolesu«. — Sedem dni 24.I.1974 št. 4 str.11.
O zbirki avtobiografskih črtic.

836 Leopold Suhodolčan, »Kam se je skril krojaček Hlaček?« — Knjiga 1974 št.9 str.391.

837 Leopold Suhodolčan, »Mornar na kolesu«. Avtobiografska povest v zbirki Matjaževa knjižnica. — Knjiga 1974 št.1—2 str.14.

838 Maurer Neža: O piscu. Kratek življenjepis. Kaj nam je že ustvarilo njegovo pisatlejsko pero? — Leopold Suhodolčan: Rumena podmornica. Ljubljana, 1974 str.149—155.

839 Meden Milan: Kvaliteta proti plaži. Ob knjigi L. Suhodolčana, »Krojaček Hlaček«. — Dnevnik 24.X.1974 št.290 str.5.

840 Meden Milan: Živo otroštvo. Uspešnica Leopolda Suhodolčana. — Dnevnik 9.I.1974 št.7 str.5
Mornar na kolesu.

841 Rupel Slavko: Leopold Suhodolčan, »Naočnik in Očalnik«. — Primorski dnevnik 20.I.1974 št. 17 str.5.

842 Suhodolčan Leopold: Moji odgovori — Pionir 1974/75 št.3 str.82—83. Portret.
Rubrika: Prgišče robidnic.

1975

843 Forstnerič France: Hrabri rod. Suhodolčanov »Križ kraž kralj Matjaž« darilo drame SNG Maribor otrokom. — Delo 22.IX.1975 št.221 str.3.

844 Gerlanc Bogomil: Suhodolčan Leopold. — Bogomil Gerlanc: Naši besedniki. Ljubljana, 1975 str.96—97. Portret.

845 Kodrič Jože: »Rdeči lev« Leopolda Suhodolčana. — Otrok in knjiga. 2. Maribor, 1975 str.45—64.
Študije o slovenskih mladinskih književnih delih.

846 Kramberger Darja: Bibliografija mladinskih del Leopolda Suhodolčana. — Otrok in knjiga. 2. Maribor, 1975 str. 124—125.

847 Leopold Suhodolčan. — Nedeljski dnevnik 9.II. 1975 št.38 str.17. Portret.

848 Partljič Tone: O Leopoldu Suhodolčanu in njegovem kralju Matjažu — Gledališki list Maribor, Drama — Mladinski oder, sezona 1975—1976, št.1 str.2. Portret. Podpisa: —tp.

849 Predstavljamo vam pisca iz Školske lektire. — Oslobođenje (Sarajevo) 4.I.1975. Portret.

850 Smasek Lojze: Drugačni kralj Matjaž. — Večer 23.IX. 1975 št. 221 str.3. Ilustr.
O krstni uprizoritvi igre za otroke na mladinskem odru Drame SNG Maribor.

851 Smasek Lojze: Pomagaj si sam. — Večer 25.XI.1975 št. 274 str.6.
Ob uprizoritvi igre Križ kraž kralj Matjaž v SNG Maribor.

852 Suhodolčan Leopold: Pa slon Jumbo pa Pikapolonček pa kapitana pa pa krojaček Hlaček pa vsi. — Ciciban 1974/75 št. 8 str.240—241. Portret.

853 Šijan Dane: Leopold Suhodolčan. — Dane Šijan: Savremeni dječji pisci Jugoslavije. Intervju. Zagreb, 1975 štr. 341—347,546. Portret.

854 Šircelj Martina: Leopold Suhodolčan, »Medvedek na obisku«. Mladinska igra. — (Čudežna srajca dopetajca. Igra za vse mlade.). — Otrok in knjiga. 2. Maribor, 1975 str. 122. Prepis: M. Š.

855 Valič Iztok: Režiser o igri . . . Gledališki list SNG Maribor—Drama — Mladinski oder, sezona 1975—1976 št.1 str.4.
O igri Križ kraž kralj Matjaž.

1976

856 Batič Velimir: Leopold Suhodolčan, »Mornar na kolesu«. — Dialogi 1976 št.1 str. 61—62.

857 Golob Berta: »Na večerji s krokodilom« — Leopold Suhodolčan: Na večerji s krokodilom. — Ljubljana, 1976 str.204-206.

858 Golob Berta: O pisatelju in njegovem delu. Leopold Suhodolčan: Skriti dnevnik. Ljubljana 1976 str. 131—133.

859 Leopold Shodolčan, »Na večerji s krokodilom«. — Knjiga 1976 št. 3.str.134.

860 Naš host' Leopold Suhodolčan. — Pionieri (Novi Sad) 1975/76 št.6 str.12,Portret.

861 Pánek Jaroslav: Suhodolčanovy knižky československým dětem. — Jednota (Daruvar) 20.III. 1976 št. 12 str.17.

862 Partljič Tone: Leopold Suhodolčan. — Informacije — glasilo tovarne Zlatorog Maribor 1976 št. 2 str. 22.Portret.

863 Pregl Tatjana: Pisatelj Leopold Suhodolčan. — Pionirski list 24.XI.1976 št.12.str.8 Portret.
Zgodbe iz zaprašenih albumov.

864 Suhodolčan Leopold. — Leksikon Cankarjeve založbe. Ljubljana, 1976 str.932.

865 Suhodolčan Leopold. — Mala splošna enciklopedija. 3. knj. Ljubljana, Beograd, 1976 str.436.

866 Suhodolčan Leopold: Kako se je začela vojna. Zapisala Tatjana Pregl. — Pionirski list 24.XI.1976 št.12 str.8. Ilustr.

867 Volčič Mitja: Poskus portreta. Leopold Suhodolčan. — Stop 24.—30.VII.1976 št.29 str.4. Portret.

1977

868 Bilješka o piscu. — Leopold Suhodolčan: Sakriveni dnevnik. Zagreb 1977 str.175—176.

869 Ilich Iztok: O pisatelju i njegovem delu. — Leopold Suhodolčan: Deček na črnem konju. Ljubljana, 1977 str.189—192.

870 Inkret Andrej: Leopold Suhodolčan, »Na večerji s krokodilom«. — »Stopinje po zraku«. — Naši razgledi 18.XI.1977 št.22 str.582.
Objavlja tudi Andrej Inkret: Novi spomini na branje. Ljubljana, 1980 str.318—319.

871 Jaš Silvo: Leopold Suhodolčan je bil med nami. — Informativni fužinar 1.VII.1977 št.13 str.9. Ilustr.
Razgovor z mladinci Železarne Ravne.

872 Kovič Nina: Junaka Naočnik in Očalnik. Izvirna mladinska pripoved. — Dnevnik 15.X.1977 št.281 str.8.

873 Leopold Suhodolčan, »Stopinje po zraku«. — Knjiga 1977 št. 9 str.383.

874 Leopold Suhodolčan. — Večer 28.III.1977 št.72 str.4. Portret.

875 Leopold Suhodolčan. — Leopold Suhodolčan: Stopinje po zraku. Ljubljana, 1977 str.195—196.

876 Logar-Pleško Alenka: Leopold Suhodolčan. — Spomini na otroštvo. [1.knj.] Ljubljana, 1977 str.326.

877 Osojnik Meta: Bibliografija Leopolda Suhodolčana. Seminarska naloga na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Ljubljana, 1977. 23 f.str. 4° Strojep. avtogr.
Od leta 1948 do 1961.

878 Romanenko Aleksandr: Suhodolčan Leopold. — Detskaja literatura. Destkoj literature i iskusstvy dlja detej Socialističeskoj Federativnoj Respubliki Jugoslavii posvjaščetsja etot nomer. Moskva, 1977 št.6 str.53. Portret.
V: Detskie pisatelji Jugoslavii. Bibliografičeskij slovaŕ.

879 Suhodolčan Leopold: Pogovor z mojstroma. — Leopold Suhodolčan: Stopinje po zraku. Ljubljana, 1977 str.190—194.

880 Tekmovanje za bralne značke. Leopold Suhodolčan je koroškim Slovencem obrazložil pomen akcije. — Delo 24.X.1977 št.247 str.3.

881 Zanimiv pogovor s pisateljem Suhodolčanom. — Slovenski vestnik 28.X.1977 št.43 str.5.
V dvorani »Aule slovenice« v Celovcu so Slovenska prosvetna zveza, Študijska knjižnica in Zveza slovenske mladine na avstrijskem Koroškem pripravile predavanje in razgovor s pisateljem L. Suhodolčanom o bralnih značkah.

1978

882 Filipič France: Skica portreta omladinske literature Leopolda Suhodolčana. — Djetinstvo 1978 št.2—3 str.75—77.

883 Golob Berta: Hvala, ker ne kadite! — Pinirski list 28.IX.1978 št. 4 str.15. Portret,
Rubrika: Pisali so in pišejo za vas.

884 Hofman Branko: Prevodi Suhodolčanovih mladinskih del. — Knjiga 1978 št.3—4 str.146. Podpis: B.H.

885 J.P.: Pisatelj med našimi šolarji v Münchnu. — Dnevnik 17.XII.1978 št.341 str.17.

886 Janež Stanko & Miroslav Ravbar: Suhodolčan Leopold. — Stanko Janež & Miroslav Ravbar: Pregled slovenske književnosti. Maribor, 1978 str. 401.

887 Leopold Suhodolčan (1928). — Informator — list za informiranje kolektiva Gorenje TGO Velenje 15.VI.1978 št.19 str.4.

888 Prva podelitev bralnih značk na Koroškem. — Slovenski vestnik 30.VI.1978 št.26 str.3. Ilustr.
Podelil jih je predsednik Zveze bralnih značk Slovenije, pisatelj Leopold Suhodolčan šolarjem v Selah-Kotu in v dijaškem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu.

889 Suhodolčan Leopold: »Rad delam za mlade.« Pogovor s književnikom Leopoldom Suhodolčanom zapisala J[asna] Arko. — Večer 19.XII.1978 št.292 str.5. Portret.

1979

890 Berejo ga tudi nemški otroci. — Rodna gruda 1979 št.4 str.15.
Na nemškem knjižnem trgu sta »Linse [und]Lupe, die Meisterdetektive« (Na večerji s krokodilom) in »Das versteckte Tagebuch« (Skriti dnevnik).

891 Brecelj Veronika: Tri Suhodolčanova dela v zaokroženi celoti. V vseh treh knjigah nastopata priznana detektiva. — Primorski dnevnik 28.X.1979 št.250 str.5.

892 [Hofman Branko]: Leopold Suhodolčan v nemščini in ruščini. — Knjiga 1979 št.1 str.45—46.
Najdaljša noč in Na večerji s krokodilom v nemškem prevodu, Krojaček Hlaček in Pikapolonček v ruskem prevodu.

893 Golob Berta: O pisatelju in njegovem delu. — Leopold Suhodolčan: Skriti dnevnik. Ljubljana, 1979 str.131—133.

894 Ilich Iztok: O pisatelju in njegovem delu. — Leopold Suhodolčan: Deček na črnem konju. Ljubljana, 1979 str.189—192.

895 Jugoslovanska dela v nemščini. — Naši razgledi 22.VI.1979 št.12 str.362.
Skriti dnevnik, Najdaljša noč, novela Povodenj.

896 K.H.: Presenečenje za otroke. Novo pri založbi Borec. — TV-15 Naš tovariš 11.X.1979 št.40 str.7. Ilustr.
O Medvedku in dečku v Kurirčkovi torbici.

897 Kajzer Janez: Mladinska proza in literarni izumi Leopolda Suhodolčana. — Leopold Suhodolčan: Levi in desni klovn. Ljubljana 1979 str.171—186.

898 Kamenik Ignac: Svet igre ali igra sveta. — Leopold Suhodolčan: Norčije v gledališču. Tri komedije za mlade. Ljubljana, 1979 str.123—129.
Objavlja tudi Otrok in knjiga. 8. Maribor, 1979 str.32—37. —
O Suhodolčanovi mladinski in otroški dramatiki.

899 Leopold Suhodolčan. — Delo 2.XI.1979 št.256 str.7. Portret.

900 Leopold Suhodolčan. Dvoje pomenljivih nemških prevodov. — Delo 18.I.1979 št.14 str.9.
Najdaljša noč, Na večerji s krokodilom.

901 Novo vodstvo Društva Pisateljev. — Dnevnik 16.II.1979 št.45 str.5.
Leopold Suhodolčan je bil izvoljen za podpredsednika Društva slovenskih pisateljev.

902 Suhodolčan Leopold: Intervju. — Leopold Suhodolčan: Veliša i Pajac. Beograd, 1979 str.167—170.
Spremna beseda.

903 Suhodolčan Leopold: Peter Nos je vsemu kos. — Leopold Suhodolčan: Peter Nos je vsemu kos. Ljubljana, 1979 str.101—104.

904 Suhodolčan Leopold: Zakaj pišem za otroke? Želim si preprosto ohraniti svoj otroški svet. — Knjiga 1979 št.10 str.465—466. Portret.

905 Suhodolčana bero tudi Nemci. — Dnevnik 18.I.1979 št.16 str.8.

906 Teršek Silvo: Dnevi so tako presneto kratki. — TV—15 Naš tovariš 12.IV.1979 št.14 str.20. Portret.
Pogovor s pisateljem.

907 Trilogija o Naočniku in Očalniku. — Knjiga 1979 št.10 str.483—484.

908 Vurnik France: Suhodolčanova mojstra med detektivi. — Leopold Suhodolčan: Stopinje po zraku. Ljubljana, 1979 str.164—168.

909 Željeznov Dušan: Suhodolčan v nemščini in ruščini — čer 26.II.1979 št.47 str.4.
V Berlinu izšla Najdaljša noč, v Göttingenu Na večerji s krokodilom, v Moskvi Krojaček Hlaček in Pikapolonček.

1980

910 Drole Živa: Leopold Suhodolčan svojim mladim bralcem. — TV—15 Naš tovariš 28.II.1980 št.8 str.18. Ilustr.
Klub koroških študentov v Ljubljani je v sodelovanju z Društvom slovenskih pisateljev in založbo Borec priredil 20.II.1980 literarni večer v spomin na Leopolda Suhodolčana.

911 Društvene vesti. — Zapis. — Vestnik koroških partizanov 1980 št.1—2 str.94—95.
O uvedbi bralne značke Leopolda Suhodolčana.

912 Gerlanc Bogomil: Bibliografija Leopolda Suhodolčana. — Knjiga 1980 št.11 str.520—521.
Bibliografijo je sestavila Marija Suhodolčan, izdala pa jo je Koroška osrednja knjižnica — Študijska knjižnica Ravne na Koroškem.

913 Golec Sonja: Poldetu Suhodolčanu v spomin — Večer 12.II.1980 št.35 str.6.

914 Golob Berta: Brrr, avtomat pa že ne bom! — Pionirski list 18.XII. 1980 št.15 str.9.
Mladi bralci o PraMatiji ali Bučmanu.

915 Golob Berta: Leopold Suhodolčan. — Berta Golob: Znani obrazi. Ljubljana, 1980 str. 88—89.

916 Grafenauer Niko: Ko sem ga obiskal . . . — Dnevnik 16.II.1980 št.45 str.8.
O obisku v slovenjegraški bolnišnici teden dni pred pisateljevo smrtjo.

917 Grafenauer Niko: V spomin Leopolda Suhodolčana. — Naša Mladinska knjiga — glasilo TOZD 1980 št.2 str.8. Portret.

918 Haler Katja: Vprašanja brez odgovora. — Pionirski list 21.II.1980 št.21 str.14. Ilustr.
Spomini na pisatelja.

919 Haler Katja: Vtisi z novinarske konference. Bralci Pionirja o svojem priljubljenem pisatelju. — Pionir 1979—1980 št.10 str.318. Ilustr.

920 Horvat Jože: V spomin pisatelja L. Suhodolčana. Klub koroških študentov v Ljubljani je pripravil literarni večer, posvečen pokojnemu pisatelju. — Delo 22.II.1980 št.44 str.9. Podpis: J.H.

921 In kaj pravite o knjigah Leopolda Suhodolčana. — Trate — glasilo literarnega krožka na osnovni šoli Cvetko Golar v Škofji Loki, junij 1980 str.4—5.

922 Ivič T[omislav]: Knjiga bližja otrokom. Ravenska pionirska knjižnica. — Večer 17.XII.1980 št.291 str.8.
Pionirsko knjižnico Leopold Suhodolčan, enoto Koroške osrednje knjižnice na Ravnah na Koroškem, so odprli 13. decembra 1980.

923 Ivič T[omislav]: Otroci mu bodo ostali zvesti. Zadnje slovo od Leopolda Suhodolčana. — Večer 12.II. 1980 št.35 str.2. Ilustr.

924 Ivič Tomislav: Velika izguba. Knjižnico bodo poimenovali po Leopoldu Suhodolčanu. — Večer 9.II.1980 št.33 str.2. Podpis: T.I.
Pionirska knjižnica v izgradnji na Ravnah bo nosila ime pokojnega pisatelja in posmrtno so mu 8.II.1980 podelili zlato Vorančevo plaketo.

925 Jamnik Andreja: Pisatelj Suhodolčan. — Trate, junij 1980 str.1—3.

926 Japelj Ksenija: Vse nas je spravil v smeh. — Pionir 1979/80 št.10 str.317.

927 Jaš Silvo: Izguba pisatelja Leopolda Suhodolčana je prizadela tudi nas. — Informativni fužinar 1980 št.4 str.11—12. Ilustr.

928 Jaš Silvo: Ob podelitvi Prežihovih bralnih značk. — Informativni fužinar 1980 št.12 str.12. Ilustr.
Leopold Suhodolčan je dal komisiji za kulturo pri koodinacijskem svetu OO ZSM v Železarni Ravne pobudo za tekmovanje za Prežihovo bralno značko. Prva podelitev bralnih značk je bila leta 1979.

929 Juhant Toni: Pisatelj je bil na naši strani. — Pionir 1979/80 št.10 str.317.

930 Kajzer Janez: Leopold Suhodolčan. — Delo 9.II.1980 št.33 str.6. Portret.
Nekrolog.

931 Kajzer Janez: Leopold Suhodolčan. — Pionir 1979/80 št.10 str.316.
Spremna beseda k prispevkom bralcev Pionirja o svojem priljubljenem pisatelju.

932 Kajzer Janez: Leopold Suhodolčan. Nekaj bežnih spominov nanj. — TV—15 Naš tovariš 14.II.1980 št.6 str.7. Portret.

933 [Kajzer Janez]: Umrl je Leopold Suhodolčan. — Rodna gruda 1980 št.5 str.42.

934 Kaselj Lovro: Umrl pisatelj in ljubitelj Koroške, Suhodolčan. — Naš tednik (Celovec) 14.II.1980 št. 7a str.1. Podpis: LKH.

935 Kavčič Vladimir: Leopold Suhodolčan. — Naši razgledi 22.II.1980 št.4 str.101—102.
Nekrolog.

936 Kobe Marjana: Mladinska dela Leopolda Suhodolčana. — Dnevnik 16.II.1980 št. 45 str.8.

937 Kolar Marjan: Literarno srečanje ob pisateljevem grobu. — Informativni fužinar 1980 št.4 str.16. Portret.

938 Kolar Niko R.: Leopold Suhodolčan. In memoriam. — Odsevanja 1980 št.4 str.28.

939 Kolbič Gabrijela: Boj med dobrim in zlom. — Pionir 1979/80 št.10 str.316.

940 Kolmanič Karolina: Leopoldu Suhodolčanu v spomin. — Vestnik (Murska Sobota) 19.II.1980 št.13 str.4. Ilustr.

941 Komel Mateja: Dela pisatelja na naših knjižnih policah. — Pionirski list 21.II.1980 št.21 str.14. Ilustr.

942 Komel Mateja: Pisal je v kotu, kjer je mir. — Pionirski list 21.II.1980 št.21 str.14.
Spomin na pisatelja.

943 Koroška osrednja knjižnica, Pionirska knjižnica Leopold Suhodolčan / izdala: Koroška osrednja knjižnica: Kulturna skupnost Ravne na Koroškem. — Ravne na Koroškem : Koroška osrednja knjižnica : Kulturna skupnost Ravne na Koroškem, 1980. — [8]str. leporelo ; 21 cm
Vsebina: Leopold Suhodolčan: Silnice (črte), ki so zaznamovale moje življenje (in tako tudi literarno ustvarjanje); [Janez Mrdavšič]; Leopold Suhodolčan (10.8.1928—8.2.1980); Odlok o imenovanju Pionirske knjižnice na Ravnah na Koroškem po mladinskem pisatelju Leopoldu Suhodolčanu; [Alojz Pikalo]: Pionirska knjižnica Leopold Suhodolčan v občinski matični mreži; [Meta Boštjan] Pionirska knjižnica in njene naloge; Mladi o Leopoldu Suhodolčanu. — [Zgibanka je bila izdana ob odprtju Pionirske knjižnice 13.XII.1980]

944 Kosi Mojca: Leopold Suhodolčan. — Sladkogorčan 1980 št.4—5 str.10. Portret.

945 Kotnik Majda: Literarni večer ob smrti Leopolda Suhodolčana. — Našo dopr'našaje — glasilo Kluba koroških študentov v Ljubljani 2.IV.1980 str.4.

946 Kovič Kajetan: Pesnik Kajetan Kovič se spominja prijatelja — Trate. Škofja Loka, junij 1980 str.6—7.

947 Kovič Kajetan: Tak čudno je naše življenje ... Dnevnik 16.II.1980 št.45 str.8.

948 Kristan Karmen: Zakaj cenim Leopolda Suhodolčana? — Pionir 1979/80 št.10 str.316.

949 Leopold Suhodolčan. — Komunist 15.II.1980 št.7 str.17.

950 Leopold Suhodolčan. — Otrok in knjiga. 10. Maribor, 1980 str.5.

951 Leopold Suhodolčan. — Naš delavec 1980 št.3 str.31. Portret.

952 Leopold Suhodolčan. — Mladi rod (Celovec) 1980 št.9—10 str.132. Portret.

953 Leopold Suhodolčan. — Med knjigami. Bilten pionirskega oddelka Osrednje knjižnice občine Kranj 1979/80 št.2 str.8—12.

954 Leopold Suhodolčan je bil na strani nas mladih. Bralci Pionirja o svojem priljubljenem pisatelju. — Pionir 1979/80 št. 10 str.316—317.
Napisali: Ksenija Japelj, Toni Juhant, Gabrijela Kolbič, Karmen Kristan in Robert Pogorevc.

955 Leopold Suhodolčan, »Levi in desni klovn«. — Knjiga 1980 št. 2—3 str.116—117.
O knjigi izbrane mladinske proze.

956 Leopoldu Suhodolčanu v spomin. — Sladkogorčan 1980 št.2 str.14. Portret.

957 Levstikove nagrade 1979. Obrazložitev žirije za izvirno leposlovje. — Otrok in knjiga. 11. Maribor, 1980 str.72—74.
Založba Mladinska knjiga v Ljubljani je 20. aprila 1980 podelila Levstikovo nagrado za leto 1979 Leopoldu Suhodolčanu za dela: Piko Dinozaver, Cepecepetavček, Peter Nos je vsemu kos, Levi in desni klovn in Norčije v gledališču.
Poročila: Delo 21.IV.1980 št.95 str.3. — Dnevnik 22.IV.1980 št.111 str.5. — V.R. [Vouk Rado], Knjiga 1980 št.5 str.254—255.

958 Litararni večer v spomin Leopolda Suhodolčana. — Pionirski list 28.II.1980 št.22 str.5. Ilustr.

959 Longyka Igor: Pionir 1979/80 št.7 str.214. Ilustr. Namesto vašega intervjuja.

960 Longyka Igor: Zanimiva (in malce žalostna) novinarska konferenca o Suhodolčanu. — Pionir 1979/80 št.10 str.317.

961 Lukić Sveta: Naša knjiga u svetu. — Nin 5.X.1980 št.1553 str.43.
Suhodolčan v prevodih.

962 Marković Milan R.: Dobročinstva naročitog krojača. (Leopold Suhodolčan: Krojač Bocko, Vuk Karadžić Beograd, 1979). —Vesela sveska (Sarajevo) 1.IX.1980 št.5 str.10.

963 Matè Bilka: Ob smrti Leopolda Suhodolčana. — Otrok in družina 1980 št.3 str.5. Portret.

964 Matè Bilka: Pisatelju Leopoldu Suhodolčanu v spomin. — Glasilo društev prijateljev mladine 1980 št.1—2 str.2. Portret.

965 Maurer Neža: Krojaček Hlaček pa ni umrl, Naočnik in Očalnik tudi ne. — Otrok in družina 1980 št.6 str.14.

966 Maurer Neža: Naš Polde Suhodolčan. — Prosvetni delavec 22.II.1980 št.4 str.11.

967 Messner Janko: Leopoldu Suhodolčanu. Za slovo pri Sv. Barbari 11.2.1980. — Kladivo (Celovec) 1980 št.1 str.29. Portret.

968 Messner Janko: Leopoldu Suhodolčanu in memoriam. — Koroški fužinar 1980 št.1 str.64.

969 Messner Janko: Leopoldu Suhodolčanu in memoriam. — Koroško mladje 1980 št.37 str.52—53.

970 Mladi o Leopoldu Suhodolčanu. — Koroška osrednja knjižnica — Pionirska knjižnica *Leopold Suhodolčan. Ravne na Koroškem, 1980 str. 8.*
Napisali: učenci 2b razreda OŠ Franjo Golob Prevalje, Karmen Podbrežnik in Nina Novak. — [Zgibanka je bila izdana ob odprtju knjižnice 13.XII.1980.]

971 Mladi smo izgubili velikega prijatelja. — Vrelec — glasilo pionirske organizacije na osnovni šoli »Boris Kidrič« Rogaška Slatina 1979/80 št.2 str.7.
Napisali: Stanka Oblak, Sandi Jurkovič, Dušan Mlacovič in Dubravko Jerkovič.

972 [Mrdavšič Janez]: Leopold Suhodolčan (10.8.1928—8.2.1980). — Koroška

osrednja knjižnica — Pionirska knjižnica Leopold Suhodolčan. Ravne na Koroškem, 1980 str.[3]. [Zgibanka.]

973 Mrdavšič Janez: Leopoldu Suhodolčanu v slovo. — Koroški fužinar 1980 št.1 str.64. Portret.

974 Ni ga več med nami. — Pionirski list 14.II.1980 št. 20 str. 3. Portret.

975 Nikoli ne bomo pozabili srečanja s pisateljem Leopoldom Suhodolčanom. — Pionir 1980 št.10 str.214.
Prispeveki učencev Tatjane Rondič, Katje Furlan in Ivane Šundov z osnovne šole »Drago Bajc« v Vipavi, ki jim je pisatelj, ne da bi vedel, namenil svoj zadnji obisk (24. oktobra 1979).

976 Njeguš Roksanda: V zagovor neke zgodbe. — Komunist 7.XI.1980 št.44 str.24.
O akciji za bralno značko. — [Leopoldu Suhodolčanu naj bi posmrtno podelili plaketo Mlado pokolenje.]

977 Novak Jernej: Leopold Suhodolčan. In memoriam. — Dnevnik 9.II.1980 št.38 str.5. Portret.

978 Novak Nina: Spominjamo se pisatelja Leopolda Suhodolčana. — Nedeljski dnevnik 2.III.1980 št.60 str.20. Ilustr.

979 Odlok o imenovanju pionirske knjižnice na Ravnah na Koroškem po mladinskem pisatelju Leopoldu Suhodolčanu. — Koroški fužinar 1980 št.1 str.64.

980 Pánková Ljudmila: Slovensko leposlovje in druge jugoslovanske književnosti v najnovejših čeških prevodih. »Krojaček Hlaček«. — Knjiga 1980 št.4 str.204.

981 Peter Miro: V spomin Leopolda Suhodolčana literarni večer koroških študentov. — Mladina 6.III.1980 št.10 str.34.
Literarni večer je bil v Mali dvorani Študentskega naselja v Ljubljani 20.februarja.

982 Pirc Mladen: Skrbno bomo hranili knjigo z njegovim podpisom. — Pionirski list 21.II.1980 št.21 str.14. Ilustr.

983 Pirnat-Cognard Zlata: Leopold Suhodolčan. — Zlata Pirnat-Cognard: Pregled mladinskih književnosti jugoslovanskih narodov. 1945—1968. Ljubljana, 1980 str.289, 297, 298, 308—311 in 407.
O povestih: Deček na črnem konju, Skriti dnevnik, Rdeči lev, Rumena podmornica.

984 Pisatelja Leopolda Suhodolčana ni več. — Ciciban 1979/80 št.8 str.4.

985 Podelitev zlate Vorančeve plakete. — Koroški fužinar 1980 št.1 str.64.
Skupščina kulturne skupnosti Ravne na Koroškem je pisatelju na dan njegove smrti, 8.februarju 1980, podelila zlato Vorančevo plaketo.

986 Pogorevc Robert: Suhodolčan je bil prav tak kot Pra-Matija. — Pionir 1979/80 št.10 str.316.

987 Praprotnik Ivan: Knjižnica Leopolda Suhodolčana. Kulturna skupnost z Raven je pisatelju posmrtno podelila še zlato Vorančevo plaketo. — Delo 12.II.1980 št.35 str.6. Podpis: I. P.

988 Prijatelju, ki je bil poln življenja. — Nedeljski dnevnik 17.II.1980 št.46 str.20. Portret.

989 Pucelj Špela: Srečanje s pisateljem. — Vrelec — glasilo pionirske organizacije na osnovni šoli »Boris Kidrič« Rogaška Slatina 1979/80 št.2 str.7—8.

990 Rozman Smiljan: Zadnja klop. — Dnevnik 16.II.1980 št.45 str.8.
Spomin na prijatelja in sošolca.

991 Slovo od Leopolda Suhodolčana. — Dnevnik 12.II.1980 št.42 str.5.
Člani Društva slovenskih pisateljev in slovenskega PEN kluba so na komemorativni seji počastili spomin na podpredsednika društva, pisatelja in dramatika Leopolda Suhodolčana.

992 Smrt med pisatelji. Leopold Suhodolčan. — Slovenski vestnik 15.II.1980 št.7 str.3.

993 Spomin na našega pisatelja. — Vigred — glasilo literarnega krožka osnovne šole Franjo Golob na Prevaljah, 1979/80 št.2 str.2—3.
Napisali: Karmen Podbrežnik, Aljoška Joksimović, Borut Polovšek, učenci 2b razreda in Marjana Mlakar.

994 Spominska oddaja ob smrti Leopolda Suhodolčana je bila na Radiu Köln (oddaja za Slovence) 8.februarja 1980.

995 Stanonik Marija: Slovenskemu Andersenu v spomin. Leopold Suhodolčan (10.8.1928 — 8.2.1980). — Loški razgledi 1980 str.292—294. Portret.

996 Suhodolčan Leopold. — Delo 29.I.1980 št.23 str.9. Portret.
Ob izdu izbora mladinskih del Levi in desni klovn in povesti PraMatija ali Bučman.

997 Suhodolčan Leopold. — Knjiga 1980 št.2—3 str.116—117.

998 Suhodolčan Leopold: Črte mojega življenja. — Otrok in knjiga.10. Maribor, 1980 str.5—8.
Pisateljevo zadnje premišljanje. Objavlja tudi Žirovski občasnik 1989 št.15 str.29—31.

999 Suhodolčan Leopold: Silnice (črte), ki so zaznamovale moje življenje (in tako tudi literarno ustvarjanje). — Koroška osrednja knjižnica — Pionirska knjižnica Leopold Suhodolčan. Ravne na Koroškem, 1980 str.2. [Zgibanka.]

1000 Suhodolčan Marija: Bibliografija Leopolda Suhodolčana. — Ravne na Koroškem, 1980. 81 f.str. 31 cm. Strojep. avtogr.
Od maja 1948 do maja 1980.

1001 Šrimpf Franc: Umrl pisatelj Leopold Suhodolčan. — Večer 9.II.1980 št.33 str.2. Portret. Podpis: F.Š.

1002 Šuler Andreja: Umrl je pisatelj Leopold Suhodolčan. — Sladkogorčan 1980 št.4—5 str.10.

1003 Tako se spominjamo pisatelja. — Vigred — 20 let Prežihove bralne značke 1979—1980 — posebna številka 2 str.6—7.

1004 Umek Evelina: Leopold Suhodolčan. — Pionir 1979/80 št.7 str.215. Portret.
List za literarno mapo.

1005 Umrl je Leopold Suhodolčan. — Dnevnik 9.II.1980 št.38 str.1.

1006 Umrl je Leopold Suhodolčan. — Kmečki glas 13.II.1980 št.7 str.20. Portret.

1007 Umrl je Leopold Suhodolčan. — Mladina 14.II.1980 št.7 str.5. Portret.

1008 V spomin Leopolda Suhodolčana. — Križanke in humor 26.II.1980 št.144 str.10.

1009 V spomin pisatelju Leopoldu Suhodolčanu. Narisal [Matjaž Schmidt]. — Kurirček 1980 št.8 str.390—391.
Na Prešernov dan, 8.februarja 1980, se je končalo prekratko, toda nadvse plodno življenje velikega prijatelja otrok, ki je bil nekaj let tudi urednik Kurirčka.

1010 Vresovci Suhodolčanu. — Vres Prevalje. Koncertna knjižica. Prevalje 1979—1980 str.9.

1011 Vurnik France: Leopoldu Suhodolčanu (1928—1980). (Beseda na žalni seji Društva slovenskih pisateljev 11.2.1980). — Sodobnost 1980 št.3 str.225—227. Portret.

1012 Zoran Ivan: Spet je odšel pisatelj. — Dolenjski list 14.II.1980 št.7 str.7. Portret. Podpis: I.Z.

1013 Zorman Ivo: Pisateljev prijatelj slon. — Dnevnik 16.II.1980 št.45 str.8.

1014 Zorman Ivo: Prijatelju Leopoldu Suhodolčanu. — Dnevnik 14.II.1980 št.44 str.8.

1015 Željeznov Dušan: Leopold Suhodolčan, »PraMatija ali Bučman«. — Večer 20.XI.1980 št.270 str.4. Podpis: D.Ž.

1981

1016 Golec Sonja: Ob obletnici Suhodolčanove smrti. Spomin na bralno značko. — Večer 13.II.1981 št.35 str.6. Portret.

1017 Golec Sonja: Spomin na pisateljevo obsežno literarno delo. — Delo 13.II.1981 št.35 str.9.

1018 Golob Berta: Leopold Suhodolčan. — Berta Golob: Znani obrazi. Ljubljana, 1981 str.88—89. Portret.

1019 Golob Berta: Leopold Suhodolčan. — XIX. Festival Kurirček. Maribor, 1981 str.54—57.
Utemeljitev ob podelitvi »Priznanja partizanskega kurirja« 17.decembra 1981.

1020 Golob Berta: Leopold Suhodolčan, Mornar na kolesu. — Leopold Suhodolčan: Mornar na kolesu. Ljubljana, 1981 str.2.

1021 Kjorpenčev Marjana: Podelili smo Suhodolčanove bralne značke. — Informativni fužinar 1.X.1981 št.18 str.10. Ilustr. Podpis: M.K.
Na predlog koordinacijskega sveta osnovne organizacije ZSMS v Železarni Ravne je komisija za kulturo pri sindikatu Železarne Ravne uvedla bralno akcijo — tekmovanje za zlato bralno značko Leopolda Suhodolčana. Prva podelitev značk je bila 16.VIII.1981.

1022 Kolar Marjan: Leopold Suhodolčan (1928 — 1980). — Koroški koledar 1981 str.190—193. Portret.

1023 Kramberger Darja: Pionirska knjižnica Leopolda Suhodolčana na Ravnah na Koroškem. — Otrok in knjiga. 12. Maribor, 1981 str.99. Podpis: D.K.

1024 Krivograd Alojz: Ravne — nova knjižnica. — Mladina 8.I.1981 št.1 str.35.
Pionirska knjižnica Leopold Suhodolčan je bila odprta 13.decembra 1980.

1025 Krof Jernej: Leopoldu Suhodolčanu. — Koroški fužinar 1981 št.2 str.44.
[Pesem.]

1026 Leopold Suhodolčan (10.8.1928 — 8.2.1980). — Med knjigami. Bilten pionirskega oddelka Osrednje knjižnice občine Kranj 1981—1982 št.1—2 str.38.

1027 Leopold Suhodolčan, »Mornar na kolesu«. — Knjiga 1981 št.7 str.314—315.
Ob 2. izdaji.

1028 Osojnik Miroslav: Dve koroški bibliografiji. Bibliografija Leopolda Suhodolčana. Bibliografija dr. Franca Sušnika. — Koroški fužinar 1981 št.2 str.40—41.

1029 Petek Miro: Knjiga za vsakogar. Zapis o Koroški osrednji in pionirski knjižnici. — Mladina 2.IV.1981 št.13 str.36. Ilustr.

1030 Praprotnik Ivan: Mladi bralci, ogreti bralci. Na Ravnah so odprli pionirsko knjižnico, ki so jo nadvse potrebovali. Ob knjigah več prireditev. — Delo 16.I.1981 št.11 str.9.
Knjižnico so poimenovali po Leopoldu Suhodolčanu.

1031 Simčič Samo: Razpotje domišljije za otroke. Leopold Suhodolčan, »PraMatija ali Bučman«. — Dnevnik 24.I.1981 št.22 str.9.

1032 Zupan Jože: Suhodolčanova bralna značka. — Dolenjski list 11.II.1981 št.9.
V Šentrupertu na Dolenjskem.

1982

1033 Bilješka o piscu. — Leopold Suhodolčan: Sakriveni dnevnik. Zagreb, 1982 str.175—176.

1034 Golec Sonja: Leopold Suhodolčan. — Večer 8.II.1982 št.31 str.4. Podpis: S.G.

1035 Golec Sonja: V pisateljev spomin. — Prosvetni delavec 1.II.1982 št.2 str.12.

1036 Golob Berta: Leopold Suhodolčan. — Otrok in knjiga. 15. Maribor, 1982 str.71—73.
Utemeljitev ob podelitvi »Priznanja partizanskega kurirja«.

1037 Leopold Suhodolčan — pisatelj za mladino. — Bilten Pionirske knjižnice in pionirskih oddelkov Mariborske knjižnice. Maribor, februar 1982 št.4 str.1—4.

1038 Marjanović-Umek Ljubica: Leopold Suhodolčan, »Pri nas in okoli nas«. — Otrok in knjiga. 15. Maribor, 1982 str.67—68.

1039 Matè Miha: Pisatelj, povej mi. — Leopold Suhodolčan: Pisatelj, povej mi. Ljubljana, 1982 str.5—6.

1040 Nagradna slikovna uganka. — Nedeljski dnevnik 11.IV.1982 št.99 str.20. Portret.

1041 Osojnik Miroslav: Dve koroški bibliografiji. Bibliografija Leopolda Suhodolčana. Bibliografija dr.Franca Sušnika. — Knjižnica — glasilo Društva bibliotekarjev Slovenije1982 št.1—2 str.151—153.

Bibliografiji je sestavila Marija Suhodolčan, izdala pa ju je Koroška osrednja knjižnica — Študijska knjižnica Ravne na Koroškem.

1042 Perocijeva in Suhodolčan v kitajščini. — Delo 6.XI.1982 št.259 str.4.
(Objavlja tudi Knjiga 1982 št.11—12 str.632.

1043 Smasek Lojze: Peter Nos je vsemu kos. Radijska igra. — Večer 30.III.1982 št.74 str.6. Podpis: L.S.
Radijsko igro je po istoimenskem delu L. Suhodolčana priredil Ervin Fritz.

1044 Suhodolčan Leopold. — Leksikon Cankarjeve založbe. 3.natis. Ljubljana, 1982 str.932.

1045 Suhodolčan Leopold. — Slovenska književnost. Ljubljana, 1982 str.334—335.
Leksikoni Cankarjeve založbe.

1983

1046 Angeli Mirko: Bralna značka Leopolda Suhodolčana med ravenskimi železarji. — Kulturni poročevalec 1983 št.57 str.69—70.

1047 Drevenšek Alenka: Pravljice in fantastične pripovedi Leopolda Suhodolčana: diplomska naloga iz mladinske književnosti / Alenka Drevenšek. — Griže : [s.n.], 1983. — 41 f.str. ; 33 cm. Stojep. avtogr.

1048 Gedrih Igor: Ela Peroci in Leopold Suhodolčan v kitajščini. — Otrok in knjiga. 17. Maribor, 1983 str. 96. Podpis: I.G.

1049 Golob Berta: »Ne zdi se mi prav, da junake iz zgodb tako hitro pozabljamo.« Berta Golob: Srce ustvarja, roka piše. Srečanja z mladinskimi pisatelji. Ljubljana, 1983 str.234—236. Portret.
Pogovor s pisateljem 20.septembra 1978.

1050 Koliševska Zarja: Nepozabna srečanja. »Pisatelj,povej mi«. — Pionirski list 3.III.1983 št.22 str.9.

1051 Kos Janko:[Leopold Suhodolčan]. — Janko Kos: Moderna misel in slovenska književnost. Ljubljana, 1983 str.152.

1052 Kunej Vlasta: Poti med pisatelji in knjigami. — Prosvetni delavec 7.III.1983 št.4 str.9.
Pisatelj, povej mi.

1053 Leopold Suhodolčan, »Pisatelj, povej mi«. — Rodna gruda 1983 št.6 str.39. Ilustr.

1054 Leopold Suhodolčan, »Pisatelj,povej mi«. Pogovori z bralci. Izdala Mladinska knjiga, 1982. — Knjiga 1983 št.2—3 str.223—224.

1055 Leopold Suhodolčan, »Z vami se igra krojaček Hlaček«. Kratke zgodbe, v zbirki Velike slikanice. — Knjiga 1983 št.1 str.18—19.

1056 Mezner Vanja: Uvedba Suhodolčanove bralne značke. — Vanja Mezner: Razvojni prikaz tekmovanj za bralno značko in spremljevalnih dejavnosti na osnovni šoli Franja Goloba na Prevaljah od 1961. do 1983. leta. Diplomska naloga na Univerzi v Mariboru — Pedagoška akademija. Maribor, 1983 str.17—19.
Objavlja tudi Koroški fužinar 1983 št.3 str.34.

1057 Novak Marjeta: Sveži portreti mladinskih pisateljev in njihovih del. Mladinska knjiga je predstavila novi deli Berte Golob in Leopolda Suhodolčana. — Delo 25.II.1983 št.46 str.6.
Pisatelj,povej mi.

1058 Potočnik Mojca: Zlata Suhodolčanova bralna značka — spodbuda bralcem. — Informativni fužinar 1983 št.12 str.23.
Bralna akcija v Železarni Ravne.

1059 Potočnik Mojca: Značka za širjenje bralne kulture. — Informativni fužinar 1983 št.5 str.20.

1060 Švajncer Marija ml.: Krojaček Hlaček je ostal med nami. — Otrok in knjiga. 18. Maribor, 1983 str.71—72.
Z vami se igra krojaček Hlaček, Mladinska knjiga, 1982.

1061 Švajncer Marija ml.: »Pisatelj,povej mi«. — Otrok in knjiga. 18. Maribor, 1983 str.68—70.

1062 Torkar Silvo: Kosmač in Suhodolčan v ukrajinščini. — Delo 29.XII.1983 št.301 str.9.
Založba Veselka (Mavrica) v Kijevu je izdala Skriti dnevnik.

1063 V delavnicah mladinske literature. Noviteti Mladinske knjige: »Srce ustvarja,roka piše« Berte Golob in »Pisatelj, povej mi« Leopolda Suhodolčana. — Dnevnik 25.II.1983 št.54 str.5.

1064 Vuk Vili: Leopold Suhodolčan, »Pisatelj, povej mi«. — Večer 14.IV.1983 št.87 str.5. Podpis: V.V.

1065 Vuk Vili: »Mednarodna« knjiga. — Večer 3.II.1983 št.27 str.5. Podpis: V.V.
Tretja knjiga o krojačku Hlačku: Z vami se igra krojaček Hlaček.

1984

1066 Bidčov Anzi, ml.: »Figole Fagole« v Šentjakobu. — Slovenski vestnik 4.V.1984 št.18 str.8.
O uprizoritvi komedije v Šentjakobu v Rožu.

1067 Idrizović Muris: Leopold Suhodolčan. — Muris Idrizović: Otroška in mladinska književnost v Jugoslaviji. 1.knj. Maribor, 1984 str.292—298.

1068 Janež Stanko: Leopold Suhodolčan (1928—1980). — Obzornik 1985 št.7—8 str.546. Portret.

1069 Jurca Vesna: Deklarativna in poučna predstava. — Delo 10.XII.1984 št.286 str.3.
Figole Fagole na Jesenicah.

1070 Leopold Suhodolčan: — Koroški Slovenci v Avstriji včeraj in danes. Ljubljana, Celovec, 1984 str.220—221.

1071 Leopold Suhodolčan, Kuža Luža. Ljubljana, Mladinska knjiga, 1984. — Knjiga 1984 št.8—9 str.469.
Poročilo.

1072 Marković S.Ž.: Suhodolčan Leopold. — Jugoslovenski književni leksikon. 2., dopunjeno izdanje. Novi Sad, 1984 str.793—794.

1073 Merkač H[elena]: Delavci — bralci za Suhodolčanovo bralno značko. — Informativni fužinar 1984 št.7 str.23.

1074 Novak Marjeta & Branko Sosič: Kitajske pravljice in »Kuža Luža«. Pogled na knjižno pošiljko za mlade bralce iz založbe Mladinske knjige. — Delo 12.VII.1984 št.160 str.8.

1075 Novak Mirjam: Zaprta meja. Suhodolčanova mladinska komedija »Figole Fagole« v jeseniškem gledališču Tone Čufar. — Dnevnik 12.XII.1984 št.338 str.5.

1076 O tovarišu Suhodolčanu so zapisali. — Vigred — glasilo osnovne šole Franja Goloba Prevalje 1983—1984 št.2 str.17.
Zapisali so: David Bregeš, Lucija Medvos, Ožbi Zmagaj, Dejan Gutman.

1077 Ognjanović Dragutin: Suhodolčan Leopold. — Od sna do zvezd. Antologija jugoslovanske mladinske proze. 2.knj. Ljubljana, Beograd, 1984 str.216.

1078 Potočnik Mojca: Bralci že, a ne na ukaz. — Informativni fužinar 1984 št.12 str.19.—20. Ilustr.
Ob podelitvi Suhodolčanovih bralnih značk tridesetim železarjem.

1079 Potočnik Toni: Dobili smo Suhodolčanovo bralno značko. — Vigred 1983—1984 št.2 str. 14.

1080 Ropret Franjo: »Figole Fagole« sprejeli starejši in mlajši gledalci. — Železar (Jesenice) 27.XII.1984 št.51 str.17.

1081 Torkar Silvo: Kosmač in Suhodolčan v ukrajinskih prevodih. — Knjiga 1984 št.1 str.45.
Shovanyj ščodennyk (Skriti dnevnik).

1082 Vrešak Verica: Realistična dela Leopolda Suhodolčana : diplomska naloga iz mladinske književnosti / Verica Vrešak. — Rogatec : [s.n.], 1984. — 78 f.str. ; 33 cm. Strojep. avtogr.

1083 Vurnik France: Komedija za mlade gledalce. — France Vurnik: Odmevi iz parterja. Slovenska dramatika. Ljubljana, 1984 str.325—326.
O uprizoritvi igre Figole Fagole v celjskem gledališču 14.XII.1972. — Poročilo je bilo objavljeno v Dnevniku 16.XII.1972 št.340 str.5.

1985

1084 Berložnik Andreja & Mateja Ivartnik: Ustvarjalci v svoji delavnici. — Vigred 1985/86 št.1 str. 4—5. Ilustr.
Pogovor o pisatelju z Marijo in Primožem Suhodolčanom.

1085 Brenk Kristina: Leopold Suhodolčan. Srečanja z umetniki — Kurirček 1985/86 št.4—5 str.14—15. Portret. Podpis: Kristina Brenkova.

1086 Ivič Tomislav: Spominska razstava. Vorančevi dnevi. V Likovnem salonu na Ravnah bodo odprli spominsko razstavo akvarelov in knjig Leopolda Suhodolčana. — Večer 21.II.1985 št.43 str.9. Podpis: (ti).

1087 Iz bibliografije Leopolda Suhodolčana. — Vestnik koroških partizanov 1985 — posebna številka 2. str.13.

1088 Jakovleva Natalja: Leopold Suhodolčan. — Nerazdelimye. Rasskazy pisatelej Jugoslavii. Moskva, 1985 str.229.
Ob prevodu novele Glas (Golos).

1089 Kumprej Benjamin: Slike pisatelja Leopolda Suhodolčana. — Informativni fužinar 1985 št.4 str.22—23.

O razstavi v Likovnem salonu na Ravnah. Otvoritev z odkritjem pisateljevega doprsnega kipa je bila 22.februarja 1985 ob peti obletnici smrti.

1090 Mrdavšič Janez: Mirsad Begić, dr. Franc Sušnik in Leopold Suhodolčan. (Dnevniški zapis 28.in 29.julija 1984). — Koroški fužinar 1985 št.1 str.17—19. Ilustr.
Akademski kipar Mirsad Begić je izdelal doprsna kipa dr.Franca Sušnika in Leopolda Suhodolčana.

1091 Novak Marjeta: Leopold Suhodolčan, Na kmetiji. Ljubljana, Mladinska knjiga 1985. — Delo 17.IV.1985 št.90 str.6. Podpis I. P.

1092 Praprotnik Ivan: Na Ravnah so odkrili doprsni kip pisatelja Leopolda Suhodolčana. — Delo 25.II.1985 št.46 str.2. Podpis: I.P.

1093 Spomin na Suhodolčana. V okviru Vorančevih dni bo drevi ob 18.uri v Likovnem salonu na ravenskem gradu začetek spominske razstave knjig in akvarelov pred petimi leti umrlega pisatelja Leopolda Suhodolčana. — Večer 22.II.1985 št.44 str.6.

1986

1094 Kajzer Janez: Ob najuspešnejši Suhodolčanovi mladinski povesti. — Leopold Suhodolčan: Skriti dnevnik.[8.natis.] Ljubljana, 1986 str.157—164.
Pisateljevo življenje; Pisateljevo literarno ustvarjanje; Vsebinsko sporočilo »Skritega dnevnika«; Bogastvo jezika v »Skritem dnevniku«.

1095 Kozinc Alenka: Leopold Suhodolčan 1928—1980 / [Alenka Kozinc]. — Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1986. — 10. str. : ilustr. ; 30 cm
V: Gradivo za literarno mapo, 5.razred, zvezek 3.

1096 Osojnik Miroslav: Leopold Suhodolčan. — Med Peco in Pohorjem. Zbornik ob 40-letnici osvoboditve in srednjega šolstva v Koroški krajini. 1985. Ravne na Koroškem, 1986 str.167.
V prispevku: Kulturna podoba Koroške krajine, poglavje: Književna ustvarjalnost.

1097 Sušnik Tone: Leopold Suhodolčan — Koroški fužinar 1986 št.3 str.6.
V: Prevalje in okolica (literarno zgodovinska podoba).

1987

1098 Brenk Kristina: Leopold Suhodolčan. — Kristina Brenk: Srečanja z umetniki. Ljubljana, 1987 str.90—95. Portret.

1099 Kobe Marjana: Leopold Suhodolčan, — Marjana Kobe: Pogledi na mladinsko književnost. Ljubljana, 1987 str.62,65,68,69,104,105,106,107,150,158, 163,169,173,175,203.
Omenjen na teh straneh.

1100 Osojnik Miroslav: Izšla je dopolnjena Suhodolčanova bibliografija. — Koroški fužinar 1987, št.3 str.41.
(O 2.izdaji).

1101 Primožev dnevnik. — Stop 26.II.1987 št.9 str.34.
Ob ponovitvi priljubljenih otroških oddaj na TV Ljubljana.

1102 Republiško tekmovanje za Cankarjevo nagrado. — Posebna številka Vigredi (glasilo OŠ Franjo Golob Prevalje) št.5 1986/87 20 str.

Vsebina: Vabilo osnovne šole Franja Globe Prevalje in slavističnega društva Koroške krajine na slavnostno prireditev v spomin na Leopolda Suhodolčana ob republiškem tekmovanju za Cankarjevo nagrado (10.aprila 1987 v družbenem domu na Prevaljah); Vsem tekmovalcem in mentorjem za Cankarjevo nagrado; Program tekmovanja; Andreja [Berložnik] in Mateja [Ivartnik]: Pisatelj v svoji delavnici; Drobci s prireditve; Vtisi ob prihodu in o prireditvi; Razni prispevki.

1103 Suhodolčan Marija: Bibliografija Leopolda Suhodolčana. [2.dopolnj.izdaja]. Prevalje, 1987. 113 str. 31 cm.
Od leta 1948 do marca 1987.

1104 Švajncer Janez: Zelo bogata pisateljska bera. — Delo. 13.VIII.1987 št.186 str.8.
O Bibliografiji Leopolda Suhodolčana, ki zajema bibliografske podatke od 1948—1987.

1105 Tekmovanje za Cankarjevo nagrado. — Pionirski list 17.II.1987 št.20 str.14. Ilustr.
Za Cankarjevo nagrado bodo učenci 7. in 8. razredov na slovenskih osnovnih šolah v š.l.1986—1987 brali mladinsko prozo L. Suhodolčana. Republiško tekmovanje bo 11.aprila 1987 na Prevaljah.

1988

1106 Golec Sonja: Plošča na Suhodolčanovi rojstni hiši. Ob 60-letnici rojstva. — Večer 5.XI.1988 št.258 str.5.

1107 Jelovčan H[elena]: Kdo je [bil] Leopold Suhodolčan. — Gorenjski glas 25.X.1988 št.82 str.7. Ilustr.
Ob odkritju spominske plošče na rojstni hiši v Žireh.

1108 Kotnik Stanko: Tri minute pred začetkom — Stanko Kotnik: Spodbude. Maribor, 1988 str.362—363.
Spremna beseda v mladinski povesti Rdeči lev, Ljubljana, 1968 str.5—7.

1109 Mevlja Dušan: Leopold Suhodolčan. Ob 60-letnici rojstva. — Večer 11. VIII.1988 št.185 str.5. Portret.

1110 Petek Miro: Žirovci Suhodolčanu. — Večer 21.X.1988 št.246 str.10. Podpis: (mir).

1111 Reven Ivan: Ob šestdesetletnici rojstva Leopolda Suhodolčana. Odkritje spominske plošče na pisateljevi rojstni hiši v Mršaku. — Delo in življenje. Glasilo delavcev delovne organizacije Alpina Žiri, november 1988 str.10. Ilustr.
V okviru žirovskega krajevnega praznika je bila osrednja prireditev in proslava posvečena praznovanju 60-letnice rojstva pisatelja, učitelja, humanista, javnega in prosvetnega delavca in urednika.

1112 Suhodolčan Leopold. — Leksikon Cankarjeve založbe. Nova izdaja. Ljubljana, 1988 str.1006.

1113 Zupan Jože: Na rob praznovanju in bralni znački. — Prosvetni delavec 10.X.1988 št.14 str.8.
Ob 60-letnici L.Suhodolčana in prof.Stanka Kotnika. Na Prevaljah, kjer sta se znašla— prvi kot ravnatelj, drugi pa kot učitelj — sta leta 1960 oblikovala zamisel o širjenju dobre knjige in bralni znački.

1114 Golec Sonja: Spomini so oživeli. Srečanje prvih povojnih učiteljiščnikov. — Večer 5.VII.1980 št.153 str.9. Ilustr.

1115 Kavčič Vladimir: Leopold Suhodolčan (1928—1980). — Žirovski občasnik 1989 št.15 str.33—34. Ilustr.
Govor pisatelja Vladimirja Kavčiča ob odkritju spominske plošče 21.oktobra 1988 v Žireh.

1116 Leopold Suhodolčan, Piko Dinozaver. Ljubljana, Mladinska knjiga 1989 — Delo 17.VIII.1989 št.189 str.6.
Ob ponatisu.

1117 M.J.: Suhodolčanova veseloigra v Buenos Airesu. — Delo 29.III.1989 št.73 str.10.
Za začetek pouka v slovenskih osnovnih šolah v Buenos Airesu so člani Slovenskega gledališča Buenos Aires uprizorili satirično mladinsko veseloigro Figole Fagole. To gledališče je pred leti uprizorilo tudi veseloigro Narobe stvari v mestu Petpedi.

1118 [Naglič Miha]: Zahvala — ob odkritju spominske plošče. — Žirovski občasnik 1989 št.15 str.35.

1119 Suhodolčan Leopold: Črte mojega življenja. — Žirovski občasnik 1989 št.15 str.29—31.
Črte mojega življenja so avtorjevo zadnje delo. Zapisal jih je, ko je bil že hudo bolan — ustvarjal je torej do zadnjega. Izšle so v publikaciji Otrok in knjiga, 10. Maribor, 1980 str.5—8.

1120 Šeško Anton: Leopold Suhodolčan. — Žirovski občasnik 1989 št.15 str.32—33.
Spomin pisateljevega bivšega učitelja v Šentilju v Slovenskih Goricah.

Oddaje na Radioteleviziji [RTV] Ljubljana

1121 Neža Maurer: O dečku, ki ga še ni. Radijska šola za srednjo stopnjo. Ljubljana, Radiotelevizija Ljubljana [1967]. 14. f.str. 4°. Strojep. avtogr.
Oddaja je bila 28. in 29.III.1967.

1122 »Večer s pisateljem Leopoldom Suhodolčanom«. Radijska oddaja 25.VI.1970.

1123 »Sodobni literarni portret«. Leopold Suhodolčan. Radijska oddaja je bila15.VI.1976. [Pripravila: Vida Curk.]

1124 »Morda vas zanima«. Televizijska oddaja 12.XI.1976. Dijaki Zvezne gimnazije za Slovence iz Celovca so se pogovarjali z Leopoldom Suhodolčanom.

Bibliografije

1125 [Suhodolčan Marija]: Bibliografija del Leopolda Suhodolčana. — Koroški fužinar 1962 št.5—7 str.36—38.
Od leta 1948 do 1962.

1126 Bibliografija del Leopolda Suhodolčana. — Gledališki list Slovenskega narodnega gledališča Maribor sezona 1968—1969 št.1—2 str.15.

1127 Kramberger Darja: Bibliografija mladinskih del Leopolda Suhodolčana Otrok in knjiga. 2. Maribor, 1975 str.124—125.

1128 Osojnik Meta: Bibliografija Leopolda Suhodolčana, Seminarska naloga na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Ljubljana, 1977. 23 f.str.4°. Strojep. avtogr.
Od leta 1948 do 1961.

1129 Suhodolčan Marija: Bibliografija Leopolda Suhodolčana / sestavila Marija Suhodolčan. — Ravne na Koroškem : Koroška osrednja knjižnica — Študijska knjižnica, 1980. — 81. f.str.; 31 cm. Strojep. avtogr.
Od leta 1948 do maja 1980.
Poročila: Bogomil Gerlanc, Knjiga 1980 št.11 str.520—521. — Miroslav Osojnik, Koroški fužinar 1981 št.2 str.40—41 in Knjižnica — glasilo Društva bibliotekarjev Slovenije 1982 št.1—2 str.151—153.

1130 Suhodolčan Marija: Bibliografija Leopolda Suhodolčana / sestavila Marija Suhodolčan. — Prevalje : [s.n.], 1987 — 113 str. ; 31 cm
Od leta 1948 do marca 1987. —
Poročila: Miroslav Osojnik, Koroški fužinar 1987 št.3 str.41. — Janez Švajncer, Delo 13.VIII.1987 št.186 str.8

VI. KAZALA

Kazalo pripovednih in dramskih del za mladino (po naslovih)

Samostojni tiski

Cepecepetavček, Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 38
Cepecepetavček, Ljubljana, Mladinska knjiga 1986 — 65
Deček na črnem konju, Maribor, Založba Obzorja 1961 — 3
Deček na črnem konju, Ljubljana, Mladinska knjiga 1969 — 14
Deček na črnem konju, Ljubljana, Mladinska knjiga 1972 — 18
Deček na črnem konju, Ljubljana, Mladinska knjiga 1977 — 33
Deček na črnem konju, Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 39
Deček na črnem konju, Ljubljana, Mladinska knjiga 1984 — 59
Dvanajst slonov, Ljubljana, Mladinska knjiga 1976 — 27
Dvanajst slonov, Ljubljana, Mladinska knjiga 1983 — 57
Dvanajst slonov, Lj., Bgd., Univerzum, »Vuk Karadžić« 1984 — 60
Hi, konjiček, Ljubljana, Založba Borec 1964 — 5
Hi, konjiček, Ljubljana, Založba Borec 1974 — 23
Kam se je skril krojaček Hlaček?, Ljubljana, Mladinska knjiga 1974 — 24
Krojaček Hlaček, Ljubljana, Mladinska knjiga 1970 — 16
Krojaček Hlaček, Ljubljana, Mladinska knjiga 1972 — 19
Krojaček Hlaček, Ljubljana, Mladinska knjiga 1975 — 26
Krojaček Hlaček, Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 40
Krojaček Hlaček, Ljubljana, Mladinska knjiga 1980 — 50
Kurirčkov dnevnik, Ljubljana, Založba Borec 1977 — 34
Kuža Luža, Ljubljana, Mladinska knjiga 1984 — 6
Levi in desni klovn, Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 41
Markov maj, Ljubljana, Založba Borec 1979 — 42
Medvedek na obisku. Čudežna srajca dopetajca, Ljubljana, Scena 1972 — 71
Moj prijatelj Jumbo, Ljubljana, Mladinska knjiga 1968 — 10
Mornar na kolesu, Ljubljana, Partizanska knjiga 1973 — 20
Mornar na kolesu, Ljubljana, Partizanska knjiga 1981 — 52
Na kmetiji, Ljubljana, Mladinska knjiga 1976 — 28
Na kmetiji, Ljubljana, Mladinska knjiga 1982 — 54
Na kmetiji, Ljubljana, Mladinska knjiga 1985 — 63
Na kmetiji, Ljubljana, Mladinska knjiga 1988 — 68
Na večerji s krokodilom. Nove detektivske mojstrovine Naočnika in Očalnika, Ljubljana, Mladinska knjiga 1976 — 29
Na večerji s krokodilom, Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 43
Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi, Ljubljana, Mladinska knjiga 1973 — 21
Naočnik in Očalnik, Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 44
Narobe stvari v mestu Petpedi. — (Srečna hiša Doberdan. — Figole Fagole), Ljubljana, Mladinska knjiga 1973 — 72
Norčije v gledališču. — (Križ kraž kralj Matjaž. — Anton Pomperdon in vsi Pomperdoni), Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 73
O medvedku in dečku, Ljubljana, Založba Borec 1979, 1979 — 45, 46
Ognjeni možje, Maribor, Založba Obzorja 1955 — 1

Peter Nos je vsemu kos, Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 47
Pikapolonček, Maribor, Založba Obzorja 1968 — 11
Piko Dinozaver, Ljubljana, Mladinska knjiga 1978 — 36
Piko Dinozaver, Lj., Bgd., Univerzum, »Vuk Karadžić« 1984 — 62
Piko Dinozaver, Ljubljana, Mladinska knjiga 1989 — 69
Pipa, klobuk in dober nos, Ljubljana, Mladinska knjiga 1976 — 30
Pisatelj, povej mi, Ljubljana, Mladinska knjiga 1982 — 55
Potovanje slona Jumba, Maribor, Založba Obzorja 1965 — 6
PraMatija ali Bučman, Ljubljana, Založba Borec 1980 — 51
Pri nas in okoli nas, Ljubljana, Založba Borec 1981 — 53
Punčka, Ljubljana, Založba Borec 1970 — 17
Punčka, Ljubljana, Založba Borec 1985 — 64
Rdeči lev, Ljubljana, Mladinska knjiga 1968 — 12
Rumena podmornica, Ljubljana, Mladinska knjiga 1969 — 15
Rumena podmornica, Ljubljana, Mladinska knjiga 1974 — 25
[Sedem] 7 nagajivih, Ljubljana, Partizanska knjiga 1976 — 31
Sejem na zelenem oblaku, Maribor, Založba Obzorja 1958 — 2
Skriti dnevnik, Ljubljana, Mladinska knjiga 1961 — 4
Skriti dnevnik, Ljubljana, Mladinska knjiga 1965 — 7
Skriti dnevnik, Ljubljana, Mladinska knjiga 1967 — 9
Skriti dnevnik, Ljubljana, Mladinska knjiga 1973 — 22
Skriti dnevnik, Ljubljana, Mladinska knjiga 1976 — 32
Skriti dnevnik, Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 48
Skriti dnevnik, Ljubljana, Mladinska knjiga 1983 — 58
Skriti dnevnik, Ljubljana, Mladinska knjiga 1986 — 66
Stopinje po zraku in kako sta jih odkrila Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi., Ljubljana, Mladinska knjiga 1977 — 35
Stopinje po zraku, Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 49
Ukaz rdečega zmaja, Ljubljana, Mladinska knjiga 1964 — 70
Velikan in Pajac, Ljubljana, Mladinska knjiga 1965 — 8
Veliki in mali kapitan, Ljubljana, Mladinska knjiga 1968 — 13
Z vami se igra krojaček Hlaček, Ljubljana, Mladinska knjiga 1982 — 56
Zgodilo se je 6. aprila, Ljubljana, Založba Borec 1978 — 37
O dedku in medvedku, Ljubljana, Založba Borec 1987 — 67

IZVIRNA DELA

Pripovedna in dramska dela

37 knjig za mladino (od teh je izšlo 5 knjig posthumno)
4 knjige mladinske dramatike
41 knjig za mladino je izšlo v 73 izdajah

Gledališke in lutkovne igre

19 gledaliških in lutkovnih iger za mladino in ena priredba po njegovem delu ter ena priredba za film

Radijske igre

14 radijskih iger za otroke in pet priredb po njegovih delih

Televizijske igre

2 televizijski nadaljevanki za mladino po 7 in 10 epizod
Več drugih radijskih in televizijskih oddaj in raznih posnetkov na kasetah, gramofonski plošči, diapozitivih in diafilmih.

Izvirna dela za odrasle

10 knjig za odrasle (7 romanov in 3 zbirke novel, od teh je izšel 1 roman posthumno)
6 gledaliških iger za odrasle
14 radijskih iger za odrasle in ena priredba po njegovem delu
2 televizijski igri za odrasle

Kazalo pripovednih in dramskih del za mladino (po letih)
Samostojni tiski

Ognjeni možje. Maribor, Založba Obzorja 1955 — 1
Sejem na zelenem oblaku. Maribor, Založba Obzorja 1958 — 2
Deček na črnem konju. Maribor, Založba Obzorja 1961 — 3
Ponatisi: Ljubljana, Mladinska knjiga 1969, 1972, 1977, 1979, 1984 — 14, 18
Plaketa »Zlata knjiga«. — 33, 39, 59
Skriti dnevnik. Ljubljana, Mladinska knjiga 1961 — 4
Ponatisi: 1965, 1967, 1973, 1976, 1979, 1983, 1986 — 7, 9, 22, 32, 48
Plaketa »Zlata knjiga«. — 58, 66
Hi, konjiček. Ljubljana, Založba Borec 1964 — 5
Ponatis: 1974 — 23
Ukaz rdečega zmaja. Ljubljana, Mladinska knjiga 1964 — 70
Potovanje slona Jumba. Maribor, Založba Obzorja 1965 — 6
Velikan in Pajac. Ljubljana, Mladinska knjiga 1965 — 8
Levstikova nagrada.
Moj prijatelj Jumbo. Ljubljana, Mladinska knjiga 1968 — 10
Pikapolonček. Maribor, Založba Obzorja 1968 — 11
Rdeči lev. Ljubljana, Mladinska knjiga 1968 — 12
Veliki in mali kapitan. Ljubljana, Mladinska knjiga 1968 — 13
Rumena podmornica. Ljubljana, Mladinska knjiga 1969 — 15
Ponatis: 1974 — 25
Krojaček Hlaček. Ljubljana, Mladinska knjiga 1970 — 16
Ponatisi: 1972, 1975, 1979, 1980 — 19, 26, 40, 50
Plaketa »Zlata knjiga«
Punčka. Ljubljana, Založba Borec 1970 — 17
Ponatis: 1985 — 64
Medvedek na obisku. — Čudežna srajca dopetajca. Ljubljana, Scena 1972 — 71
Mornar na kolesu. Ljubljana, Partizanska knjiga 1973 — 20
Ponatis: 1981 — 52
Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Ljubljana, Mladinska knjiga 1973 — 21
Ponatis: 1979 — 44

Narobe stvari v mestu Petpedi. Tri komedije. Ljubljana, Mladinska knjiga 1973 — 72
Kam se je skril krojaček Hlaček? Ljubljana, Mladinska knjiga 1974 — 24
Dvanajst slonov. Ljubljana, Mladinska knjiga 1976 — 27
Ponatisi: 1983, 1984 — 57, 60
Na kmetiji. Ljubljana, Mladinska knjiga 1976 — 28
Ponatisi: 1982, 1985, 1988 — 54, 63, 68
Na večerji s krokodilom. Nove detektivske mojstrovine Naočnika in Očalnika. Ljubljana, Mladinska knjiga 1976 — 29
Ponatis: 1979 — 43
Pipa, klobuk in dober nos. Ljubljana, Mladinska knjiga 1976 — 30
[Sedem] 7 nagajivih. Ljubljana, Partizanska knjiga 1976 — 31
Kurirčkov dnevnik. Ljubljana, Založba Borec 1977 — 34
Stopinje po zraku in kako sta jih odkrila Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi. Ljubljana, Mladinska knjiga 1977 — 35
Ponatis: 1979 — 49
Piko Dinozaver. Ljubljana, Mladinska knjiga 1978 — 36
Ponatis: 1984, 1989 — 62, 69
Levstikova nagrada.
Zgodilo se je 6. aprila. Ljubljana, Založba Borec 1978 — 37
Cepecepetavček. Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 38
Ponatis: 1986 — 65
Levstikova nagrada.
Levi in desni klovn. Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 41
Levstikova nagrada.
Markov maj. Ljubljana, Založba Borec 1979 — 42
Norčije v gledališču. Tri komedije. Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 73
Levstikova nagrada.
O medvedku in dečku. Ljubljana, Založba Borec 1979 — 45
Ponatis: 1979 — 46
Peter Nos je vsemu kos. Ljubljana, Mladinska knjiga 1979 — 47
Levstikova nagrada.
PraMatija ali Bučman. Ljubljana, Založba Borec 1980 — 51
Pri nas in okoli nas. Ljubljana, Založba Borec 1981 — 53
Pisatelj, povej mi. Ljubljana, Mladinska knjiga 1982 — 55
Z vami se igra krojaček Hlaček. Ljubljana, Mladinska knjiga 1982 — 56
Kuža Luža. Ljubljana, Mladinska knjiga 1984 — 61
O dedku in medvedku. Ljubljana, Založba Borec 1987 — 67

Kazalo prevodov samostojnih tiskov (po naslovih)

Cepecepetavček, Der Zappelzappelzappelmann, Herrsching, 1985 — 233
Cepecepetavček, Der Zappelzappelzappelmann, Herrsching, 1986 — 236
Cepecepetavček, Tapatapatavko, Ljubljana, 1986 — 235
Dvanajst slonov, Dvanaest slonića, Zagreb, 1979 — 203
Dvanajst slonov, Dwanaće elefantow, Budyšin, 1981 — 213
Dvanajst slonov, O dvanástich slonikoch, Nový Sad, 1982 — 218
Dvanajst slonov, Dvanaest slonova, Zagreb, 1983 — 224

Dvanajst slonov, Dvanaest slonova, Beograd, 1983 — 225
Dvanajst slonov, Dvenadcat' slonov, Moskva, 1983 — 226
Dvanajst slonov, Zwölf Elefanten, Herrsching, 1985 — 234
Dvanajst slonov, I dodici elefanti, Firenze, 1987 — 237
Kam se je skril krojaček Hlaček?, Majster Nitka, Nový Sad, 1975 — 192
Kam se je skril krojaček Hlaček? Les nouveaux tours de Tim, le Tailleur Paris, 1976 — 194
Kam se je skril krojaček Hlaček?, Les nouveaux tours de Tim, le Tailleur (v kitajskem jeziku), Hunan, 1982 — 217
Krojaček Hlaček, Tim, le Tailleur, Paris, 1973 — 184
Krojaček Hlaček, Krajčírik Nohavička, Bratislava, 1975 — 191
Krojaček Hlaček, Krajčírik Nohavička, Bratislava, 1979 — 204
Krojaček Hlaček, Gombíková chalupa, Novi Sad, 1975 — 190
Krojaček Hlaček, Krojač Bocko, Beograd, 1976 — 193
Krojaček Hlaček, Krojač Bocko, Beograd, 1977 — 195
Krojaček Hlaček, Krojač Bocko, Beograd, 1978 — 200
Krojaček Hlaček, Krojač Bocko, Beograd, 1979 — 207
Krojaček Hlaček, Umejka Zašejka, Moskva, 1978 — 202
Krojaček Hlaček, Krojačić Hlačić, Zagreb, 1979 — 208
Krojaček Hlaček, Krojačot Krojko, Skopje, 1979 — 209
Krojaček Hlaček, Foltocska szabócska, Budapest, 1981 — 214
Krojaček Hlaček, Krawczyk Niteczka, Warszawa, 1984 — 231
Krojaček Hlaček, Krejčík Kalhotka Praha, 1979 — 206
Krojaček Hlaček in Kam se je skril krojaček Hlaček?, Krejčík Kalhotka, Praha, 1979 — 205
Krojaček Hlaček, »Tim, le Tailleur« (v kitajskem jeziku), Hunan, 1982 — 222
Krojaček Hlaček, Schneider Höschen, Bratislava, 1983 — 228
Na večerji s krokodilom, Linse & Lupe, die Meisterdetektive, Göttingen, 1979 — 210
Naočnik in Očalnik, Veseli detektivi, Beograd, 1977 — 198
Pikapolonček, Krasnyj telënok v beluju krapinku, Moskva, 1978 — 199
Piko Dinozaver, Piko the Dinosaur, Ljubljana, 1978 — 201
Piko Dinozaver, Piko Dinosaurus, Praha, 1981 — 215
Piko Dinozaver, Piko Dinosaurus, Praha, 1983 — 227
Piko Dinozaver, Dinosaurus Piko, Bratislava, 1981 — 212
Piko Dinozaver, Dinosaurus Piko, Bratislava, 1983 — 223
Piko Dinozaver, Dinosaurus Piko, Nový Sad, 1982 — 216
Piko Dinozaver, Piko Dinozavr, Moskva, 1982 — 220
Piko Dinozaver, »Piko the Dinosaur« (v kitajskem jeziku), Hunan, 1982 — 219
Piko Dinozaver, Dinozavr Piko, Taškent, 1984 — 230
Piko Dinozaver, Piko, der Dinosaurier, Herrsching, 1985 — 232
Piko Dinozaver, Prücsök, a dinoszaurusz, Budapest, 1987 — 239
Piko Dinozaver, (pred izidom), Firenze, 1987,
Piko Dinozaver, Piko Dinozaver, Ašgabat, 1987 — 238
Rdeči lev, Crveni lav (lat.), Sarajevo, 1974 — 187
Rdeči lev, Crveni lav (cir.), Sarajevo, 1974 — 188
Rumena podmornica, Žoltata podmornica, Skopje, 1973 — 185
Rumena podmornica, Žoltata podmornica, Skopje, 1974 — 189
Skriti dnevnik, Skrieniot dnevnik, Skopje, 1965 — 181
Skriti dnevnik, Skrieniot dnevnik, Skopje, 1967 — 182

Skriti dnevnik, Sprjatannyj dnevnik, Moskva, 1961 — 183
Skriti dnevnik, Žurnalul tejnuit, Kišineu, 1973 — 186
Skriti dnevnik, Das versteckte Tagebuch, Berlin, 1977 — 197
Skriti dnevnik, Sakriveni dnevnik, Zagreb, 1977 — 196
Skriti dnevnik, Sakriveni dnevnik, Zagreb, 1982 — 221
Skriti dnevnik, Shovanyj ščodennyk, Kyiv, 1983 — 229
Skriti dnevnik je preveden še v armenski, azerbajdžanski, estonski, latvijski, litvanski, tadžikistanski, uzbekistanski in gruzinski jezik.
Velikan in Pajac, Veliša i Pajac, Beograd, 1979 — 211

Kazalo prevodov samostojnih tiskov (po jezikih)

Angleški jezik: Piko the Dinosaur (Piko Dinozaver), 1978 — 201
Armenski jezik: ..... (Skriti dnevnik)
Azerbajdžanski jezik ..... (Skriti dnevnik)
Češki jezik: Krejčík Kalhotka (Krojaček Hlaček), 1979 — 206
Krejčik Kalhotka (Krojaček Hlaček in Kam se je skril krojaček Hlaček — 205
Piko Dinosaurus (Piko Dinozaver), 1981, 1983 — 215, 227
Estonski jezik: ..... (Skriti dnevnik)
Francoski jezik: Tim, le Tailleur (Krojaček Hlaček), 1973 — 184
Les nouveaux tours, de Tim, le Tailleur (Kam se je skril krojaček Hlaček?), 1976 — 194
Gruzinski jezik ..... (Skriti dnevnik)
Italijanski jezik: I dodici elefanti (Dvanajst slonov), 1987 — 237
(Piko Dinozaver), 1987
Kitajski jezik: (Kam se je skril krojaček Hlaček?) 1982 — 217
(Krojaček Hlaček), 1982 — 222
(Piko Dinozaver), 1982 — 219
Latvijski jezik: ..... (Skriti dnevnik)
Litvanski jezik ..... (Skriti dnevnik)
Lužiškosrbski jezik: Dwanaće elefantow (Dvanajst slonov), 1981 — 213
Madžarski jezik: Foltocska szabocska (Krojaček Hlaček), 1981 — 214
Peücsök, a dinoszaurusz (Piko Dinozaver), 1987 — 239
Makedonski jezik: Skrieniot dnevnik (Skriti dnevnik), 1965, 1967 — 181, 182
Žoltata podmornica (Rumena podmornica), 1973, 1974 — 185, 189
Krojačot Krojko (Krojaček Hlaček), 1979 — 209
Moldavski jezik: Žurnalul tejnuit (Skriti dnevnik), 1973 — 186
Nemški jezik: Das versteckte Tagebuch (Skriti dnevnik), 1977 — 197
Linse & Lupe, die Meisterdetektive (Na večerji s krokodilom), 1979 — 210
Schneider Höschen (Krojaček Hlaček), 1983 — 228
Piko, der Dinosaurier (Piko Dinozaver), 1985 — 232
Der Zappelzappelzappelmann (Cepecepetavček) 1985, 1986 — 233, 236
Zwölf Elefanten (Dvanajst slonov), 1985 — 234
Poljski jezik: Krawczyk Niteczka (Krojaček Hlaček), 1984 — 231
Ruski jezik: Sprjatannyj dnevnik (Skriti dnevnik), 1971 — 183
Umejka Zašejka (Krojaček Hlaček), 1978 — 202
Krasnyj telënok v beluju krapinku (Pikapolonček) 1978 — 199
Piko Dinozavr (Piko Dinozaver), 1982 — 220

Dvenadcat slonov (Dvanajst slonov), 1983 — 226
Slovaški jezik: Majster Nitka (Kam se je skril krojaček Hlaček), 1975 — 192
Gombíková chalupa (Krojaček Hlaček), 1975 — 190
Krajčírik Nohavička (Krojaček Hlaček), 1975, 1979 — 191, 204
Dinosaurus Piko (Piko Dinozaver), 1981, 1982, 1983 — 212, 216, 223
O dvanastich sloníkoch (Dvanajst slonov), 1982 — 218
Srbohrvaški in hrvaškosrbski jezik:
Crveni lav (Rdeči lev), 1974, 1974 — 187, 188
Sakriveni dnevnik (Skriti dnevnik), 1977, 1982 — 196, 221
Veseli detektivi (Naočnik in Očalnik), 1977 — 198
Krojač Bocko (Krojaček Hlaček), 1976, 1977, 1978, 1979 — 193, 195, 200, 207
Veliša i Pajac (Velikan in Pajac), 1979 — 211
Dvanaest slonića (Dvanajst slonov), 1979 — 203
Krojačić Hlačić (Krojaček Hlaček), 1979 — 208
Dvanaest slonova (Dvanajst slonov), 1983, 1983 — 224, 225
Tapatapatavko (Cepecepetavček), 1986 — 235
Tadžikistanski jezik ..... (Skriti dnevnik)
Ukrajinski jezik: Shovanyj ščodennyk (Skriti dnevnik), 1983 — 229
Uzbekistanski jezik ..... (Skriti dnevnik)
Dinozavr Piko (Piko Dinozaver), 1984 — 230
Turkmenski jezik: Piko Dinozavr (Piko Dinozaver), 1987 — 238

13 del je prevedenih v 25 jezikov in ta dela so izšla v 69 izdajah.

Osebno kazalo

Avtorji prispevkov o L. Suhodolčanu in drugi

Angeli Mirko — 1046
Arko Jasna — 889
Batič Velimir — 15, 17, 20, 779, 780, 790, 856
Begić Mirsad — 1090
Berden Slava — 84, 91
Berložnik Andreja — 1084, 1102
Bevk France — 579, 654
Bidčov Anzi ml. — 89, 1066
Bizjak Ivan — 12, 13, 757, 758
Borko Božidar — 183, 797
Boštjan Meta — 943
Brecelj Veronika — 44, 49, 891
Bregeš David — 1076
Brenk Kristina — 1085, 1098
Brest Vida — 701
Brezovar Marjan — 2, 722
Cerkovnik Marja — 703
Cigoj Laci — 91
Curk Vida — 1123
Doberšek Karel — 3,727
Drevenšek Alenka — 1047
Drole Živa — 910
Filipič France — 15, 882
Fistrovič Jože — 2, 720
Forstnerič France — 21, 92, 737, 831, 843
Frantar Vladimir — 798
Fritz Ervin — 143, 151, 1043
Furlan Katja — 975
Galbiati Tarcizia — 598
Gedrih Igor — 1048
Gerlanc Bogomil — 7, 9, 14, 18, 22, 738, 749, 772, 816, 844, 912, 1129
Geršak Stanka — 93
Godnič Stanka — 8, 36, 81, 739, 740, 750
Golec Sonja — 913, 1016, 1017, 1034, 1035, 1106, 1114
Golob Berta — 21, 29, 32, 34, 37, 48, 51, 58, 817, 818, 857, 858, 883, 893, 914, 1018, 1019, 1020, 1036, 1049, 1057, 1063
Golob Brane — 164, 173, 791
Grafenauer Niko — 716, 916, 917
Grandovec Helena — 53
Gutman Dejan — 1076
Hafner Gema — 3, 723
Hafner Jaka — 156
Haler Katja — 918, 919
Hercog Miran — 72, 79, 81, 819
Hofman Branko — 884, 892
Homčenko — 665
Horvat Jože — 8, 29, 36, 741, 920
Hozić Advan — 671, 672, 673
Hren Amadeja — 156
Hribar Drago — 89, 820
Hudales Oskar — 1, 717
Idrizović Muris — 1067
Ilich Iztok — 16, 33, 39, 59, 832, 869, 894
Inkret Andrej — 21, 29, 35, 72, 89, 91, 800, 821, 833, 834, 870
Ivartnik Mateja — 1084, 1102
Ivič Tomislav — 922, 923, 924, 1086
J. P. — 885
Jakovleva Natalja — 1088
Jamnik Andreja — 925
Jančar Drago — 20, 835
Janež Stanko — 886, 1068
Japelj Ksenija — 926, 954
Jaš Silvo — 871, 927, 928
Jelovčan Helena — 1107
Jeras Metod — 156
Jeraša Cveto — 128
Jerkovič Dubravko — 971
Joksimović Aljoška — 993
Jovanovič Dušan — 84
Juhant Toni — 929, 954
Jurca Branka — 704
Jurca Vesna — 89, 1069
Jurkovič Sandi — 971
K. H. — 45, 896
Kajzer Janez — 41, 53, 66, 897, 930, 931, 932, 933, 1094
Kamenik Ignac — 72, 84, 760, 823, 898

Kaselj Lovro — 934
Kavčič Vladimir — 650, 935, 1115
Kemperle Vanda — 2, 6, 761
Kislinger Juro — 72, 89, 824
Kjorpenčev Marjana — 1021
Kladnik Darinka — 37
Klipšteter Otmar — 578
Kmecl Matjaž — 716, 751
Kobe Marjana — 936, 1099
Koder Urban — 156, 177
Kodrič Jože — 12, 845
Kolar Marjan — 80, 728, 733, 937, 1022
Kolar Niko R. — 938
Kolbič Gabrijela — 939, 954
Koliševska Zarja — 55, 1050
Kolmanič Karolina — 940
Komel Mateja — 941, 942
Koruza Jože — 752, 792
Kos Janko — 1051
Kosi Mojca — 944
Kosmač Ciril — 1062
Kotnik Majda — 945
Kotnik Stanko — 12, 762, 1108
Kovačič Lojze — 705, 706
Kovačič Marija — 714
Kovič Kajetan — 946, 947
Kovič Nina — 35, 872
Kozinc Alenka — 517, 1095
Kraigher-Gregorc Alenka — 148
Kralj Boris — 128
Kramberger Darja — 17, 781, 846, 1023, 1127
Kraševec Desanka — 146
Kravos Marko — 150
Kristan Karmen — 948, 954
Krivograd Alojz — 1024
Krof Jernej — 1025
Kumprej Benjamin — 1089
Kunej Vlasta — 55, 1052
Logar-Pleško Alenka — 876
Longyka Igor — 959, 960
Lukeš Jožko — 153
Lukić Sveta — 961
M. J. — 1117
M. K. — 84, 571, 764
M. S. — 765
Maksimović Desanka — 660
Marjanovič-Umek Ljubica — 53, 1038
Marković Slobodan Ž. — 794, 1072
Marković Milan R. — 207, 962
Matè Bilka — 963, 964
Matè Miha — 55, 1039
Matičetov Milko — 707
Maurer Neža — 15, 25, 753, 773, 838, 965, 966, 1121
Meden Milan — 19, 20, 21, 24, 827, 839, 840
Medvos Lucija — 1076
Mejak Mitja — 4, 8, 730, 742
Merkač Helena — 1073
Messner Janko — 967, 968, 969
Mevlja Dušan — 766, 1109
Mezner Vanja — 1056
Mihelčič Pavel — 175
Mikić Aleksa — 674, 675, 805
Milkovič Marika — 147
Mlacovič Dušan — 971
Mlakar Marjana — 993
Mordej Dragica — 593
Mrdavšič Janez — 943, 972, 973, 1090
Mušič Janez — 16
Naglič Miha — 1118
Nešović Branimir — 44, 73
Njeguš Roksanda — 976
Novak Jernej — 977
Novak Marjeta — 55, 61, 63, 1057, 1074, 1091
Novak Mirjam — 89, 1075
Novak Nina — 970, 978
Oblak Stanka — 971
Ognjanović Dragutin — 1077
(oj) — 92
Oljačić Bosa — 676
Osojnik Meta — 877,1128
Osojnik Miroslav — 1028, 1041, 1096, 1100, 1129, 1130
Pánek Jaroslav — 861
Pánková Ljudmila — 980
Partljič Tone — 15, 70, 84, 92, 767, 785, 807, 848, 862
Peroci Ela — 1048
Petek Miro — 981, 1029, 1110
Petrović Mirko — 614, 661, 663, 666
Pikalo Alojz — 943
Pirc Mladen — 982
Pirnat-Cognard Zlata — 3, 4, 12, 15, 983
Pirš Tatjana — 587
Podbrežnik Karmen — 970, 993

Podgorec Vidoe — 662
Pogorevc Robert — 954, 986
Polovšek Borut — 993
Popovski Gligor — 664, 667, 679
Potisk Stane — 178
Potočnik Mojca — 1058, 1059, 1078
Potočnik Staš — 87, 153, 177
Potočnik Toni — 1079
Povše Janez — 152
Praprotnik Ivan — 987, 1030, 1092
Pregl Tatjana — 36, 591, 863
Prežihov Voranc — 634
Pribela Miro — 175
Pucelj Špela — 989
Rado — 164—173, 808
Radosavljević Vukoman — 700
Ravbar Miroslav — 886
Reven Ivan — 1111
Rode Jože — 774
Romanenko Aleksandr — 878
Rondič Tatjana — 975
Rooss Peter — 149
Ropret Franjo — 89, 1080
Rozman Smiljan — 658, 990
Rupel Slavko — 15, 21, 41, 786, 841
Simčič Samo — 51, 1031
Simončič Nace — 702
Smasek Emil — 798
Smasek Lojze — 79, 80, 84, 89, 92, 96, 99, 102, 151, 164—173, 721, 726, 736, 768, 810, 850, 851, 1043
Smolej Viktor — 798
Snoj Jože — 8
Sosič Branko — 61, 1074
Stanonik Marija — 995
Stražar Borut — 11, 776
Strel Vili — 84
Stres Mira — 80, 83, 84
Suhodolčan Leopold — 2, 12, 14, 18, 35, 47, 71, 73, 89, 92, 719, 731, 743, 747, 755, 775, 777, 788, 811, 812, 829, 842, 852, 866, 879, 889, 902, 903, 904, 943, 998, 999, 1119
Suhodolčan Marija — 1000, 1084, 1103, 1125, 1129, 1130
Suhodolčan Primož — 1084
Sušnik Franc — 1090
Sušnik Tone — 10, 11, 12, 13, 748, 778, 1097
Šeško Anton — 1120
Šijan Dane — 853
Šircelj Martina — 3, 71, 732, 854
Šlamberger Snežna — 81, 756
Šrimpf Franc — 1001
Šuler Andreja — 1002
Šundov Tatjana — 975
Švajncer Janez — 6, 12, 769
Švajncer J. Janez — 1104, 1130
Švajncer Marija — 55, 80, 81, 582, 628, 814
Švajncer Marija ml. — 56, 1060, 1061
Teršek Silvo — 906
Tomašič Anton — 157—163, 174
Torkar Igor — 1062
Torkar Silvo — 1081
Tršar Marijan — 32, 33, 39, 48, 58, 59
Trupej Andrej — 81, 770
Umek Evelina — 1004
Uršič Franc — 164—173
Vajt Tina — 707
Valič Iztok — 92, 855
Vipotnik Alenka — 771
Vitez Grigor — 708
Vogel Herman — 789
Volčič Mitja — 867
Vouk Rado — 36, 957
Vranc Danilo — 86, 87, 88
Vresovci — 1010
Vrešak Verica — 1082
Vujačić Mirko — 668
Vuk Vili — 55, 56, 1064, 1065
Vurnik France — 49, 89, 815, 908, 1011, 1083
Wölfel Ursula — 669, 670, 677, 678
Ye Junjian — 217, 219, 222
Z. — 15
Zalar Franci — 36
Zei Lada — 36, 201
Zmagaj Ožbi — 1076
Zoran Ivan — 1012
Zorman Ivo — 1013, 1014
Zupan Jože — 1032, 1113
Željeznov Dušan — 34, 37, 42, 45, 51, 909, 1015
Žmavc Janez — 89

Kazalo ilustratorjev

Alimov Sergej — 199, 226
Amalietti Marjan — 33, 39, 59, 432
Antolčić Ivica — 561, 566
Anžel France — 444, 445
Balić Husnija — 187, 188, 564
Berber Mersad — 548
Bizovičar Milan — 287, 313, 339, 341, 349, 360, 364, 367, 369, 382, 464, 539, 542
Borčič Bogdan — 354
Ciuha Jože — 5, 241, 359, 363, 388
Cvetkoski Aleksandar — 181
Demšar Danijel — 61
Filipovski Tome — 185, 189
Godec-Tomšič Jelka — 490
Golija Bojan — 1
Golob-Borčič Zdenka — 376, 387
Gošnik-Godec Ančka — 298, 315, 365, 528
Grom Bogdan — 281
Heimer — 461
Horvat Aleks — 321
Jemec-Božič Marjanca — 17, 23, 36, 45, 46, 53, 64, 67, 69, 130, 139, 140, 144, 145, 177, 201, 212, 215, 216, 220, 223, 227, 232, 238, 239, 337, 439, 475, 481, 495, 500, 502, 505, 506, 510, 511, 713
Judnič Jaka — 174
Kaevski A. — 546
Karcev Viktor — 230
Kaporc Leon — 32, 48, 58, 290
Koren Marička — 476
Kos Božo — 13, 323
Kozić A. — 556
Kumar Stane — 375, 377
Kvas Tomaž — 242
Lakovič Vladimir — 535
Manček Marjan — 28, 31, 34, 47, 54, 63, 68, 436, 451, 452, 453, 454, 455, 457, 458, 466, 467, 473, 478, 489, 498, 538
Mavec Aco — 20, 21, 29, 35, 37, 42, 43, 44, 49, 51, 52, 133, 134, 136, 137, 138, 142, 198, 352, 366, 381, 391, 392, 394, 395, 396, 397, 400, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 416, 419, 422, 423, 424, 426, 427, 429, 430, 431, 450, 460, 465, 471, 474, 477, 480, 496, 540, 550, 551, 552, 554, 563
Omersa Nikolaj — 15
Osterc Lidija — 11, 515
Pavletič-Lorenčak Darinka — 30
Pfüller Volker — 197
Piščanec Roža — 257, 340, 348
Potokar Cita — 347, 357, 373
Rahovsky-Kralj Irina — 8
Reichman Jelka — 27, 38, 57, 65, 131, 132, 135, 141, 175, 203, 213, 218, 224, 225, 233, 234, 236, 237
Sabolićová-Zákorová Helena — 562
Sajovic Evgen — 240
Schmidt Matjaž — 41, 51, 472, 476, 497, 503, 1009
Seljak Ive — 310, 379, 383, 384, 385, 421, 443
Slana France — 295, 305, 324, 330, 345
Slawik Krista — 210
Sosnovska Olga — 229
Sovre Savo — 286, 314, 316, 325, 335, 438
Stupica Marlenka — 16, 19, 24, 26, 40, 50, 56, 128, 184, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 200, 202, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 214, 228, 231, 235, 346, 355, 386, 393, 428, 435
Španzel Rudi — 441, 442
Štih Marija — 482, 541, 543
Šubic Ive — 3, 14, 18, 283, 370, 420
Šul'c A. — 183, 186
Veselinović Božidar — 211
Vidic Janez — 2, 6, 10, 12, 368, 372
Vovk-Štih Melita — 4, 7, 9, 22, 66, 425, 433, 434, 440, 449, 463, 468
Vujanović Branko — 196, 221
Zelenko Karel — 284
Zimka Ondrej — 567
Zorman Alojz — 55
Župec Miroslav — 557

Kazalo prevajalcev

Antkowiak Barbara — 197
Arenkova G. — 202
Balázs Andrea — 239
Brajdić Ivan — 196, 203, 221
Bulat Petar — 145
Caporali Renato — 237
Damian Elena — 186
Debenjak Doris — 233, 236
Faska Helmut — 213
Fozilova Muborak — 230
Frank Fritz — 232
Grymyč Vil' — 229
Hudajberdiev Meretgeldi — 238
Jahnin Leonid — 199, 220, 226
Jankovič Ján — 191, 204, 567
Jelinkova Eliška — 228
Jereb Elza — 563
Klemenc Dunja — 132, 134
Kováčová Pavla — 212, 216, 223
Lambert Sophie — 184, 194
Lazić Laza — 193, 195, 200, 207, 564
Literová-Benhartová Kateřina — 215, 227
Makarovskaja I. — 183
Melvinger Jasna — 603
Menac Mira — 133, 138, 141
Mlač Krešimir (ps. Ujo Lujo) — 208
Mlačnik Milan — 201, 210, 234
Myjavcová Mária — 190, 192
Njeguš Roksanda — 211
Orsolya Gallos — 214
Pánek Jaroslav — 205, 206, 562
Petrović Marija — 187, 188
Pomorska Joanna — 231
Popovski Aleksandar — 185, 189, 546
Radosavljević Vukoman — 557
Ristin Svetlana — 137
Skok Jože — 566
Skrinjar-Tvrz Valerija — 556, 560
Slavković Milica — 198
Stančić Božidar — 224
Stanovnik Vasilka — 237
Supičič Vida — 548, 555, 558, 565
Škrinjarić Sunčana — 561
Temkov Slavčo — 181, 182
Tušiak Juraj — 218, 559
Ye Junjian — 217, 219, 222
Vitezović Miljenka — 225
Žgajner Branimir — 235

se je rodil leta 1928 v Žireh v Poljanski dolini. V skromni bajti, ki je bila materin dom, je preživel prvih šest let: pozimi na veliki krušni peči, poleti v gozdovih in rebru za bajto in pa v delavnici pri starem očetu, ki je izdeloval zaboje za pošiljanje znanih žirovskih čevljev.

Ko so očeta — finančnega stražnika — premestili prav na drug konec Slovenije, na Plač pri Svečini, se je tja selila vsa družina. Živeli so na samoti in do šole je imel mladi Suhodolčan celo uro hoda. Tako ni čudno, če so gozd, živali, potoki otrokom v njegovih zgodbah tako domači: tudi v pisatelju živijo že od otroških let.

Da bi otroci lahko nadaljevali šolanje, se je družina selila v Šentilj v Slovenskih goricah. To je tretji kraj iz pisateljevih otroških let, ki bo za zmerom živel v njem. Od tam se je Suhodolčan vozil z vlakom v šolo v Maribor. Očeta so prvi dan vojne zajeli nemški vojaki in ga odpeljali v ujetništvo. Družina — bili so štirje otroci — je slonela vso vojno na materinih ramah.

Po vojni je Suhodolčan končal učiteljišče v Mariboru. Tam se tudi začne njegovo prvo literarno udejstvovanje: sodeloval je v literarnem glasilu Mlada greda, pri Mladinski reviji in nastopal na literarnih večerih skupaj s pesnikom Kajetanom Kovičem in pisateljem Smiljanom Rozmanom. Pozneje je začel objavljati prispevke v Pionirju, Cicibanu, Pionirskem listu in drugod.

Ko se je vrnil od vojakov in po prvi zaposlitvi, je študiral na Višji pedagoški šoli v Ljubljani.

Od leta 1953 je bil njegov dom na Prevaljah.

Rojen 10. avgusta 1928 v Žireh
1935—1939 osnovna šola Svečina
1939—1941 osnovna šola Šentilj v Slovenskih goricah
1941—1945 meščanska šola
1945—1949 učiteljišče v Mariboru
1949—1950 služenje vojaškega roka
27. november 1950—1951 bil učitelj na osnovni šoli Prevalje
1951—1953 študiral na Višji pedagoški šoli v Ljubljani nemščino in slovenščino
1953—1957 bil predmetni učitelj na osnovni šoli Prevalje
1. avgust 1957 — 30. september 1974 ravnatelj osnovne šole Franjo Golob na Prevaljah
1. oktober 1974 — 28. februar 1977 urednik Kurirčka v Ljubljani
1. marec 1977 — 8. februar 1980 glavni in odgovorni urednik knjižnih izdaj založbe Borec v Ljubljani
Umrl 8. februarja 1980 na Golniku
Pokopan na Prevaljah.

Priznanja

Mladinska knjiga v Ljubljani mu je na predlog žirije in v soglasju z založniškim svetom podelila 27. maja 1966 **Levstikovo nagrado za leto 1965 za knjigo Velikan in Pajac.** Utemeljitev: V svojem delu Velikan in Pajac ste z resno umetniško zavzetostjo prenesli na sodobno družbeno tematiko motiv Don Kihota in ta-

ko mladim bralcem po svoje prikazali nasprotje med sanjami, željami in načrti ter resničnostjo. Kljub kritiki družbene stvarnosti pa vaše delo vendar utrjuje mlademu človeku zavest, da idealov ni mogoče uničiti. Knjiga je napisana z velikim pisateljskim zanosom in navdušenjem, v kultiviranem slogu in iz dragocene zavesti, da so za mladino najvišji umetniški napori komaj dovolj dobri.

Založba Borec in žirija za Kajuhove nagrade mu je 22. februarja 1975 podelila **Kajuhovo nagrado za leto 1975 za roman Najdaljša noč.**

Najmlajši bralci slovenskih osnovnih šol in vrtcev so izbrali svojo najljubšo knjigo in podelili 5. maja 1975 **Priznanje Zlata knjiga slikanici Leopolda Suhodolčana Krojaček Hlaček, ki jo je ilustrirala Marlenka Stupica.**

Tekmovalci za bralne značke slovenskih osnovnih šol so izbrali svojo najljubšo knjigo in podelili 19. oktobra 1976 **Priznanje Zlata knjiga deloma Skriti dnevnik in Deček na črnem konju pisatelja Leopolda Suhodolčana.**

Mladinska knjiga, TOZD Založba in njen založniški svet sta mu na predlog žirije za leposlovna dela podelila aprila 1980 **Levstikovo nagrado za leto 1979 za knjige Piko Dinozaver, Cepecepetavček, Peter Nos je vsemu kos, Levi in desni klovn in Norčije v gledališču.**

Utemeljitev: Pisatelj Leopold Suhodolčan je v knjigah Piko Dinozaver, Cepecepetavček, Peter Nos je vsemu kos, Levi in desni klovn in Norčije v gledališču vsakdanjim situacijam vdihnil poetično dramatičnost. S širokim ustvarjalnim zamahom se je približal otrokovi domišljiji. Ob krhkem poetičnem slikanju sveta ni pozabil na stvarne izkušnje, ki določajo doživljanje mladih bralcev. Igrivo dogajanje, živa domišljija, bogat jezik in slog, zastrta vzgojnost, predvsem pa smisel za humornost pripovedi so poglavitne odlike Suhodolčanovih del.

Na raznih literarnih natečajih je dobil pisatelj več nagrad.

Z **Redom dela s srebrnim vencem** je bil odlikovan 25. maja 1968.

XX. Zmajeve dečje igre. Svome suradniku Leopoldu Suhodolčanu savet Zmajevih dečjih igara najtoplije se zahvaljuje za višegodišnju plodnu saradnju. Sremska Kamenica — Novi Sad, 1. jun 1977.

Plaketa »Kurir Jovica« dodeljuje se Leopoldu Suhodolčanu za poseban doprinos društvenom vaspitanju dece, povodom 25-godišnjice od osnivanja Saveta za vaspitanje i zaštitu dece Jugoslavije. Beograd, decembra 1977.

Savez organizacija za vaspitanje i brigu o deci Jugoslavije, Beograd. **Plaketa Mlado pokolenje 1979** Leopoldu Suhodolčanu (posthumno) za vredan bogat literarni opus, uredničku delatnost i osnivanje čitalačke značke. Bograd, 7. II. 1981.

Festival Kurirček podeljuje **Priznanje partizanskega kurirja** Leopoldu Suhodolčanu, književniku, za vredne dosežke na področju literarnoumetniškega dela za otroke in mladino. Maribor, 17. XII. 1981.

Uredniku cicibana, pisatelju Leopoldu Suhodolčanu daje Ciciban ob petindvajsetletnici **spominsko plaketo** za ustvarjalno delo, s katerim ste obogatili to otroško revijo. Ljubljana, 21. 10. 1969.

Ob svoji 25-letnici mu Prešernova družba izreka posebno priznanje za dolgoletno požrtvovalno delo pri širjenju dobrih knjig med slovenskim ljudstvom ter za zasluge in pomoč pri opravljanju kulturnega poslanstva, katerega je Osvobodilna fronta zaupala ob ustanovitvi Prešernovi družbi, za kar mu podeljuje 18. VI. 1978 **plaketo Prešernove družbe.**

Republiška konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije podeljuje **priznanje mentorju** Leopoldu Suhodolčanu za uspešno in požrtvovalno delo z mladimi. Ljubljana, 1979.

Zveza kulturnih organizacij Slovenije, odbor za odličja, podeljuje Leopoldu Suhodolčanu **Trubarjevo plaketo** za uspešno in dolgoletno delo pri širjenju knjige. Ljubljana, 25. XI. 1980.

Zveza bralnih značk Slovenije mu je 17. septembra 1981 (ob odprtju muzeja Prežihove bralne značke na Prevaljah) podelila **Priznanje za dolgoletno plemenito delo pri širjenju dobre knjige**. (Ob podelitvah bralnih značk je pisatelj obiskal večino slovenskih šol.)

Zveza prijateljev mladine Ravne na Koroškem. Za požrtvovalno in vztrajno delo v dobro mladega rodu vam izrekamo **priznanje**. Ravne, 27. XII. 1972.

Kulturna skupnost Ravne na Koroškem je sklenila podeliti Leopoldu Suhodolčanu **zlato plaketo Prežihovega Voranca** za leto 1979 za živi delež in umetniško moč pri osveščanju, soustvarjanju in izpričevanju kulturne volje v koroški krajini, za snovanje in širjenje ideje o Prežihovi bralni znački in za prispevek k bogatemu razcvetu bralne kulture med mladimi. Na žalni seji, 8. II. 1980, je o življenju in delu L. Suhodolčana spregovoril ravnatelj Koroške osrednje knjižnice Janez Mrdavšič.

Skupščina kulturne skupnosti je 8. februarja 1980 na skupni seji obeh zborov, ki so ji prisostvovali tudi predstavniki skupščine občine Ravne na Koroškem in družbenopolitičnih organizacij občine in drugi kulturni in javni delavci ter občani, sprejela predlog o imenovanju pionirske knjižnice na Ravnah na Koroškem po pisatelju Leopoldu Suhodolčanu.

Knjižnico so odprli v prenovljenem bivšem magistratu (Trg svobode) 13. decembra 1980 in ima okoli 13.000 knjig, od tega 8000 za mladino in 5000 za odrasle. **Pionirska knjižnica Leopold Suhodolčan** deluje kot notranja organizacijska enota Koroške osrednje knjižnice »Dr. Franc Sušnik« Ravne na Koroškem. S knjižnično vzgojo posveča vso skrb in pozornost delu z mladimi bralci.

Na žalni seji pionirskega odreda in osnovne organizacije Zveze socialistične mladine osnovne šole Prevalje je bil 9. februarja 1980 sprejet sklep, da ohranijo spomin na L. Suhodolčana z bralno značko vseh treh stopenj za drugi program za osnovno šolo; 15. februarja 1980 so poslali predlog Zvezi bralnih značk Slovenije za uvedbo Suhodolčanove bralne značke. Odbor za podelitev bralnih značk za Koroško krajino (občine Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec) s sedežem na Prevaljah, je uvedel tekmovanje za **Suhodolčanovo bralno značko**. Prva podelitev te značke je bila 18. februarja 1981. Doslej je prejelo to značko čez 8000 učencev osnovnih šol.

Za to bralno značko tekmujejo tudi učenci osnovnih šol v Šentrupertu na Dolenjskem.

Dve plaketi za osnutek dveh različnih Suhodolčanovih bralnih značk je izdelal akademski kipar Vladimir Štoviček.

Člani Društva slovenskih pisateljev in slovenskega PEN kluba so na **komemorativni seji** 11. februarja 1980 počastili spomin na podpredsednika društva, pisatelja in dramatika L. Suhodolčana. O njem so spregovorili Tone Pavček, France Vurnik, Miloš Mikeln in Niko Grafenauer.

Klub koroških študentov v Ljubljani je v sodelovanju z Društvom slovenskih pisateljev in založbo Borec pripravil v Mali dvorani v Študentskem naselju v Ljubljani 20. februarja 1980 **literarni večer, posvečen pokojnemu pisatelju**. O njem so govorili Janez Kajzer, France Vurnik, Ivo Zorman in Niko Grafenauer.

Konec februarja 1980 je bil v družbenem domu na Prevaljah **literarni večer v počastitev Leopolda Suhodolčana** in dr. Franca Sušnika. Pripravila sta ga DPD Svoboda Prevalje in Koroška osrednja knjižnica Ravne na Koroškem.

Mladinska revija Pionir je pripravljala novinarsko konferenco s pisateljem Suhodolčanom. Da bralci Pionirja, ki so jih izbrali za to konferenco ne bi bili prikrajšani, so jih povabili v Ljubljano na **novinarsko konferenco o L. Suhodolčanu**. Nanjo so povabili dva njegova poznavalca, oba književnika: Kajetana Koviča, prijatelja še iz mladih let, in Janeza Kajzerja, tesnega sodelavca v letih pred smrtjo. Enaintrideset mladih novinarjev in petnajst njihovih mentorjev se je konec aprila 1980 zbralo na osnovni šoli Vič v Ljubljani, kjer so prikazali podobo L. Suhodolčana.

Vsakoletna prireditev ob slovenskem kulturnem prazniku, **»Naš kraj v kulturni podobi«**, ki jo pripravlja DPD Svoboda Prevalje, je bila 8. februarja 1981 **posvečena spominu L. Suhodolčana** in dr. Franca Sušnika.

Na predlog koordinacijskega sveta osnovne organizacije Zveze socialistične mladine Slovenije v Železarni Ravne je komisija za kulturo pri sindikatu Železarne Ravne uvedla bralno akcijo — tekmovanje za **zlato bralno značko Leopolda Suhodolčana**. V to akcijo so vključene tudi temeljne organizacije združenega dela Železarne Ravne v drugih krajih. Prva podelitev značk je bila 16. VIII. 1981.

Koroško filatelistično društvo Ravne na Koroškem je ob drugi obletnici smrti (8. II. 1982) izdalo **kuverto s pisateljevim portretom**.

Na svojem ustanovnem občnem zboru, 4. I. 1985, se je **šolsko kulturno umetniško društvo** na osnovni šoli Franjo Golob na Prevaljah poimenovalo po **Naočniku in Očalniku**.

Vzgojnovarstvena ustanova na Prevaljah se imenuje **VVU »Krojaček Hlaček«**.

Šola s prilagojenim programom osnovne šole Radlje ob Dravi in **pionirski odred** te šole se **imenujeta po L. Suhodolčanu**.

V Likovnem salonu na Ravnah na Koroškem je bila 22. februarja 1985 otvoritev **spominske razstave knjig in akvarelov Leopolda Suhodolčana in odkritje doprsnega kipa** (delo akademskega kiparja Mirsada Begića) ob peti obletnici smrti.

Kip je v Pionirski knjižnici Leopold Suhodolčan na Ravnah na Koroškem, Trg svobode.

Planinsko društvo Prevalje je v svojem planinskem domu na Uršlji gori pripravilo 21. januarja 1986 prvič **kulturna srečanja s stalno spominsko razstavo** o Prežihovem Vorancu, dr. Francu Sušniku in **Leopoldu Suhodolčanu**.

Za Cankarjevo priznanje (nagrado) — tekmovanje v znanju slovenskega jezika in književnosti — so učenci 7. in 8. razredov (I. stopnja) **na slovenskih osnovnih šolah v šolskem letu 1986—1987 brali mladinsko prozo L. Suhodolčana**.

V Mariboru so v naselju Miklavž ulico poimenovali po Suhodolčanu.

Ob 60-letnici rojstva so v Žireh 21. oktobra 1988 odkrili spominsko ploščo žirovskemu rojaku pisatelju Leopoldu Suhodolčanu na njegovi rojstni hiši v Mršaku. O njem je govoril in ploščo odkril pisatelj Vladimir Kavčič, predsednik republiškega komiteja za kulturo. V žirovskem domu Svobode je bila potem kulturna prireditev, na kateri so sodelovali kulturniki iz pisateljevih Prevalj, učenci OŠ Franjo Golob s Prevalj in glasbene šole Ravne na Koroškem. Ob tej priložnosti je bila v avli doma razstava Suhodolčanovih izvirnih del in prevodov, ki jo je pripravila Koroška osrednja knjižnica Dr. Franc Sušnik Ravne na Koroškem.

MARIBORSKA KNJIŽNICA
MARIBOR

VSEBINA BIBLIOGRAFIJE

		zaporedna številka
Janez Mrdavšič: Spremna beseda		
Uvod		
I.	**SAMOSTOJNI TISKI IN DELA**	1—239
1.	IZVIRNA DELA	1—180
	A. **Pripovedna dela** za mladino	1—69
	B. Gledališke in lutkovne igre	70—93
	Samostojni tiski	70—73
	Uprizoritve, objave v periodičnem tisku, igre v tipkopisih	74—93
	C. **Radijske igre** za otroke	94—107
	Druge radijske oddaje	108—127
	Razni posnetki	128—145
	Drugih avtorjev dramatizacije in priredbe Suhodolčanovih del	146—155
	Č. **Televizijske igre in oddaje**	156—180
2.	**PREVODI V DRUGE JEZIKE**	181—239
II.	**LEPOSLOVNI PRISPEVKI IN ČLANKI V ČASOPISJU, ZBORNIKIH IN KNJIGAH**	240—659
1.	**LEPOSLOVNI PRISPEVKI** za mladino proza, dramatika in prevodi	240—566
2.	**RAZNI ČLANKI**	567—659
	Bralne značke	567—599
	Vzgoja — Umetnost — Književnost	600—659
III.	**PREVODI IN PRIREDBE DEL DRUGIH AVTORJEV**	660—708
IV.	**UREDNIŠKO DELO**	709—716
V.	**PRISPEVKI O LEOPOLDU SUHODOLČANU**	717—1130
VI.	**KAZALA**	

ORSKA KNJIŽNICA MARIBOR

VSEBINA

Metka Kordigel: Bralni razvoj, vrste branja in tipologija 5
Zorica Turjačanin: Med oporekanjem in pritrjevanjem 43
Jovan Ljuštanović: Književnost za otroke in mit 47
Miodrag Drugovac: Duh v steklenici. Otrok pisatelju, pisatelj otroku 60
Milorad Milenković Šum: Urbana poezija Rada Obrenovića 64
Maruša Avguštin: Daniel Demšar 68

POGLED NA SVOJE DELO

Miroslav Slana Miros: Emotivnost in empiričnost ustvarjanja za mladi rod 74
Zmago Jeraj: Likovni delež kot celovit umetnostni drobec 80

IN MEMORIAM

Maruša Avguštin: V spomin Marjanu Amaliettiju 83

POROČILA — OCENE — BIBLIOGRAFIJE

Kajuhove nagrade za leto 1988 (pesnik Andrej Brvar in slikar Zmago Jeraj) 88
Levstikove nagrade za leto 1988 (pesnik Miroslav Košuta, pisateljica Alenka Goljevšček, slikar Zvonko Čoh in publicistka Manca Košir) 89
Alenka Glazer: Brvarjeva Zimska romanca (Andrej Brvar: Zimska romanca) . . . 92
Denis Poniž: Nova knjiga pesmi Borisa A. Novaka (Boris A. Novak: Periskop) . . . 93
Marija Suhodolčan: Bibliografija Leopolda Suhodolčana. Dela za mladino 96

OTROK IN KNJIGA
29—30

Revijo ureja uredniški odbor

Glavna in odgovorna urednica prof. Darka Tancer-Kajnih

Opremila Vesna Potokar

Izdali

Pionirska knjižnica Mariborske knjižnice
Pedagoška fakulteta Maribor
Festival Kurirček
Pionirska knjižnica Ljubljana, enota knjižnice Oton Župančič

Založila Založba Obzorja Maribor

Za založbo mr. Marjan Žnidarič
Natisnilo
GZP Mariborski tisk 1990 v Mariboru

Nakladá 600 izvodov

ISBN 86-377-0530-8

Po mnenju Republiškega komiteja za kulturo št. 4210/94-88 z dne 23. 8. 1988 je knjiga oproščena temeljnega in posebnega davka od prometa proizvodov.

ZMAGO JERAJ je za ilustracije v knjigi Andreja Brvarja Zimska romanca prejel pomembno nagrado Grand prix na razstavi ilustracij ZLATO PERO Beograda '90.
Ta tradicionalna manifestacija ustvarjalnosti (bila je že dvaintridesetič) je prerastla v mednarodni bienale ilustracije. Žirija je tako tokrat prvič izbirala med 1036 deli 226 umetnikov iz tridesetih dežel sveta.

MARIBORSKA KNJIŽNICA
KNJIŽNICA PEKRE
08:028.5
OTROK...
29-30

OTROK IN KNJIGA	MARIBOR 1990	LETNIK 17	ŠT. 29-30	STR. 1-196